

HLASY Z DOMOVA

1976/77

**KNIHA
CHARTY**

4

INDEX
odba

KNIHA CHARTY

Hlasy z domova 1976 - 1977

Sestavil a předmluvu napsal: Vilém Prečan

HLASY Z DOMOVA

1976/77

**KNIHA
CHARTY**

O b s a h

Předmluva (Vilém Prečan)	5
Dokumenty roku 1976	29
Kniha Charty	
dokumenty Charty 77	89
dokumenty z roku 1977	155
zprávy o situaci Charty 77	254
seznam signatářů Charty 77	315
soupis písemného materiálu	336
vzešlého z činnosti Charty a související s její existencí	

Předmluva

Když jsem koncem léta loňského roku slíbil, dnes vidím, jak lehkomyšlně, že sestavím pokračování sborníčku Hlasy z domova 1975, netušil jsem, jak obtížný to bude úkol. Ani já, třebaže jsem opouštěl Československo v červenci 1976, kde jsem nežil jako „cizinec ve vlastní zemi“, ale ani nikdo z „emigračních center“, o nichž ráda hovoří čs. oficiální propaganda, neměl potuchy, k čemu se v Čechách (především) schyluje a že zanedlouho bude dosavadní řetěz jednotlivých protestů nebo skupinových stanovisek, označovaných tehdy jako opoziční, vystřídán hnutím za občanská a lidská práva, jak je známe v podobě Charty 77.

O tom, jak málo se nejen vědělo, ale i tušilo, že dozrává rozhodnutí k činu a že mnohostranná aktivita posléze z něho vyplynuvší povede doslova k výbuchu „svobodné publicistiky“ (později tento pojem dešifruji) po vlastech českých a trochu i slovenských, o této absenci nejen informace, ale i předtuchy, svědčí skutečnost, že se redakce Indexu rozhodla vydat tentokrát „hlasy z domova“ v jedné knížce souhrnně za dva roky (1976-77).

Neříkám to proto, abych snad nepřimo vyvrátil tvrzení vzpomenuuté propagandy o spojení jakési domácí opozice s jakýmsi imperialisty place-nými emigranty. Charta 77 nepotřebuje ani bezděčné, ani jiné alibi; konečně i ti, kdo podobná

obvinění konstruuji, dobře vědí, jak se ve skutečnosti věci měly a mají. Nikoli, vyznávám se pouze čtenáři této knížky z obtíží, které jsem měl jako její sestavovatel; z potíží způsobených tím, že se původně mělo zcela prostě navázat na něco, kde život - tedy lidé rozhodnutí jednat a jednající - vytvořil diskontinuitu.

Přiznám se, že se mi pro tuto knížku nelíbí ani ty „hlasy“, ani ono „z domova“. Snad to platilo pro rok 1975, kdy bylo možné po prvé po několika letech zaznamenat souvislou, nepřetržitou řadu - jakoby štafetu - veřejných vystoupení, jež spojovalo pouze to, že reagovaly na různé stránky jedné a téže československé „konsolidační“ reality, ale jinak měly opravdu charakter jednotlivých hlasů jakoby volajících na poušti.

(Budiž ovšem připomenuto, že ani tehdy však nereprezentovaly ony jednotlivé „hlasy“ mnohostrannou aktivitu té části společnosti, jež se vymkla konsolidačnímu chomoutu a nevzdávala se práva na svou lidskou a občanskou svobodu. Z oficiální kultury vyloučení a politickým establishmentem neuznávání literární tvůrci měli již zavedenou a stále narůstající řadu nových děl v podobě edice Petlice a Československého fejetonu/fejtónu; byla tu hudba a texty českého undergroundu, o němž se měla tolik dovědět československá i světová veřejnost v roce 1976; v kruhu mladých i starších posluchačů se v soukromých bytech odbývaly semináře o antické a české filozofii, jinde zase soukromé vědecké diskuse historiků, sociologů a politologů vyhnaných z konsolidovaných ústavů a fakult, byť rozháněné nebo rušené policejní asistencí; a nadto ... ve výčtu by bylo možné pokračovat.)

Těžiště této knížky je nikoli v jednotlivých hla-

sech, ale v Chartě 77, v dokumentaci, kterou by bylo možno charakterizovat slovy „Charta 77 sama o sobě, o svých cílech a své aktivitě“. Nešlo mi v žádném případě o známá jména, o stanoviska a prohlášení známých osobností se zvučnými jmény; a pokud je tu zařazen větší počet dokumentů koncipovaných nebo podepsaných mluvčími Charty, vyplynulo to jen z formálních hledisek uplatněných při nezbytném výběru, jak jsem se na nich posléze ustanovil a jež ještě blíže vysvětlím. Nikoli tedy proto, že bych dával hlasům jedněch větší váhu nebo přednost před hlasy druhými; i v tomto ohledu je nezbytné respektovat rys antiprominentství nebo ne-prominentství, který chápu - ve shodě s analýzou J. Sládečka (Svědectví 54) - jako jeden z významných rysů demokratismu Charty 77.

Snad jsem správně pochopil, že brilantní esej nebo fejeton není v prostředí Charty hodnocen o nic výše než drobný čin, po němž zbyla stručná zpráva, záznam nebo odstavec v souhrnu událostí (a mohl tedy najít místo na stránkách této knížky), anebo ta každodenní tušená, ale jinak nezařazovaná a dosud nezmapovaná mravenčí práce, bez níž by nebyla Charta, spojení mezi chartisty, 750 podpisů na Prohlášení, podklady pro jednotlivé dokumenty, objevování nových forem, jak zásady Charty uvádět do praxe, ani jejich statečná a neokázalá realizace. Soupis písemných dokumentů a textů vzniklých v souvislosti s Chartou, který je součástí této publikace, je proto nejen pokusem stručně zaznamenat a dokumentovat informační, publicistický a tvůrčí výbuch, k němuž v souvislosti s Chartou 77 došlo, ale chce současně ukázat, že a jak činnost Charty není nesena ani určována činností několika „prominentů“ z toho či onoho politického, generačního, sociálního nebo světo-

názorového prostředí.

První část publikace shrnující některé dokumenty z roku 1976 je ovšem do jisté míry koncesí původní koncepci „hlasů z domova“, nicméně v jisté obsahové modifikaci. Z poměrně dlouhé řady textů, které by byly pro otištění přicházely v úvahu, jsem se soustředil především na ty, které podle mého názoru dokládají, na kterých požadavcích se sjednocovala nemanipulovaná (raději neříkám svobodná) občanská aktivita v Československu v průběhu roku 1976 - totiž na propuštění politických vězňů odsouzených k dlouholetým trestům na svobodu v roce 1972 a na obranu hudebníků, textařů a zpěváků českého undergroundu, zejména Plastic People of Universe a DG 307. V době, kdy jsme dávali do tisku tuto část sborníku, jsem si nebyl zcela jist, zda je správný můj pocit, že právě toto nejvíce spojovalo lidi a vytvářelo novou kvalitu solidarity dosud nespojených pramínek budoucího hnutí nové občanské iniciativy; všechno, co napsali lidé z prostředí Charty, však jednoznačně potvrzuje, že právě okolnosti pražského procesu z konce léta 1976 a akce na obranu Jiřího Müllera, tehdy stále ještě vězněného a přesto znovu hanobeného pražskou propagandou, vytvořily nové ovzduší a novou situaci, od níž byl jen krůček k Chartě 77.

Ačkoli jinak literární fejetony nebyly a nejsou z technických důvodů do Hlasů zařazovány, považoval jsem za nezbytné, aby byl výjimečně do této části zahrnut text Václava Havla Proces, protože takřka hmatatelně sděluje, z jakého pocitu solidarity i morálního odhodlání se zrodila Charta 77 a čím je lidsky nesena jako lidská komunita.

V říjnu 1976 vyšel z vězení Jan Tesař a o dva měsíce později poslední z odsouzených v červenci

r. 1972. S nimi se dostaly na svobodu také jejich myšlenky a zkušenost lidí, kteří navzdory podmínkám, jimž jsou v čs. „nápravných zařízeních“ vystaveni političtí vězňové, stačili mnohé promyslet a kteří - jak dokázaly záhy poté jejich podpisy pod Prohlášením Charty 77 - prošli vězněním morálně nezlomeni, byť většinou s podlomeným zdravím. Šťastnou shodou okolností byla možnost alespoň v jednom textu (rozhovor s J. Tesařem) přiblížit čtenáři, s jakými názory a životním postojem se vrátili mezi své přátele.

(Nemám rád, když se pro dnešek zapomíná na včerejšek; proto - ale i z jiných důvodů - by mne bylo těšilo, kdyby tato publikace zahrnovala také aspoň trochu úplný soupis „opozičních“ stanovisek, projevů, textů a prohlášení za rok 1976. Technicky a časově jsem však nebyl s to tento zámer realizovat. Snad k tomu dojde při jiné příležitosti. Přál bych si, aby se na nic pozitivního z minulosti nezapomínalo a aby se bral zřetel na obě stránky historického procesu, totiž na diskontinuitu i kontinuitu.)

Použil jsem pojmu „svobodná publicistika“ a nyní je na místě, abych osvětlil, co mám na mysli. Začnu trochu oklikou. Ve většině světa se dnes používá zmezinárodnělého ruského slova „samizdat“ (s jeho etymologií i s historií ruského samizdatu, který údajně sahá do r. 1920, se lze seznámit ve studii publikované v anglickém měsíčníku Encounter, želbohu ji právě nemám po ruce). Pro ruské „sam sebe izdatel'stvom“ nelze jen tak beze všeho použít českého „vlastním nákladem“, dokud se neřekne, jak a co se takto „vydává“. „Svobodná publicistika“, „samizdat“, to je na stroji opsaná informace, článek nebo jiný autorský text,

překlad cizojazyčné studie nebo knihy, vše, co oficiální informační monopol totalitního režimu, státem, vlastně stranou vlastněná masmédiá před občanem, před čtenářem, zájemcem zatajují, zamlčují, čeho vydání či zpřístupnění veřejnosti znemožňují a potlačují. A které naopak neznámi dobrovolníci rozepisují a dávají do oběhu.

Ještě donedávna nebylo slovo samizdat v Československu příliš obvyklé. Autoři vydávající v Petlici (jak známo jde o autorem podepsaná díla roze-psaná na stroji v omezeném počtu a s kontrolovaným oběhem) a přispěvatelé Československého fejetonu/fejtónu se výslovně bránili a brání tomu, aby se jedno i druhé označovalo jako samizdat; patrně na zdůraznění, že svou činnost považují a manifestují jako zcela legální. Zdá se však, že si slovo samizdat v poslední době našlo širokou oblibu i v Československu.

V dubnu 1977 se objevila v tom druhém, neoficiálním informačním systému glosa „Chvála samizdatu“. Autor Josef Strach, což je zřejmě pseudonym, tu píše:

„Díky Chartě 77 se u nás rozběhl politický samizdat. Je to sdělovací prostředek, který ve-dle fantasticky výkonných rotaček a barevné televize vypadá uboze. Ve skutečnosti však je to neobyčejně mocná, nezničitelná síla. Proč?

Samizdat stojí na obětavosti písárek - tohoto proletariátu dnešní administrativy. To nelítostně prověřuje kvalitu příspěvků. Písárka sama rozhoduje, co je natolik důležité, aby to opsala a dala dál. Bude jí to stát za tu práci, za to riziko? Kudrlinky autorského exhibicionismu ji nezajímají. Chce zajímavá fakta a jasné myšlenky.

A žádné autorské honoráře! Píše jen ten, kdo má co říct. Jen ten, koho se věci příliš silně do-

týkají. Jen ten, kdo pochopil něco nového a chce se o své poznání rozdělit.

Takže když беру do ruky samizdat, vím: Toto stálo někomu za to, aby to napsal - bez honoráře a s trochou rizika. A stálo to někomu za to, aby věnoval opisování svůj čas a svou práci. To je něco, co nemohu říci o žádných novinách, žádném časopise, žádném vysílání.”

Autor citované glosy je bezpochyby velmi mladý člověk. Když jsem se pokoušel zavzpomínat, kdy se dostal první samizdat do ruky mně (tehdy jsme ovšem to slovo neznali), vybavila se mi vzpomínka na slunečný den v květnu 1963, kdy jsem četl dopisy G. Husáka, jeden z prosince r. 1962 a druhý z května 1963, adresované ústřednímu výboru KSC. (Byly to kopie, anebo opisy a nedal mi je číst on sám; pouze mne trochu tajemně upozornil, že pokud se chci dovědět něco více o tom, nač se ptám, mohu si o tom přečíst u jeho přítele - dodávám tehdejšího.)

Masový rozkvět samizdatu přineslo až období posrpnové normalizace a podubnové konsolidace; mezi Srpnem a Dubnem takto rozšiřované informace byly ovšem ještě víceméně polooficiální a k jejich rozmnožení se nejednou používaly cyklostyly a jiné kopírovací stroje. Později už zbyly jen psací stroje. Proto také, ve snaze podvázat samizdat a tedy upevnit monopol vládnoucí strany na informaci, byly a jsou při každé domovní prohlídce psací stroje jedním z prvních objektů zkoumání. Pokud nejsou zabaveny (mnohdy natrvalo, jako předmět doličný), pořídí přepadové komando příslušný vzorek, což znamená, že přetuká na papír všechny znaky daného psacího stroje. To vše pro případ, že by byla zabavena nějaká samizdatová písemnost, na níž by se mohlo po příslušném za-

kroucení nebo překroucení paragrafů použit ustanovení trestního zákona o pobuřování, nebo některé jiné, a na kterou by se pak hodil některý ze vzorků, kterých má bezpečnostní operatíva stovky a možná tisíce. (Dovedu si představit, že do kompjuteru ministerstva vnitra jsou dnes vkládány „rodné listy“ všech nových psacích strojů, ještě než jdou do prodeje.)

Proti samizdatu se nelze ubránit; např. řada písemností, určená a zasláná skutečně jen jednomu vládnímu či stranickému činiteli, se po čase stejně dostala - takřka bez výjimky - do oběhu, bez sebe-menšího přičinění odesilatele. Jako by v labyrintech stranických sekretariátů, vládních úřadů, ba dokonce ministerstva vnitra pracovali „skřítci“ (někdy ovšem nelze vyloučit úmyslnou provokaci), kteří se postarají, aby se z každé takové zajímavé písemnosti stal samizdat, součást svobodného informačního systému.

Ostatně jen na velmi malou část „samizdatu“ a samizdatové publikační činnosti (ať už autorskou, anonymní nebo překladatelskou či vůbec jen písařskou) lze použít některý z paragrafů trestního zákona; a i ten je konečně - jak notoricky známo - v rozporu s ustanoveními mezinárodních paktů o lidských a občanských právech, jakož i se závěrečným aktem helsinské konference, třebaže se podle něho stále stihá, soudí a odsuzuje vesele, byť s neveselými výsledky. V minulosti docházelo nejdnou k paradoxům - nebyl stíhán autor textu, ale ten, o kom bylo zjištěno, že jej „nezákonně“ rozšiřoval; např. nakonec nedošlo k procesu proti sestavovatelům a vydavateli tzv. Černé knihy (dokumentace Sedm pražských dnů o invazi v srpnu 1968), za to však bylo odsouzeno a tresty si odpykalo na různých místech republiky několik osob,

jimž se dokázalo, že si opsali nebo ofotografovali a snad v kruhu přátel „rozšiřovali“ části oné knihy. Podobná praxe se uplatňuje i dnes (absurdita trestní „kauzy“ Václava Havla je analogií právě takového policejního a soudního postupu, přičemž navíc paměti Prokopa Drtiny se vůbec samizdatem nestaly).

Čtu, co jsem napsal, a vidím, že mé pojmosloví kulhá na obě nohy. Jakápak *svobodná* publicistika, *svobodná* publikační činnost, *svobodný* informační systém - ostře sledované vlaky a vysoké trestní sazby většinou bez podmínky! Pročítám znovu Vaculíkův „předslov“ v Československém fejetonu/fejtonu 1975/76, jeho slova o tom, že autoři těchto fejetonů si byli vědomi poměrů a že tedy jejich texty vyjadřují spíše představu o tom, jak by v moderní Evropě měl vypadat nesvobodný tisk. Bude proto zřejmě nejlepší použít zcela neutrálního označení: paralelní informační systém, paralelní publikační činnost, paralelní literatura. Paralelní s tím vším ostatním, co bylo napsáno, odsouhlaseno, posvěceno a vydáno oficiálně. Jen paralelní, protože sice neseno vůlí po svobodném vyjádření a ve své podstatě dokonce zcela legální i ve smyslu platných zákonů (jež koneckonců odporují platnému právnímu řádu), jenže psané v nesvobodných poměrech, autory postrádajícími základní svobody, a rozšiřované při absenci tisku mezi nesvobodné čtenáře.

Znám písemnou dokumentaci Charty 77 jen v té podobě, jak se dostala do vzpomenutého paralelního informačního systému zásluhou - někdy možná vinou - osob, o nichž nic nevím, a odtud pak do zahraničí. K mnoha textům bych potřeboval vysvětlení, upřesnění data vzniku, zpřesnění

textu, protože novým a novým opisováním dochází nejen k textovým chybám, ale i k dílčím nesrozumitelnostem; a ohmatané deváté či desáté průklepy bývají také sotva čitelné. Nejednou se mne zmocňuje podivný pocit jakoby z kavkovského světa: Několik set kilometrů ode mne žijí lidé, kteří by mi mohli o těchto textech sdělit vše, co potřebuji - stačil by jediný rozhovor, jediný telefonát, dopis. Místo toho se obírám písemnostmi s datem starým sotva několik měsíců jako kdyby to byly archivní dokumenty, jejichž původci už dávno nežijí a kde se nemohu spolehnout na nic jiného než na holý text o sobě.

Materiál z prostředí Charty 77, který jsem měl pro sestavení tohoto sborníku k dispozici, lze podle věcných a formálních hledisek rozdělit do několika skupin.

1. Základní dokumenty Charty 77, jejichž řada byla zahájena Prohlášením Charty 77 z 1. ledna 1977 a které byly od čísla 2 průběžně číslovány.
2. Prohlášení, stanoviska, dopisy, komentáře a posléze - od května 1977 tzv. Sdělení Charty 77; které podepsali mluvčí Charty 77, anebo jeden z nich.
3. Tzv. situační zprávy o stavu Charty 77, vydávané vždy za určitý časový úsek a pokrývající ve svém úhrnu zatím období od ledna do 28. října 1977. Předností těchto situačních zpráv, které nejsou signovány, přesto však mají charakter polooficiálních informačních přehledů, je to, že dávají plastický obraz o životě Charty 77 a jednotlivých signatářů, o policejní a pracovní persekuci, o mnohostranném porušování občanských a lidských práv v Československu i aktivitě obránců a zastánců těchto práv.
4. Prohlášení, stanoviska, dopisy, výzvy a pro-

volání jednotlivých signatářů Charty adresovaná veřejnosti, čs. státním orgánům a institucím, jakož i zahraničním organizacím a osobnostem. Do této kategorie lze zařadit i vzájemnou korespondenci chartistů, pokud se stala součástí paralelního informačního systému.

5. Literární a publicistické texty a komentáře, právní expertízy a rozборы dotýkající se obecných nebo jednotlivých aspektů problematiky lidských a občanských práv i jednotlivých událostí a zážitků ze všedního dne Charty 77 a jejich účastníků.
6. Protesty proti různým formám policejní represe, persekuce a zvlé uplatňované proti signatářům Charty 77 a jejich rodinám.
7. Dokumenty z oblasti pracovní persekuce a diskriminace signatářů Charty 77: výpovědi z pracovního poměru, stanoviska k těmto výpovědím, texty soudních žalob i rozsudky v pracovních sporech (zatím do jednoho zamítavé).
8. Protesty, ohražení apod. jednotlivých signatářů Charty proti pomluvám a nactiutrhání v čs. masmédiích, texty žádostí o tiskovou opravu, zprávy či dokumentace o pokusech soudně stíhat zodpovědné redaktory či původce hanopisů nebo ostouzejících pořadů Čs. rozhlasu a televize.

Sbírka, o níž vím, že je velmi kusá a neúplná, a o níž si může čtenář udělat hrubou představu v připojeném soupisu, představuje dnes, v listopadu 1977, skoro 400 kusů písemností; některé z nich mají i přes dvacet stran textu, mnohé jsou několikastránkové, jiné (např. doklady z oblasti pracovní persekuce) velmi stručné, byť krutě výmluvné.

(Tím se přirozeně nevyčerpává dokumentace Charty 77, jež by si dělala nárok na úplnost. Stra-

nou pozornosti těchto poznámek a klasifikace zůstaly: 1. materiály z pomlouvačné kampaně čs. masmédií proti Chartě 77 i jednotlivým signatářům a jejich obdoba v tzv. spřátelených bratrských zemích; 2. ohlas Charty 77 a její aktivity v zemích mimo sovětský velmocenský blok, a to především a/ zpravodajství o Chartě 77 ve světovém tisku a dalších masmédiích, b/ prohlášení a stanoviska vlád, politických stran, organizací a institucí, významných osobností politického a veřejného života, kultury apod., c/ projevy solidarity s Chartou 77 v zemích Varšavské smlouvy, tedy pod přímou sovětskou kontrolou.)

Výše specifikovaný písemný materiál vzešlý z prostředí Charty 77 nebo s ní související je tak rozsáhlý, že v této dokumentaci mohl být publikován pouze zčásti. Při výběru byla uplatněna věcná a formální kritéria tak, aby se pokud možno vyloučila hlediska subjektivní, jež by snad podle formy, obsahu, informativnosti výpovědi nebo politické tendence přikládala tomu či onomu textu větší váhu než jinému. Při daném rozsahu publikace, který nebylo možno překročit, přicházely v úvahu především ty texty, které jsou charakterizovány v uvedeném klasifikačním přehledu pod body 1, 2 a 3.

Naše dokumentace tedy obsahuje všechny tzv. oficiální dokumenty Charty 77 od úvodního Prohlášení až do čísla třináct, všechny dopisy mluvčích různým orgánům, jejich stanoviska vyhlášená jménem Charty 77 jako celku a Sdělení Charty 77. (Jen výjimečně byly zařazeny komentáře nebo osobní prohlášení a sdělení některého z mluvčích Charty z ledna-března 1977). Pro jejich shrnující a informativní charakter byly dále zařazeny všechny existující situační zprávy o Chartě 77. Se-

znamy signatářů, postupně zveřejňované jako součást několika dokumentů Charty, byly z praktických důvodů uspořádány do jednoho abecedního seznamu a tvoří samostatný oddíl knížky. Stručné záhlaví charakteristiky obsahu jednotlivých dokumentů jsou dílem sestavovatele.

Vcelku bych chtěl zdůraznit, že nejde a ani nemohlo jít o vědeckou edici pramenů, při níž by se uplatnily zásady ediční techniky obvyklé např. v historické práci; mj. bylo nutné rezignovat na poznámkový aparát, který by poukázal na souvislost dokumentů, na různočtení v existujících sériích opisů jednotlivých textů, na rozdíly datování apod. Pokud bylo v mých možnostech, snažil jsem se ovšem dosažitelné opisy porovnat, upřesnit datování (tu a tam v časopisecké verzi evidentně chybné), opravit nejen překlepy a interpunkci, ale i drobné nejasnosti vzniklé několikerým opisováním původní předlohy. Vše ostatní zůstává jako úkol pro budoucího historika.

Integrální součástí této publikace je soupis písemného materiálu vzešlého z činností Charty 77 nebo souvisejícího s její existencí. Snad by bylo na místě hovořit spíše jen o pokusu o soupis. K dispozici byl totiž jen ten materiál, který ve formě výše charakterizovaného „samizdatu“ cirkuluje v československém paralelním informačním systému a který se dostal na Západ, a to především neúnavnou péčí těch žurnalistů, u nichž ještě nevyvymizela kischovská posedlost poznávat a být při tom.

Už z řečeného dvojího omezení je jasné, že jsem měl k dispozici jen velmi neúplný soubor písemností Charty 77, třebaže jsem právě v tomto směru vyvinul mimořádnou snahu a úsilí. Ač to na výsledku pravděpodobně není zcela patrné, soupis

sám a práce s ním související zabraly daleko největší část času potřebného na přípravu publikace pro tisk.

Ke třem oddílům dokumentů, jak se zde předkládají, byl původně v konceptu připraven ještě IV. oddíl, asi 30 textů vybraných tak, aby představily společenství Charty 77 v celé její generační, sociální, politické, světonázorové a myšlenkové šíři a současně poskytly ještě plastičtější obraz o její aktivitě i o formách represe, jíž se soustředěně snaží státní aparát přeměnit solidární hnutí na obranu a za prosazení lidských a občanských práv na ghetto Charty 77 (řeceno slovy Jaroslava Hutky). Leč bylo by to znamenalo dalších nejméně 150 stran textu, což bylo technicky v této knížce nezvládnutelné. Naštěstí lze očekávat, že toto není poslední souhrnnější dokumentární publikace o Chartě 77 a že k ní brzy přibudou další. Mnohé texty se přímo nabízejí, aby byly uspořádány a vydány ve specializovanějších sborníčcích podle obsahu, literárního žánru a dalších hledisek.

Měl jsem původně v úmyslu zcela se vzdát komentáře k dokumentaci, jež se tu předkládá, a zůstat v pozadí jen jako pozorný registrátor či pokorný archivář přítomnosti. Ne proto, že bych se chtěl vyhnout obtížím interpretace, hledání souvislostí a omylům při hodnocení, které jsou vždy nevyhnutelné, máme-li co dělat s živou a neukončenou skutečností. Prostě jsem nechtěl čtenáře ovlivňovat jakýmkoli pokusem o byt' jen zdánlivě objektivizační a hotové vodítko při jeho vlastním objevování všech rozměrů a vrstev fenoménu Charty 77. Ale tváří v tvář Chartě - třebaže jen v podobě papírů ležících na mém stole - nemohu odolát touze říci několik po výtce osobních slov, ně-

kolik poznámek o tom, jak jsem se s ní po prvé setkal a jak jsem se pak doslova musel utkat se svou počáteční neschopností pochopit ji v plném rozsahu a nejhlubším smyslu, a také její místo v posrpnovém vývoji i širších souvislostech české společnosti a české politiky několika posledních desetiletí.

Vedu si takový deník vesnického telefonovatele; leží vedle mého aparátu a automaticky do něho zaznamenávám údaje o každém rozhovoru. Historie Charty 77 v něm začíná 7. ledna 1977; byl jsem pohroužen do četby tlusté anglické historické knížky a nečetl jsem tehdy ani noviny. Někdy odpoledne volal přítel odkudsi z druhého konce Evropy - a tak jsem se dověděl o Prohlášení Charty 77 i znepokojivé zprávy o prvním - preventivním, nebo odvetném? - zásahu státní bezpečnosti proti některým signatářům.

Trvalo mi to dvě hodiny, než jsem se rozhodl překonat všechny zábrany, které člověk v mém postavení nezbytně má, když chce hovořit telefonicky se svými blízkými v Československu a přitom ještě z čerstvé zkušenosti ví, jak úřední Oko a Ucho rozebírá a hodnotí podle svých absurdních „státněbezpečnostních“ hledisek každé pronesené slovo i každou zámlku, jak hledá konspirativní souvislosti i v tak nevinném tématu jako je rybaření nebo nedostatkový ptačí zob pro papoušky (ani to poslední jsem si nevymyslel; pánové, kteří mne vyslyšali ještě 20. května 1976, by to mohli dosvědčit).

To, co jsem se onoho dne a pak v několika následujících dověděl od Ludvíka Vaculíka - než postupně „zhasly“ telefonické aparáty mnoha pražských chartistů (dojem z onoho umlkání mi nakrátko, ale nesmazatelně evokoval vzpomínku na

závěrečné dějství Čapkových R.U.R.) - mi sice poskytló žádané informace, ale nebylo toho víc, než jsem se vzápětí dočetl v Prohlášení a pak v několika následujících dokumentech Charty. Uvyklý už na zdejší terminologii a hodnocení, v níž se pro „srozumitelnost“ operuje pojmy „opozice“ apod., bral jsem jako víceméně legalistickou kamufláž i to, když mi Ludvík zdůrazňoval: vycházíme z mezinárodních paktů, které jsou součástí čs. právního řádu; poukázali jsme na to, že se nedodržují a proč, předkládáme kritiku a chceme se podílet na nápravě, aniž se dotýkáme systému, aniž požadujeme jeho změnu. A říkal jsem si, jak je to „chytrý“, když mi opakoval: ať si zůstane ve své funkci ministr školství, ale ať mohou nadané děti studovat, ať si ministr vnitra sedí tam, kde je, ale ať jeho podřízení dodržují zákony.

Teprve postupně, když jsem četl texty Patočkovy a Hájkovy, dopisy dvou mluvčích (třetí byl už uvězněn), úvahy a komentáře bilancující první měsíce a etapy Charty, Hejdánkovy Dopisy přáteli, když jsem sledoval - pokud to je na dálku vůbec možné - činnost a aktivitu Charty 77 a seznámil se s výsledky letní diskuse v podobě Sdělení z 21. září, teprve tehdy se mi ujasnilo, že onen důraz na legalitu, na rámec daný současnými čs. zákony (přirozeně i s jejich kritikou, pokud jsou v rozporu s Ústavou, s přijatými mezinárodními pakty a se zásadami Závěrečného aktu z Helsinek) nebyl předem zakalkulovaným efektním trikem. Že nebyl vypočítán především na obranu proti možné represí (jež se ukázala krutou skutečností, ještě než vůbec Charta udělala první veřejný krok), ale že spočívá v podstatě Charty.

Protože záměrem lidí Charty 77 - tak tomu aspoň rozumím - nebylo provést jednorázovou

akci, zas ještě jednou vykřičet svou bezmocnost, prezentovat jednorázový protest, byť podložený mnohonásobně více podpisy, než kolik se kdy před tím podařilo sebrat pod jakýkoli „opoziční“ projev v průběhu sedmi osmi let uplynulých od dubna 1969. Protože toto zdánlivě nové slovo, které se nejen „nez mohlo“ na efektní politický program, ale programaticky odmítlo něčím takovým se zabývat, bylo provázáno vůlí zahájit řetězovou akci drobných činů. A hlavně - nečekat s nimi, až se stane zázrak, na zítřejší den, až se něco změní a vytvoří se „objektivní podmínky“ (zášahem shora, tlakem mezinárodních okolností, apelm na lepší minulost a socialistickou frazeologii některých představitelů establishmentu), ale začít s nimi již dnes, naplnit pocit své občanské, lidské, morální povinnosti i tehdy, když nadlouho není naděje, že se vůbec něco podstatněji změní.

To všechno bylo jistě v Chartě už na počátku, jen to nebylo na první pohled tak zřejmé. Navíc musela Charta vynaložit hned od svého prvního kroku obrovskou energii, aby obhájila svou existenci vůči nejsoustředěnějšímu náporu represe a propagandy, která předčila i normalizační normy z let 1970-71, takže za takové situace mohlo zdůrazňování legality a rámce jejího působení uvnitř systému vyvolávat dojem především účelové sebeobranu.

Lze si živě představit, jak si v průběhu oněch uplynulých deseti jedenácti měsíců Charty každý signatář (i mnohý z těch, kteří odmítli po ní plivnout) znovu uvědomoval a prociťoval, co znamenal ten jediný podpis na mírumilovné, nevzrušeně psané petici, na oné nabídce k dialogu, na kterou režim odpověděl doslova vypovězením války. Ale zároveň lze ještě živěji cítit, jak Charta rostla v se-

bereflexi, jak musela znovu ohmatávat terén, který se zdál být známý a popsáný v úvodním Prohlášení, jak si ujasňovala na jedné straně svou takřka bezbrannost vůči policii, která přichází se zatykači, s příkazy k domovní prohlídce, bezbrannost vůči jednomu jedinému zaměstnavateli - státu, který může kdykoli kohokoli propustit bez možnosti dovolat se práva, jak ale na druhé straně vyzkoušela také sílu své solidarity, formy obrany nejen sebe sama, ale i různé cesty k dlouhodobému plnění úkolu, který si předsevzala.

Zdánlivě bezzubý a „přízemní“ důraz na neobyčejnější každodenní práva člověka, podložený vůlí tato zákonná práva požadovat, uplatnit a hájit kdykoli a kdekoli jsou porušována (maně si připomínám moudrá slova Ferdinanda Peroutky - „zdá se, že jenom to právo je skutečné, o které se někdo uchází“), činí z Charty, poté když obhájila a prokázala trvalý a dlouhodobý ráz své existence, ne náznak jakéhosi „obrodného hnutí“ opakovaného na primitivnější úrovni, ale zárodek hluboké lidské, občanské a koneckonců politické obrody české společnosti. V její podstatě není nic spektakulárního, nic, co by bylo možné vystihnout palcovými novinovými titulky - třebaže ani ty na počátku nechyběly - a přesto lze toto „společensví zájmu“ (prof. Hájek) považovat za zárodek nejradikálnějšího politického usilování v rámci české společnosti za mnoho posledních desetiletí (v masarykovském pojetí radikálnosti oproti plánu radikalismu).

Bylo už ostatně rozpoznáno, že Charta 77, jež posléze v letní diskusi odmítla být chápána buď jako jednorázová akce, jež prý už vlastně splnila své poslání, anebo jako pevná organizace, je mimo jiné výrazem nastoupené cesty hledání východiska

ze situace, která začala Mnichovem 1938 a pak definitivním rozdělením národa na „vítěze“ a „poražené“ po únoru 1948. Řeknu to šeptem, protože velké věci se nesmí zakřiknout hlasitými fanfárami: Právě necelý rok Charty 77 mne naplňuje nadějí, že česká společnost není po několika starších a jedné dosud čerstvé porážce (které si sama sobě pomáhala uštvědit) jen v hlubokém politickém a morálním úpadku, ale že se tu rodí - nebo může vyrůst - počátek nového národního, demokratického obrození.

Může to znít jako jedna z iluzí, na které jsou české dějiny tak bohaté, daleko bohatější než na odvalu k řeholi dlouhodobé každodenní práce a ke zdánlivě bezperspektivní lopotě. (Nedostatek takové odvahy a odhodlání se pak často projevil jako útěk ke zhoubným utopiím jednoho „osvobuzujícího ohňostroje“, nevírou ve vlastní síly nepodložené pomocí velkých a mocných, vzepětím k jediné akci „na světové úrovni“, po níž následovala kocovina a totální rezignace.) Čerpám však svou nadějí právě z myšlenkové produkce Charty 77, která je prodchnuta vědomím, že její usilování je dlouhá cesta bez možnosti rychlého úspěchu, a z její každodenní mnohostranné aktivity, stále více se rozrůzňující, ale přesto stále prodchnuté počátečním duchem solidarity a občanského ethosu (nikoli pathosu) praktikovaného nejen ve svátek, ale právě v předlouhé řadě všedních dní v současnosti a - jak doufám - i v budoucnosti.

Pohled na český dnešek je ovšem především pohledem skličujícím. Vybavuji si to před očima a připadá mi to, jako když nad všeobecnou základnou všedního a zdánlivě mírového, znormalizovaného a konsolidovaného života, rozežíraného rakovinou oficiálního pokrytectví a přízpusobení, bez-

východnosti, rezignace, ba i beznaděje, probíhá svého druhu zápas dvou mužstev suplující skutečný politický život v zemi. Souboj obrovského aparátu policie, špiclů, denunciantů a rozhořčujících se pouťových vyvolavačů proti úzké vrstvě těch, kteří hodili rezignaci rukavici, neztratili vědomí lidské a občanské odpovědnosti, chtějí žít a jednat v souladu se svým svědomím, tedy v podstatě jako svobodní lidé i v těch nejméně svobodných podmínkách, i pod policejní asistencí. Hlediště tajně fandí těm slabším, ale na pokyn pořadatele třeba i nahlas povzbudí ty, které z celé duše nenávidí.

Považuji nicméně za povzbuzující, že chartisty nesvádí k elitářství tlak této skličující každodennosti, skutečnost, že v prostředí, v němž žijí, jsou den co den vystaveni stokrát vyslovené a tisíckrát nevyslovené, ale stejně palčivé otázce „jaký to má smysl?“. Čtu jejich prohlášení, komentáře, fejjetony a dopisy - a nenalézám v nich pocit pýchy, nadřazenosti nebo dokonce pohrdání. Není v tom ani výčitka, ani rekriminace vůči těm, kdo nenašli zatím odvalu připojit se k hloučku, anebo dokonce neměli odvalu říci ne, když se od nich žádalo, aby pomohli hodit kamenem. Nic z někdejší pýchy lidí „zvláštního ražení“ na to, že oni snad vlastní tu jedinou a všechna tajemství otvírající pravdu. Spíše tu slyším pokornou omluvu spoluobčanům, že jejich poněkud hlasitější volání na poplach nebo na protest proti bezpráví by mohlo některým uším znít vyzývavě. Také proto si myslím, že Charta 77 je více než kámen hozený na hladinu, která se sice prudce rozvíří, ale hned se za ním zase zavře, čechrána už jen větrem.

Tato skromnost vůči spoluobčanům, nad něž se Charta 77 nevyvyšuje a které neodsuzuje, jejichž jednání ponechává jejich možnostem a jejich svě-

domí, jimž ponechává právo říkat jejich ano a od nichž chce jedno jediné, pochopení, že také oni, chartisté, mají právo na své svědomí, na svou vůli a tedy na své ne, tato skromnost má svůj kontrapunkt. Je provázena sice klidným, důstojným, ale rozhodným vystupováním vůči státní moci, ústavním a vládním orgánům, hospodářskému aparátu a dobře placeným nactiutrhačům, a to ve všech případech, kde dochází k porušování lidských práv, zejména když jde o represí. V naprosté většině případů se tak děje bez pozůstatků té či oné ideologie, bez odvolávání se na ideologická kliše o „pravém“ či „správném“ socialismu, bez této po mém soudu zbytečné polemiky. Věci se pojmenovávají pravým jménem - nezákonnosti se říká nezákonnost, útlaku útlak; a vládnoucí režim se bere za slovo, o němž si myslel, že se z něho „nestřílí“.

Věcně, důstojně, klidně a rozhodně trvají na svém a po milimetrech posouvají hranici možného směrem kupředu - a král, o němž se znovu nahlas řeklo, že je poněkud nahý, podtrhuje a roztrubuje svou hanbu tím, že dál sveřepě vychvaluje své nové šaty a obviňuje z nahoty celý ostatní svět. Svou snahu Chartu 77 znevážit, umlčet a zničit zaplatil režim draho. Nevím, který jiný politický režim v Evropě byl letos ještě nazván hanbou Evropy, jak si to od zdrženlivých londýnských Times vysloužil ten, co vládne v Československu. Draze zaplatili i přemnozí z těch sedmisetpadesáti statečných i další z těch, kteří odmítli zavýt s vlky. Ale Charta žije, je dále školou aktivního občanství a demokratismu v obecně politickém smyslu i ve svém vlastním vnitřním životě. Desetiletí nedemokratických poměrů zanechalo takřka nesmazatelné stopy skoro na každém - texty z prostředí Charty vydávají svědectví o tom, že její stoupenci jsou si

† a

toho tíživého dědictví vědomí. Proto dali na svůj štít toleranci, proto se snaží sami mezi sebou se naučit demokratickým návykům a diskusi, proto takový důraz na morální postoje vůbec. To je v dnešních Čechách více než mnoho.

Vidím Chartu 77 - a velice mne těší, že nejsem sám - také jako výraz tendence k národnímu usmíření, která se instinktivně už po několik let nabízí v Čechách jako jediné možné východisko po více jak třicetiletém praktikování vylučovacího principu vůči dalším a dalším složkám obyvatelstva. Bez národního usmíření nebude možné jednou v budoucnu překonat následky tolika desetiletí totalitního režimu. Nikoli, nemyslím, že Charta 77, která sdružila lidi několika generací, všech sociálních skupin, náboženských vyznání a světonázorových směrů, jakož i politických orientací, je nějaká obdoba národní fronty. Nechce a ani nemůže usilovat o to, stát se mocenskou strukturou, či stát se předobrazem nějakého nového utopisticky pojatého společenského systému, aby nepřestala být sama sebou. Může jedno, a to by ovšem bylo strašně moc: podaří-li se jí definitivně přetrhnout tradici *krátkodechých* usilování české společnosti, může překlenout propast mezi dnešní bezvýchodností a nějakou, jakoukoli smysluplnou budoucností, jež by byla aspoň o trochu víc než hovniválova kulička, kterou nabízí pro dnešek i pro budoucnost reálný socialismus.

Rozumím-li Chartě dobře, není ani kolektivem, protože ten nivelizuje, v němž se člověk vzdává své identity, práva a povinnosti znovu a znovu se rozhodovat o sobě a za sebe, je nástrojem něčeho proti něčemu a málokdy za něco lidsky pozitivního, zatímco v komunitě, ve společenství lidí, jak se Charta manifestovala a v praxi představila, si

každý zachovává svou lidskou, politickou, světonázorovou integritu, svébytnost i morální odpovědnost. Ve společenství Charty se jeho účastníci (nikoli příslušníci) spolu solidarizují v tom nejpodstatnějším: žít jako lidé (ne zítra - až se věci změní, ale už dnes), nedát si brát žádné právo (s výjimkou toho, jež by bylo bezprávím pro druhé), starat se o svobodu svou a svých spoluobčanů (opět Masaryk: „Svoboda je především starostí o svobodu“), neutíkat před žádným, ani tím nejobtížnějším či zdánlivě nejmenším úkolem, jímž lze přispět k polidštění života v obci (polis).

Když „vypukla“ Charta 77, když jsem pročetl první seznam signatářů a nacházel v něm jména tolika svých přátel a dalších lidí, které znám, jichž si vážím a které ctím, zmocnila se mne na okamžik, možná dokonce na několik dní, ani ne tak pochybnost, zda jsem se se svým odchodem ze země neukvapil, jako spíše lítost, že nejsem s nimi a mezi nimi, že se nemohu podílet na jejich díle a třeba i snášet jejich úděl. Bylo mi jako vojákovi v lazaretu, když jdou kamarádi do útoku.

Vím, že to byl falešný pocit. Pochopil jsem brzy, že nejde o žádné „šturmování nebe“ a vůbec o žádné šturmování. Že jen skončila předpřípravná doba tápání, váhání a hledání a začala přípravná etapa čehosi, co nás bude nadále zaměstnávat hodně, hodně dlouho, ba po celý život, ať jsme kdekoli, pokud nás spojuje a motivuje to, co zaznělo Chartou a v Chartě znovu tak silně a s větším důrazem než kdykoli předtím, co se v ní nově a všestranněji manifestovalo, jak jsem se to pokusil co nejupřímněji vysvětlit výše. Vědom si toho, kolik všední a úmorné práce je před námi, snad mohu pro povzbuzení aspoň pro sebe říci: Charta je

domovem, do něhož lze patřit i přes vzdálenost kilometrů.

Spolková republika Německa, listopad 1977.

Vilém Prečan

Dokumenty roku 1976

T6
20. ledna 197~~7~~⁸. Praha.
Výzva čtrnácti bývalých členů ÚV KSČ
- Propustit politické vězně.

Soudruzi poslanci,

V prosinci 1974 bylo u nás naposledy propuštěno na svobodu několik politických vězňů. Obracíme se na Vás se žádostí abyste se s veškerou rozhodností zasadili o propuštění politických vězňů, na které se dosud nevztahoval žádný akt amnestie a jimž nebyl ani zkrácen výkon trestu podle zásad jinak v trestní praxi obvyklých.

Jde zejména o známé komunistické funkcionáře M. Hübla, J. Šabatu a dále o J. Tesaře a J. Müllera, i o další, z politických důvodů vězněné občany.

Domníváme se, že propuštění politických vězňů u nás by bylo pochopeno jako projev dobré vůle přispívat i ve vnitřní politice k rozvíjení takového politického klimatu, jaký odpovídá duchu helsinské konference.

Dosavadní praxe trestní represe občanů za politické názory, postoje a skutky, uplatňovaná v Československu, je v rozporu nejen se zásadami Závěrečného aktu helsinské konference a s výslovnými výzvami a stanovisky mezinárodních organizací, včetně OSN, ale i politickými zásadami, které dnes otevřeně hájí samo evropské hnutí. Dnešní československý režim tak ztrácí morální právo kritizovat metody politických diktatur.

Některá ustanovení našeho trestního zákona, podle nichž lze na řadu let zbavit svobody občana, který třeba jen několika přátelům dá přečíst text, považovaný za protivládní, jsou v příkrém rozporu s tvrzením o ochotě uplatňovat a rozvíjet politická práva občanů a plnit zásady dokumentů o lidských právech, jež byly přijaty OSN a nedávno ratifikovány i naším Federálním shro-

mážděním.

Občané, o jejichž propuštění žádáme, byli uvězněni proto, že veřejně hlásali nutnost spojení socialismu s politickou demokracií a zastávali tedy stanovisko velmi blízké oficiálním programovým prohlášením Komunistické strany Francie, Itálie a dalších.

Věznit i nadále tyto občany je naprostým anachronismem.

Spojení komunistické politiky s rozvojem politické demokracie a rozšiřováním a zajišťováním všech občanských práv a svobod tvoří dnes neoddělitelnou součást teorie a praxe evropského komunistického hnutí a je proto zcela nepochopitelné, že za hlásání takových názorů jsou občané roku 1976 v Československu vězněni.

Podepsáni: Jiří Hájek, Ludmila Jankovcová, Miroslav Kabrna, Vladimír Kadlec, Karel Kaplan, Karel Kosík, František Kriegel, Zdeněk Mlynář, Václav Slavík, Věnek Šilhan, Bohumil Šimon, Martin Vaculík, František Vodsloň, Jiřina Zelenková (všichni bývalí členové ÚV KSČ).

1. března 1976. Praha - Brno.

Dopis příbuzných předních českých politických vězňů prezidentu G. Husákovi.

Pane prezidente,
v souladu s Ústavou ČSSR (1) se na Vás obracíme se žádostí, abyste se na základě svého práva (2) zasadil o propuštění našich synu, manželu a otců, kteří jsou uvězněni za své politické názory a postoje vyjadřující jejich socialistické přesvědčení.

Současně Vám předkládáme stížnost na jejich životní podmínky, které jsou v rozporu s Mezinárodním paktem o občanských a politických právech (3), s Ústavou ČSSR a se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody. Životní podmínky českých politických vězňů směřují totiž k jejich fyzické destrukci a psychickému zlomení.

Umístění. Přestože naši příbuzní byli odsouzeni do nejmírnější první skupiny (4), jsou ve skutečnosti umístěni v nejhorších vazebních podmínkách. Již po celá léta (ve vazbě i ve výkonu trestu) jsou nuceni pobývat v malých, trvale zavřených celách o rozměrech zhruba 2×4 m, v trvalé izolaci ve dvojici se spoluvězněm, zpravidla nepolitickým. Soužití s jediným člověkem se při denním čtyřadvacetihodinovém nuceném styku stává zátěží napínající všechny síly (5). Komunikace se spoluvězněm je navíc poznamenána ohledem na odposlouchávací zařízení, které je z cely vyvedeno do místnosti náčelníka (6).

Naši příbuzní jsou podrobena dlouhodobému a krutému ochuzení smyslových vjemů: jejich svět postrádá přirozenost barev, zvuků, dojmů (7). Chudost, téměř absence nových smyslových podnětů, dlouhodobá izolace, dlouhodobá nucená společnost — to vše je první z okolností, které směřují ke zlomení člověka (8).

Práce. Vězňové pracují v cele: našívají knoflíky na kartony, třídí a navlékají špendlíky, vlásenky, patenty, třídí skleněné korále, vyrábějí umělé květiny, vyplétají křesla a pod. Společným znakem těchto prací je monotónnost, vysoké tempo, které si někdy vynucuje pracovat i 10 až 12 hodin denně. Neplnění normy se trestá — např. omezením přídělu jídla. Na překážky věznem nezaviněné není brán zřetel (9).

Zákon zakotvuje povinnost práce s přihlednutím ke zdravotnímu stavu a pracovním schopnostem vězně a nabádá k vytvoření podmínek ke zvyšování kvalifikace. Čeští politici vězňové mají profese většinou s vysokoškolským vzděláním (historie, ekonomie, psychologie, sociologie, strojí inženýrství, medicína...), které se ve vězení těžko uplatňují, avšak věznice nerespektují duch zákona ani náznakem snahy, uchovat vězňům aspoň zdraví a profesionální kvalifikaci (10).

Pracovní podmínky jsou ještě zotřovány nedbalou hygienou práce, která hraničí až s krutou schválností (11).

Mzda politických vězňů činívá přibližně méně než polovinu výdělku ostatních (nepolitických, tj. kriminálních) vězňů a asi jednu pětinu průměrné mzdy v ČSSR. Tato mzda nedosahuje československého životního minima, nicméně přes 80% z ní strhává věznice pro své účely. Vězeň ze své mzdy dostane přibližně 20-40 Kčs měsíčně, což jsou jediné peníze, za něž si může doplnit jídelníček (z domova žádné peníze dostávat nesmí).

Jde tedy o několikanásobné vykořisťování: při normování práce, při ohodnocování a při srážkách. Takové nevolnické pracovní podmínky se neslučují s naším společenským řádem. Je tím porušena Ústava ČSSR, která jakékoli vykořisťování vylučuje (12).

Péče o zdraví. Ti, kteří se již z vězení vrátili, přišli se zdravím otřeseným a určitou dobu museli ztrávit v rekonvalescenci. Mnohým se ve vězení nenapravitelně pokazil zrak. Z těch, kdo jsou dosud vězněni, již nikdo není tak zdravý, jako když tam přišel. Někteří jsou těžce nemocní, jiní trpí vleklými potížemi (13).

Zdraví vězňů je nejvíce ničeno naprostým nedostatkem čerstvého vzduchu, světla, pohybu, špatnými hygienickými možnostmi vůbec (14), špatnou hygienou práce, dále stravou chudou na bílkoviny, minerální látky a vitaminy. Strava ve věznici zcela pomíjí zásady správné výživy. Balíček z domova, povolený jednou za tři měsíce ve váze do 3 kg, není s to uhradit vše, co chybí. Je-li balíček z trestu vězni zakázán, trpí vězeň hrubou podvýživou — proteinovým hladem. Opatřování nákupu v kantýně je politickým vězňům znesnadňováno (15).

Lékařskou péči poskytuje věznice většinou neochotně a lékařem udílené rady nebývají respektovány (16). Příznaky nemocí se zanedbávají, takže menší obtíže snadno přerostou ve větší nebo se stávají chronickými nebo dají vznik závažnější poruše (17). Léčení je vězňům znesnadňováno také soukromou iniciativou jednotlivých strážců (18).

Lékařská péče o politické vězně léčí v nejlepším případě samotné potíže, chybí však naprosto prevence. Nejen že chybí, ale potíže jsou celým systémem věznění uměle navozovány. Tím je porušována Ústava ČSSR (19).

Sociální situace vězně a jeho rodiny. Ačkoli se výrok soudu týkal pouze vězně, je spolu s ním závažně poškozena i celá rodina (20). Děti mohou svého otce vidět a slyšet — většinou už nikoli se dotknout — pouze celkem čtyři hodiny ročně (21). (Návštěva je povolena jednou za čtvrt roku na jednu hodinu pro dva dospělé z nejbližších příbuzných a děti (22)). Věznitelé se snaží návštěvy co nejvíce znesnadňovat a znepríjemňovat. Proto zejména u starších lidí se v období před návštěvou objevují záhadná zhoršení chronických nemocí či podivné nové příznaky (vyrážky, horečky, neuralgické bolesti).

Věznitelé si uvědomují, že jedině při návštěvách a v korespondenci obnovuje vězeň integritu své osobnosti, čerpá sílu (23).

Omezována je proto i korespondence.

Od roku 1973 je povolen jeden dopis týdně psaný na jednu adresu. Dopisy bývají věz-

nium vráceny k přepsání (pro "závadnou" větu, pro "neúhledné" písmo). Dopisy, které posíláme my, rodinní příslušníci, jsou někdy zabavovány, aniž si je náš uvězněný příbuzný mohl přečíst. Některé dopisy se nevysvětlitelně ztrácejí. Censura je nedůstojná a nesmyslná. Nesmí se psát o knize, o filmu, o práci vězně ani o práci jeho příbuzných na svobodě, nesmějí se psát verše, úvahy, nesmějí se vyskytovat žádná jména, ani jména autoru, pokud to jsou Češi (24). Pokud se dopis přes cenzuru k vězni přece jen dostane, je mu při následujícím dopise odebrán a ničen, ačkoli vězeň má právo si jej ponechat (při nejmenším v osobních věcech mimo celu). Proti postupu censury není odvolání (25).

Rodina vězně je citelně poškozena hmotně. Ve většině případů postrádá hlavního živitele. Manželky, matky a jiní blízcí příbuzní byli postihováni výpověďmi (26) nebo zhoršením sociálního statutu v zaměstnání (27). Dětem je znemožňováno studium (28). Děti jsou tak omezeny v několika základních potřebách, čímž jejich životní dráha je nutně poznamenána. Ač evidentně bez viny — jsou trestány na celý život. Diskriminaci dětí je porušena Ústava ČSSR a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (29).

Zvláštní statut českých politických vězňů a systém nátlaku. Naši uvěznění příbuzní byli v jiné zemi nebo v jiné době oficiálně nazýváni "politickými vězni", protože byli uvězněni za činnost nebo postoje v oblasti politiky, totiž za hájení občanských práv. Pojem "politický vězeň" pak umožňuje srovnání se situací jindy a jinde (30). Právní citění současné veřejnosti odlišuje totiž politické vězně od kriminálních zločinců a předpokládá pro "politické" důstojné podmínky odpovídající jejich kultuře a etické motivaci (31).

V ČSSR pojem "politický vězeň" není uznáván s tím, že u nás existují pouze "uvěznění podle Hlavy I. zvláštní části trestního zákona". Naši příbuzní nepožívají tedy vý-

sad, které jsou poskytovány uvězněným politickým protivníkům v ostatních kulturních zemích.

Avšak naši příbuzní nepožívají ani chabých výsad vězňů kriminálních — vede se jim mnohem huře (32).

Pro současné české politické vězně byl vytvořen zcela mimořádný statut*. Toto zvláštní nařízení si nemůžeme přecíst, avšak sledující, jak je v praxi prováděno, pozorujeme, že odporuje vyšším právním normám a posléze i Ústavě ČSSR (33).

Pro tento mimořádný statut nese systém věznění českých politických vězňů ještě několik zvláštních rysů:

Neposkytování základní péče je způsob méně nápadný, ale neméně krutý než přímá fyzická agrese. V situaci naprosté bezmoci a strádání nabývají běžné předměty a úkony životního nebo smrtícího významu. Slabá žárovka, pracovní stolička bez opěradla násobeny deseti hodinami denně a pak ještě dny, týdny, měsíce, léty se stávají mučícími nástroji. Nemocný s horečnatými otoky a vředy po těle (ze zanedbané avitaminosy) se musí cítit na záměrně tvrdém lužku, jež mu bylo určeno, jako na mučidle.

Intelektuální izolace znamená mučení psychické. Při silném omezení smyslových vjemu v každodenní jednotvárnosti celý cítí člověk obzvláště silně potřebu podnětu, informací, obrazů přicházejících z vnějšího světa. Mysl našich uvězněných příbuzných je však záměrně otupována až umrtvována.

V některých věznicích mohou vězňové do-
stávat jen jedny noviny a jednu knihu týdně z vězeňské knihovny podle výběru dozorce (35). Stává se, že je tatáž kniha přidělena do cely několikrát. (Převažují stalinističtí autoři a česká klasika 19. a počátku 20. století). Naším příbuzným je znemožněno číst jakoukoli odbornou a také cizojazyčnou literaturu nebo učit se z jazykových učebnic a slovníků. Bylo jim kategoricky odmítnuto půjčování dokonce i marxistické literatury. Nesmějí si dělat jakékoli poznámky, kou-

spekty, výpisky, seznamy sloviček. Vše je jim zabavováno. Je jim naprosto znemožněno alespoň v takzvaném volném čase udržovat si odbornost vlastní profese.

* *Tento zvláštní statut vznikl konfrontací historie a záměrů vězňitelů. Naše země má dlouhou kulturní tradici a útlak si u nás obvykle nacházel jiné cesty než primitivně krvavé. Proto výjimečně krutá zkušenost 50.let je prožívána jako zlé svědomí a memento. Základní tendencí při zacházení s politickými vězni po roce 1968 byla absence okamžitého fyzického násilí a mučení (i když i zde byly výjimky) (34). Současný vězeňský systém se chtěl distancovat od zkompromitovaných metod éry stalinismu 50.let, avšak současně si chtěl ponechat možnost vězně zlomit. V souladu s naší "kulturní tradicí" zvolil tedy metody nekrvavé (i když nikoli nebolestivé), v souladu se svým záměrem a tradicí 50. let metody dostatečně násilné. Byly zvoleny metody rafinovanější srovnatelné s umístěním zdravého člověka do blázince, srovnatelné s kapkou vody pravidelně dopadající na odsouzencovu šíji a probouzející pozvolné šílenství.*

Složkou vězeňské kultury je nucený poslech rozhlasu po drátě. Jednou za 14 dní je vězeň vyveden na dvě hodiny do cely "kulturního vyživání", kde je stolek, čtyři židle a televizor. Stanovená doba "vyživání" je přísně dodržována — jakmile uplyne, je vězeň vyveden. Vidí tedy v televizi několik nedokončených částí různých programů.

Naši příbuzní jsou odsouzeni k tvůrčí nečinnosti a vzhledem k odposlechovému zařízení v celách ponechání v dlouhých neko-
nečných hodinách jen svým myšlenkám. Tím je porušena Ústava ČSSR a zákon o výkonu trestu (36).

Záměrné šikanování, schválnosti jsou iniciativními akty jednotlivých příslušníků vězeňského personálu (37). Ve srovnání se svobodně projevovanou nespravedlností se strany vězňitelů kontrastuje surovost trestu pro vězně. Ještě kromě souhrnného trestu odnětí

svobody jsou vězňové postihováni zostřováním, a to za sebemenší "přestupek". Političtí vězňové jsou hrubě okřikováni a omezováni ve svých právech (38). Celý systém vynuceného žití má vězně udržovat v napětí a ve vědomí bezprávnosti a vydání na pospas svévoli.

Vědomí absurdity ničí psychiku snad nejvíce. Je v rozporu se samotnou lidskou existencí. Člověk uskutečňuje své lidství tím, že se ptá po smyslu svého rodu a sebe sama. Tato otázka je vznášena přemýšlivými lidmi všech dob a leží také v nejvšeobecnějším základu rozhodování a činu našich příbuzných, kteří byli učiněni politickými vězni. Vědomí cíle a poznání smyslu motivovalo jejich bytí. Naproti tomu existence absurdní je činitel, který se staví proti podstatě života. Chybí-li smysl denního konání, člověk propadá depresi, jeho duch chřadne (39).

Porušení zákonných lidských práv je zřejmé (40).

Stížnosti, obrana. Vedení základní důvěrou v člověka předpokládáme, že i mezi personálem věznice nebo činiteli odpovědnými za jejich chod se vyskytují lidé, u nichž objektivita převládá nad nespravedlivým zaujetím. Avšak obáváme se toho, že opačný případ je častější, a především, že proti němu není obrany, že vešel do systému.

Bylo odesláno již více stížností na osud českých politických vězňů. Nejčastěji putovaly stížnosti z nejvyšších míst, kam byly určeny, k vyřízení zpět na místa, na něž si stěžovaly (41).

Stále trvá ta nejzákladnější nespravedlnost, že totiž ti, kdo jsou vězněni, nejsou zločinci a teroristé. Věznění jsou slušní a vzdělaní lidé za to, že se domáhali občanských práv pro sebe a své spoluobčany, a to prostředky odpovídajícími mezinárodnímu pojetí lidských práv, které naše vláda v Helsinkách slíbila respektovat (42).

Přesto, že byli naši příbuzní postiženi touto krutou nespravedlností, přesto, že žijí ve zničujících podmínkách, přesto, že jsou denně

konfrontování s moci jedinců, kteří se jim nevyrovnají ani intelektem ani morálkou -- přesto se mravně nesnížili, dokázali si zachovat klid, solidaritu, lidskou důstojnost, statečnost a věrnost ideálům demokracie, humanismu, socialismu.

V souladu s mezinárodním právem, v souladu se závěrečným aktem konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, který byl podepsán v Helsinkách i za Československou socialistickou republiku, žádáme okamžité propuštění svých příbuzných, českých politických vězňů, na svobodu.

Praha - Brno 1. března 1976:

Podepsáni:

Vilém Müller, Brno, Jana Babáka 3/5
Františka Müllerová, Brno, Jana Babáka 3/5
Marie Rusková, Brno, Dřevařská 20
Ivan Rusek, Brno, Dřevařská 20
Tatána Rusková, Brno, Dřevařská 20
Rudolf Šabata, Dolenice č. 2
Růžena Šabatová, Dolenice č. 2
Anna Šabatová, Praha 2, Anglická 8
Jan Šabata, Brno, nám. 28. října 20
Václav Šabata, Brno, Slovanská 5
Eliška Skřenková (Hübllová), Praha 5, Na
Březince 14
Jana Tesařová, Praha 4, Pankrác II, 1580
Příloha: 1

25. červen 1976. Praha.

*Dopis sedmi bývalých členů ÚV KSČ kon-
ferenci komunistických a dělnických stran
Evropy v Berlíně.*

Vážení soudruzi,

zdravíme tuto konferenci komunistických a dělnických stran Evropy, jež se může stát významným mezníkem na cestě demokratického utváření opravdové jednoty mezinárodního komunistického hnutí.

Souhlasíme s tím, co bylo zdůrazněno již v přípravné etapě, že základem této jednoty je rovnoprávnost a svrchovanost všech stran, právo každé z nich samostatně rozhodovat o své politice, právo na kritiku a nepřipustnost potlačování kritických hlasů uvnitř hnutí. Tato jednota v mnohotvárnosti může se stát jádrem širokého a mohutného seskupení sil socialismu, demokracie a pokroku, schopného vítězně čelit imperialismu a reakci. Povaha této jednoty nepřipouští, aby z ní byl vylučován kdokoli, kdo je upřímně oddán věci socialismu, demokracie, svobody a míru. K ní se hlásíme i my, českoslovenští komunisté, zbavení spolu se statisíci soudruhů členství ve straně za svou věrnost zásadám akčního programu, jež naše strana v dubnu 1968 vyhlásila a za podpory převážné většiny lidu se pokusila uskutečňovat až do vojenské intervence v srpnu 68. Tyto zásady, spojující rozvoj vyspělé socialistické společnosti s nejširší demokracií, založenou na plném respektování občanských práv a svobod, uznává, hlásá a snaží se uskutečnit v současné době podstatná část evropského komunistického hnutí. Strany, jež je zdůrazňují ve svém programu i politice, dosahují významných úspěchů v uskutečňování své vedoucí úlohy v boji o společenský pokrok a socialismus ve svých zemích. Českoslovenští komunisté, hlásící se k těm-

to ideám, patří proto do mezinárodního komunistického hnutí a nelze je z něho vyloučit ani administrativními opatřeními ani pomluvami mocenského aparátu.

Souhlasíme i s cíli, vytyčenými při přípravě této konference: učinit nezvratným proces uvolňování napětí v Evropě, zajistit důsledné plnění závazků, vyplývajících ze závěrečného aktu konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, podepsaného loni v Helsinkách. To považujeme také my za důležité předpoklady postupu věci socialismu na tomto kontinentu. Plně si uvědomujeme významnou úlohu, kterou při tom má hospodářský rozkvět, růst síly i aktivní politika socialistických států, vedených komunistickými stranami. Její účinnost jen zvýší, poskytnou-li vedle mocenské opory konkrétní přesvědčivý příklad důsledného uskutečňování zásad, jež naše hnutí hlásá a hájí. Domníváme se, že neodpovídá cílům této konference, jsou-li v naší zemi statisíce komunistů, socialistů a demokratů diskriminováni v základních právech právě za to, že se nadále hlásí k socialistickým myšlenkám akčního programu z roku 1968 nebo hájí od roku 1968 zásady, obsažené v závěrečném aktu z Helsink (bezpodmínečnou nepřipustnost jakékoli intervence, respektování občanských práv). Jestliže táž sektářská politika, která zabraňuje společnosti využít plně způsobilosti a síly těchto občanů, brání společnosti také v přístupu k pravdivé informaci o její realitě a autoritářsky degraduje politický život na rituální souhlas s čímkoli, co řekne vedení, pak plodí pokrytectví a korupci, znemožňuje plné využití velkého hmotného i lidského potenciálu této společnosti a vede ji k chronickému zaostávání při diskreditaci hodnot socialismu. Pozitivní výsledky úsilí pracujícího lidu jsou takto znehodnocovány a oslabuje se schopnost našich národů plnit své internacionální povinnosti v současném revolučním procesu.

Proto se obrácíme k této konferenci poté, co naše upozornění byla současným vedením strany i státu ignorována a dokonce napadána jako ne-

přátelská, aniž o jejich obsahu byla veřejnost pravdivě informována. Problémy se ovšem nevyřeší jejich zastíráním nebo umlčováním. Skutečnost, že v roce 1968 bylo československému lidu zabráněno zásahem zvenčí, aby demokraticky pod vedením komunistické strany řešil krizovou situaci, vzniklou deformacemi a politickými chybami dřívějších let, stala se jedním ze zdrojů současných obtíží u nás a také jednou z příčin vážných názorových i politických rozporů v mezinárodním a zejména evropském komunistickém a dělnickém hnutí. Zůstává jí i nadále. V minulosti požadovaly některé bratrské strany několikrát, aby se naše hnutí právě v evropském rámci tímto problémem vážně zabývalo. Domníváme se, že by neměl zůstat stranou pozornosti ani na této konferenci. Objektivní, věcné, opravdu marxistické hodnocení oněch událostí i jejich důsledků je jedním z předpokladů reálného řešení v duchu zásad touto konferencí vytyčovaných.

Považujeme za nezbytné, aby v Československu byli osvobozeni lidé, věznění za politickou obhajobu zásad akčního programu z roku 1968, aby skončila politika diskriminace komunistů i dalších občanů věrných těmto zásadám a aby československá společnost mohla využít jejich schopnosti, zkušenosti i socialistickou a demokratickou angažovanost v hospodářství, ve vědě, kulturní tvorbě i společenské aktivitě. Pokud politické vedení KSČ neumožní seriózní demokratický dialog o problémech, bránících rozvoji hospodářského, politického, kulturního i morálního potenciálu národů Československa, nebudou v této zemi zabezpečeny ani cíle, jež stanoví tato konference.

Přejeme upřímně plný zdar vašemu jednání. Ujišťujeme vás, soudruzi, že budeme ze všech sil a možností nadále usilovat o plnění našich společných zásad a ideálů.

Se soudružským pozdravem

Jiří H á j e k, Vladimír K a d l e c, Karel K o s í k,
Ivan M á l e k, Zdeněk M l y n á ř, Václav S l a -
v í k, Bohumil Š i m o n (bývalí členové ÚV KSČ).

16. srpna 1976. Praha.

Dopis Jaroslava Seiferta a druhů H. Böllovi s žádostí o solidaritu pro skupinu mladých hudebníků postavených před soud.

Milý Heinrichu Bölle,

30. srpna začne v Praze kuriózní a v novodobých dějinách naší země zcela ojedinělý proces: čtrnáct mladých lidí stane před soudem nikoli za své politické názory, aktivity nebo ambice, ale — možno-li to tak říci — prostě za svůj vztah ke světu. Tito lidé, kteří vytvářejí svou hudební a slovesnou tvorbu jakýsi zvláštní český typ undergroundové kultury, se dopustili totiž toho "zločinu", že se pokoušeli svými skladbami vyzpívat svůj odpor k etablovaným hodnotám světa, v němž žijí, k jeho pokrytecké morálce, k životní uniformitě, k byrokratické tuposti a ke konzumnímu způsobu života. Odmítli přijmout různá lákadla, jimiž si je chtěl současný establishment koupit, a odvážili se ve světě všeobecného přizpůsobování a přetvářky být sami sebou a své životní pocity realizovat svou tvorbou. To všechno ovšem v žalobě není: v ní se mluví pouze o údajném "výtržnictví", které mělo spočívat v tom, že v některých jejich textech se vyskytovala tak zvaná neslušná slova, což mělo prý kohosi pohoršovat. Nesmyslnost tohoto formálního obvinění dokládá mimo jiné fakt, že jde o hudební skupiny, které nevystupovaly veřejně — ta možnost jim byla už dávno odepřena —, ale jen na soukromých (a přitom legálně povolených!) oslavách, kam zvaly pouze své příznivce a přátele. Za toto směšné obvinění jim ovšem hrozí vysoké tresty nepodmíněného vězení. Tuto hrozbu ještě zesiluje okolnost, že někteří z přátel obžalovaných — tři mladí dělníci — byli ne-

dávno v Plzni odsouzení v první instanci k tvrdým nepodmíněným trestům jen za to, že pomohli pražským obžalovaným jedno vystoupení uspořádat. Varuje i sama forma a průběh plzeňského procesu, při němž byla například zcela bezdůvodně vyloučena veřejnost.

Je paradoxní, že rok po helsinské konferenci a po několika letech všestranného upevnování své moci cítí se být současný československý režim ohrožen lidmi, privátně zpívajícími písničky, kterým dokonce ani sám nepřisuzuje nepřátelský politický obsah. Co může následovat, projde-li tato věc bez zájmu a bez pozornosti? Koho všeho a za co všechno bude možné potom stíhat?

Už mnohokrát jste projevil starost o osud československé kultury, už mnohokrát se Váš hlas pozvedl na obranu všech, kdož jsou v Českoslovenku persekvováni za své názory, postoje a za svou tvorbu. Proto se obracíme i v této věci právě na Vás a žádáme Vás se vši naléhavostí, abyste věnoval svou pozornost i tomuto případu; abyste využil váhy své umělecké a lidské autority k apelu na československé úřady, aby odvolaly chystané soudní představení; a abyste eventuálně podnítil i zájem dalších kulturních osobností, jimž není lhostejný osud svobody ducha na evropském kontinentu, o tento případ. Obracíme se na Vás ovšem také proto, že náš vlastní hlas zůstává bez odezvy: nikdo nereagoval ani na soukromé apely prezidentu republiky, ani na prohlášení, které někteří z nás v této věci zaslali nejprve československým sdělovacím prostředkům a posléze zveřejnili i v zahraničí.

Vy dobře víte, že svoboda je nedělitelná a ať se kdekoli stane předmětem stíhání, je tím ohrožena všude. Proto má hluboké oprávnění i taková solidarita, která přesahuje nejen hranice tvůrčích disciplin, ale i hranice státu a společenských systémů.

Ivan Jirous, Švatopluk Karásek, Karel Soukup, Vratislav Brabec a další mladí lidé, kteří budou nyní v Praze souzeni, nejsou osobnostmi všeobecně známými, a daleko

snadněji mohou být proto pronásledováni. Tím důležitější se nám zdá být, když se evropská kulturní veřejnost zastane právě jich. My sami to cítíme obzvlášť intenzívně, protože se nemůžeme zbavit pocitu, že tito lidé jsou tak tvrdě pronásledováni vlastně tak trochu za nás — totiž právě proto, že se mohou méně než my, opřít o solidaritu svých zahraničních kolegů. I když my sami působíme v jiných oblastech kultury, odmítáme přijmout statut jakýchsi prominentních "chráněných zvířat" a smířit se mlčky s tím, že jiní, méně "chránění", mohou být bez povšimnutí kulturního světa souzeni jako kriminální zločinci.

Prosíme Vás, abyste se zastal mladých lidí postavených před soud v podstatě za to, že se snažili důsledně si uchovat svou osobní a tvůrčí integritu — a v nich vlastně celé naší mladé generace, která má být chystaným procesem vystavena novému tlaku.

S přátelským pozdravem

Jaroslav Seifert, básník, Národní umělec
Prof. Dr. Václav Černý, Dr. h. c., literární historik

Prof. Dr. Jan Patočka, Dr Sc, Dr. h. c., filosof

Prof. Dr. Karel Kosík, Dr Sc, filosof

Václav Havel, spisovatel

Ivan Klíma, spisovatel

Pavel Kohout, spisovatel

V Praze 16.8.1976

26. srpna 1976. Praha.

*Prohlášení solidarity sedmdesátisedmi čl.
občanů s pronásledovanými mladými hu-
debníky.*

V současné době se připravuje soudní proces proti beatrockovým skupinám Plastic People of Universe a DG 307 a proti zpěvákům Svatopluku Karáskovi a Karlu Soukupovi. Spolu se čtrnácti obžalovanými má být před soud postavena celá nekonformní a neoficiální kultura. Proces, který začne v Praze 30. srpna, je dalším stupněm oklešťování kultury a omezování svobodného projevu.

Proti chystanému soudnímu procesu a dalším represáliim energicky protestujeme.

Protestujeme i proti pronásledování celé nezávislé kultury.

Obáváme se, že tento proces může posílit úzkoprsé a prudérní měšťáctví a může uměle vyvolávat - za pomoci tendenční propagandy - generační problémy, hraničící s pogromistickou vlnou proti stoupcům nekonformního stylu života.

Prohlašujeme, že jsme s mluvčími, s hudebníky, zpěváky a textaři pronásledovaného československého undergroundu solidární. Dnes mlčet nemůžeme a nesmíme.

Svobodu pro Ivana Jirouse a jeho kamarády!

Vladislav Balabán, zámečnick; Karel Bartošek, historik a dělník; Jaroslav Bašta, dělník; Jitka Bidlasová, v domácnosti; Antonie Bořová, technička; Nika Brettschneiderová, herečka; Eugen Brixius, dělník; Aleš Březina, sanitář; Jano Carlan; Egon Čierny, laborant; Pavel Čihák, elektromechanik; Jan Dostál, číšník; Dresler; Ivan Duchoň; Jan Dvořák, dělník; PhDr Zbyněk Fišer CSC; Pavel Freml, instalatér; Karel Freund, zam. služeb; Hassler; Jiří Chmel, dělník; Miroslav Jirou-

nek, dělník; Věra Jirousová, historička dějin umění; Johanidesová; Josef Kádský; prom. fil. Ludvík Kavín, v domácnosti; Zina Kočová; Oto Kliška, montér; Bohuslav Kolář, dělník; Vavřinec Korčíš, dělník; Jiří Kořínek, ekonom; Jan Kozlík, technik; René Kraus; Karel Kubíček, dělník; Kunkněla; Jan Lopatka, prom. filolog; Milan Machovec, varhaník; Jaroslav Mezník, historik a dělník; Jiří Mrázek, dělník; PhDr Pavel Muraško, dělník; Dana Němcová, psychologka; Jiří Němec, psycholog, Karel Oujezdský, technik; Jan Patočka ml., dělník; Karel Pecka, spisovatel; Jan Petránek, novinář; Jiří Plaček, dělník; Jan Plasák; Jan Pospíšil, dělník; Jan Princ, odborný asistent; Jana Převratská, zdravotní sestra; Josef Rössler, dělník; Jan Schneider, dělník; Andrej Stankovič, noční hlídač; Josef Stehlík, dělník; Danuše Stehliková, úřednice; Jaroslav Suk, dělník; Dagmar Suková, v domácnosti; Josef Svoboda, dělník; Jan Šabata, topič; Václav Šabata, svobodný umělec; Anna Šabatová ml., úřednice; Lenka Šabatová, laborantka; Jan Šafránek, výtvarník; Vlastislav Šnajdr, dělník; Petruška Šustrová, úřednice; Petr Taťoun, dělník; Jiří Tichý, typograf; Petr Uhl, technik; Karel Valenta; PhDr Zdeněk Vašíček, dělník; Vladimír Voják; Přemysl Vondra, dělník; Lubomír K. Weiss, dělník; Robert Wittmann, noční hlídač; Květuše Záhová; Stanislav Žák, technik; Ota Zvádej, dělník.

26. srpna 1976. Praha.

Otevřený protestní dopis předsedkyni senátu proti připravovanému procesu se členy hudebních skupin Plastic People a DG 307

Paní předsedkyně senátu,

seznámili jsme se v hrubých rysech s obžalobou proti Ivanu Jirousovi a členům skupin Plastic People of Universe a DG 307 a dalším umělcům a s průběhem hlavního líčení proti Karlu Havelkovi, Miroslavu Skalickému a Františku Stárkovi, které proběhlo ve dnech 5. a 6.7. 1977 u okresního soudu pro Plzeň-jih.

Z průběhu hlavního líčení v Plzni je zřejmé, že obžalovaní jsou sice formálně odsouzeni za výtržnictví, ale pravá podstata jejich soudního postihu vyplývá z jejich umělecké aktivity a společenských postojů. Není podstatné, zda jejich názorové postoje sdílíme, ani jaké stanovisko k nim zaujíme. Jsme však přesvědčeni, že tito obžalovaní, stejně jako všichni ostatní občané, mají nezadatelné právo pokusit se vyjádřit své dojmy ze světa, který je obklopuje, způsobem, který považují za výstižný.

Vulgární výrazy tvoří dnes naprosto běžnou součást hovorové řeči, a mladý člověk, který nikdy neslyšel slovo „hovno“ nebo „prdel“, ať už na pracovišti, v restauraci, ve vlaku, v tramvaji, či na ulici, je ojedinělou výjimkou. Pokoušejí-li se tedy tito mladí lidé vyjádřit své pocity, nemůžeme se pozastavovat nad tím, že k tomu používají jazyka, s nímž se běžně denně setkávají. Z toho jasně vyplývá, že pokud hrají a zpívají před svými vrstevníky, jsou vulgární výrazy považovány za součást umělecké formy. Nejde nám o posouzení umělecké kvality těchto skupin, ale o něco, co považujeme za podstatně důležitější: totiž o to, že se tito mladí lidé pokoušejí spontánně a bez snahy o oficiální ocenění vyjádřit

své dojmy, že se pokoušejí seberealizovat. V naší zemi, která je doslova zahlcena televizí, rozhlasem a banálními komerčními texty, považujeme snahu o vlastní tvůrčí projev za vzácnou a hodnou ocenění, a jakékoli pronásledování za škodlivé.

Protestujeme proti tomu, aby byl kdokoli nucen k jedinému způsobu kulturního vyžití, protestujeme proti tomu, aby každý, kdo projevuje nějakým způsobem tvůrčí originalitu byl souzen a trestán odnětím svobody.

Žádáme, aby všichni obžalovaní causy Jirous a spol. byli osvobozeni.

Žádáme, aby s textem našeho dopisu byli seznámeni přisedící senátu, prokurátor, obhájci a všichni obžalovaní.

Zdena Brettschneiderová, Antonie Bořová, Eugen Brixius, Jan Dostál, Karel Freund, Jan Frolík, Jiří Chmel, Věra Jirousová, Ludvík Kavín, Zina Kočová, Vavřinec Koršič, Karel Kubíček, František Kukla, Jan Kugler, Jiří Kugler, Jan Lopatka, Pavel Maňásek, Jaroslav Mezník, Jiří Mrázek, Pavel Muraško, Jiří Němec, Dana Němcová, Karel Oujezdský, Zdeněk Padělek, Jan Patočka ml., Karel Pecka, Jan Petránek, Jiří Plaček, Jan Princ, Jana Převratská, Jindřich Racek, Aleš Richter, Zuzana Richterová, Andrej Stankovič, Jaroslav Suk, Josef Svoboda, Jan Šabata, Anna Šabatová ml., Lenka Šabatová, Ivo Šerý, Pavel Šromer, Petruška Šustrová, Petr Taťoun, Jiří Tichý, Petr Uhl, Jan Vančura, Zdeněk Vašíček, Robert Wittmann, Petr Zeman.

8. září 1976. Praha.

*Otevřený dopis Zdeňka Mlynáře politik-
kým činitelům odpovědným za zákonnost
v ČSSR.*

Od jara letošního roku je v Československu vězněna desítka mladých lidí, jejichž proviněním je, že skládali, zpívali a hráli hudbu a texty, které jsou proti gustu různých oficiálních orgánů a administrátorů v kultuře i v politice. Jde o Ivana Jirouse a jeho přátele, především z hudebních skupin Plastic People of Universe a DG 307.

Jako kriminální živly mají být postiženi mladí lidé, hlásící se u nás k hudebnímu a ideovému proudu, zvanému "underground culture", který lze pozorovat v různých industriálně vyspělých zemích dnešního světa. Jsem marxista a v ideích tohoto proudu nespátřuji společenské východisko z krizových situací, do nichž staví člověka — a zejména mladého člověka — moderní industriální civilizace. Avšak i jako marxista i jako právník musím protestovat proti tomu, že stát, který se nazývá socialistickým, reagoval na podobná hnutí mladých lidí tím, že zneužije trestní zákon a autory nepohodlných textů a hudby zavře do kriminálu jako zločince.

Že jde o zneužití trestního zákona, to zcela jasně ukázalo soudní líčení u okresního soudu pro Plzeň — jih dne 3. a 6. července letošního roku. Tento soud odsoudil k nepodmíněným trestům odnětí svobody v trvání od osmi měsíců do dvou a půl roku K. Havelku, M. Skalického, F. Stárka (všichni ve věku 24-26 let, pracovali v dělnických povoláních) za to, že se údajně dopustili trestného činu výtržnictví (§ 202 tr. zákona) tím, že umožnili v klubu SSM v Přešticích u Plzně veřejné vystoupení Ivana Jirouse a zpěváků K. Sou-

kupa a S. Karáska, které obsahovalo "hrubě neslušné a vulgární výrazy". Tři mladí lidé tedy mají být po mnoho měsíců vězněni jen za to, že pomáhali organizovat schůzku jiných mladých lidí, na níž byly pronášeny "vulgární výrazy"! A to všechno nikoli v pověstných Zvonokosech, nikoli v Kalvínově Zenevě na konci středověku, nýbrž v Československé socialistické republice roku 1976.

Plzeňský soud vycházel z toho, že "trestný čin" výtržnictví je plně prokázán tím, že v interpretovaných písňových textech bylo zjištěno několik běžných českých hovorových vulgárních slov, jako např. hovno, prdel, vysrat se apod. Soudu při tom muselo být zjevné, že nikdy nešlo o samoúčelné nadávky, nýbrž že tato slova byla součástí textů, vyjadřujících určitý životní pocit nebo názor. Tak např. jeden svědek vypověděl, že slyšel výrok "člověče, čemu se podobáš ve své velikosti ... hovnu".

Představitelé moci obvykle nikdy a nikde nechtějí připustit, že by se ve své velikosti podobali čemusi jinému než vtělení nejsvětějších ideálů lidstva. Avšak normální člověk nemá tak trvalé pocity sebeuspokojení, normální lidé propadají i pocitům bezmoci a skepse. I britké sebeironizování šokujícími slovy je proto pro normální lidi lidské, za citovaným příměrem vycitují mnohem spíše biblické "prach jsi a v prach se obrátíš", než úmysl páchat "trestný čin výtržnictví".

Ani vulgární, v češtině však zcela běžná slova, nejsou žádnou novinkou nebo zvláštností textu k "underground" hudbě. Jen nahlédnutím do akademického Slovníku spisovného jazyka českého (Academia, díl I.-IV, Praha 1960-1971) lze bez obtíží zjistit, že "výtržnictví" v podobě publikace takových slov se dopouštěli mnozí čeští umělci dávno před nyní vězněnými autory a interprety:

Díl III, str. 499: "já na zákon seru" (Karel Čapek)

Tamtéž: "co s námi svedou? sračku starou" (Pavel Bojar)

Díl II, str. 879: "no do prdele vám mluvit nebudu" (Ivan Olbracht)

Tamtéž: "jděte do prdele s vaší Amerikou"
(K. F. Sedláček)

Díl IV, str. 344: "víš, že se ti na to stejně vysereme" (Miroslav Hanuš) — a tak dále a tak dále.

Podle měřítek, uplatňovaných v trestním řízení proti přátelům I. Jirouse by musela být trestně stíhána i veřejná četba četných textů nejenom Jaroslava Haška, ale třeba také Vítězslava Nezvala a mnoha dalších našich literátů. Nic podobného jsme však zatím ještě ani v dnešním Československu neviděli a pravděpodobně ani neuvidíme. Neboť trestní řízení proti Ivanu Jirousovi a jeho přátelům ve skutečnosti nebylo zahájeno kvůli "vulgárním výrazům". Bylo zahájeno proto, aby zastrašilo a umlčelo mladé lidi, kteří odmítají podříditi se oficiálním, státně uznávaným kritériím, podle nichž má mladý člověk žít a bavit se, cítit a posuzovat hodnoty ve společnosti i ve svém životě. Jde o zastrašení a potlačení těch, kteří se protíví — byť i tak nevinným činem, jako je zpívané slovo — uznat alespoň navenek, alespoň licoměrně, že všechno oficiálně vynucované je jediné správné a dobré.

Stoupenci "underground" hudby nejsou trestáni za vulgární výrazy, to je jen záminka pro zneužití trestního zákona. Mají být potrestáni za to, že odmítají podříditi se, že proti oficiálním zákazům a příkazům chtějí po svém hrát, zpívat a žít. Nejde nyní o to, zda tento jejich způsob vzpoury je nebo není společensky možným východiskem pro řešení krizových situací lidského života. Jde o to, zda mají nebo nemají mít právo, aby zkoušeli ve svém vlastním životě hledat taková východiska, která sami považují za pravá a hodnotná. Samozřejmě, že pro ně jako pro všechny ostatní občany platí zákony a právní řád, avšak tyto zákony nelze z pohnutek politické libovůle proti nim zneužívat, tendenčně aplikovat.

Snaha utéci ze společnosti, vybudovat mimo oficiální společnost vlastní společenství, v němž by nebylo toho, co člověk pocítuje jako faleš a lež oficiálních společenských

struktur — to je snaha mladých lidí v moderní industriální civilizaci častá. Myslím, že marxisté musí hledat jak obecné společenské příčiny, které k tomu vedou v moderní civilizaci vůbec, tak také konkrétní historické příčiny, které k tomu vedou v různých zřízeních, zemích a státech. Chtějí-li tedy například u nás dnes marxisté tyto snahy nějak ovlivnit, chtějí-li, aby co nejméně mladých lidí hledalo východisko v úniku ze společnosti do izolovaného světa nějaké vlastní sekty, musí se zamyslet nad příčinami, které dnes u nás především k takovým snahám vedou, musí se pokusit odstraňovat takové příčiny. Nemohou však doufat, že kriminálem a jinými formami násilí se pro mladé lidi stanou méně přitažlivé tendence, jež únik ze společnosti a vytváření jiných, náhradních společenství nabízejí jako východisko.

Myslím, že v naší zemi dnes působí celá řada konkrétních faktorů, které zesilují přitažlivost snah utéci ze společnosti pro každého, kdo se chce bránit proti falši a lži. Nehledě na opačná slovní ujištění, *je ve skutečnosti faleš a lež uznávána v dnešním našem režimu za občanskou ctnost. Falešná, nepravdivá interpretace našeho společenského vývoje v roce 1968 je dokonce základem celé oficiálně prosazované ideologie. Kdo přijímá nepravdy alespoň navenek, kdo proti nim neprotestuje, je ponechán v klidu nebo i preferován. Kdo však proti takovým nepravdám vystupuje a protestuje, je pronásledován a ničen. Kdo se přetvařuje a navenek hlásá to, čemu nevěří a co v soukromí popírá, je považován za spořádaného občana. Kdo otevřeně říká svůj opravdový názor i tehdy, je-li v rozporu s vůlí moci, je pronásledován a šikanován. Víra a přesvědčení jsou v každodenním životě stále více směšným anachronismem, cestu k oficiálnímu úspěchu otevírá naopak cynismus a schopnost popřít cokoli, co se nelíbí oficiální moci. Stále více se rozmáhá všeobecná korupce a koupit lze dnes už téměř všechno v této zemi. Oficiální propaganda sice občas slovy proti tomu brojí, ale ve skutečnosti se režim nemůže proti korupci úspěšně postavit, neboť se o ni opírá. Jako*

ctnost se nepokrytě vychvaluje udavačství, pokud slouží politickým záměrům režimu. Práce a kvalifikace velmi často nejsou kriteriem pro společenské uplatnění, jež je podmínováno především stupněm servilnosti vůči oficiální moci. Slepá, úplná poslušnost vůči této moci je ve skutečnosti základní uznávanou ctností. Jakákoli neposlušnost, kritická neústupnost a vlastní hlava jsou naproti tomu občanovi na závadu a mohou se v očích moci stát zločinem.

Teprve režim, který u nás dá lidem možnost, aby proti všemu tomu bojovali, který jim dá svobodu projevu pro účinnou kritiku naší současné nemocné společenské reality, bude mít určitou naději, že mladí lidé začnou častěji uvažovat o tom, jak hledat humánní východisko nikoli v úniku ze společnosti, nýbrž ve společensky integrované aktivitě. Samozřejmě, že ani v jiném než v dnešním režimu by nezmizely proudy, orientované podobně jako "underground culture". Avšak mladí lidé by měli svobodnou možnost, ověřit si volbou mezi hodnotami, jež nabízejí takové proudy, a hodnotami, jež lze svobodně hledat a hájit v socialistické společnosti, zbavené maximální měrou cynické licoměrnosti a kasárenské reglementace lidského života. Společnost by se nikterak nemusila bát extremismu "underground culture"; jakákoli i oficiální společnost později uznaná umělecká avantgarda vždy působila v době svého zrodu šokujícím způsobem svými extremistickými prvky, avšak v demokratickém společenství vždy byly nakonec skutečné hodnoty, jež přinášela, integrovány do národní kultury a extremistické rysy vždy společnost, pokud měla skutečnou svobodu volby vlastních hodnotových orientací, prostě zamítla a překonala.

Dnes se u nás sice oficiálně tvrdí, že mladí lidé ve své zdrcující většině podporují současný režim, že si ani nic jiného nepřejí, než dostat se po žebříčku oficiálních struktur poslušně ke svému uplatnění a plnit oficiálně uznané úkoly. Myslím však, že těmto řečem

ani představitelé moci u nás ve skutečnosti nevěří. Neboť jinak by nebylo tolik strachu před vlivem takových mladých lidí, jako jsou Ivan Jirous a jeho přátelé. I oficiální místa asi naopak vědí, jak silné je působení nonkonformních postojů a proudu mezi naší mládeží. Vědí, že i pod svěřací kazajkou oficiálně uznávaných monopolních organizací žije mládež docela jinými problémy a hodnotami, než jaké jí předkládají úvodníky v novinách. A proto i ten konkrétní neomalovaný pokus vyhlásit stoupence "underground" hudby za výtržníky, chuligány a kriminálníky, zavřít je za užívání "vulgárních slov".

Pokus vydávat politicky účelovou trestní reprezi proti přítelům Ivana Jirouse za nepolitickou, kriminální záležitost, neobstál jak před veřejným míněním v Československu, tak v zahraničí. Právě proto, že jde o politickou záležitost, že jde o problémy práv a svobod občanů v socialistické společnosti, staví se proti pokusům o zneužití trestního zákona v tomto případě i řada pokrokových, levicových sil v zahraničí. Vážím si toho, že mezi nimi jsou také italští komunisté, a myslím, že hrubý útok "Rudého práva" (dne 2. září 1976) proti ústřednímu tiskovému orgánu IKS "Unità" jen přispěl k tomu, aby si stanoviska italských komunistů vážilo co nejvíce našich občanů. Bude-li "Rudé právo" i nadále zamlčovat, co se děje v Plzni a v Praze, a bude při tom napadat italské komunisty, že "berou pod ochranu protispolečenské živly, chuligány, které vydávají za umělce", pak tím jen podníti živější zájem československých občanů jak o tento konkrétní případ zneužití trestního práva, tak i o stanovisko italských komunistů k celé řadě problémů rozvoje politické demokracie a lidských práv za socialismu. A to je nutno ovšem jen a jen vítat.

Každý, kdo jen trochu zná mechanismus našeho politického systému, s jistotou ví, že takové akce, jako je uvěznění desítky mladých lidí za činnost, podobnou činnosti přátel Ivana Jirouse, nedělá u nás samostatně ani policie, ani prokuratura a soud. Takové akce

se vždy "politicky projednávají" na různých příslušných politických úrovních v politických, stranických i státních orgánech. Jejich směrnicemi se pak řídí bezpečnost i justiční orgány.

Obracím se proto tímto otevřeným dopisem především k těmto politickým činitelům a orgánům s výzvou:

1. Zastavte trestní stíhání za výtržnictví proti všem obviněným členům skupin Plastic People of Universe a DG 307 i proti I. Jirousovi a zpěvákům K. Soukupovi a S. Káráskovi. Pokud budou tito lidé souzeni, bude to stejně jako soudní proces v Plzni jen důkazem nezákonného, politicky účelového zneužívání právního řádu. Zrušte v odvolacím řízení rozsudek okresního soudu pro Plzeň-jih, jimž byli odsouzeni K. Havelka, M. Skalický a F. Stárek. Propusťte na svobodu všechny ještě nyní vězněné mladé lidi, obviněné v souvislosti s tímto případem.

2. Zrušte administrativní opatření, která některým hudebním či jiným uměleckým skupinám oficiálně nedovolují provozovat amatérskou uměleckou činnost. Tato opatření jsou projevem snahy předpisovat lidem — zejména mladým — jak se smějí nebo nesmějí bavit, jak smějí nebo nesmějí cítit a smýšlet ve svém osobním životě a volném čase. Jsou v rozporu jak s elementárními zásadami demokratického politického a právního řádu, tak i se skutečnými zájmy socialistické společnosti, kterou kasárenské reglementace každého kroku v životě lidí poškozují, diskreditují a odsuzují ke stagnaci a zaostávání.

V Praze dne 8. září 1976

Doc. JUDr. Zdeněk Mlynář, CSc.
110 OO Praha 1, Soukenická 11

Zasláno: Předsednictvu Federálního shromáždění ČSSR

Předsednictvu vlády ČSSR

Generálnímu prokurátorovi ČSSR

Předsedovi Nejvyššího soudu ČSSR

Ústřednímu výboru KSČ

Tisku a sdělovacím prostředkům

11. října 1976. Hrádeček.

V. Havel na okraj procesu se členy skupiny Plastic People a DG 307.

Nestává se to často a stává se to obvykle v okamžicích, kdy to málokdo očekává: cosi se někde vymkne a určitá událost - díky nepředvídané souhře svých vnitřních předpokladů a víceméně nahodilých vnějších okolností - překročí najednou hranice svého postavení v kontextu navyklé každodennosti, prolomí krunýř toho, čím má být a čím se zdá, a vyjeví náhle svůj nejvnitřnější, skrytý a v jistém ohledu symbolický smysl. A něco původně nijak výjimečného najednou ozáří nečekaným světlem dobu a svět, v němž žijeme, a překvapivě zpřítomní jejich základní otázky.

Navenek se nic zvláštního nestalo: přelíčení^L proběhlo v určeném termínu; trvalo tak dlouho, jak trvat mělo, a dopadlo tak, jak mělo dopadnout: odsouzením obžalovaných. A přesto vše, čeho tu byl člověk svědkem, tak zjevně a naléhavě přesahovalo samo sebe, že to cítili i ti, kteří měli nejméně důvodů si něco takového připustit: ten dojem prostě visel od první chvíle ve vzduchu a hodinu od hodiny se nezadržitelně zesiloval. A co je nejpodivnější - nedalo se proti tomu nic dělat: hra jednou rozehraná se musela dohrát až do konce a vyjevit tak nakonec i to, jak hrozivě se její iniciátoři zapletli do sítí vlastní prestýž^{Ti}: než by se odvážili to celé zarazit a přiznat chybu, absolvují raději až do konce tu blamující podívanou.

Akteři této podívané se dostávali přitom do paradoxní situace: čím poctivěji hráli své role, tím zřetelněji odkrývali jejich nezamýšlený význam, proměňující se tak postupně ve spolutvůrce úplně jiného představení, než jaké si mysleli, že hrají, nebo než jaké chtěli hrát.

Čím asi měl být původně v tomto procesu prokurátor? Nepochybně věrohodným mluvčím a ochráncem zájmů společnosti, přesvědčivě prokazujícím pohoršlivost tvorby obžalovaných, její vulgaritu, nemorálnost a protispolečenský dopad.

Čím se však tento muž stal? Symbolem naduté a úzkoprské moci, pronásledující všechno, co není schopna zařadit do své sterilní představy života, všechno neobvyklé, riskující, samorostlé a nepodplatitelné, všechno příliš bezelstné i příliš náročné, příliš otevřené i příliš tajemné, vlastně všechno jiné, než jaká je sama. Jeho ústy tu promluvil svět duchovní manipulace, všeobecné oportunitity, citové vyprahlosti, životní banality a morální pruderie; prostě svět „pánů“, těch pánů, kteří odnepaměti - ať už měli v ústech fráze náboženské, liberální, vlastenecké nebo socialistické - chtěli udělat z umělců své lokaje a proti nimž se umělci odnepaměti bouřili nebo jimž se aspoň vysmívali. Tento upjatý muž bez imaginace tu stál přitom zahalen do toho roucha, které „páni“ tradičně navlékají, když se chtějí vypořádat s nějakým nezařaditelným tvůrčím fenoménem: do roucha patetického pohoršení nad morálním úpadkem a neúctou k tradičním hodnotám.

Čím asi chtěli být Ivan Jirous a jeho přátelé na lavici obžalovaných? Určitě nechtěli být hrdiny, kteří se stávají jako Dimitrov z obžalovaných žalobci a vrhají světlo drtivě usvědčující reflexe na tento svět. Pochybují, že sledovali jiný cíl, než přesvědčit soud o své nevině a uhájit si své právo psát si a zpívat písničky, jaké chtějí. Čím měli přitom podle autora scénáře být? Odpudivými dlouhovlasatými výtržníky, onou „spodinou“, za kterou je považuje pan ředitel televize a od níž se každý seriózní člověk s odporem odtáhne.

Čím se však nakonec stali? Bezděčnou personifikací naopak těch sil v člověku, které ho nutí vždy znovu hledat sebe sama, svobodně a po svém se vymezovat ve světě, nesmlouvat se svým srdcem, a nepodvádět své svědomí, nazývat věci pravými jmény a pronikat - jak to řekl u soudu Pavel Zajíček - k „hlubším rovinám bytí“. Proni-

všední fetiš
druhá i pulis
je u nás
jei kážo-
pádu' obas,

Va
humoru

kat tam na vlastní pěst a riziko, s vědomím, že může kdykoliv narazit, ať už na odpor „pánů“, nepochopení otupělých - anebo na vlastní meze.

Čím chtěla být konečně předsedkyně senátu? Mám pocit, že původně chtěla být prostě objektivním soudcem, který zvaží nepředpojatě argumenty žaloby i obhajoby, výpovědi svědků i obžalovaných, a který vynese spravedlivý rozsudek.

Co však z ní tento proces udělal? Tragický symbol justice neschopné uhájit si své nezávislé postavení a vynášet takové rozsudky, jaké vyplývají z lidského, občanského a právního svědomí soudců; justice vědomé si své mocenské manipulovanosti, neschopné jí však čelit a přijímající posleze dobrovolně ubohou roli subordinovaného zaměstnance „pánů“.

Čím vlastně měl být celý tento proces? Zřejmě jen jedním z běžných článků každodenní justiční praxe, navyklé proměňovat lidské osudy, činy a zločiny v nudné hromady spisů, položek, protokolů a paragrafů; zřejmě jen rutinním řešením jednoho ze stovek sobě podobných kriminálních případů. Tuto vnější podobu si ostatně dost dlouho držel: formálně tu šlo po dlouhou dobu opravdu jen o ty stovky písemných a desítky ústních výpovědí, zeširoka se obírajících takovými otázkami, jako například, zda na koncertu The Plastic People v Bojanovicích nebo Postupicích byly či nebyly zavřeny dveře sálu.

Tato fasáda soudní důkladnosti a objektivity zároveň ale velmi brzy začla sebe samu usvědčovat z toho, že je jen kouřovou clonou, která má zakrýt to, čím tento proces ve skutečnosti je: vzrušujícím sporem o smysl lidského života; nálehavým zpřítomněním otázky, co má vlastně člověk v životě chtít: zda má mlčky přijmout svět tak, jak se mu nabízí, včlenit se do něj jako jeho poslušný objekt - anebo zda má silu stát se svobodným subjektem životní volby; zda má mít prostě „rozum“ a zařadit se - anebo zda má právo vzepřít se ve jménu vlastní lidské pravdivosti.

Dlouho jsem neúspěšně přemýšlel o tom, jak bych zážitek celého toho „vymknutí“ nejlépe

1062

charakterizoval.

Bylo to depresivní? Samozřejmě: což mohlo probouzet jiné pocity už třeba to, že lidsky nejopravdovějším dojmem působili v soudní síni ti, kteří seděli na lavici obžalovaných, obklopeni policisty a odváděni i na záchod v poutech? Anebo to, že obhájci pronášeli své výborné a vyčerpávající obhajoby, obžalovaní se přesvědčivě bránili a důkazní řízení se zvolna hroutilo v trosky v situaci, kdy - jak všichni tušili - jsou obžalovaní beztak už dávno odsouzeni? Depresivní příděch dával celé události ostatně už sám fakt jejího vymknutí: jak jinak mohla totiž působit okolnost, že tenhle spor o smysl lidského života probíhá zde, před senátem Okresního soudu pro Prahu-západ, anebo že nikdo z přítomných nemůže udělat to jediné, co bylo na místě udělat, totiž vstát a zvolat: „Dost té komedie, rozchod!“ L 27

Bylo to dojemné? Přirozeně: člověku se muselo stáhnout hrdlo v takových okamžicích, jako třeba když Karásek tiše vyhrkl, že bude-li odsouzen Jirous, chce být odsouzen také. Z právníckého hlediska to je samozřejmě nesmysl, v dané chvíli a souvislosti to však bylo něco tak lidsky pravdivého, že to člověku řeklo v jedné vteřině o podstatě věci víc, než celé stovky úředních spisů.

Občas to bylo téměř napínavé; občas to bylo zneklidňující, ba přímo trýznivé (hlavně v okamžicích, kdy by člověk nejraději sám něco zvolal); velmi často to člověka uvrhovalo naopak do světa čiré absurdity.

To vše ale ten zážitek stále ještě plně nevystihuje: v jakési hlubší rovině nebyl totiž kupodivu vůbec skličující, řekl bych dokonce, že navzdory všemu v něm bylo až cosi povznášejícího: způsobovalo to asi už samo vědomí účasti na tomto neopakovatelném osvětlení světa, hlavně však ~~to~~ vzrušující pomyšlení, že mezi námi ještě existují lidé, kteří za svou pravdu existenciálně ručí a neváhají za svou představu o životě i takto tvrdě platit (zatímco ti, kteří je soudí, se dokážou opírat výhradně jen o kolektivní ručení kolosální L 28

společenské moci a raději pošlou člověka bezdůvodně do vězení, než by byli ochotni riskovat i docela mírnou oděrkou na své kariéře).

Kdesi nejhluběji jsem v tom zážitku cítil o všem ještě jiný prvek, možná že ze všeho nejdůležitější: totiž prvek burcující; neúmýšlnou, ale o to naléhavější výzvu; jakýsi apel příkladu: mnoho ohledů a opatrností, které chovám, zdály se mi pojednou malicherné; probudil se ve mně jakýsi zesílený odpor ke každé životní mazanosti, ke každé snaze bezbolestně vybruslit z životního dilematu; najednou jsem v sobě nalézal více umínenosti v jednom směru a více nezávislosti v druhém; najednou se mi zprotivil celý jeden svět, v němž - jak jsem si v tu chvíli uvědomil - stále ještě jednou nohou stojím, totiž svět zadních vrátěk.

Jak vidět, vymkne-li se nějaká událost sama sobě - vymkne-li se v onom hlubším smyslu, který mám zde na mysli - pak se tím zároveň nevyhnutelně vymkne i cosi v nás: nový pohled na svět nám otevře i nový pohled na naše vlastní lidské možnosti, na to, čím jsme a čím bychom mohli být, a my - vytržení ze svého „rutinního lidství“ - stojíme znovu tváří v tvář otázce ze všech nejdůležitější: jak se vyrovnat sami se sebou?

O tomto „burcujícím“ aspektu bych tu pravděpodobně nepsal, kdybych si nebyl jist, že není jen produktem mé osobní přemrštěnosti (často mi ostatně vytýkané). Ale nebyl. O jeho obecnosti svědčí, že dokázal proniknout z neprodyšně uzavřené soudní síně i do chodeb soudu a na jeho schodiště: jediné povznášejícím vědomím závažnosti společně sdílené zkušenosti a jediné naléhavostí apelu, který v ní byl shodně pociťován, lze totiž vysvětlit rychlý vznik onoho zvláštního improvizovaného společenství, které tu po celé přelíčení existovalo a které bylo rozhodně něčím víc, než jen náhodnou sešlostí přátel obžalovaných a lidí, které ten proces zajímá. Vznikala tu například nová a mimo toto prostředí zcela neobvyklá pravidla vzájemného styku: odpadalo představo-

vání, seznamování, vzájemné ořukávání, byly zrušeny obvyklé konvence a vymizela obvyklá zdrženlivost - a přímo před zraky několika družstev těch druhých (sice neuniformovaných, ale přesto na první pohled kupodivu identifikovatelných) - se projednávaly desítky věcí, které by se leckdos možná obával za jiné situace projednávat i mezi čtyřma očima. Bylo to společenství lidí nejen ve zvýšené míře navzájem k sobě pozorných, sdílných a důvěřivých, ale i společenství podivně demokratické: starší důstojný muž, bývalý člen předsednictva ÚV KSČ, se tu bez zábran bavil s dlouhovlasatými chlupci, které viděl poprvé v životě, a oni se bez zábran bavili s tímto pánem, kterého znali dosud nanejvýš z fotografií. Všechny eventuální rezervy a vnitřní distance jako by tu ztrácely smysl; všechna obligátní „ale“ se v této atmosféře stávala směšná, nicotná a úhybná; všichni jako by cítili, že ve chvíli, kdy se hraje o všechno, zbývají už jen dvě možnosti: všechno vsadit anebo všechno vzdát.

Když jsem druhý den přeličení odcházel ze soudní budovy v Karmelitské ulici do Malostranské kavárny (kam jsme šli ostatně všichni: my i příslušný sbor těch druhých) a byl jsem toho všeho ještě tak plný, že jsem téměř nebyl schopen myslet na nic jiného, potkal jsem jednoho českého filmového režiséra střední generace, který se se mnou dal do přátelského hovoru. Na otázku, jak se mám, jsem mu nepříliš logicky odpověděl, že jdu od soudu s českým undergroundem. Zeptal se, jestli to je kvůli těm drogám. Řekl jsem, že se to žádných drog netýká, a pokusil jsem se mu stručně vyložit podstatu věci. Když jsem to dopověděl, pokýval hlavou a zeptal se mne: A co jinak?

Možná mu křivdím, ale v té chvíli se mne zmocnil intenzivní pocit, že tento milý člověk patří ke světu, s kterým nechci mít už nikdy v životě nic společného - pane prokurátore Kovaříku, slyšte dobře, přijde vulgarismus - totiž ke světu životní vychanosti.

Konec října 1976.

Rozhovor J. Tesaře se zahraničním novinářem o jeho názorech a dojmech po šesti letech strávených ve vězení.

15. října vyšel z brány pankrácké věznice v Praze po šestiletém věznění český historik dr. Jan TESAŘ, jeden z „mužů pražského jara 1968“. Ztratil ve vězení 14 kg na váze, vážně tam onemocněl, přestál tam jednu operaci ve vězeňské nemocnici, a krátce po propuštění na svobodu musel odejít opět do nemocnice, kde ho pravděpodobně čeká další operace - tentokrát cysty na pankreasu. Psychicky je však dr. Tesař obdivuhodně fit, jak je ostatně zřejmé z jeho odpovědí v rozhovoru, který poskytl našemu spolupracovníkovi.

Dr. Tesař: Můj příběh není ničím neobvyklým, naopak y mnohém charakterizuje situaci intelektuála v Československu. Jsem historik a až do svého zatčení v září 1969 jsem pracoval v Československé akademii věd. O některých mých přátelích, kteří jsou dnes známi jako opoziční předáci, se dá říci, že jejich dřívější vědecká dráha (třeba sociologů či ekonomů) byla pro ně spíše náhradním způsobem seberealizace ve společnosti, kde neexistuje normální politický život. Ale o mně to neplatí, já mám aspirace vědecké. K politické dráze mě přivedlo domyšlení věci do důsledků a potřeba vlastní integrity.

Politický systém tzv. socialistických, tj. bolševických zemí na jedné straně ruší pojem svěbytného občana, jak ho zná evropská tradice přinejmenším 200 let (tedy můžeme mluvit o odpolitizování člověka). Na druhé straně zestátňuje každý i nejvíce autonomní sektor života nejen veřejného, tedy zpolitizovává všechno; kterékoli náhodně otevřené číslo Rudého práva vás bude

přesvědčovat, jak vysoce politickou záležitostí je třeba pěstování brambor, vyučování matematice, či sportovní výsledky. Normální práce humanitních věd v takových poměrech není vůbec možná. Kdo chce poctivě konat takovou práci, nutně se musí dostat do konfliktů s politickou mocí, která se na humanitní vědy vždy dívá jen jako na své vlastní zdůvodňování - a která ovšem v míře pro Západ nepředstavitelně korumpuje ty vědce, kteří jsou k takovému pojetí vědy ochotni. Já jsem si dost dlouho myslel, že je třeba prosazovat jednoduše osvobození humanitních věd od politického služebnictví. Teprve po létech jsem pochopil, že je to utopie. Samotný takový požadavek je totiž v daném zřízení velice politický, a jako proti takovému se proti němu zakročuje. Vysoce politickou záležitostí jsou u nás například dějiny 15. století, ale třeba i prehistorie. Kromě toho ovšem podmínky totalitního systému vždy rodily a budou rodit v každé vědě, třeba i v biologii a ve fyzice, malé oborové Staliny - individua, která se nejen zmocňují vědeckých funkcí s využitím politického diktátu, ale která tohoto diktátu využívají i k umlčování vědecké kritiky. Každá kritika, třeba sebevíce odtažitá, stává se pak záležitostí politickou. I kdyby se týkala třeba proslulých genů. Lysenko zdaleka nebyl sám.

Tisíce mých kolegů-vědců, i např. vesnických učitelů - se musely vyrovnat s tímto problémem. Tisíce jich pracují např. jako pražští tramvajáci, pokrývači, vrátní apod. Jiní se domnívají, že jim láska k povolání dává právo činit úlitby diktatuře, to znamená posluhovat její ideologii, ale také plivat na vlastní minulost, také denuncovat kolegy. Tito jsou pak ovšem v zahraničí respektováni co by představitelé čs. vědy.

Pokud se týká mne osobně, liším se od těch prvních, jichž si hluboce vážím, snad jen tím, že jsem domyslel věci do konce a že nechci, aby bylo rozporu mezi mým poznáním a mým praktickým činem. Kromě toho vás ubezpečuji, že bolševický kriminál je mnohem poučejší, a vů-

bec všestranně více vzrušující než bolševická univerzita.

Otázka: Byl jste odsouzen podle § 98 čs. trestního zákona, to znamená, že jste byl odsouzen pro podvracení republiky. Jak jste republiku podvracel?

Dr. Tesař: V roce 1968 jsem byl členem užší skupiny, která připravovala program budoucí České komunistické strany, která měla být vytvořena jako obdoba existující KS Slovenska po federalizaci státu i strany, k níž ovšem už nedošlo. Hlavní myšlenkou tohoto našeho projektu bylo v podstatě vše to, co dnes znáte z programových dokumentů Italské KS; také však hledání konkrétních cest k realizaci těchto myšlenek za poměrů, v nichž jsme žili před srpnem 1968. Dále jsem pracoval v sekretariátu předsedy Národního shromáždění Josefa Smrkovského, i když jsem měl své výhrady k naivitě dubčekovských předáků. Angažoval jsem se pro nápravu nezákonností stalinské justice. A konečně jsem psával pravidelně do Listů a jiných časopisů demokratické obrody.

Zatčen jsem byl poprvé v září 1969 spolu s Luděkem Pachmanem a ing. Rudolfem Battkem, spolu s nimi jsem byl za třináct měsíců poté na nátlak mezinárodní veřejnosti propuštěn, za dalších třináct měsíců mě pak znovu zatkli a nakonec teprve v červenci 1972 odsoudili. Bylo nás tehdy odsouzeno celkem asi 60, já na šest let. Dvě žaloby i rozsudek proti mně byly v zahraničí publikovány, takže si každý mohl učinit sám svůj závěr o tom, co je u nás považováno za trestní čin. K doplnění mohu odkázat ještě na opis svého ohrazení, které jsem poslal v červnu 1973 z vězení Nejvyššímu soudu a Federálnímu shromáždění. Napsal jsem tam mimo jiné: „Byl jsem odsouzen za užití nezadatelných práv člověka a občana, jak byla proklamována před dvěma stoletími, a jak byla již před sto lety i v naší zemi reálnou skutečností v míře mnohem větší

než dnes”.

Otázka: Podvracení státu spadá oyšem do kategorie politických trestních činů. Českoslovenští představitelé však tvrdí, že v Československu žádní političtí vězňové nejsou. Jak si tuhle nesrovnalost vysvětlujete?

Dr. Tesař: Nedorozumění pramení z obvyklé chyby, jíž se dopouštějí naši přátelé v zahraničí nejen v této otázce - že totiž nevědomky přenášejí své kategorie do našich poměrů. Čs. oficiální místa znají existenci „odsouzených dle hlavy I. zvláštní části trestního zákona”, nikoli politických vězňů, a je to správné: Pojem „politický vězeň”, jak byl u nás znám minimálně 100 let před rokem 1968, znamenal totiž také respektování ušlechtilé altruistické motivace delikventa tohoto druhu, a z toho pak pramenilo i přiznávání nejružnějších výhod při výkonu trestu, ostatně obvykle vyměřovaného na hodiny tam, kde dnes musíte počítat s měsíci. Zrušení této zvláštní kategorie tzv. politických vězňů naopak umožňuje, abyste byl zavřen za podmínek horších než jaké má průměrný vězeň kriminální, a přitom v naprosté izolaci s nejhorsími myslitelnými individui zvláště k tomu účelu vybranými, od nichž se pak nemůžete osvobodit ani na minutu třeba po celá léta. Nevím, zda znáte termín „obzvláště zavrženíhodný trestní čin”, resp. „pohnutka”. To je oficiální termín z čs. trestního zákona - řadí se pod něj vedle nejtěžších zločinů politické delikty. Je to v řadě případů zcela oficiálně přitěžující okolnost. Nejde tedy o hru se slovy. Za nimi je vskutku obrovský rozdíl nejen v justiční praxi, ale i v samé právní teorii!

Samozřejmě, že mají pravdu oficiální čs. představitelé, že u nás nejsou žádní političtí vězni! Zato je u nás stále kolem 200 tisíc vězňů, z nichž někteří byli odsouzeni dle hlavy I zvláštní části trestního zákona, a jiní, daleko četnější, za činy kriminální. Mezi těmito druhými se lze kupodivu setkat s nejděním čs. vojákem ze srpna 1968,

s kapitány čs. průmyslu a s nejedním technickým inteligentem z té doby, stejně jako třeba s nekonformními mladými umělci. Přiznám se vám, že jejich osud mne vzrušuje více nežli pozornost, která byla ve světě věnována nám, kteří jsme dali svůj nesouhlas najevo nekompromisně a otevřeně, a kteří jsme přitom byli ve světě víceméně známi, takže nebylo možno tuto skutečnost utajit.

Začátkem května minulého roku Rudé právo polemizovalo s údajnými pomluvami v zahraničí a napsalo, že „zatčen nebyl nikdo“. Můj přítel Milan Daniel, zatčený 30.4.75 a vězněný tehdy bez soudu osm měsíců, je pro Rudé právo NIKDO, zřejmě proto, že je to mladý chlapec, kterého málokdo v zahraničí znal a podporoval.

Politická krize v Československu byla ovšem řešena „politickými prostředky“, jak se všude dočtete.

Otázka: V roce 1972 jste byl odsouzen stejným soudem a ve stejný den s bývalým čs. studentským vůdcem Jiřím Müllerem. Před několika dny jste se o něm mohl dočíst v Rudém právu, že byl odsouzen za terorismus, a že měl teroristické plány. Co jste tomu říkal?

Dr. Tesař: Dovolím si vás opravit: byl jsem odsouzen v jednom procesu s Jiřím. Co jsem řekl o svém rozsudku, platí tedy i o jeho. Každý si může zkontrolovat, zda před soudem byla zmínka o něčem podobném. Já vám však řeknu, proč to Rudé právo napsalo. Myslím, že nejde o nezodpovědnost novináře. Zdá se mi, že je to vypočítaná kalkulace. Předpokládá se naše polemika s tím, a správně se očekává, že posluchač dávno zapomene konkrétní argumenty té či oné strany - přesto však v něm zůstane určitá vzpomínka, že se o něčem podobném diskutovalo, že „není kouře bez ohně“, a v podvědomí nás pak bude řadit třeba vedle palestinských nebo baskických teroristů. To je velmi charakteristické pro čs. oficiální propagandu v posledních letech! Všimněte si

např. „Tribuny” či materiálů pro propagandisty, a srovnejte je s obdobnou publicistikou z doby třeba před 25 lety! Rozdíl mezi tehdejším fanatismem, přesvědčeným o vlastní pravdě a její síle, a dnešním důrazem na hledání metod, jak lidi „přesvědčovat”, bije do očí! Tento režim vůbec není hloupý, naopak! Je mistrem v tom, čemu se všude říká jezuitismus, a pokud vím, ani by se tomu označení nebránil. Chcete-li *jenom* rozumně argumentovat v polemice s nimi, jak ji oni zahájí, je to zbytečné, poněvadž oni jakoukoli diskusi nastolí vždy tak, že faktické argumenty zůstanou zcela vedlejší. Cílem je sociálně psychologická reakce, ne pravda! A budete-li se pak rozhořčovat, že jsou jezuité, jste směšný, poněvadž to přece oni vědí, je jim jasné, že nemají pravdu, a vaše rozhořčení je pro ně jen oceněním, že se jim podařilo vás podvést.

Ani mne proto nenapadne polemizovat s Rudým právem, jak mne k tomu chcete přivést! Místo toho mi dovolte sarkastickou poznámku: Jaká naivnost myslet si, že za terorismus, dokonce v pojetí našeho trestního zákona, natož pak „a la Basque”, by u nás byl trest 5-6 let! Nahlédněte jen do platného čs. trestního zákona, je to neobyčejně poučná četba. Doporučuji zejména komentované znění, a to zejména každému západnímu liberálovi.

A pokud se ptáte konkrétně, proč byl Jiří odsouzen, mohu vám to beze všeho říci. První důvod je, že byl dávno nenáviděn pro svou činnost vedoucího funkcionáře tehdejšího Svazu vysokoškolského studentstva. Jiří měl ve Svazu velkou autoritu a Svaz měl autoritu mezi studenty. A Jiří se svým vlivem prosazoval odmítnutí vstupu do „Národní fronty”. Nevím, zda víte, že jakákoli společenská organizace může u nás existovat jedině jako součást NF - jinak se na ni nevztahuje ústavní právo spolčovací a stává se ilegální. Je-li ovšem součástí NF, začleňuje se tím „pod vedení KSČ”, jak rovněž praví zákon. Jestliže tedy v tomto dilematu taková vlivná organizace odmítla začlenit se do systému, bylo to velice

vážné ohrožení. To je ten Jiřího „teror“. Druhý důvod k soudní pomstě nad Jiřím je to, že „mařil vyšetřování“, jak bylo konstatováno před Nejvyšším soudem, že obětavě kryl každého z přátel, např. také mne. A konečně mu také neodpustili, že neprozradil, kde jsme ukryli cyklostyl, což byl ostatně jediný náš technický prostředek, jímž jsme „podvraceli stát“ a jímž jsme se skutečně dostali do rozporu s platnými čs. zákony, poněvadž vlastnit cyklostyl není našemu občanu dovoleno.

Otázka: Vraťme se k vám. Jak se po dlouholetém věznění cítíte?

Dr. Tesař: Dovedete si snad představit pocity, když po letech naprosté izolace či samovazby cítíte kolem sebe lidi a přátele. Těžší je asi pochopit, že našemu člověku, který vychází ze žaláře, nastává jen nová persekuce, která je neméně těžká. Stojí tvář v tvář tomu, co je nazýváno „politickými prostředky řešení krize“, s čím se musí vyrovnávat desetitisíce našich soudruhů, a na co bývalý vězeň není připraven. Propuštění „odsouzeného dle hlavy I. zvláštní části trestního zákona“ je proto těžší než vězení samo. Co však vůbec nedokážu sdělit, je jedinečný zážitek z toho, jak jsem byl přijat a jak stále jsem přijímán svými soudruhy, spolubojovníky v našem zápase, ale také docela obyčejnými neznámými lidmi, kteří mi na každém kroku dávají znát, jak smýšlejí doopravdy. Nijak nepřeháním, řeknu-li, že takovýto zážitek sám o sobě stojí za léta kriminálu - patří to k pocitům, které lidé, žijící ve svobodě, nemohou nikdy poznat, a které bezpochyby mohou závidět zase oni nám. Ve srovnání s tím je podružné, že nejsem zdrav, chystám se do nemocnice a pravděpodobně na dost vážnou operaci.

Otázka: Předpokládám, že takto vážně jste onemocněl za těch několik málo dnů na svobodu, ale že jste byl nemocen už ve vězení. Jaké jste tam měl ošetření a lékařskou péči?

Dr. Tesař: Zdalipak víte, že podle zákona je každý propuštěný vězeň povinen podepsat slib mlčenlivosti o všem, s čím se ve vězení setkal? Já jsem to samozřejmě odmítl, načež mi bylo úředně oznámeno, že vše, s čím jsem se ve vězení setkal, tvoří státní tajemství, a jestliže je poruším, budu stíhán podle příslušného paragrafu trestního zákona. Prozrazení státního tajemství je u nás jeden z velmi tvrdě stíhaných trestních činů.

Nezdá se vám existence takovéto zákonné úpravy daleko skandálnější záležitostí než třeba eventuální sadistický výstřelek nějakého subalterního dozorce? Ostatně není můj vkus, aby se veřejně hovořilo o mých neduzích, to přenechávám jiným vězňům. Je pravda, že jsem si léčení musel občas vynucovat, i hladovkou, ale je také pravda, že nakonec mi poskytnuto bylo. Víc se mi o tom nechce hovořit. Myslím však, že vás bude zajímat, že jsem svou poslední stížnost v té věci adresoval předsedovi federální vlády jako nejbližší vyššímu nadřízenému ústavnímu činiteli orgánů ministerstva spravedlnosti a Státní bezpečnosti, a že předseda vlády ji předal k vyřízení ÚV KSČ. Myslím, že to nepotřebuje komentář. Dodávám ještě, že zásadně je těžko představitelné, aby někdo přestál několik let čs. kriminálu bez újmy na zdraví.

Otázka: Vy jste si odpykal šest let vězení za nesouhlas s dnešním režimem v Československu. Týden po vašem propuštění se tady konaly volby, podle jejichž výsledků obyvatelstvo Československa až na malý zlomek procenta s režimem stoprocentně souhlasí. Co byste k tomu řekl?

Dr. Tesař: Mám důvod nevyslovovat svůj celkový soud o této otázce. Jen na okraj: víte např. o tom, že volební komise vedou evidence o voličích, a že zvláštní dvojice docházejí za každým, kdo podle názoru komise ne dost včas přišel vhodit lístek do urny? Jednomu mému příteli v Brně, též bývalému vězni, při té příležitosti řekli docela otevřeně, aby myslel na rodinu. Ale budu ho-

vořit o sobě: můj 14 letý syn, který má opravdu mimořádné nadání pro matematiku, nebyl kvůli mně přijat do gymnázia. Dokonce ani moje osmiletá dcerka nebyla přijata na výběrovou školu, poněvadž při obskurním bodovacím systému jí chybělo 15 bodů, udělovaných za „třídně-politický profil“ otce. To vše je podle platných předpisů. Hovořím o sobě, ale i to je záležitost deseti tisíců lidí. A už mnoho let.

Divíte se, že řadový občan nevidí důvod riskovat například to, že s jeho dětmi bude jednáno jako s dětmi mými, není-li nesporné riziko vyváženo aspoň sebemenší nadějí, že by riskantní postup měl jakýkoli praktický smysl?

Otázka: Jde tedy o dilema mezi ctí a okamžitým prospěchem?

Dr. Tesař: Některá vaše dilemata jsou z pohledu nás, kteří tu žijeme, mnohem prostší: Co byste dělal vy, kdybyste měl žít „pod vedením strany“, která se mstí na osmiletých děvčátkách?

Otázka: Právě proto - když vezmete v úvahu mezinárodně-politickou i vnitropolitickou situaci, nezdá se vám, že byste měl mít dost důvodů k malomyslnosti? Nepokládáte někdy i vy nesushlas s tímto typem režimu za zbytečný přepych? Nevyplývají z toho pro vás a pro celou řadu vašich přátel jenom ty zbytečné komplikace?

Dr. Tesař: Snad jste vyjádřil nepřesně svou myšlenku. Nemyslíte přece vážně, že by nás vývoj mezinárodní situace měl vést k beznaději. Naopak, v posledních pěti letech pracuje pro nás! Mezinárodní uvolnění a dnes konkrétně prosazování helsinských dohod je přece ideálním východiskem pro naši vlastní politickou iniciativu! Československý pokus o demokratický socialismus byl již dvakrát, 1948 a 1968, zmařen v mezinárodním ovzduší rozdělené Evropy a studené války. Z toho sice ještě neplyne, že Helsinky samy mu uvolní cestu, avšak jsou dány nové meziná-

rodní podmínky pro náš zápas, a jsou to podmínky příznivější. Nemůžete přece popřít, že zahraniční vojenská intervence v Evropě byla by dnes pro kteroukoli velmoc spojena s většími nepříjemnostmi než v roce 1968. Nemluvě již o závazcích týkajících se lidských práv. Nejsou jen tak docela na papíře ani u nás. Snad o tom svědčí i to, že je vůbec možný tento náš rozhovor. Vzdle toho, i kdyby nebylo výhod, které z Helsinek plynou pro nás, upřímně vítáme mezinárodní uvolnění již proto, že nejsme strana válečná. Jsme humanisté a myslíme to doopravdy. Ostatně tu odkazují na kolektivní pozdravný dopis vězňených opozičních předáků, který jsme v červenci 1973 ilegálně poslali mírovému kongresu do Moskvy. Mimořádně - měli jsme za to být znovu souzeni, z čehož pak sešlo.

Chtěl jste asi říci, že by mě k malomyslnosti měly vést vnitropolitické okolnosti. Máte na mysli např. včerejší volební výsledky. Chcete mi možná říci i to, že je vám nepochopitelný postoj miliónů našich lidí. Na to vám mohu říci jedině: dívejte se lépe! „Co je opravdu důležité, zůstává skryto očím“, abych citoval. Dá se to říci také „po rusku“: „když je zima nejtěžší, jaro je za dveřmi“.

Otázka: Promiňte, ale toto tvrzení se mi zdá přece jen trošku příliš odvážné. Dnešní režim v Československu přece dosáhl i nepopiratelných politických úspěchů.

Dr. Tesař: Chcete asi říci, že dnešní postoj valné části českého národa překvapuje. Ujišťuji vás, že kterýkoli jiný evropský národ, kdyby byl znevolněn bolševickým systémem, by také „volil“ nejméně 100 procent pro vládu. Dokonce i národ, o němž řekl generál de Gaulle, že je mu těžko vládnout, poněvadž má nevíme kolik druhů sýrů! Ostatně by Francouzi brzo zjistili, že státní sýrový monopol vůbec nemá zájem vyrábět stovky druhů sýrů, nýbrž že je mnohem jednodušší „pod vedením strany“ převychovat občana ke konzumu.

maci jednotného množství jednoho jediného sýra. A „zdrucující většina“ francouzského lidu by ochotně vyslovovala souhlas s tím, a s rozhořčením by odmítla rozvratné disidenty, kteří by chtěli rozkládat státní ekonomiku prosazováním neekonomické výroby „zbytečnosti“.

Podstata problému, který je před námi, není v tradicích či charakteru toho či onoho národa, statečnosti jeho předáků atd., nýbrž v tomto:

Lenin a jeho následovníci vytvořili nový typ státu, jehož podstatou je kategorizace občanů do dvou tříd; jedni jsou politicky plnoprávní, druzí ne zcela. Ti první jsou oficiálně prohlášeni za nejlepší (*aristoi*, řekli by staří Řekové) a mají vlastní organizaci, na niž ostatní nemohou mít vliv. Tato organizace je ústavně prohlášena za vedoucí sílu společnosti. Ti druzí, a každá společenská instituce zahrnující obě kategorie, včetně státu, jsou oficiálně pověřováni „úkoly“, jež jim ukládá organizace těch prvních. Tento princip je dnes zakotven v ústavách všech bolševických zemí. (Říkám „bolševických“, nikoli „komunistických“, poněvadž „komunistický“ chápu jako širší pojem, pod nějž řadím i komunisty západní, a ti nejsou stoupenci modelu, o němž tu hovořím.) Také justice zcela oficiálně „plní úkoly strany“ - to si přečtete v každém čísle Rudého práva, které se o justici zmíní. A když nynější ministerský předseda v r. 1972 předkládal parlamentu trestněprávní novely, hovořil jednoznačně o tom, že právo se stane ještě účinnějším nástrojem politiky strany. Právo je *nástrojem* politiky politické strany, a to navíc jedné jedině! Leninský princip kategorizace občanů si dnes razí cestu ve třetím světě, ale dokázal také rozvrátit staré a pevné demokratické struktury, např. i československou, a už přes půl století se osvědčuje jako skutečně nejefektivnější, opravdu geniální typ diktatury. Diktatura leninského typu, bolševická, je nejvyspělejší typ diktatury vůbec. A na nás se nežádá nic menšího, nežli abychom našli způsob, jak překonat diktaturu tohoto typu, což dosud nemá historický precedens. Je to nejtěžší

problém, jaký kdy byl před svobodomyšlnými lidmi, demokraty a humanisty.

Otázka: A vy v Československu máte dojem, že jste tu cestu ven našli? Jestli ano, v čem ji vidíte?

Dr. Tesař: Neřekl jsem, že jsme ji našli, nýbrž že si uvědomujeme, že je nutno ji hledat. A vůbec si nemyslím, že bychom byli mesiáši, my Češi. Naopak snad všichni u nás intenzivně cítíme respekt vůči našim soudruhům-demokratům sovětským, kteří jsou nám vzorem svou mravní pevností a intelektuální odvahou. I ve svém hledání cest a forem zápasu navazujeme na to, co již před námi vzniklo v SSSR.

Avšak k podstatě otázky: Především musím říci, že naprosto odmítáme cokoli, co by třeba jen vzdáleně připomínalo jakýkoli „terorismus“ a vůbec použití násilí v jakékoli podobě. Nejsem pověřen, abych hovořil jménem kohokoli jiného než sebe. Avšak dosud jsem se nsetkal v naší společnosti lidí velice pestrých názorů s nikým, kdo by uvažoval o použití násilných metod v našem zápase. A není to otázka taktická, ale zásadní. Argument je tu velice prostý: nezapomeňte, že našim cílem není změna sociálních vztahů, nýbrž změna politického systému - nahrazení diktatury demokracií. Násilná změna vede zpravidla jen od staré tyranie k nové diktatuře - od Karla ke Cromwellovi a od Ludvíka k Robespierrovi. V naší společnosti, kde diktatura vyrostla z předchozí revoluce, není nijak těžké cítit tuto zákonitost. A našim cílem není nová diktatura - nemáme k tomu žádný důvod, neboť nechceme změnit sociální strukturu, nýbrž jen překonat diktaturu, odstranit příkrov.

Odmítáme cestu nacionální výlučnosti a nacionalistické demagogie, a naopak si uvědomujeme nutnost pevného mezinárodního spojení. Vždyť právě řevnivost jednoho národa proti druhým vždy usnadňovala ovládnání všech.

Odmítáme také staré reakční heslo „Čím hůře, tím lépe“ - právě proto, že my se nedíváme

vzad, ale vpřed! Je pro nás nepředstavitelné přát si např. ekonomické neúspěchy režimu, už proto, že nám jde o všestranné osvobození člověka - nemůžeme tedy chtít ani jeho spoutání bídou. Podporujeme vše progresivní, co je schopen vytvořit současný režim, i proto, že to prospívá k obohacení země, ale i proto, že víme, že právě v rozvinuté společnosti bude totalitní systém cizorodějším prvkem.

Co tedy můžeme dělat? - To, co děláme a co se osvědčuje. Odstranění diktatury si nepředstavujeme jako akt násilný, ani jednorázový; víme, že může nastat jedině jako pozvolný, snad mnohaletý proces. Jsme trpěliví, však čas pracuje pro nás. A proto se dokážeme ubránit tomu, co nás Masaryk nazval „revolučním šosáctvím“. Překonali jsme období smělych fantazií a máme vynikající schopnost houževnatě se bránit a neúměrně postupovat po malých krůčcích. Hranici občanských svobod a meze naší legality diktuje ovšem jednostranně režim. Ale my můžeme na tuto hranici naléhat a po krůčcích ji posunovat. A také to děláme a budeme dělat. Že to bude s oběťmi, to víme a toho se nebojíme.

Snad je toto i odpověď na vaši otázku, jaký smysl má činnost východoevropských tzv. disidentů. Jaká je konkrétní, mimoetická hodnota intelektuálního protestu. Ale není to ještě vše, co chce život od demokratického intelektuála. My musíme najít odpověď na otázku, co může prostý člověk. Jak se může řadový občan angažovat proti zlu, které ho hněte? Co může udělat pro to, co by si vřele přál, aniž by na to doplatila jeho malá dcerka? To je hlavolam pro intelektuála naší země.

Dodávám ještě, že podstatou tzv. podvratné činnosti dr. Šabaty a mne bylo právě řešení této otázky - tehdy čistě teoreticky.

Otázka: Víte jistě o tom, že za hranicemi Československa se organizují různé projevy solidarity s československými disidenty, zejména s těmi, kteří jsou uvězněni. Věděli jste o tom i ve vězení?

Dr. Tesař: Projevy solidarity s námi vznikly nejen v zahraničí! Mimochodem - to je obrovské novum naší situace, nepředstavitelné před dvaceti lety! - Ze staříčkových zdí borské věznice padala omítka, když jsme si se Šabatou vyměňovali pocity radosti nad protestem českých spisovatelů. O letošním jarním protestu našich příbuzných a soudruhů, ani o mnohých akcích v zahraničí jsem nevěděl ani já, a zřejmě ani nikdo jiný. Každý však musel cítit nejistotu vězňů. Dnes už to nejsou fanatici jako před 25 lety, ale alibisté, a nikdo už z myslí ani těch nejochotnějších služebníků nevymaže rok 1968! Proto má každá akce solidarity i zcela hmotný, okamžitý význam. Děkujeme za ně vřele, máme však pocit, že je jich málo! Hrdinové jako Jiří Müller by si zasloužili mnohem větší pozornost každého, kdo miluje svobodu!

Mluvím samozřejmě o podpoře přímé. Jistěže největší podporou - nepřímou - by pro nás bylo vítězství levice a vybudování demokratického socialismu kdekoliv v Evropě. Proto se právě my tak důrazně angažujeme na podporu např. francouzské jednotné levice, či Italské KS.

Otázka: Někteří lidé se obávají, že akce solidarity a veřejné protesty spíš znesnadňují čs. opozici život, než aby jí pomáhaly. Jste také toho názoru?

Dr. Tesař: Je to nesmysl. Nezapomeňte ani na to, že i my jsme lidé a potřebujeme také podporu morální a psychologickou!

Ale možná, že se za takovým názorem někdy skrývá i pohodlnost. Málo lidí na Západě si je vědomo, že naše věc je i jejich věcí. Myslím, že bychom zasloužili podporu daleko vehementnější. Ale rozhodně nechci, aby vznikl dojem, že se jí nějak doprošuji! Náš zápas za univerzální lidskou věc je pro nás ctí a nejvyšším štěstím, které plyne z pocitu životního naplnění. Mám pocit, že i kdokoli na Západě si může považovat za čest a štěstí, dostane-li se mu příležitosti třeba sebe-

méně podpořit Müllera či Bukovského!

Ještě jednou budu parafrázovat Saint-Exupéryho: Je omyl si myslet, že my Češi se ohlížíme, zda nás pozorují svědkové. My, východoevropští demokraté pozorujeme ty, kteří zůstávají jen svědky v našem zápase za všelidskou věc!

6. listopadu 1976. Praha.

Otevřený dopis deseti právních odborníků ústavním orgánům ČSSR ve věci mladých hudebníků odsouzených v Plzni a v Praze pro údajné výtržnictví k odnětí svobody.

V posledních letech jsme již nejednou byli v naší zemi svědky alarmujících jevů, které nelze zamlčet ani rozumně a slušně vysvětlit. Tisíce odborníků - pracovníků vědy a praxe z nejrůznějších oborů - muselo opustit svá zaměstnání, lepší část kultury je po řadu let umlčena, původní české knihy vycházejí všude jinde jen ne v naší zemi, lidé jsou pronásledováni za své názory odlišující se od oficiální doktriny - pokud se je ještě vůbec odváží vyslovit. Nyní se hon na čarodějnice v Československu dostal do dalšího stadia. O to paradoxnějšího, že tentokrát byli před soud postaveni mladí lidé, jejichž „provinění“ spočívá ve vztahu k moderní hudbě, poezii, pís-ním.

Měli jsme možnost se seznámit s obsahem obžaloby a průběhem hlavního líčení, které probíhalo proti třem z nich ve dnech 2.-6. července 1976 u okresního soudu pro Plzeň-jih a dalším čtyřem ve dnech 21.-23. září u okresního soudu Praha-západ. Rozsudky, kterými byli všichni uznáni vinnými z trestního činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona a odsouzeni k nepodmíněným trestům odnětí svobody, postrádají věcný podklad a představují porušení zásad socialistické zákonnosti.

Považujeme za svou povinnost nemlčet k těmto skutečnostem a využít všech ústavních a právních řádem tolerovaných prostředků k obraně nezadatelných lidských práv všude tam, kde jsou porušována anebo degradována pouze na formální literu zákona. Nemůžeme nést spoluzodpovědnost za opatření, ke kterým v nedávné době došlo. Naše mlčení by představovalo tichý souhlas

a mlčení nebo dokonce souhlas s touto praxí by znamenaly vědomé popření samého smyslu naší dosavadní práce, popření kritického rozumu, popření poslání právnického povolání jako neustálého hledání a nalézání práva každého jednotlivce, i popření přirozeného a lidského úsilí hledat a nalézat pravdu.

Patříme ke generaci marxisticky smýšlejících právníků, poučených neblahými zkušenostmi z procesů v 50. letech a řadou procesů inscenovaných mocenskými činiteli v 60. letech, a dospěli jsme k poznání, že opakující se hrubé porušení socialistické zákonnosti, zvláště pak v oblasti trestního postihu, narušuje vztah našich občanů k socialistickému zřízení a otrásá jejich důvěrou k humánním myšlenkám, spjatým se socialistickým světovým názorem. Ve shodě s naším poznáním jsme v minulosti i nyní považovali za naše morální a profesionální povinnosti vystupovat na obranu socialistické zákonnosti všude tam, kde došlo k jejímu porušení. Vzpomínáme v této souvislosti na naši účast při rehabilitaci nevinně odsouzených, na naši pomoc, kterou jsme v polovině šedesátých let poskytli mladým lidem trestně stíhaným v souvislosti s tzv. „majálesovými událostmi“ nebo v souvislosti se strahovskou demonstrací vysokoškoláků. Pokud jsme měli možnost účastnit se legislativních prací, snažili jsme se v připravovaných zákonech posílit právní záruky zákonnosti a tím i právní záruky a jistoty našich občanů. Ve stejném duchu jsme jako vysokoškolští učitelé vychovávali naše posluchače. Po lednu 1968 měli též někteří z nás možnost se podílet na vypracování Akčního programu KSČ, ve kterém byly v politickém smyslu zakotveny mnohé záruky socialistické zákonnosti a plné respektování individuálních práv a svobod občanů. Činili jsme tak v přesvědčení, že socialistické společenské uspořádání umožňuje nejen plně respektovat tradiční demokratická práva, ale zajistit je na vyšší úrovni, než kapitalistická společnost.

Jak jsme již uvedli, měli jsme možnost se se-

známit s trestními procesy proti mladým hudebníkům a autorům či interpretům textů. Považujeme proto za svou povinnost vás upozornit, že vynesené rozsudky jsou v příkrém rozporu s ústavou i platnými zákony ČSSR. Jako trestný čin výtržnictví byla kvalifikována hudební vystoupení odsouzených, ačkoli pojmovým znakem tohoto trestního činu je úmyslné spáchání hrubé neslušnosti nebo výtržnosti veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném.

Umělecké skupiny Plastic People a DG 307 vystupovaly po dobu mnoha let, to je od roku 1971 až do doby jejich zatčení v březnu 1976. V jejich vystupování šlo o nekonvenční hudební a básnický projev, který vycházel z koncepce tzv. underground culture. Tento směr je značně rozšířen v celé Evropě a Severní Americe. Jejich hudební a básnický program byl nemalým počtem mladých lidí chápán jako výraz odmítání neduhů spotřební společnosti a hledání vyšších hodnot jak v individuálním, tak společenském životě. Od roku 1973, kdy jim bylo zakázáno působit profesionálně, činili tak soukromě na svatbách nebo jiných příležitostech, vždy výlučně v okruhu svých stoupenců. Kdekdo včetně státních orgánů o této činnosti věděl, nikdo těmto uměleckým skupinám nebránil v činnosti, nikdo je neobvinil z trestního činu výtržnictví, i když někomu nevyhovoval jejich umělecký žánr.

Pak došlo zcela náhle koncem března 1976 k policejnímu zásahu proti těmto uměleckým skupinám a jejich přívržencům. Došlo k zatčení 19 osob, a to v různých místech republiky a na 7 obviněných byla uvalena vyšetřovací vazba. Když se pak československá veřejnost dozvěděla o jejich zatčení, ač to nebylo nikde publikováno a i zahraniční komunikační prostředky poukázaly kriticky na tento stav, reagovalo počátkem dubna Rudé právo, televize a rozhlas velmi podrážděně na pochybnosti veřejnosti. Aniž by sdělovací prostředky uvedly jména zatčených neb ostatních obviněných, označily je za alkoholiky, narkomany, výtržníky a recidivisty, za protispo-

lečenské živly vyhýbající se práci, jejichž hudební činnost nemá nic společného s uměním a vážně narušuje morální hodnoty naší společnosti. Z toho se pak vyvozovalo, že trestní postih těchto osob je zcela opodstatněný.

Způsob, jakým byl proti této skupině mladých lidí proveden zásah bezpečnosti a pomlouvačná kampaň proti nim, nesvědčil o ničem dobrém. Vzniklo takové ovzduší kolem trestního řízení, že tu byla oprávněná obava, že v řízení proti nim nebude dbáno zásad materiální pravdy a že budou odsouzeni bez zřetele na to, zda jim bude vina prokázána, či neprokázána.

A skutečně, v žádném z obou procesů se nepodařilo prokázat, že by se některý z obžalovaných dopustil úmyslně hrubé neslušnosti nebo výtržnosti. Dokazování v hlavních líčeních se až trapně točilo kolem několika vulgárních výrazů, vytržených z kontextu předvedených písní. Inkriminované výrazy jsou ostatně nejen běžně používány v hovorové mluvě, ale navíc jsou obsaženy v míře daleko hojnější v celé řadě slovesných děl naší i světové kultury - klasické i současné. Stačí poukázat na slavný Haškův román „Osudy dobrého vojáka Švejka“, který je i v naší zemi šířen tiskem ve statisícových nákladech. Chatrnou konstrukci obžaloby, se kterou se však vynesené rozsudky ztotožnily, manifestuje i skutečnost, že v 65 skladbách, které obžalovaní hráli, je pouze asi 9 vulgárních výrazů. Nepodařilo se při tom předvést svědka, který by charakterizoval vystoupení obžalovaných jako hrubou neslušnost a byl tím pohoršen.

Samotná přelíčení pak proběhla způsobem, který odporuje ústavě ČSSR a procesním předpisům. Zejména byly obcházeny principy veřejnosti trestního řízení, nebylo dbáno požadavku ústnosti jednání, byla porušena zásada presumpce nevinny a došlo i k neodůvodněnému omezení práva na obhajobu. Konečně, ne v poslední řadě, byla vážně porušena zásada soudcovské nezávislosti a nestrannosti soudcovského rozhodování.

Před trestním senátem okresního soudu pro

Plzeň-jih byla rozhodnutím senátu veřejnost při hlavním přelíčení vyloučena. Toto rozhodnutí postrádá zákonného podkladu, protože zde neexistovaly žádné skutečnosti, které by ve smyslu § 200 tr. ř. dovolovaly veřejnost vyloučit.

I když trestní senát okresního soudu Praha-západ, na rozdíl od plzeňského soudu, veřejnost z hlavního líčení formálně nevylučoval, došlo ve skutečnosti i v Praze k vyloučení veřejnosti. K hlavnímu přelíčení byly totiž připuštěny, vyjímaje nejbližších příbuzných obžalovaných, jen osoby, které měly vstupenku a to byly kromě jednoho nebo dvou redaktorů jen pracovníci bezpečnosti a justičního aparátu.

A to byla jen jedna a zdaleka ne nejvýznamnější překážka, která zabránila veřejnosti se dozvědět, jak řízení probíhá. Daleko závažnější je, že československá veřejnost se o průběhu hlavního líčení z oficiálních pramenů nic nedozvěděla. Až dne 24.9.1976 bylo v tisku a ostatních informačních prostředcích uveřejněno jen strohé sdělení, že hlavní přelíčení se konalo, že byl vynesena rozsudek, který ještě nenabyl právní moci. Pak následoval dne 25.9.1976 článek, uveřejněný v Rudém právu pod názvem „Na lavici obžalovaných výtržníci“. Článek obsahuje řadu invektiv proti obžalovaným. Tím zřejmě bylo též porušeno ustanovení § 2 odst. 2. tr. ř., který výslovně stanoví, že dokud soudní rozhodnutí nenabývá právní moci, nelze na toho, proti komu se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinným. Dále obsahuje článek jakousi polemiku proti zahraničním sdělovacím prostředkům (zřejmě i proti některým deníkům bratrských komunistických stran), které průběh trestního řízení nepříznivě komentovaly. Článek konečně obsahuje vyhrůžky proti některým československým osobnostem, které se veřejně a otevřeně stavěly na obranu nevinně stíhaných.

Hlavní líčení před okresním soudem pro Plzeň-jih probíhalo - jak již bylo řečeno - v rozporu s trestním řádem neveřejně. Přesto se nepodařilo utajit, že tři zde obžalovaní a odsouzení lidé se

neprovinili ani tím, že by hráli na nějaký hudební nástroj nebo dokonce zpívali. Prvý byl odsouzen proto, že se znal s jedním z obžalovaných z pražského procesu a pozval jej se skupinou k vystoupení do své obce, druhý pro toto vystoupení zhotovil asi dvacet pozvánek a třetí se jej pouze zúčastnil a pomohl při pořadatelské službě. Jedině falešná představa soudu a patrně i dalších státních orgánů o tom, že název underground culture nějak naznačuje, že jde o jakési protistátní podzemní hnutí, způsobila, že byly vysloveny vysoké neopodstatněné tresty odnětí svobody. V odvolacím řízení pak byly pouze sníženy výměry uložených trestů, ale výrok o vině zůstal nezměněn.

Hlavní líčení před trestním senátem okresního soudu Praha-západ bylo formálně korektnější, než tomu bylo v Plzni. Avšak ihned při zahájení hlavního líčení došlo k narušení podstatných procesních předpisů. Prokurátor totiž při zahájení přelíčení vzal původní žalobu zpět a předložil novou žalobu. Podle této žaloby bylo vyloučeno z hlavního řízení 13 osob ze 17 původně obžalovaných a došlo ke změně věcného obsahu žaloby. Jde o závažnou závadu, která je zcela v rozporu s ustanovením trestního řádu. Proto také obhájci navrhovali odročení hlavního líčení, ale senát tento návrh zamítl.

Průběh přelíčení pak zřetelně prokázal, že žaloba postrádá jakékoli opodstatnění, protože i svědci povolání žalobou se svou rozpačitostí ukázali spíše být svědky ve prospěch obviněných. Ani jeden předvolaný svědek jednoznačně nepotvrdil, že vystoupení umělců ho pohoršovalo nebo pohoršovalo kohokoli jiného.

V hrubém rozporu se závazným ustanovením § 211 tr. ř. pak soud odmítl předvolat další navrhované svědky a jejich výpovědi z přípravného řízení byly jako důkazní materiál přečteny, ačkoliv obžalovaní s tímto postupem nevyslovili souhlas a zmíněné ustanovení bez tohoto souhlasu čtení výpovědi dosažitelných svědků nepovoluje. Tento postup byl evidentně motivován oba-

vou, že by i tito svědci při dodržení ústavní zásady ústnosti hlavního líčení selhali a vypovídali též v prospěch obžalovaných.

Zcela bezprecedenční je pak skutečnost, že prokurátorovi bylo umožněno předložit jako důkaz až v závěrečné řeči - tedy po skončení dokazování - dopis odboru umění a kultury českého ministerstva kultury, který neústavně hodnotí texty skupiny Plastic People a DG 307 a označuje je za projev dekadence, nihilismu, klerikalismu a anarchismu. O tento dopis se rozsudek ve svém zdůvodnění opírá. Zapomíná však, že předmětem trestního řízení byl trestný čin výtržnictví a ne - v naší zemi tak neblaze proslulé cejchování - ať už v minulosti z titoismu, trockismu, sionismu anebo nyní z nihilismu, klerikalismu apod.

V závěru chceme upozornit, že obžalovaným nebylo umožněno uplatnění jejich práva na obhajobu v rozsahu platného právního řádu. Po mnoho měsíců byli drženi ve vazbě bez zákonných důvodů. Jejich obhájcům bylo odepřeno zúčastnit se v přípravných řízeních řady úkonů a u hlavního líčení byly odmítnuty jejich návrhy na doplnění řízení o další důkazy.

V porušování tak elementárních zásad právního řádu, jak k němu došlo v obou procesech, nelze spatřovat pouze omyl anebo nedbalost těch, kteří byli jejich aktéry na straně mocenského aparátu. Již skutečnost, jak o těchto procesech a o celém případě bylo referováno v masových komunikačních prostředcích, představuje přímý nátlak na soud. Nikdo není přece tak naivní, aby z této kampaně nepoznal, že celé soudní řízení se koná pod dohledem vedoucích politických institucí. Je vám i nám dostatečně známo, co tato skutečnost z hlediska nezávislosti soudů v československých podmínkách znamená. Vzepít se takovému tlaku by znamenalo pro dotyčného soudce přinejmenším ztrátu existence, o dalším postihu ani nemluvě. Právníci, kteří se v tak rozporném postavení ocitají, jsou však vystaveni těžké zkoušce mravní odpovědnosti nejen vůči svým spoluobčanům, nad kterými jim dává moc soud-

covský talár, ale i vůči celé společnosti a v neposlední řadě svému vlastnímu svědomí. Naléhavě vás proto žádáme, abyste si uvědomili, kam vede porušování soudcovské nezávislosti a ostatních atributů právních záruk a jistot.

Opatření, vůči kterým tak rozhodně protestujeme, jsou totiž jen poslední v řadě administrativních zásahů, kterými byly postupně omezeny až zneplatněny občanská práva a svobody, zejména právě svoboda umělecké tvorby, vědeckého bádání a svoboda slova. Tyto okolnosti to tedy jsou, jež nás formují do sebeobraného postoje, který může být a nejspíše i bude zneužíván a vydirán, protože označován v nejlepším případě jako „pomlouvání či zrada socialismu“. Naše rozhodnutí bránit ohrožovaná práva a svobody však vyvěrá z přesvědčení, že administrativní, mocenské, politické zásahy posledního období byly zbytečné, že vedou jen k vyvolávání dalších a dalších konfliktních situací v zemi a v neposlední řadě mohou způsobit i nenapravitelnou diskreditaci Československa na mezinárodním fóru.

Ať je nám to milé nebo ne, mladí lidé mají svoje vlastní zájmy a problémy a neumožníme-li jim, aby si vlastními činy konfrontovali svoje názory, ujasňovali je a hledali cesty, jak je prosazovat, pak je jako generaci, která by měla zanedlouho vytvářet nové hodnoty a navazovat na naši lepší, totiž humánnější minulost, ztrácíme.

Nespravedlivým postihem trestním nelze přece bojovat proti nekonformnímu umění, ani nelze bránit tomu, že zvláště mezi mladými lidmi najde své obdivovatele a přívržence.

Vedení našim socialistickým přesvědčením žádáme vás, abyste v zájmu socialismu a jeho humanistických cílů dali pokyn k revizi těchto i ostatních politických procesů zákonným způsobem a pokyn k zastavení trestního řízení u těch mladých hudebníků a jejich stoupenců, kteří jsou dosud stíháni. Mají právo být nekonformní, ať se nám to líbí nebo ne.

Tento dopis zasíláme ve smyslu čl. 29 ústavy

ČSSR příslušným ústavním orgánům - prezidentu republiky, předsedovi Federálního shromáždění (s originály podpisů), předsedovi vlády ČSSR, předsedovi Nejvyššího soudu ČSSR, Generálnímu prokurátorovi ČSSR, ministru spravedlnosti ČSR.

Universitní profesor JUDr. Zdeněk Jičínský, DrSc, do r. 1969 místopředseda České národní rady, předseda Ústavněprávního výboru ČNR a profesor University Karlovy v Praze.

JUDr. Oldřich Kaderka, do r. 1969 vedoucí oddělení mezinárodních vztahů a politiky ÚV KSČ.

Doc. JUDr. Vladimír Klokočka, CSc, do r. 1969 děkan právnické fakulty University J.E. Purkyně v Brně a poslanec ČNR.

Doc. JUDr. Zdeněk Kratochvíl, do r. 1969 náměstek ministra spravedlnosti ČSSR.

Doc. JUDr. Michal Lakatoš, CSc, do r. 1969 vědecký pracovník Ústavu státu a práva ČSAV.

Doc. MUDr. Zdeněk Mlynář, CSc, v r. 1968 člen předsednictva a tajemník ÚV KSČ.

JUDr. Milan Richter, do r. 1969 náměstek Generálního prokurátora ČSSR a hlavní vojenský prokurátor ČSSR.

JUDr. Eva Rychteská, do r. 1969 vedoucí právního odboru Kanceláře prezidenta republiky.

JUDr. Josef Rychetský, do r. 1969 vedoucí revizního odboru Generální prokuratury ČSSR.

Doc. JUDr. František Šamalík, DrSc, do r. 1970 docent právnické fakulty University Karlovy v Praze.

*14. prosince 1976. Praha.
Prohlášení čtyř bývalých členů ÚV KSČ
k propuštění některých politických vězňů
v Československu.*

Po pěti letech nespravedlivého věznění byli propuštěni na svobodu stoupenci demokratického socialistického vývoje v Československu Milan H ü b l, Jiří M ü l l e r, Antonín R u s e k a Jaroslav Š a b a t a. Jejich odsouzení však zůstalo v platnosti, jsou propuštěni podmíněně, údajně za dobré chování ve vězení.

Přes tyto okolnosti spatřujeme v jejich propuštění takový krok politické moci v Československu, který by mohl mít pozitivní význam pro překonání neudržitelné situace, vytvořené současným politickým režimem. Tímto krokem uznala politická moc v Československu oprávněnost opakovaných výzev a žádostí o propuštění politických vězňů, které v posledních letech stále častěji vycházely nejenom z Československa, ale i z řad demokratických a socialistických sil v Evropě, mezi nimi zejména výrazně i z řad italských, francouzských a dalších evropských komunistů. Všem těm, kteří se o propuštění československých politických vězňů zasazovali, patří dnes díky všem demokratických socialistických sil v Československu.

Zatím však zůstává propuštění politických vězňů v Československu jen izolovaným aktem, který sice zmírňuje nejkřiklavější formy násilného potlačování demokratických snah společnosti, nemůže však sám o sobě být dostačujícím krokem k ozdravení politických a společenských poměrů. Pro zdravý vývoj v zemi je nezbytné, aby politická moc uznala oprávněnost i některých dalších požadavků:

1. Napravit i další případy zneužití trestního zákona z politických důvodů, k nimž stále znovu

dochází.

2. Zastavit existenční pronásledování občanů za jejich politické přesvědčení, pronásledování jejich dětí a rodin a napravit důsledky dosavadního pronásledování.

3. Zaručit svobodu projevu kritickým názorům, podnětům a tvůrčím myšlenkám, jejichž dosavadní potlačování znemožňuje nezbytnou výměnu názorů v socialistické společnosti a tím i zdravý vývoj politiky, ekonomiky a kultury v Československu.

V této souvislosti považujeme mimo jiné za nezbytné, aby politická moc změnila svůj dosavadní přístup ke stanicím komunistů, kteří byli pro svou podporu politiky KSČ z roku 1968 zbaveni členských legitimací komunistické strany. Plně podporujeme závěry berlínské porady evropských komunistických stran a žádáme jen, aby v souladu s nimi bylo postupováno i vůči těm komunistům v Československu, kteří v rozporu s nyní mezinárodně uznanými principy byli zbaveni základních politických a zčásti i mnoha jiných občanských práv.

Domníváme se, že za těchto podmínek by se v Československu mohla otevřít reálná možnost pro překonání stavu, kdy socialistické společenské síly v zemi jsou extremistickou sektářskou politikou rozdělovány a oslabovány. Byla by možná spolupráce všech těchto sil, tolik potřebná pro řešení závažných problémů politického, ekonomického i kulturního rozvoje naší země.

Jiří Hájek, Zdeněk Mlynář, Václav Slavík, Bohumil Šimon.

Kniha Charty
dokumenty Charty 77

5

*1. ledna 1977. Praha.
Prohlášení Charty 77. (Seznam signatářů,
viz celkový seznam.)*

Dne 13.10.1976 byly ve Sbírce zákonů ČSSR (č. 120) zveřejněny "Mezinárodní pakt o občanských a politických právech" a "Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech", které byly jménem naší republiky podepsány v roce 1968, stvrzeny v Helsinkách roku 1975 a vstoupily u nás v platnost dnem 23.3.1976. Od té doby mají i naši občané právo a náš stát povinnost se jimi řídit.

Svobody a práva lidí, jež tyto pakty zaručují, jsou důležitými civilizačními hodnotami, k nimž v dějinách směřovalo úsilí mnoha pokrokových sil, a jejich uzákonění může významně pomoci humánnímu vývoji naší společnosti.

Vítáme proto, že Československá socialistická republika k těmto paktům přistoupila.

Jejich zveřejnění nám ale zároveň s novou naléhavostí připomíná, kolik základních občanských práv platí v naší zemi zatím — bohužel — jen na papíře.

Zcela iluzorní je například právo na svobodu projevu, zaručované článkem 19 prvního paktu:

Desítkám tisíc občanů je znemožněno pracovat v jejich oboru jen proto, že zastávají názory odlišné od názoru oficiálních. Jsou přitom často objektem nejrozmanitější diskriminace a šikanování ze strany úřadů i společenských organizací; zbavení jakékoli možnosti bránit se, stávají se prakticky oběťmi apartheidu.

Statisícům dalších občanů je odírána "svoboda od strachu" (preambule prvního paktu), protože jsou nuceni žít v trvalém

nebezpečí, že projeví-li své názory, ztratí pracovní a jiné možnosti.

V rozporu s článkem 13 druhého paktu, zajišťujícím všem právo na vzdělání, je nesčetným mladým lidem bráněno ve studiu jen pro jejich názory anebo dokonce pro názory jejich rodičů. Bezpočet občanů musí žít ve strachu, že kdyby se projeví v souladu se svým přesvědčením, mohli by být buď sami anebo jejich děti zbaveni práva na vzdělání.

Uplatnění práva "vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem" či "prostřednictvím umění" (bod 2. článku 13 prvního paktu) je stíháno nejen mimosoudně, ale i soudně, často pod rouškou kriminálního obvinění (jak o tom svědčí mimo jiné právě probíhající procesy s mladými hudebníky).

Svoboda veřejného projevu je potlačena centrálním řízením všech sdělovacích prostředků i publikačních a kulturních zařízení. Žádný politický, filozofický či vědecký názor nebo umělecký projev, jen trochu se vymykající úzkému rámci oficiální ideologie či estetiky, nemůže být zveřejněn; je znemožněna veřejná kritika krizových společenských jevů; je vyloučena možnost veřejné obrany proti nepravdivým a urážlivým nařčením oficiální propagandy (zákonná ochrana proti "útokům na čest a pověst", jednoznačně zaručovaná článkem 17 prvního paktu, v praxi neexistuje); lživá obvinění nelze vyvrátit a marný je každý pokus dosáhnout nápravy nebo opravy soudní cestou; v oblasti duchovní a kulturní tvorby je vyloučena otevřená diskuse. Mnoho vědeckých a kulturních pracovníků i jiných občanů je diskriminováno jen proto, že před lety legálně zveřejňovali či otevřeně vyslovovali názory, které současná politická moc odsuzuje.

Svoboda náboženského vyznání, důrazně zajišťovaná článkem 18 prvního paktu, je systematicky omezována mocenskou svévolí: oklešťováním činnosti duchovních, nad nimiž

trvale visí hrozba odepření nebo ztráty státního souhlasu s výkonem jejich funkce; existenčním i jiným postihem osob, které své náboženské vyznání slovem či skutkem projeví; potlačováním výuky náboženství apod.

Nástrojem omezení a často i úplného potlačení řady občanských práv je systém faktického podřízení všech institucí a organizací ve státě politickým direktivám aparátů vládnoucí strany a rozhodnutím mocensky vlivných jednotlivců. Ústava ČSSR a ostatní zákony a právní normy neupravují ani obsah a formu, ani tvorbu a aplikaci takových rozhodnutí; jsou často jen ústní, občanům vesměs neznámá a jimi nekontrolovatelná; jejich původci nezodpovídají nikomu než sami sobě a své vlastní hierarchii, přitom však rozhodujícím způsobem ovlivňují činnost zákonodárných i výkonných orgánů státní správy, justice, odborových, zájmových i všech ostatních společenských organizací, jiných politických stran, podniků, závodů, ústavů, úřadů, škol a dalších zařízení, přičemž jejich příkazy mají přednost i před zákonem. Dostanou-li se organizace nebo občané při výkladu svých práv a povinností do rozporu s direktivou, nemohou se obrátit k nestranné instanci, protože žádná neexistuje. Tím vším jsou vážně omezena práva, vyplývající z článků 21 a 22 prvního paktu (právo sdružovat se a zákaz jakéhokoli omezení jeho výkony) i článků 25 (rovnost práva podílet se na vedení veřejných věcí) a 26 (vyloučení diskriminace před zákonem). Tento stav také brání dělníkům a ostatním pracujícím zakládat bez jakýchkoli omezení odborové a jiné organizace k ochraně svých hospodářských a sociálních zájmů a svobodně využívat práva na stávku (bod 1. článku 8 druhého paktu).

Další občanská práva, včetně výslovného zákazu "svévolného zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence" (článek 17 prvního paktu), jsou povážlivě narušována také tím, že ministerstvo vnitra nejrůznějšími způsoby kontroluje život ob-

čanů, například odposlechem telefonů a bytů, kontrolou pošty, osobním sledováním, domovními prohlídkami, budováním sítě informátorů z řad obyvatelstva (získávaných často nepřipustnými hrozbami nebo naopak sliby) atd. Často přitom zasahuje do rozhodování zaměstnavatelů, inspiruje diskriminační akce úřadů a organizací, ovlivňuje justiční orgány a řídí i propagandistické kampaně sdělovacích prostředků. Tato činnost není regulována zákony, je tajná a občan se proti ní nemůže nijak bránit.

V případech politicky motivovaného trestního stíhání porušují vyšetřovací a justiční orgány práva obviněných a jejich obhajoby, zaručovaná článkem 14 prvního paktu i československými zákony. Ve věznicích se s takto odsouzenými lidmi zachází způsobem, který porušuje lidskou důstojnost vězňů, ohrožuje jejich zdraví a snaží se je morálně zlomit.

Obecně je porušován i bod 2. článku 12 prvního paktů, zaručující občanu právo svobodně opustit svou zem; pod záminkou "ochrany národní bezpečnosti" (bod. 3) je toto právo vázáno na různé nepřipustné podmínky. Svévolně se postupuje i při udělování vstupních víz cizím státním příslušníkům, z nichž mnozí nemohou navštívit ČSSR například jen proto, že se pracovně či přátelsky stýkali s osobami u nás diskriminovanými.

Někteří občané — ať už soukromě, na pracovišti nebo veřejně, což je prakticky možné jen v zahraničních sdělovacích prostředcích — na soustavné porušování lidských práv a demokratických svobod upozorňují a dožadují se v konkrétních případech nápravy; jejich hlasy však zůstávají většinou bez odezvy, anebo se stávají předmětem vyšetřování.

Odpovědnost za dodržování občanských práv v zemi padá samozřejmě především na politickou a státní moc. Ale nejen na ni. Každý nese svůj díl odpovědnosti za obecné poměry, a tedy i za dodržování uzákoněných paktů, které k tomu ostatně zavazují nejen vlády, ale i všechny občany.

Pocit této spoluodpovědnosti, víra ve smysl občanské angažovanosti a vůle k ní, i společná potřeba hledat její nový a účinnější výraz, přivedly nás k myšlence vytvořit CHARTU 77, jejíž vznik dnes veřejně oznamujeme.

CHARTA 77 je volné, neformální a otevřené společenství lidí různých přesvědčení, různé víry i různých profesí, které spojuje vůle jednotlivě i společně se zasazovat o respektování občanských a lidských práv v naší zemi i ve světě — těch práv, která člověku přiznávají oba uzákoněné mezinárodní pakty, Závěrečný akt helsinské konference, četné další mezinárodní dokumenty proti válkám, násilí a sociálnímu i duchovnímu útlaku, a která souhrnně vyjadřuje Všeobecná deklarace lidských práv OSN.

CHARTA 77 vyrůstá ze zázemí solidarity a přátelství lidí, kteří sdílejí starost o osud ideálů, s nimiž spojili a spojují svůj život i práci.

CHARTA 77 není organizací, nemá stanovy, stálé orgány a organizačně podmíněné členství. Patří k ní každý, kdo souhlasí s její myšlenkou, účastní se její práce a podporuje ji.

CHARTA 77 není základnou k opoziční politické činnosti. Chce sloužit obecnému zájmu jako mnohé podobné občanské iniciativy v různých zemích na Západě i Východě. Nechce tedy vytyčovat vlastní programy politických či společenských reforem nebo změn, ale vést v oblastí svého působení konstruktivní dialog s politickou a státní mocí, zejména tím, že bude upozorňovat na různé konkrétní případy porušování lidských a občanských práv, připravovat jejich dokumentaci, navrhopvat řešení, předkládat různé obecnější návrhy, směřující k prohlubování těchto práv a jejich záruk, působit jako prostředník v případných konfliktních situacích, které může bezprávi vyvolat, atd.

Svým symbolickým jménem zdůrazňuje CHARTA 77, že vzniká na prahu roku, který byl prohlášen rokem práv politických vězňů a v němž má bělehradská konference zkoumat plnění závazků z Helsinek.

Jako signatáři tohoto prohlášení pověřujeme prof. Dr. Jana Patočku DrSc. Dr. h. c., Václava Havla a prof. Dr. Jiřího Hájka DrSc. úlohou mluvčích CHARTY 77. Tito mluvčí ji plnomocně zastupují jak před státními a jinými organizacemi, tak před naší a světovou veřejností, a svými podpisy zaručují autenticitu jejích dokumentů. V nás i v dalších občanech, kteří se připojí, budou mít své spolupracovníky, kteří se s nimi zúčastní potřebných jednání, ujmou se dílčích úkolů a budou s nimi sdílet veškerou odpovědnost.

Věříme, že CHARTA 77 přispěje k tomu, aby v Československu všichni občané pracovali a žili jako svobodní lidé.

1.1.1977

8. ledna 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 2: policejní akce proti hnutí Charty 77 ve dnech 6. a 7. ledna 1977.

Dne 6. ledna 1977 před polednem obklíčily vozy státní bezpečnosti uprostřed normálního provozu osobní vůz, ve kterém jeli spisovatelé Václav Havel a Ludvík Vaculík s hercem Pavlem Landovským, aby doručili vládě ČSSR, Federálnímu shromáždění a ČTK text Charty 77 se všemi podpisy a zaslali jej poštou i jeho signatářům.

Jmenovaní a dále spisovatel Zdeněk Urbánek byli pak řadu hodin vyslýcháni, ačkoli už z obsahu zabavených obálek muselo být bezpečnosti zřejmé, že její akce je nepřiměřená i neoprávněná, protože Charta 77, jak dokazují i právní expertizy, které si dala vypracovat, neporušuje v nejmenším čs. zákony, ale naopak je hájí.

Aparát ministerstva vnitra ČSSR se - jako ostatně ne poprvé - postavil jak nad mezinárodní dohody, tak nad zákony vlastního státu. Akce proti bezúhonným občanům se účastnily a dosud účastní desítky vozů a štáby lidí - vyšetřovatelů, techniků i sledovačů - které ministerstvu nedávno chyběly třeba k tomu, aby zabránilo únosu čs. dopravního letadla.

Zadržení byli během výslechu filmováni televizními kamerami a fotografováni jako špióni nad korespondencí, adresovanou nejvyšším státním orgánům, která jim byla odňata. Bezpečnost filmovala dál i v bytě a venkovském domě Václava Havla - přes důrazné protesty majitelů - a v bytě Zdeňka Urbánka. Natáčeny byly mimo jiné kolekce zahraničních publikací a různé privátní předměty, aranžované obdobně jako zbraně teroristů.

Během tříkrálové noci a také další den proběhly u jmenovaných domovní prohlídky, při

nichž byl zabaven bezpočet věcí, především knihy, korespondence, fotografie i věci naprosto osobní, jaké bezpečnost zabavovala už při prohlídkách v dubnu 1975, a jimiž pak některé občany vydírala. Pod číslem 1 v seznamu věcí, zabavených u Ludvíka Vaculíka, je vedena kniha Heinricha Bölla Gruppenbild mit Dame. Později se už jednotlivostmi nezdržovali. Jednu položku tvoří například „60 rukopisů, vázaných v plátně“. Ludvíku Vaculíkovi byl už podruhé zabaven vlastní rozpracovaný rukopis románu, Václavu Havlovi byly zabaveny a nafilmovány i oficiální publikace amerického velvyslanectví v Praze. Burcující je, že byly zabaveny i úředně vydané texty o občanských právech, které byly právě uveřejněny ve Sbírce zákonů a nařízení.

Současně byli zatčeni, vyslýcháni a podrobeni domovní prohlídce spisovatel dr. František Pavlíček a novinář Jan Petránek, oba signatáři Charty 77. Zatímco první čtyři byli postupně propuštěni po půlnoci 7. ledna a Václav Havel po svém druhém zadržení 7. ledna ve 22 hodin, byli druzí dva propuštěni o den později, na sklonku lhůty, za níž začíná vazba.

Celým zásahem dokázala bezpečnost jasně, že existence Charty 77 je oprávněná i potřebná, protože občanská práva jsou v ČSSR porušována. Mluvčí Charty 77 upozorňují ministerstvo vnitra, že provedené domovní prohlídky byly nezákonné, protože nebylo zahájeno trestní stíhání, což je podle čs. zákonů podmínkou. Filmování osob proti jejich vůli, i jejich bytů a soukromých předmětů lze považovat za trestný čin útisku podle § 237 tr. zákona.

Po celou dobu akce protestovali mluvčí Charty 77 i další signatáři proti této zvlí. Nyní žádají zastavení dalších nezákonností a okamžité vrácení všech zabavených písemností i věcí.

Mluvčí Charty 77 si vyhrazují právo - v souladu s článkem 19 Mezinárodního paktu o občanských právech - zveřejnit každý další případ nepřípustného nátlaku na signatáře a jiné občany.

Mluvčí Charty 77 prohlašují, že předběhla-li

publikace textu v zahraničí jeho odevzdání čs. vládním místům, jde to rovněž na vrub ministerstva vnitra, které tomu zabránilo.

Mluvčí Charty 77 oznamují, že se k ní připojilo čtyřicet nových signatářů. Jejich jména, stejně jako všech dalších, nebudou zveřejňována, dokud nevznikne záruka, že se tříkrálová policejní akce nebude opakovat. Na práci Charty se ovšem budou podílet.

Mluvčí Charty 77 oznamují dále, že ze stejných důvodů určili za sebe tři náhradníky. Jejich jména budou publikována, kdyby byla první trojici znemožněna činnost.

Mluvčí Charty 77 děkují za projevy domácí i mezinárodní solidarity. Zahraniční komentáře opravují v tom smyslu, že signatáři nejsou zdaleka jen intelektuálové, ale i dělníci a další pracující, také občané, kteří nebyli postiženi represáliemi za rok 1968 a angažují se z vnitřní nezbytnosti. Charta 77 si proto zaslouží, aby se o ní nemluvilo jako o skupině disidentů, ale jako o občanské iniciativě.

Mluvčí Charty 77 věří, že vedoucí státníci zabrání dalším svévolím ministerstva vnitra, které neohrožují pouze nás a většinu občanů, ale - jak o tom svědčí příklady z minulosti - i je samotné.

Toto prohlášení podepisují mluvčí Charty 77:

Prof. dr. Jan Patočka, Václav Havel, Prof. dr. Jiří Hájek.

15. ledna 1977. Praha.

*Charta 77 - dokument č. 3: smysl hnutí
Charty 77 a persekuční kampaň státních
orgánů proti němu.*

Předsednictvu Federálního shromáždění,
Vládě ČSSR,
tiskovým kancelářím.

V Prohlášení Charty 77 z 1.1.1977 obrátilo se 248 občanů naší republiky k nejvyšším státním orgánům i k veřejnosti, aby jim sdělili své odhodlání usilovat o uskutečnění norem mezinárodních paktů o lidských právech, které se staly součástí našeho právního řádu, jak bylo stvrzeno i jejich uveřejněním ve Sbírce zákonů pod č. 120/76. Toto jednání občanů bylo v souladu s čl. 28 a 29 Ústavy ČSSR a čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

Dne 6.1.1977 byli Státní bezpečností nezákonně zadrženi občané, kteří jeli předat uvedený dokument s průvodními dopisy vrcholným státním orgánům ČSSR. Dokument byl proto těmto orgánům vzápětí poslán poštou. Jedinou odpovědí dodnes je však rozsáhlá represivní akce bezpečnostních orgánů a urážející, hrubá pomlouvačná kampaň proti signatářům Charty 77 ve všech československých sdělovacích prostředcích. Urážky, obvinění a pomluvy užívané v této kampani nemají u nás obdoby od dob podobných kampaní v letech nezákonných politických procesů. Podobně jako tehdy je také organizována na pracovištích, v závodech, v úřadech a ve školách i jiných institucích kampaň, v níž kolektivně nebo individuálně mají lidé odsoudit něco, s čím nebyli vůbec seznámeni. Odsouzení Charty 77 je vymáháno tak, že odmítnutí existenčně ohrožuje každého, kdo se ho odvážil, někde

jsou podpisové archy proti Chartě 77 předkládány k podpisu autoritativně při výplatě mzdy a pod. Text Charty 77 je však přitom občanům utajován, a jak výslovně píše Rudé právo dne 15.1.1977, nikdy zveřejněn nebude.

V noci na čtvrtek 13.1. byly předváděny desítky signatářů a u řady z nich byla provedena domovní prohlídka; ačkoliv formálně jsou slyšeni jako svědci, byli bezdůvodně předváděni a svázení policejními vozy v době mezi 4. a 5. hodinou ráno, s mnohými bylo jednáno jako s potenciálními zločinci, hrubě a bezohledně. Mluvčí Charty 77 byli prakticky celý týden vyslýcháni a propuštěni na svobodu jen na noc. Dne 13.1. byl zatčen na základě domovní prohlídky novinář Jiří Lederer, dne 14.1. se z výslechu nevrátil mluvčí Charty 77 spisovatel Václav Havel. Ráno dne 15.1. bylo jeho manželce na telefonický dotaz sděleno, že V. Havel se "vzdal bezpečnosti" a byl zadržen z jiného důvodu, než je Charta 77. Dne 13.1. byli docenti pedagogické fakulty dr. F. Jiránek a dr. K. Palouš usnesením kolegia university zbaveni funkce výhradně proto, že podepsali Chartu 77. U řady dalších signatářů se čeká výpověď z práce z těchto důvodů.

Domníváme se, že toto všechno v dostatečné míře potvrzuje, jak naléhavé je řešit zcela věcně v naší zemi problémy související s uplatňováním práv k jejichž respektování se náš stát mezinárodně zavázal.

Prohlášení Charty 77 výslovně zdůrazňuje, že smyslem této občanské iniciativy není politická činnost. Celá kampaň proti Chartě 77 je však vedena v heslech politické propagandy. Mluví se o kontrarevolučních a protisocialistických snahách Charty 77 a pod. Z této kampaně vyplývá, že vláda považuje pro své zájmy za nebezpečné, aby se důsledně dodržovala práva občanů, k jejichž respektování se sama zavázala. Domníváme se, že je věcí politických organizací, politických stran, odborových organizací a pod. ve všech evropských

zemích, aby samy posoudily, zda respektování těchto občanských a politických práv je či není požadavkem protisocialistickým, protilidovým a kontrarevolučním. Signatáři Charty 77 vycházeli z přesvědčení, že tomu tak v žádném případě není a nemůže být.

Vázání odpovědností, kterou jsme jako mluvčí Charty 77 na sebe vzali, žádáme:

Zastavit policejní represálie proti signatářům Prohlášení Charty 77 a propustit na svobodu občany zadržované v souvislosti s tímto prohlášením.

Zastavit všechny formy nátlaku – zejména existenčního – proti občanům, kteří požadují uskutečňování závazků z mezinárodních paktů o lidských právech.

Umožnit pravdivou informaci československé veřejnosti o obsahu Prohlášení Charty 77 a započít ze strany orgánů politické moci jednání o tom, jak řešit věcné problémy uplatňování těchto práv v Československu.

K takovému jednání jsme zcela ochotni a připraveni.

Mluvčí Charty 77: prof. PhDr. Jan Patočka
prof. JUDr. Jiří Hájek DrSc

V Praze 26. ledna 1977

Leden 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 4: diskriminace v oblasti práva na vzdělání v Československu.

Palčivým problémem v oblasti lidských práv je již léta trvajících diskriminace při výběru mládeže na střední a vysoké školy. Každým rokem je možnost studia odmítnuta velkému počtu mladých lidí, kteří svými studijními výsledky, povahovými vlastnostmi, zájmem o vzdělání a úspěšně složenými přijímacími zkouškami prokázali způsobilost ke studiu.

Jde o diskriminaci, uplatňovanou již po řadu let proti dětem občanů nejrůznějších kategorií, do nichž režim dělí podle nevyhlášených, ale tvrdě uplatňovaných směrnic nepohodlné členy české a slovenské ~~národní~~ ^{hárodnj} pospolitosti, a tím je nezákonně, ale o to účinněji zbavuje řady základních lidských práv, mezi jinými i práva na svobodné vzdělání pro jejich děti. Dříve to byly zejména rodiny tzv. kulaků, rodiny politických vězňů z různých procesů padesátých let, rodiny příslušníků západních armád druhé světové války, rodiny emigrantů, rodiny praktikující to či ono náboženské vyznání, atp. Dnes to jsou – a v masovém měřítku – zejména rodiny občanů, kteří se během roku 1968 angažovali ve veřejném, politickém, vědeckém, uměleckém životě.

Výtky, vznášené proti těmto občanům, neobstojí ani po věcné stránce, neboť k demokratickým principům, které hájili, se dnes hlásí mj. i podstatná část mezinárodního komunistického a dělnického hnutí, a ostatně je rozvíjela r. 1968 i vláda ČSSR, jejímiž místopředsedy byli v té době i dr. G. Husák a dr. L. Štrougal. Navíc zastánci demokratických principů nikdy nebyli a ani nemohli být za tuto svoji činnost otevřeně postaveni před soud a řádně odsouzeni, takže jejich diskriminování

je často věcí libovůle a mnohdy i čirého vyřizování osobních účtů. Ale i kdyby šlo skutečně o osoby souzené a odsouzené, nemůže se jejich trest vztahovat i na osoby prokazatelně zcela nevinné, na jejich děti. Trestání těchto dětí v nejcitlivější oblasti – v oblasti jejich vzdělání a přípravy na život – je tedy nejen naprosto nezákonné, ale také se přičítá všem představám o řádné, humánní společnosti, zejména o společnosti, která se prohlašuje za socialistickou. Je to jen fakt msty, zastrašování a korumpování jak rodičů a učitelů, tak těch, kteří se do života teprve připravují a kteří se mají stát už v mládí poddajným nástrojem státní moci.

V a jen

Osm let po vyhlášení politiky normalizace nejsou na střední školy v ČSSR přijímány děti, kterým v roce 1968 bylo 7-8 let, a na vysoké školy studenti, kterým v roce 1968 bylo 10-11 let, a jejichž rodiče se zasazovali o demokratizaci našeho veřejného a politického života.

V dnešním systému přijímání na střední a vysoké školy nejde o objektivní oceňování schopností, nadání a předpokladů uchazečů o studium, o správné využití, růst a rozmístění talentů, ale především – na jedné straně – o odměnu za politickou "angažovanost" a konformitu, a – na druhé straně – o trest rodičům za jejich politické názory, jestliže nejsou v naprostém souladu s dnešní politickou praxí.

Politicky motivované diskriminační sankce tak postihují nejcitlivější oblast lidských vztahů, oblast vztahů rodičů a dětí. Zastrášují rodiče i děti, vyžadují vnější poslušnost a pokrytecké postoje. Deformují charakter rodičů a dětí a mravně mají povahu podobnou té, v níž se ocitají lidé, kteří svým jednáním mohou ovlivnit osud rukojmí. Nutí rodiče i děti hrát ponižující komedii v zájmu získání studijních možností.

H vyhu cu

Diskriminace v přístupu ke vzdělání, nikdy plně veřejně nepřiznaná, ale o to důrazněji státním a politickým aparátem prosazovaná, je v rozporu s proklamacemi, že socialistická

společnost si váží schopností všech svých občanů a že jim dává možnosti plně je rozvinout a uplatnit.

Místo nadaných a talentovaných uchazečů jsou dnes ke studiu přijímáni i uchazeči s podprůměrným až vyloženě špatným prospěchem, jestliže se oni nebo jejich rodiče angažují opravdově nebo předstíraně a jestliže jsou ochotni trpně přijímat a slovy schvalovat vše, co dnešní vedoucí politická garnitura hlásá.

Jako doklad diskriminace a současně protekcionismu lze uvést oficiální písemný pokyn ministerstva školství pro přijímací řízení ve školním roce 1976/77:

↓
Podle tohoto pokynu například i uchazeč, který měl u maturity i na střední škole všechny známky 1, složil v přijímacím řízení písemnou zkoušku na 1 a ústní na výbornou, ale nesplňuje "třídní politická kritéria", má při přijímání na vysokou školu horší pořadí než uchazeč, který měl u maturity a na střední škole průměrné známky 2,7 (tedy např. žádnou jedničku a více trojek než dvojek), v přijímacím řízení složil písemnou zkoušku na nedostačnou a ústní zkoušku měl jen průměrnou, ale splňuje "třídní politická kritéria".

Takovýto oficiální pokyn ministerstva školství nepodněcuje studenty střední školy ke studiu, ke zvyšování vědomostí, k píli – spíše naopak.

Kromě toho přispívají k nezákonnosti přijímacího postupu další faktory:

1) Pokyny a pravidla jsou tajná, a tak se vymykají veřejné kontrole, nemluvě o tom, že neinformovanost zmenšuje možnosti většiny žadatelů.

2) Celý postup přijímání je rovněž tajný a bez jakékoliv veřejné kontroly.

3) Nezveřejňují se ani skutečná čísla o počtu studijních míst a jejich obsazování, umělým snižováním počtu těchto míst v některých oborech, zejména v netechnických obla-

stech, se dále snižuje možnost přijetí pro politicky handicapované děti, což postihuje řadu skutečně speciálně nadaných jedinců, např. jazykových, výtvarných, hudebních talentů atd. Je nutno mít na paměti, ^v v řadě oborů je k vykonávání určité činnosti zapotřebí – podle našich zákonů a zvyklostí – nejen skutečného nadání a případně i pracovních výsledků, nýbrž zejména vysvědčení (např. při provozování hudby, výtvarných umění, ale i literární a překladatelské činnosti, atd.). Povážlivý je zde také moment celospolečenský, totiž to, že se zde uměle ochuzuje národní společenství o řádně školenou inteligenci v oblasti humanitních věd a umění.

že

4) Tajné je také v některých případech otvírání některých ročníků na určitých oborech, např. konkrétně studia dějin umění, kde se jeden rok oficiálně nepřijímaly ani přihlášky, ale pak byl ročník otevřen a obsazen výlučně dětmi, zejména dcerkami, z dnešních "prominentních rodin".

5) Je i řada případů, kdy se přijímají studenti z těchto kruhů bez obvyklého přijímacího řízení.

6) Možnost řádného studia politicky handicapovaných mladých lidí je zmenšována dále neopodstatněným podporováním dětí nenadaných, ale politicky "žádoucích". Tito studenti zabírají totiž místa zejména v prvních ročnících a později odpadají – přes různé další výhody, které se jim poskytují. Svědčí o tom vysoká "úmrtnost" studentů prvních ročníků, zejména v těch oborech, kde přece jen nelze zkoušky tak snadno obejít (medicína, technika). To je nejen mrhání finančních a jiných prostředků, které zatěžují nás všechny, ale také jedním ze způsobů, jak omezit přístup ke studiu mladým lidem z jiných kategorií občanstva.

Techn,
± mi I

7) To vše s sebou přináší všeobecnou degradaci lidských hodnot ve školství a vytváří příhodné podmínky pro protekcionářství všeho

druhu. Sílí se pověsti i o úplatkářství. Tuto skutečnost lze ovšem jen obtížně prokázat. Ti kteří přiznají, že za úplatek dostali své dítě na vysokou školu (někteří se tím téměř pochlubí), současně prohlašují, že to veřejně nikdy nedovědí. Ministerstvo školství by ovšem mohlo a mělo najít cesty, jak tyto případy zjistit a přešetřit.

Demoralizující důsledky dnešního výběru na studium těžce poskozují morální profil mládeže. Mladí lidé se rychle učí účelově rozeznávat mezi krásnými oficiálními politickými proklamacemi a skutečností, která je s nimi v rozporu. Týká se to jak těch, kteří jsou nespravedlivě diskriminováni, tak i nespravedlivě preterovaných.

Ve svých demoralizačních důsledcích postihuje celá praxe přijímání na školy také učitele, jimž tento vynucený postoj žáků znemožňuje kvalifikovaný pedagogický přístup. Zároveň je vhání do podobného mravního dilematu jako rodiče postižených dětí, neboť nerespektování citovaných postupů a pokynů by je ohrozilo existenčně.

Kromě svého příspěvku k všeobecné devalvací morálních hodnot, k masovému pokrytectví a protekcionářství, má dnešní praxe výběru na studia ještě další závažné důsledky pro odbornou úroveň středních a vysokých škol. Má vliv i na odbornou úroveň absolventů škol v jejich budoucím působení i v praktickém životě. Celá společnost je ochuzována o tvůrčí síly, o talenty. Pro ekonomický a kulturní rozvoj státu, chudého na suroviny a ostatní extenzivní zdroje růstu, je zvláště závažné a alarmující. Ti, kdo jsou dnes odpovědní za hospodaření s naší nejcennější národní hodnotou – tvůrčími schopnostmi lidí – by si měli uvědomit, jaké obrovské a často nenahraditelné ztráty jsou tím působeny celé naší společnosti.

Ti, kdo rozhodují o způsobech přijímání na střední a vysoké školy, nejen nerespektují

slavnostní mezinárodní přísliby našich nejvyšších státních funkcionářů, ale hrubě porušují i československé zákonné normy.

Jako signatáři CHARTY 77 žádáme:

1) aby byla zrušena všechna dosavadní diskriminační nařízení, směrnice, pokyny apod. školské správy o přijímání na studium, pokud jsou v rozporu s citovanými normami Charty o lidských právech, které po zákonném schválení a publikování Charty jsou dnes součástí čs. právního řádu. Zvláště aby byl uveden v život článek 26. Charty: "Zákon zakáže jakoukoliv diskriminaci a zaručí všem osobám stejnou a účinnou ochranu proti diskriminaci z jakýchkoli důvodů".

2) aby bylo veřejně oznámeno v tisku, že ČSSR splnila závazek, který převzala podle článku 40. Charty: "Státy, které jsou smluvními stranami Paktu, se zavazují, že budou podávat zprávy o opatřeních, přijatých k uvedení práv uznaných v tomto paktu v život, a o pokroku, jehož bylo při užívání těchto práv dosaženo do jednoho roku ode dne, kdy se staly účastníky Paktu.

Pro ČSSR tedy nejpozději do 23. března 1977.

3) aby byla zřízena komise kvalifikovaných pedagogů a školských pracovníků, nezatížených diskriminační praxí při výběru na studia, která by vypracovala a uveřejnila objektivní analýzu dosavadní situace při přijímání na střední a vysoké školy a zhodnotila jeho důsledky pro vzdělanostní potenciál našeho národa i pro jeho další ekonomický, technický, vědecký, kulturní a morální vývoj.

4) aby – podle výsledků šetření uvedené komise – byla dána nespravedlivě diskriminovaným uchazečům možnost studovat.

Charta 77 považuje za účelné a prospěšné shromažďovat údaje o konkrétních případech diskriminace v oblasti vzdělání a seznamovat s nimi odpovědná politická a úřední místa s

žádostí o jejich přešetření a nápravu.

Signatáři Prohlášení Charty 77, vedeni upřímnou snahou konstruktivně a pozitivně přispět k řešení tohoto palčivého problému, aniž by si kladli jakékoliv jiné cíle a nároky politické a jiné, považují za svou morální a občanskou povinnost nabídnout svou pomoc při odstranění diskriminace při přijímání studentů na střední a vysoké školy.

Tento dokument považují za první podnět ke kvalifikovanému jednání, které by odstranilo nedostatky stávající praxe a uvedlo přijímání studentů na školy do souladu s Chartou o lidských právech, československým státem zákonně přijatou.

prof. PhDr. Jan Patočka DrSc dr. h.c.
prof. JUDr. Jiří Hájek DrSc

Příloha dokumentu č. 4: *Dodatek k "pokynům"* Ministerstva školství

Na základě dodatečných pokynů Ministerstva školství žádáme, aby v souhrném archu bylo u každého posluchače v rubrice "pozn." vyjádřeno příslušným písmenem zařazení každého posluchače do jedné z následujících skupin:

A - posluchači, kteří:

- 1) splňují třídně politická kritéria;
- 2) celkový prospěch u maturity a ze střední školy mají lepší než 2,00;
- 3) výborně vykonali ústní zkoušku a z matematiky lépe než s prospěchem 4 (1, 2 a 3).

B1 - uchazeči, kteří:

- 1) splňují třídně politická kritéria;
- 2) celkový prospěch u maturity a střední školy mají v rozmezí 2,00-2,70;
- 3) průměrně vykonali ústní zkoušku a z matematiky s prospěchem včetně známky 4.

B2 - uchazeči, kteří:

- 1) nesplňují třídně politická kritéria;
- 2) celkový prospěch u maturity a ze střední školy mají lepší než 2,00;
- 3) výborně vykonali ústní zkoušku a z matematiky složili lépe než s prospěchem 4 (tzn 1, 2 a 3).

C1 - uchazeči, kteří:

- 1) splňují třídně politická kritéria;
- 2) celkový prospěch u maturity a ze střední školy se pohybuje v rozmezí 2,00-2,70;
- 3) u ústní zkoušky neprospěli a matematiku složili na známku 4.

C2 - uchazeči, kteří:

- 1) nesplňují třídně politická kritéria;
- 2) prospěch u maturity a střední školy je vyšší než 2,70;
- 3) neuspěli u ústní přijímací zkoušky a matematiku složili na 4.

1. února 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 5: seznam dalších signatářů. (Viz celkový seznam.)

15. února 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 6: přehled o persekucčních akcích státního a hospodářského aparátu proti signatářům Charty 77.

Přesto, že Charta 77 je ústavně zaručeným výkonem petičního práva a práva na svobodu projevu, byli signatáři tohoto dokumentu podrobeni od jejího zveřejnění četným policejním výkonům a omezení na svobodě, jakoby při koncepci a rozšiřování Charty běželo o trestní čin. Podávajíc krátký souhrn těchto akcí, které byly proti signatářům a mluvčím Charty 77 namířeny, pokud jsme je dosud mohli zjistit, žádáme zároveň o jejich reparaci, pokud je to možné.

Na prvním místě je nutno uvést, co vešlo ve známost o zatčených signatářích. Již čtyři týdny (od 14.1.) je ve vazbě spisovatel Václav Havel, mluvčí Charty 77, ale již předchozího týdne byl předmětem policejních zásahů, zčásti neregulárních: byla u něho provedena domovní prohlídka bez přítomnosti zadrženého, filmováno u něho v bytě, později při prohlídce venkovského objektu ve Vlčicích bylo provedeno natáčení celého objektu. 10. a 11. ledna byly celodenní výslechy v Ruzyni. Od 14. ledna se s Václavem Havlem nesetkal již nikdo z přítomných nebo známých. Pozvání na technickou kontrolu vozidla nemohlo být 15. ledna převzato. Dne 16. ledna byl manželce V. Havla doručen dopis s oznámením, že je V. Havel vzat do vazby, obviněn podle § 98 odst. 1 a 2 a žádá o opatření právního zástupce (oznámení generální prokuratury o vzetí do vazby podle § 68 tr. ř. došlo 18.1.). Dne 21. ledna zabaven psací stroj a ohlásil se nový vyšetřovatel. K prvnímu styku právního zástupce s obviněným došlo 26. 1., ve skutečnosti však Judr. Lukavec nebyl přítomen žádnému výslechu svědků a nebyl seznámen se spisy. Ozná-

mil manželce mandanta, že V. Havel je v dobrém fyzickém stavu a že výsledky probíhají „ve formě literárních debat“.

Manželka V. Havla obdržela dva dopisy od manžela, on od ní balík, ale dopis mu doručen nebyl. Posléze Judr. Lukavec oznámil, že uvažuje o předání případu.

Skoro stejně, jako V. Havel, mluvčí Charty, jsou ve vazbě signatáři František Pavlíček a publicista Jiří Lederer. Spolu s režisérem Otou Ornestem, který není signatářem, obvinění z trestného činu podvracení republiky resp. poškozování zájmů republiky v zahraničí. (Budiž poznamenáno, že souvislost zatčení O. Ornesta se zatčením ostatních jmenovaných osob se v podstatě zakládá na sugescích sdělovacích prostředků a policejních orgánů a je naprosto nejasná). Orgány činné v trestním řízení za celou dobu nesdělily ani příbuzným obviněných, ani veřejnosti, čeho se obvinění měli konkrétně dopustit. Obhájci, jejichž výběr byl velmi zúžen, se většinou neúčastní vyšetřovacích úkonů. Zdravotní stav Oty Ornesta vzbuzuje vážné obavy, ježto před zatčením měl dvakrát infarkt a trpí cukrovkou.

Tyto a další okolnosti, zvláště pak mlčení justičních a státních orgánů, nás nutí, abychom ve smyslu čl. 29 Ústavy ČSSR požádali naléhavě okamžité propuštění Václava Havla, Františka Pavlíčka, Jiřího Lederera a Oty Ornesta na svobodu; pokud názor justičních orgánů činných v trestním řízení toto řešení nepřipouští, žádáme, aby po souhlase prokurátorově byly uveřejněny důvody tohoto trestního stíhání a vazby. Nebylo-li by naší žádosti vyhověno, posílilo by to jen domněnky veřejnosti, založené na prostém faktu, že ve vězení jsou dva signatáři Charty 77 a jeden její mluvčí a to za situace, kdy činnost Charty 77 není nijak trestně stíhána.

V této souvislosti upozorňujeme i na řadu dalších represivních opatření, která od začátku ledna t. r. postihla signatáře i další osoby.

Téměř všichni signatáři z l. l. 1977, tedy přes dvě stě občanů, bylo předvedeno nebo předvo-

láno k svědeckému výslechu v trestní věci podvracení republiky a dotazováno na Chartu 77. Mluví Charty a další signatáře vyšetřovala Státní bezpečnost opakovaně, mnohokrát, často celodenně. Výslechy dosud pokračují, občané, kteří již ve věci vypovídali nebo (většinou) použili svého práva a výpověď odmítli, jsou předvoláváni znovu.

St. bezp. provedla skoro padesát domovních prohlídek, většinou u signatářů Charty 77. Zabavovala při nich tiskopisy, strojopisy, rukopisy, korespondenci a další předměty, které nijak nesouvisely s vyšetřováním. Brala vzorky psacích strojů. V řadě případů byly psací stroje zabaveny. Domovními prohlídkami byli postiženi podle neúplných zpráv tito signatáři: Milan Balabán, Rudolf Battěk, Jan Beránek, Toman Brod, Karel Čejka, Jiří Dienstbier, Bohumil Doležal, Michal Dymáček, Vratislav Effenberger, Karel Fridrich, Jiří Hájek, Václav Havel, Ladislav Hejdánek, Oldřich Kaderka, Alfréd Kocáb, Božena Komárková, Anna Koutná, Pavel Landovský, Jiří Lederer, Ladislav Lis, Jaroslav Mezník, Milan Otáhal, František Pavlíček, Jan Petránek, Zdeněk Pokorný, Zdeněk Přikryl, Miloš Rejchrt, Aleš a Zuzana Richterovi, Jan Šabata, Miluše Števíčková, Jan Trefulka, Jakub Trojan, Milan Uhde, Zdeněk Urbánek, Ludvík Vaculík, Zdeněk Vokatý, Petr Zeman, Antonín Vyroubal, Václav Vrabec.

Při příležitosti návštěvy u J. Patočky byly zabaveny rukopisy a strojopisy. Osmnáct postižených je z Brna, skoro všichni brněnští signatáři.

Několik signatářů bylo postiženo existenčně okamžitým rozvázáním pracovního poměru. Pokud známo, byl tento krok vždy zdůvodněn podpisem prohlášení Charty 77. Zaměstnavatel za důvod okamžitého propuštění uvádí buď hrubé porušení pracovní kázně podle § 53 b/zák. práce nebo ohrožení bezpečnosti státu (§ 53 c), někdy uvádí i nezákonné důvody rozvázání pracovního poměru. Tak byli postiženi Zdeněk Mlynář, doc. dr. František Jiránek, doc. dr. Radim Paluš, Anna Fárová, Ivan Medek, Helena Seidlová, Drahuše Proboštová, Jakub Trojan, K. Dvořák, Mi-

lan Machovec, Petr Pithart a Oldřich Hromádka, poslední tři minulý týden. Pracovní poměr byl zrušen bez udání důvodů v jednoměsíční zkušební lhůtě s Miluší Števichovou a Jaroslavem Literou. Další signatáři očekávají podobný postup nebo výpověď na základě rozhovoru se zaměstnavatelem v rámci kampaně vedené proti nim na pracovišti. Jiří Ruml, Jan Sokol, Václav Trojan byli zbaveni členství v ROH, Jitka Bidlerová a Zuzana Dienstbierová účasti na brigádách socialistické práce. Údaje, které máme k dispozici, jsou pravděpodobně neúplné, nezahrnují dále ztrátu zakázek a pracovních příkazů, k nimž došlo ve zřejmé souvislosti s podpisem.

Některé zásahy proti signatářům Charty ohrožily jejich zdraví, resp. jim na zdraví ublížily. Tak např. Jelena Mašíková utrpěla dne 10. 1. dlouhodobé zranění ménisku pravé nohy (lékaři navrhuji operaci) při násilném předvádění k výslechu. Nina Kočová byla třináct dní (od 21. 1. do 2. 2.) nuceně hospitalizována na uzavřeném venerologickém oddělení Fakultní nemocnice Praha 2 (U Apolináře), ač způsob jejího života nezádal důvod podezření z venerické nemoci. Ve dne 21. až 24. 1. byl po více než sto hodin zadržován bezpečnostními orgány spisovatel Karol Sidon; protože nebyl do 48 hodin obviněn, je nutno vyvodit, že byl více než 48 hodin protiprávně omezován na osobní svobodě. Dne 21. ledna byla vážně porušena osobní svoboda Josefa Suka, neboť příslušníci SNB použili násilí a poté prohlédali dům a zhotovili snímek písma jeho psacího stroje. Hana Hýblerová, roz. Šimková byla dne 31. ledna t. r. zprvu propuštěna z nemocnice OÚNZ v České Lípě s diagnózou „hrozící potrat“, uznána práce neschopnou, potom však na příkaz svého nadřízeného, ředitele OÚNZu byla uznána ještě téhož dne práce schopnou bez lékařského vyšetření, onoho dne jí končila jednoměsíční zkušební lhůta, kdy s ní bylo možno rozvázat pracovní poměr bez udání důvodu; lékařskou pomoc mohla vyhledat až v Praze, vzdálené 90 km, kde je nyní ještě s touž diagnózou

Im

le

hospitalizována.

Ve veřejných sdělovacích prostředcích byla v lednu proti Chartě 77 rozpoutána počínaje dne 10. 1. kampaň hrubě zkreslující její obsah, operující nejen pomluvami a nepravdami, nýbrž proti signatářům pracující dokonce i nezákonnými zásahy do soukromé sféry a dokonce i antisemitismem. Nejvíce byli postiženi Václav Havel, Pavel Kohout, Zdeněk Mlynář, František Kriegel a zcela zvláště Ludvík Vaculík. Kampaň hanobící jednotlivce trvá. V rozporu s čl. 17 Paktu o občanských a lidských právech nebyla nikomu z napadených dána možnost čelit těmto nezákonným útokům na svou čest ani obhajovat správnou interpretaci a teze Charty 77.

Proti Ludvíku Vaculíkovi, podávajícímu trestní oznámení na ČTK ohledně výroby a rozšiřování závadných fotografií, byla podána žaloba pro urážku na cti.

Série represí a difamací proti Pavlu Kohoutovi byla provázena desítkami výhrůžných dopisů, jejichž obsah je s to vzbudit obavu, že adresát bude fyzicky zničen nebo těžce postižen.

Několik desítek signatářů bylo dále postiženo odebráním řidičských průkazů a technických osvědčení. Doklady většině z nich nebyly vráceny. Řidičské průkazy byly odebrány i lékařům, v některých případech rovněž rodinným příslušníkům signatářů. Zvláště krutě to postihuje Věru Jarošovou, které je tak znemožněno vykonávat její zaměstnání řidičky.

Oba mluvčí Charty, kteří jsou na svobodě, dále Pavel Kohout, Erika a Miroslav Kadlecovi, František Kriegel, Gertruda Sekaninová-Čakrtová, Petr Uhl, Ludvík Vaculík a František Vodsoň byli postiženi tím, že jim byl pozastaven provoz telefonní stanice. Někteří dostali již odůvodnění, že naléhavý obecný zájem nutí správu spojů, aby využila jejich stanice pro jiné účely.

Několika signatářům odebrali příslušníci SNB občanský průkaz a vydali jim náhradní potvrzení, neopravňující k vyzvedání obnosů ze žirového konta nebo k výkazu identity v hotelu.

Státní orgány vyzvaly několik signatářů, aby požádali o svolení k vystěhování (šlo o Zdeňka Mlynáře, Františka Kriegla, Milana Hübla, Pavla Kohouta a Ludvíka Vaculíka). M. Hübl se na pozvání k pohovoru nedostavil. Toto vyzvání signatáři odmítli. (Stojí zajisté za poznamenání, že signatář Charty Evžen Menert, který chtěl čsl. úřady sám požádat o vystěhování na základě nabídky spolkového kancléře dr. Kreiského, byl čsl. úřady upozorněn, že to pravděpodobně bude dlouhá a složitá procedura).

V posledních týdnech předvolávaly nebo zvaly orgány St. bezpečnosti mnoho signatářů a vyzývaly je, aby svůj podpis pod prohlášením Charty 77 odvolali. Tyto výzvy provázal nátlak, nechyběly však ani nabídky zlepšení úřední signatářů. Převážná bezvýslednost tohoto úsilí Státní bezpečnost neodradila: pokračuje i v těchto dnech.

Kromě vlastních signatářů a jejich rodin byli týmiž opatřeními postiženi většinou i ti, kteří si nepřáli, aby jejich podpisy pod Chartou byly zveřejněny, dále přátelé podepsavších a jejich spolupracovníci a další občané, kteří vyjádřili souhlas či podporu Chartě nebo některému signatáři. Senior českobratrské církve Václav Kejř byl vyslýchán ve věznicí Ruzyně jen proto, že synodní rada vyjádřila k Chartě neutrální stanovisko tím, že ji neodsoudila. Z pětadvaceti spolupracovníků Ivana Medka, kteří protestovali proti jeho propuštění ze zaměstnání, jich odvolalo osmnáct svůj podpis na nátlak ředitele Suprafonu; ze sedmi, kteří odmítli odvolat, dostali tři výpověď, dva byli postiženi jinak. Judr. Alena Čapková byla podrobena domovní prohlídce, protože opsala Chartu a byl jí odebrán psací stroj. - Karel Freund dříve, než se stal signatářem Charty, byl dvakrát podroben protiprávní osobní prohlídce. - Manželé Princovi, přátelé Miluše Števíčové, kteří bydlí v jejím domě, mají vážné existenční potíže. - Zvlášť křiklavý je případ středoškolského profesora Jana Urbana, s nímž byl okamžitě rozváznán pracovní poměr jen z toho důvodu, že od-

mítl podepsat rezoluci, odsuzující Chartu 77 (viz přípis Jihočeského KV - odboru školství). - Prof. dr. J. Košinová byla za nepodporování rezoluce odsuzující Chartu pranýřována vyhláškou ředitele Knihovnické školy v Praze 1, která ji označuje za potenciální zálohu „protistátní skupiny“ stoupenců Charty. Tyto případy ilustrují též, jak se vytvářely petice proti Chartě 77.

Jako mluvčí Charty jsme považovali za svou povinnost uvést všechny tyto okolnosti zvláště proto, aby další občané, kteří veřejně přistupují k Chartě a přejí si výslovně, aby byly publikovány jejich podpisy, kterými vyjadřují svůj souhlas s Prohlášením Charty, měli obsáhlejší obraz situace a mohli lépe určit svůj vztah k Chartě. Připomínáme znovu, že Charta 77 není žádná uzavřená společnost, nýbrž pospolitost všech, kdo považují za správné a prospěšné, aby zásady obou mezinárodních paktů o občanských a politických, hospodářských a kulturních právech, které ostatně jsou součástí našeho právního řádu, a to v nedvojsmyslné interpretaci, byly plně a všeobecně uváděny v život. Proto je Charta 77 v zásadě otevřena všem čs. občanům bez rozdílu. Charta 77 vítá podporu a projevy sympatií, kterých se jí v různých formách dostává od stoupenců uplatňování lidských práv. Solidarita vyjádřená pracujícími, jejich organizacemi a pokrokovými silami v Československu i kdekoli ve světě pomáhá signatářům řešit úkoly vytčené Chartou. Výrazem tohoto odhodlání je i skutečnost, že 1. února jsme zveřejnili jména dalších dvousetdevíti signatářů Prohlášení Charty 77.

Prof. dr. Jan P a t o č k a, Prof. dr. Jiří H á j e k

8. března 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 7: kritika poměrů v oblasti sociálních a hospodářských práv v Československu.

Od vzniku Charty 77 se setkáváme s kritickými úvahami, které se týkají sociálních a hospodářských práv. Považujeme za účelné je shrnout v tomto dokumentu.

Oba pakty, na něž Charta navazuje, jsou prodchnuty demokratickým ideálem svobodné lidské bytosti. V této souvislosti považujeme za správné zdůraznit, že ideál osvobození člověka od strachu a nouze měl a má svého nejradikálnějšího obhájce v mezinárodním dělnickém hnutí, které tato práva formulovalo v nejrozvinutější podobě. Socialistické hnutí si kladlo a klade za cíl vytvoření poměrů, v nichž pracující nebudou muset svou pracovní sílu prodávat. Pro tento cíl úplného osvobození práce nebyl však odsunut stranou prostý a vždy aktuální požadavek, aby člověk, jenž vstupuje na trh práce, mohl svou pracovní sílu prodávat za podmínek co nejpríznivějších: aby měl nejen právo na práci v úzkém slova smyslu, ale také ná její svobodný výběr; aby za práci dostával mzdu zaručující slušnou životní úroveň rodiny; aby měl právo jednat o mzdě a pracovních podmínkách jako rovnoprávný partner; aby měl právo organizovat i uvnitř továrny nebo na jiném pracovišti boj za mzdové a jiné požadavky; aby měl právo zakládat odborové organizace s možností svobodné činnosti atd.

Všechny tyto požadavky jsou nyní uzákoněny v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech (viz Sbírka zákonů ČSSR, č. 120/76 Sb.), který se stal součástí československého právního řádu.

Nás, signatáře Charty 77, občany s různými politickými názory, spojuje souhlas s ustanoveními tohoto paktu. Na základě úvah o nich jsme dospěli k

zavěru, že stav hospodářských a sociálních práv v Československu si vynucuje nepředpojaté zhodnocení, k němuž chceme dát tímto dokumentem podnět.

1. Jeden z nejdůležitějších článků paktu mluví o právu na práci, kterou si člověk «svobodně vybere nebo jí přijme» (článek 6). Často se setkáváme s tvrzením, že v Československu toto právo již bylo uskutečněno a že na rozdíl od kapitalismu zde neexistuje nezaměstnanost. Je pravda, že českoslovenští pracující vytvořili hospodářské poměry, které odstranily z j e v n o u nezaměstnanost; pracující mají v tomto ohledu větší sociální jistotu než v jiných vyspělých zemích. Toho však bylo dosaženo za cenu, která k odstranění nezaměstnanosti nebyla nutná: snížila se efektivnost národního hospodářství a vznikla rozsáhlá s k r y t á nezaměstnanost, projevující se velkým množstvím zbytečných institucí a pracovních míst, která by mohla být při současné úrovni technologie a organizace práce dávno zrušena.

Tento stav je zároveň doprovázen faktickou povinností být zaměstnán, omezením práva volit, rušit a měnit pracovní poměr a možnosti zákonného postihu občana, který v tomto ohledu nesplňuje přísné a stále se zotřívající požadavky státu. Stát je prakticky monopolním zaměstnavatelem; sdružování pracujících v družstvech je stále více omezoováno, družstva sama jsou stále více řízena státními orgány. Možnost svobodné volby práce je nedílnou součástí práva na práci; a právě tomuto znaku práva na práci vychází běžná praxe i zákoník práce jen velmi málo vstříc. V posledních letech vykazují pracovní zákony a praxe dokonce tendenci ke zhoršování.

2. Mezinárodní pakt ustanovuje rovněž právo na spravedlivou odměnu za práci, která by stačila «na slušný život rodiny» (článek 7). Takto chápané právo na spravedlivou odměnu je však v Československu téměř iluzorní, poněvadž mzda jednoho živitele jen zřídka zabezpečuje slušnou úroveň celé rodiny.

Proto je také v Československu vysoká zaměstnanost žen, dokonce jedná z nejvyšších na světě. Avšak snad každý si je vědom, že to je z nouze ctnost. Většina žen nevstupuje do pracovního po-

měru z touhy po plnějším životě a nezávislosti, nýbrž pod hospodářským tlakem, z holé nezbytnosti, proto, že plat muže nezajišťuje slušný život rodiny. Takřka všeobecná zaměstnanost žen je proto v tomto ohledu vyšším stupněm jejich připoutání a nikoli výrazem jejich zrovnoprávnění.

Ženy jsou diskriminovány i pokud jde o pracovní zařazení a o mzdu. Porůznu publikované údaje z první poloviny 70. let prokazují, že ženy vydělávají v průměru asi o třetinu méně než muži. Odvětví, v nichž ženy tvoří většinu pracovníků, poskytují zpravidla podprůměrnou mzdu. Přitom rozhodnutí, zda dané pracovní místo má být obsazeno mužem či ženou, je obvykle úřední záležitostí. Pracovní podmínky v sektorech, v nichž ženy hrají zvláště velkou úlohu (lehký průmysl, obchod, zemědělství) mají daleko k uspokojivému stavu; právě zde je intenzita práce nezřídka na hranicích lidských možností.

Sociální situaci žen zhoršuje i systematické opomíjení rozvoje a zejména neustálé zdražování služeb všeho druhu, které trvá prakticky po celou dobu existence současného společenského zřízení. Známé jsou chronické potíže se zásobováním trhu nejrůznějšími spotřebními zbožím; sortiment nedostatkového zboží se sice mění, ale problém sám zůstává nezměněn.

Oficiální ženská organizace na tyto skutečnosti nepoukazuje nebo tak činí vlašně; nepředkládá zákonodárné nebo výkonné moci žádný významnější podnět ke zjednání nápravy. Místo toho soustřeďuje svou energii na přímé i nepřímé dokazování, že rovnoprávnost žen je už v Československu vyřešena, že rovná práva mužů a žen (článek 3) jsou prostě zajištěna. Vytvořit si jinou organizaci, která by zájmy a práva žen skutečně hájila, je však zákonnou úpravou spolčovacích práva znemožněno.

3. Diskriminace žen vůči mužům není však jediným projevem mzdové diskriminace. Tendence k diskriminaci celých skupin pracujících lze zaznamenat při odměňování mladých vůči starým, manuálních pracovníků vůči nemanuálním, ale rovněž při odměňování některých vysoce kvalifikovaných skupin vůči nekvalifikovaným, jakož i při hodnocení sektorů atd.

Hromadným a široce demoralizujícím projevem diskriminace v odměňování je takzvané osobní pracovní hodnocení, které preferuje politickou angažovanost na úkor odborných schopností a vlastního pracovního výkonu. Není třeba dokazovat, že tato praxe odporuje mj. právu «na stejnou příležitost pro všechny dosáhnout v zaměstnání povýšení na odpovídající vyšší stupeň, přičemž nebudou uplatňována jiná kritéria než délka zaměstnání a schopnosti» (článek 7.). Uvedený rozpor je o to zjevnější, že kritéria takzvané politické angažovanosti jsou na hony vzdálena skutečným společenským potřebám.

Drastické projevy má tato praxe ve sféře řízení práce v podobě kádrových nomenklatur a kádrových stropů, v podobě svévolného preferování jedněch (zvláště členů komunistické strany) a nespravedlivého poškozování druhých atd. Hospodářské řízení a odborné řízení vůbec je v důsledku tohoto mechanismu odměňování a výběru lidí součástí mocenskopolitických aparátů a jeho funkce je deformována: na první místo se neklade práce, ale potřeba chránit a zabezpečovat režim; kritéria hodnocení a odměňování řídicích pracovníků dbají nejvíc na to, co pro skutečně optimální výběr a výkon není podstatné. Ostatně osud lidí, kteří byli nuceni opustit z politických důvodů své místa a vykonávají nyní práci neodpovídající jejich kvalifikaci, je jen krajním projevem této všeobecné praxe.

4. Nejen zvyklosti odborového hnutí, ale i zákonné normy, které se týkají sdružování v odborech, jsou v rozporu s právem odborových organizací «na svobodnou činnost» (článek 8.), neboť nepřipouštějí «právo každého na zakládání odborových organizací» a tím ani «právo přistupovat do odborových organizací podle vlastního výběru» (článek 8., odst. a). V odborech nerozhodují především dělníci a řadoví zaměstnanci, ale hospodářské a jiné aparáty. Funkce, kterou hrály odbory po dlouhé desítky let při obraně životních zájmů pracujících, byla prakticky úplně vymazána. Dávno se už zapomnělo i na to, že v prvních letech po Druhé světové válce existovaly vedle odborů jako orgány samotných pracujících závodní rady s rozsáhlými pravomocemi včetně výrobně

řídící funkce a imponující aktivitou politickou a sociálně ekonomickou; zapomíná se i na to, že pokvětňové závodní rady měly pokračování svého druhu v radách pracujících v roce 1968!

Odbory se nestarají o to, aby se široké vrstvy pracujících podílely na mzdové politice – ať už v měřítku místním nebo celospolečenském. Připouštějí, aby se tato politika určovala shora; kdž se pracující brání snižování mezd (například při racionalizaci mzdové soustavy v letech 1973-75), nestojí po jejich boku. Vstupují-li dělníci do stávky (při riziku perzekuce, která je v rozporu s právem na stávku, se to neděje často), zrazují je. Odbory neusilují ani o to, aby vláda stanovila existenční minimum; které by bylo každoročně upravováno a na jehož základě by byla stanovena minimální mzda.

Odborové orgány disponují různými informacemi o stavu bezpečnosti práce i o životních podmínkách pracujících vůbec, mají k dispozici údaje o faktickém snižování reálných mezd skrytým i zjevným zdražováním a jsou často upozorňovány na nepořádky v hospodaření s byty; přesto však ve všech těchto směrech nevyvíjejí tlak na zásadní řešení. Místo aby sváděly boj o účast na jakémkoli zásadním ekonomickém rozhodování, vyklízejí pole a nesou tak spoluodpovědnost za rozhodování byrokratické.

Odbory se zúčastňují moralizujících tažení za plné využití pracovní doby, ale skutečné mínění a zájem pracujících v této otázce nevyjadřují. Je pravda, a ví to každý, že co do svého využití, je v Československu pracovní doba snad nejkratší na světě; v základní pracovní době se skutečně pracuje mnohem méně, než by se pracovat mohlo, často v tiché dohodě s nadřizovaným. Ale zároveň se všeobecně ví to, že započítá-li se přesčasová práce a práce o sobotách a nedělích, mají českoslovenští pracující jednu z nejdelších pracovních dob, ašpoň v Evropě. Tento paradox není vůbec náhodný. Je důsledkem živelné snahy pracujících dospět k spravedlivé odměně cestou, která se jim v dané situaci – v podmínkách všeobecně nízké úrovně řízení a organizace práce – jeví nejschůdnější. Proto průměrný pracovník svou pracovní sílu šetří a neodvádí výkon, který by odvádět

mohl. «Ušetřenou» pracovní sílu uplatňuje v přesčasech nebo ji prodává na černém trhu (zde ostatně působí silná poptávka po nejrůznějších službách). U většiny dělnických profesí je odměna za přesčasovou práci důležitou složkou mzdy.

Odborová organizace k tomuto složitému národohospodářskému problému nezaujímá žádné produktivní stanovisko, ačkoliv se nabízí celá škála možností, jak za účasti všech členů posoudit skutečnou délku pracovní doby, možnosti jejího zkrácení aspoň na zákonnou dobu 42 a půl hodiny nebo i na nižší hranici, a to při zachování nynějších výdělků nebo dokonce při jejich zvýšení (v některých oborech).

Očekávat ale od odborů, které se staly přívěskem hospodářského aparátu, aby se ujaly práva pracujících na spravedlivou odměnu a vyvinuly v tomto směru radikální iniciativu, by bylo zřejmě nerealistické. Toto zjištění by však nemělo být alibistickým argumentem pro každého, kdo má k

¹ O vztahu dělníků k práci v oné době svědčí sociologický průzkum, provedený v roce 1969:

práce bavila	do srpna 1968	po srpna 1968
mnohem více než předtím	46,8%	0,9%
o něco více	20,1%	2,6%
beze změny	21,0%	11,3%
o něco méně	4,9%	14,2%
mnohem méně	3,1%	68,1%
neví, nepamatuje se	4,2%	2,8%

věci nějaký vztah. Neboť každý «jednotlivec, mající povinnost k druhým a ke společenství, ke kterému přísluší, je povinen usilovat o rozvíjení a dodržování práv uznaných v tomto paktu» (preambule paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech).

Kritické poznámky určené odborům by bylo možno rozšířit o řadu dalších bodů. A každý by bylo možno rozvést více, než jsme to učinili my. Totéž se týká všech ostatních otázek, jichž jsme se dotkli. Týká se to i řady dalších problémů, které se v této oblasti společenského života nabízejí: práva na bezpečnou a nezávadnou práci, otázky

dojíždění do práce a osobní dopravy vůbec, problémů zdravotnictví, práva výběru v kulturním životě a otázek reglementace kultury, problémů zhoršování životního prostředí a ochrany přírody atd. atp. Tyto reálné problémy lze řešit jen jejich zveřejněním a diskusí o nich. Jejich zamlčování a naopak přehnané vyzvedání úspěchů jen prohlubuje nahromaděné rozpory a zhoršuje neutěšený stav. Proto bude i úkolem Charty 77 vypracovat kritické rozborů z oblasti sociálního, hospodářského a kulturního života, a předložit je k celospolečenské diskusi.

V souvislosti s mnoha otázkami bychom mohli zaznamenat i mnoho pozitivních jevů, zvláště ve srovnání s minulostí. Podstata věci však není v míře kladů a záporů na poli hospodářských a sociálních práv, nýbrž v přístupu k nim. Považujeme za svou občanskou povinnost vyslovit nesouhlas s názorem, že pracující člověk má v naší zemi plnou sociální svobodu a nesouhlas s názorem, že všechna jeho práva jsou zajištěna a že zvláště uskutečněním práva na práci a některých dalších základních práv sociálních ztrácejí všechna ostatní práva – především politická práva a demokratické svobody – svůj význam.

Pravda, pracující už neprodává svou pracovní sílu na kapitalistickém trhu starého typu. Ale to neznamená, že všechna jeho práva jsou automaticky respektována. Garantem svých zájmů a práv může totiž být jen pracující lid sám. Je-li tato jeho úloha omezována, oklešťována nebo dokonce rušena tím, že se mu upírají občanská a politická práva, má to nevyhnutelně za následek negativní tendence v celém sociálně ekonomickém životě. Shodně s paktem o sociálních a hospodářských právech jsme přesvědčeni, že «ideálu svobodné lidské bytosti, osvobozené od strachu a nouze, je možno dosáhnout jen tehdy, jestliže budou vytvořeny takové podmínky, v nichž bude moci každý požívat svých hospodářských, sociálních a kulturních práv, jakož i svých práv občanských a politických» (preambule paktu).

Se stejnou naléhavostí bychom pak chtěli připomenout, že cílem a smyslem socialismu není prosté zajištění sociálních práv a jistot, nýbrž všestranný rozvoj člověka jako svobodné bytosti –

osvobození člověka v nejhlubším a nejobsažnější slova smyslu. K dosažení tohoto cíle je třeba vykonat ještě mnoho. To by platilo i v tom případě, kdybychom v Československu požívali sociálních a hospodářských práv nejen v míře mnohem vyšší, než je tomu dnes, ale dokonce i v míře, kterou nám zaručuje Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Praha 8. března 1977

prof. dr. Jan Patočka v.r.
prof. dr. Jiří Hájek v.r.

9. března 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 8: seznam všech dosavadních signatářů Charty. (Viz celkový seznam.)

22. dubna 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 9: porušování svobody vyznání, víry a náboženství v Československu.

J. A. Comenius: Omnia sponte fluent,
absit violentia rebus
(Vše nechť se v svobodě děje
a násilí je vzdáleno věcem)

Důraz na lidská práva a jejich uplatňování se stává stěžejní vnitrostátní a mezinárodní záležitostí. Silí zápas o lidskou důstojnost, o úctu k člověku a jeho přesvědčení, o svobodu svědomí a vyznání. Současně ohrožuje lidstvo vlna barbarství, násilnictví a teroru, nejhrubšího pošlapávání práv a porušování principů, jež byly v posledních desetiletích vtěleny do významných dokumentů OSN.

Je třeba uvítat, že některé z těchto dokumentů (oba mezinárodní pakty) se staly v nedávné minulosti součástí našeho zákonodárství. Je důležité, že Závěrečný akt z Helsink, Úmluva o boji proti diskriminaci ve vzdělání, byly podepsány našimi představiteli a že Všeobecná deklarace lidských práv je považována takřka na celém světě za inspirující dokument velké morální a duchovní síly. Dozrává poznání, že nerespektování lidských práv přináší nejen strádání jednotlivcům a skupinám uvnitř společenství, v němž žijí, nýbrž ohrožuje i mezinárodní pospolitost. To zavazuje jednotlivé občany, společenské instituce i státy k úctě k těmto principům a k vytrvalému úsilí na cestě k jejich realizaci.

Svoboda přesvědčení, svoboda myšlení, svoboda svědomí a svoboda náboženství (víry) spolu s dalšími svobodami a právy člověka mají být předmětem zájmu a respektu nikoli snad proto, že by pro některé občany představovaly výsadu (např. svoboda náboženská), platí o nich, že bez nich se

nemůže celá společnost stát vskutku lidskou komunitou. Z tohoto důvodu nemají lidé ani stát právo klást překážky projevům svobody myšlení, přesvědčení a svědomí. Mají naopak za úkol a povinnost přispět svými silami k tomu, aby se člověk svobodným v plné míře stal, aby se jako svobodná bytost rozvíjel a aby svou svobodu uplatňoval v tvůrčím úsilí podle druhu své volby a v aktivní účasti na politickém životě své země, na správě státu a na hospodářské a kulturní výstavbě společnosti.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vyhláší v čl. 18 právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Dále vyhláší svobodu projevu «vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu bez ohledu na hranice, ať ústně nebo písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jinými prostředky podle vlastní volby» (čl. 19, 1,2). Ve světle těchto zásad je třeba odstranit všechny překážky, jež by těmto právům a jejich uskutečňování stály v cestě.

Jde zejména o to, aby věřící a nevěřící občané mohli bez obav, že budou postihováni při výkonu povolání či jinde, projevovat své názory, i když se liší od oficiálních. Kromě čl. 25 zmíněného paktu, který stanoví rovné podmínky pro každého při vstupu do veřejných služeb, je třeba se vši rozhodností respektovat i čl. 20 naší Ústavy, podle něhož «společnost pracujících zajišťuje rovnoprávnost občanů vytvářením stejných možností a stejných příležitostí ve všech oborech života společnosti».

S tím je neslučitelná tendence běžná při kádrovém a jiném řízení, naléhat na občany, aby se např. «vyrovnali s náboženskými přežitky». Je známo, že církevní příslušnost, ač se v úředních dokumentech již více než dvacet let neuvádí, hraje důležitou roli v hodnocení při nejrůznějších příležitostech. Je třeba dbát na to, aby věřící či jinak smýšlející občan měl stejnou příležitost stát se učitelem, profesorem, vědeckým pracovníkem, zaměstnancem státních orgánů, soudů, prokuratury a jiných institucí a nemusel přitom svou víru a své přesvědčení skrývat. Pro postavení v zaměstnání mají být rozhodující pouze pracovní schopnosti a morální kvality občanů.

K celkovému ozdravení poměru u nás přispěje, nebude-li právo na svobodu projevu omezováno např. u věřících občanů jen na pasivní účast na bohoslužbách. Věřící občané mají mít právo svobodně utvářet a rozvíjet duchovní a církevní život, usilovat o to ve shodě s vlastními tradicemi i ve světle nového poznání – bez zásahů zvenčí. Jde však zároveň o to, aby ze svých motivů směli veřejně překládat své podněty a návrhy, aby mohli diskutovat a bez překážek hlásat svou víru, publikovat své názory v církevním i necírkevním tisku. Křesťanský či židovský umělec, učitel, vědec, filosof, teolog, publicista má právo účastnit se kulturního života své země stejně jako občan, který je aktivním stoupencem marxismu-leninismu. Oběma, a samozřejmě i dalším, kteří jsou zastánci např. humanistických, demokratických a i ateistických tradic, mají sloužit sdělovací prostředky k plodnému dialogu, z něhož vzechá prospěch celé společnosti.

Nesrovnává se s principy svobody svědomí, myšlení a projevu, jsou-li u nás některá povolání (učitelství) svěřována jen občanům, kteří složí slib stát na světonázorových pozicích, jež vyhlásila politická moc. Jakýkoliv myšlenkový směr oslabuje, je-li prosazován administrativně mocensky. O tom svědčí nadmíru výmluvně naše národní historie. Proto již od husitských dob je u nás vyhlášen ideál svobodného hlásání víry, v předstihu před ostatními národy Evropy.

Právo na svobodu projevu zahrnuje právo přijímat myšlenky a podněty bez ohledu na hranice. Je s ním v rozporu, jestliže je bráněno občanům přijímat ze zahraničí filosofickou, teologickou, náboženskou literaturu a volně také přes hranice šířit myšlenky, články, studie a jiná díla. Je na čase skoncovat s neblahou praxí, že se všemi způsoby omezuje možnost získávat nezkrácené informace a myšlenky o křesťanství a jiných náboženstvích. Je nesprávné, když se rozšiřování náboženské a jiné literatury, ba dokonce bible, považuje takřka za trestný čin a protistátní akt (např. bezvýjimečný zákaz četby Písma ve věznicích).

Zvláštní problém představuje stav náboženské výchovy a vzdělání mládeže. Existující praxi je třeba uvést v soulad s principy, které vyjadřují oba

mezinárodní paktů i Úmluva o boji proti diskriminaci ve vzdělání. Vzdělání má být zpřístupněno všem, bez jakékoliv diskriminace (rozlišování). Rozhodují pouze schopnosti a nadání uchazečů. Podle obou paktů (čl. 13 MP 1 a čl. 19 MP 2) státy se zavazují respektovat svobodu rodičů i poručníků, zajistit náboženskou a morální výchovu svých dětí podle vlastního přesvědčení. Je na státě, pokud se tato výchova zčásti děje ve škole, aby zabezpečil skutečný výkon tohoto práva s tím, že odstraní jakékoliv překážky, např. nátlak na rodiče se strany školských a jiných orgánů, aby děti na náboženskou výchovu neposílali, že ochrání děti a mládež před zesměšňováním víry jejich rodičů a nepřipustí, aby se pro své přesvědčení ocitly v nevýhodě vůči ostatním. Náboženská výchova v církevním prostředí a v rodinách má probíhat podle zvyklostí v těchto pospolitostech bez ohledu na věkovou hranici.

Naše ústava a oba mezinárodní paktů (čp. 28, resp. čl. 21 KP 1 a čl. 22 MP 2) vyhláší svobodu pokojného shromažďování a svobodu sdružovací. Tyto svobody zahrnují právo občanů sdružovat se s jinými a vytvářet různé organizace k uskutečňování této svobody, shromažďovat se s ostatními nejenom ve vyhrazených místnostech, nýbrž i na veřejných prostranstvích, v přírodě apod. Prakticky jde u státem uznaných církví a náboženských společností o právo svobodně konat sjezdy, shromáždění nejrůznějšího druhu v církevních a jiných budovách, a na nich hovořit o otázkách společného zájmu, uplatnit právo na svobodnou výměnu myšlenek a tím posilovat společenství. K tomu slouží dále speciální kurzy a exercicie věřících, konference duchovních a laiků, sjezdy a setkání mládeže, pracovní brigády, rekreační a studijní zájezdy a pobyty. Důležité místo mají v této souvislosti různé církevní organizace, spolky a společnosti a bohaté ekumenické styky příslušníků církví.

To platí ve stejné míře o řeholních společenstvích, jež jsou po tisíciletí všude na světě součástí katolické a pravoslavné církve. K právu shromažďovacímu a sdružovacímu nerozlučně patří možnost církví a náboženských společností setkávat se sesterskými pospolitostmi v zahraničí. Jde o vý-

měnu studentů a učitelů bohosloveckých fakult, přátelské a studijní styky jednotlivců a představitelů církví na nejvyšších úrovních. Živé kontakty křesťanů přes hranice zemí a států, vzájemně plodné ovlivňování různých tradic a hnutí, se pozitivně promítá do života celé společnosti. Jejich existenci výslovně předkládá Závěrečný akt helsinské konference v kapitole o spolupráci v humanitárních otázkách.

Nikoli na posledním místě stojí otázka sociálního postavení duchovních v církevní službě a jejich pracovní právní poměry. Je třeba důsledně uplatňovat zásadu, kterou výslovně prohlašuje zákon č. 218/1949 S., že duchovní jsou zaměstnanci církve a z jejího pověření konají své poslání. K nápravě přispěje, budou-li duchovní moci vykonávat své povolání bez necitlivých zásahů státní správy, která často sahá k bezdůvodnému odnímání souhlasu k duchovenské činnosti. Protože v oblasti pracovní právní dosud platné zákonné normy z r. 1949 jsou nedostatečné, je třeba především i na duchovní v církevní službě aplikovat Zákoník práce, který v § 268 takovou aplikaci výslovně příkazuje.

Necitlivých zásahů je nutno se vyvarovat i při řízení o přijetí na teologické fakulty. Zde by měla být jedinou zásadou potřeba věřících, zájem a osobní předpoklad uchazeče o studium.

Tento dokument je uveden mottem velké osobnosti našich kulturních a duchovních dějin. V jeho duchu patří všechny svobody nedílně k těm, které mají podstatný význam pro osobní život každého člověka i celé společnosti. Bylo by tragické, kdyby někdo nezadatelné svobody a lidská práva považoval za cosi, co lze účelově podřizovat politickým či ideologickým cílům. Zůstává naším přesvědčením i nadějí, že společenské zřízení u nás má předpoklady k tomu, aby tato lidská práva a svobody byly nejen uznávány, nýbrž prostřednictvím občanské iniciativy, v atmosféře důvěry a spolupráce všech uskutečňovány.

Praha, 22. dubna 1977

Prof. dr. Jiří Hájek DrSc
v.r.
mluvčí Charty 77

29. dubna 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 10: výsledky a poznatky z prvních čtyř měsíců hnutí Charty 77; návrh na okamžitá opatření v oblasti lidských a občanských práv v Československu.

Ode dne kdy bylo zveřejněno prohlášení Charty 77, uplynuly téměř 4 měsíce. V životě naší společnosti to není mnoho, událostí však dost, aby se jejich zhodnocení mohlo stát základem pro konstruktivní úvahy. Přímému předání textu Charty vládě ČSSR a federálnímu shromáždění zabránila akce státní bezpečnosti a reakce státní bezpečnosti na zveřejnění prohlášení dosáhla rozměrů, kterých státní moc až dosud v případě předchozích petic, podaných rovněž na podkladě čl. 27 ústavy, nepoužívala. V průběhu posledních let čs. společnost nepoznala tak prudkou kampaň ve sdělovacích prostředcích, jejímž smyslem bylo zdiskreditovat mluvčí a signatáře Charty, ani tak rozsáhlé tajné represálie. Podstata věci byla při tom veřejnosti zatajena. Odezva ve sdělovacích prostředcích byla hysterická a brutální. Kampaň proti Chartě 77 vrátila žurnalistiku v některých ohledech do 50-tých let. Zato právě ona vyvolala ve veřejnosti zájem o autentický text prohlášení i další dokumenty.

Skutečnost, že Charta 77 vyvolala velký zájem také v zahraničí, vedla k tomu, podsouvat jí názory, výroky či úmysly, jaké nevyslovila a nemá. Dokumenty Charty se spontánně rozšířily mezi obyvatelstvem. V konfrontaci vyšla najevo celá absurdnost kampaně. Lidé si vytvořili vlastní názor a výsledkem byly stovky podpisů pod Chartu 77 a sympatie k ní, vyjádřené nejrůznějšími způsoby.

Představitelé státní moci až na výjimky reagovali na Chart 77 spíše zdrženlivě, protože poznali, že text opravdu jen vyzývá k dodržování závazků, které sami přijali a uzákonili. Nehodlali vystoupit před světem v roli toho, kdo nerespektuje zákony,

kteří sám dal, připojili se však k tvrzení, že signatáři Charty jsou výsadkem západního imperialismu, připustili akce sdělovacích prostředků a především dali volnou ruku úřadům, aby signatářům znepříjemnily život.

Zdůrazňujice neustále zákonnost, postavily však úřady signatáře prakticky mimo zákon. Sáhly k násilnému vnikání do jejich domovů a domovním prohlídkám, propouštění ze zaměstnání odpojování telefonů, otvírání pošty, odnímání řidičských průkazů, ev. osobních průkazů. Slovenské návštěvy v Praze a české návštěvy v Bratislavě byly znemožněny a návštěvníci posíláni s doprovodem zpět. Rada signatářů byla sledována ve dne v noci. Byty mluvčího Charty 77, Prof. Dr. J. Hájka a signatářů Fr. Kriegla a Zd. Mlynáře jsou už dlouhé týdny obleženy policií, jejich návštěvy jsou evidovány a hosté ze zahraničí včetně komunistů k nim nemají přístup a někteří byli vyhoštěni ze země. Skromný odhad nákladů tohoto policejního dozoru činí pouze na mzdách na 350.000 Kčs.

Mluvčí Charty 77 V. Havel a signatář J. Lederer jsou již 4 měsíce bez soudu ve vazbě. Jsou náznaky, že se proti nim připravuje proces, údajně snad pro jiná obvinění, ve skutečnosti však proces proti Chartě. Události kolem tragické smrti mluvčího Charty prof. J. Patočky a jeho pohřbu svědčí o tom, že některými mocenskými orgány jsou porušována práva, zaručená zákonem stejně jako normy lidské důstojnosti a piety. Stejně jako tisková kampaň, která nepřinesla jediný věcný argument a výslechy, které neušetřily téměř jediného signatáře, se staly výmluvným důkazem, že Charta 77 pouze veřejně připomněla, co je třeba v naší zemi vyřešit. Problematika občanských práv a demokratických svobod se konečně po zásluze dostala do středu pozornosti. Charta 77 dodala řadě občanů odvahu, individuálně vystupovat na obranu lidských práv. Oficiální tlak, aby občané Chartu 77 odsoudili, zpolitizoval část občanů už tím, že je postavil před osobní rozhodnutí. Za cenu neupřímného odsouzení Charty 77 pod formálním prohlášením loyality se dostalo některým občanům, zvláště v oblasti kultury, slibu, že budou moci vykonávat svá povolání. Každý, kdo žije v této zemi, posuzuje sám za sebe, zda tato cena není příliš vysoká a výsledek příliš malý.

Státní moc se však pokusila i o drobné kosmetické úpravy. Změny, ke kterým došlo při přijímání na střední školy, nelze zatím zhodnotit, dokud nebude známo víc informací. Stejně je to s tak zvaným volným prodejem zahraničního tisku, ohlášeným v zahraničí a prakticky neuskutečněným.

Zvýšený zájem veřejnosti o problémy lidských práv a demokratických svobod, vyvolaný Chartou 77, se odrazil v jednání Federálního shromáždění 5. dubna t.r. Mnozí občané chápou jednání Federálního shromáždění jako dílčí odpověď na prohlášení Charty 77 a konstatují, že se v něm ani v uveřejněných částech rozpravy plena nepodložená obvinění proti Chartě 77 neobjevila. Naopak. FS konstatuje, jakkoli výrazy jen všeobecnými, závaznost a také nutnost uplatňování občanské iniciativy při uplatňování demokratických práv a využívání demokratických svobod. Nevyvozuje však konkrétní závěry z jejich porušování, jak na to bylo v dokumentech Charty 77 upozorněno.

Sdělovací prostředky nemohly přejít pozornost, kterou uveřejnění Charty 77 vyvolalo v zahraničí; zabývá se tím i StB u všech vyslýchávaných signatářů. Vyhláší nejabsurdnější výmysly o jakési ideové, organizační a dokonce hmotné závislosti Charty 77 na imperialismu a antikomunismu. S malými obměnami se často objevují křivá obvinění z počátku 50-tých let, která se neopírají o fakta, ale o monopolní postavení sdělovacích prostředků. Soustavně se snaží desinformovat naši i zahraniční veřejnost. Jejich křivá ničím nepodložená nařčení jsou přetiskována tiskem varšavské smlouvy. Tím víc nás těší solidarita a morální podpora moha občanů v těchto zemích. Těší nás i sympatie, vyjádřené představiteli hnutí za lidská práva, která v těchto zemích pracují za nesmírně obtížných podmínek. Povzbuzuje nás rovněž solidarita komunistů, socialistů, demokratů kdekoli ve světě, kterým jde o totéž, oč jde Chartě 77: o úctu k lidským právům a občanským svobodám jako předpokladům opravdového mírového soužití a rovnoprávné spolupráce všech zemí bez ohledu na jejich společenské zřízení či stupeň hospodářského rozvoje tak, jak to odpovídá Chartě OSN, Všeobecné deklaraci lidských práv OSN a

závěrečnému aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. Odezvy okolního světa, kladné i záporné, jejich intenzita, jsou dány současným stavem jednotlivých společností i stavem mezinárodních vztahů a signatáři Charty 77 na ně mají jen malý vliv.

Naším úkolem navzdory všem kampaním a represálím zůstává nadále rozvíjet legální občanskou iniciativu, jak ji narýsovalo prohlášení Charty 77. Jsme přesvědčeni, že některé společenské jevy a zbytečné napětí v oblasti uplatňování lidských práv a využívání občanských svobod lze odstranit jediné racionálním a ústavním postupem:

a) Objektivním ověřením skutečností, které Charta 77 uveřejňuje.

b) Odpovědným rozbořem jejich příčin a důsledků.

c) Postupným, ale důsledným odstraněním všech postupů, jevů a praktik, které jsou v rozporu s platným právním řádem.

d) Postupným odstraněním ustanovení právního řádu, která jsou v rozporu s oběma mezinárodními pakty a dalšími čs. mezinárodními závazky a naopak uzákoněním takových ustanovení, která by jim plně odpovídala a nepřipouštěla dvojitý výklad.

Proto navrhuje:

1. Ukončit nedůstojnou kampaň proti Chartě 77 a signatářům a odvolat všechna nezákonná opatření. Zastavit nákladné policejní akce, které nic neřeší, naopak, vytvářejí nové a nové konfliktní situace. Propustit z vazby všechny občany, zadržené v souvislosti, s Chartou 77.

2. Zveřejnit oba mezinárodní pakty nákladem, který by odpovídal poptávce. Dosavadní zveřejnění vyhláškou 121 Sbírkou je již dlouho vyprodáno a je nedostatečné. Veřejně ve sdělovacích prostředcích i dalšími způsoby propagovat myšlenky obou paktů zvláště v případech zřejmých rozporů mezi textem na jedné a uplatňováním lidských práv a demokratických svobod na druhé straně.

3. Důsledně plnit usnesení FS z 5. dubna t.r., jež ukládá výborům obou sněmoven i poslancům FS sledování zákonnosti, věnovat zvýšenou pozor-

nost ochraně občanských práv a lidských svobod a odpovídat na návrhy a stížnosti občanů. Dát všem občanům nejen teoretickou, ale i skutečnou možnost, aby jim předávali či přednášeli doložení stížnosti o porušování právního řádu a vyloučit všechny vlivy, které by to chtěly znemožnit. FS jako nejvyšší orgán státní moci by mělo případy, které diskreditují politiku státu samo řešit a přimět podřízené orgány k nápravě.

4. Na základě celospolečenské diskuse přistoupit k novelisaci jednotlivých zákonů a k legislativním úpravám, zvláště v oblasti trestního, ale také v občanském právu a v zákonníku práce a jinde, aby čs. právní řád byl v souladu s oběma mezinárodními pakty. Veřejná diskuse o těchto problémech napomůže nejen k vyrovnání mezi čs. právním řádem a oběma pakty, ale posílí právní jistotu občanů a upevní jejich právní vědomí a přispěje tak k uskutečnění socialistických principů.

5. O návrzích, námětech a stížnostech hovořit s mluvčími Charty 77, jejími signatáři i dalšími občany, kteří o to požádají, na půdě příslušných státních orgánů, institucí a společenských organizací a nikoli jako dosud jen ve vyšetřovnách StB, do jejichž kompetence většina uvedených případů prostě nepatří.

6. Uznat podle čl. 41 mezinárodního paktu o všeobecných lidských právech příslušnost Výboru pro lidská práva k oznámení o tom, že některý stát neplní závazky tohoto paktu. Tímto krokem, kterým se stát dobrovolně podrobuje mezinárodní kontrole se posílí prestyž čs. státu a rozptýlí obavy, že jeho přistoupení k oběma paktům bylo jen formální.

7. Volat k odpovědnosti ty pracovníky sdělovacích prostředků, bezpečnosti a jiných státních a politických orgánů, kteří zneužili a zneužívají svého postavení k šíření nepravd, vytváření nátlaku či vyhrožování soudy a jinými správními orgány s cílem ohrozit a poškodit občany za to, že hájí názory, plně slučitelné s ústavou a právním řádem republiky, i když ne vždy konformní s tím, co je v daný okamžik oficiálním stanoviskem. Lidé, kteří takto postupují, poškozují zákony a závazky z mezinárodních paktů, poškozují pověst státních insti-

tuci. Jen oni se musí bát účinné kontroly, jen oni jsou ohroženi fungujícími zákony. Jen pro ně je skutečná socialistická demokracie noční můrou a proto právě oni byli a budou největšími odpůrci lidských a občanských práv a demokratických svobod. Dnes ohrožují jen nás, ale jejich opětovné pokusy o rehabilitaci procesů z 50 tých let, které jako jediné narazily na odpor politického vedení dokázaly, že by se nezastavili před ničím.

Při řešení těchto problémů je Charta 77 ochotna a schopna předložit konkrétní návrhy a podklady a podílet se na tvorbě příslušných opatření. Charta 77 prošla za uplynulé 4 měsíce nelehkou zkouškou. Palbu pomluv vydržely všechny její argumenty. Přes represálie odvolal svůj podpis jediný signatář. Nahradily ho stovky dalších. Charty 77 uhájila svou legální bázi; ani naši zatčení nejsou obviňováni kvůli ní, stanovisko generálního prokurátora přesto, že se ho právě v těchto dnech zneužívá při pracovních sporech, má zcela mlhavý a nezávazný charakter. Ale především uhájila Charta 77 svůj morální, kredit i vůli neustoupit násilí a odhodlání ke spolupráci s každým, kdo respektování lidských práv a občanských svobod považuje za platný příspěvek k upevnění míru a snížení napětí v Evropě jakož i za předpoklad rozvoje opravdové socialistické společnosti u nás.

Praha 25. dubna 1977, podepsán prof. Dr. Jiří Hájek, Dr. Sc.,
mluvčí Charty 77
Vydáno v Praze 29. dubna 1977

13. červen 1977. Praha.

*Charta 77 - dokument č. 11: situace hnutí Charty a seznam dalších 133 signatářů.
(Viz celkový seznam.)*

S Prohlášením Charty 77 z 1.1. 1977 a se zveřejněním podpisu vyslovalo souhlas dalších 133 občanů. Tím se celkový počet zveřejněných stoupců Charty zvyšuje na 750. Kromě nich existuje značný počet občanů, kteří souhlas s Chartou projevují různými způsoby, nechtějí se však veřejně přihlásit, protože mohou být podle svého přesvědčení platnější věci lidských práv mimo přímou pozornost státních orgánů, nebo z obav před možným postihem, zejména existenčním.

Do jaké míry se při propouštění z práce porušují platné československé zákony včetně Zákonníku práce, je patrné i z dopisu (a k němu přiložené průkazné dokumentace), který zaslal 30. května mluvčí Charty 77 spolu s deseti existenčně postiženými signatáři Charty 77 Federálnímu shromáždění ČSSR, Generální prokuratuře ČSSR, předsednictvu Ústřední rady odborů, ministerstvu práce a sociálních věcí a Světové odborové federaci.

Z řad přátel Charty 77 byla v posledních týdnech kladena otázka, zda činnost Charty není příliš ohrožena, mj. také vzhledem k tomu, že jeden ze tří původních mluvčích prof. dr. Jan Patočka zemřel a spisovatel Václav Havel rezignoval, což vzala Charta 77 na vědomí a zveřejnila sdělením z 26.5. 1977.

K tomu chceme říci: Charta 77 je živým společenstvím občanů, kteří v rámci právního řádu ČSSR usilují o důsledné dodržování zákonů v oblasti lidských práv, zaručených Ústavou ČSSR a mezinárodními pakty, uzákoněnými v ČSSR a zveřejněnými ve Sbírce zákonů 23/120/1976. Není organizací, nemá pevnou strukturu a vyme-

zené kompetence funkcionářů. Jako občanská iniciativa se opírá o vědomou aktivitu všech, kdo souhlasí s jejími cíli a zásadami, vyjádřenými v jejich kolektivních dokumentech. Tento živý a demokratický charakter je zárukou, že nachází vhodné formy a způsoby, jak v rámci právního řádu Československé socialistické republiky předkládat kompetentním orgánům i veřejnosti řádně připravená a otevřená stanoviska. Proto má připraveny i vhodné alternativy pro případ jakýchkoli snah omezit její zákonnou činnost.

Prof. dr. Jiří Hájek, DrSc, mluvčí Charty 77

30. června 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 12: diskriminace velké části spisovatelů v Československu a jejich tvorby.

Ústava ČSSR zahrnuje ve svém čl. 28. „všem občanům svobodu projevu ve všech oborech života společnosti, zejména také svobodu slova a tisku“. Tato svoboda projevu slovem i tiskem zahrnuje samozřejmě i svobodu projevu literárního a vědeckého. V témže smyslu hovoří také mezinárodní konvence o zachování lidských práv, přijaté většinou členů OSN a ratifikované i vládou ČSSR. Se všemi těmito zárukami svobodu projevu, včetně jejich dalších ústavních upřesnění a podmínek, je však v hrubém rozporu administrativní a diskriminační a represivní praxe, uplatňována dnes vůči české literatuře.

Stav současného českého literárního života je výsledkem mocensky motivovaného útlaku, který vede k rozvratu a působí nedozírné škody. V našich novodobých dějinách bychom marně hledali delší časové období, kdy bylo mocenskými prostředky znemožněno tak velkému počtu spisovatelů publikovat jako je tomu u nás po r. 1969. Svaz českých spisovatelů, který se ustavil na sjezdu v červnu 1968, měl téměř 400 členů. Po jeho úředním rozpuštění vznikl nový svaz, který měl zpočátku pouhých 40-50 členů; tento počet vzrostl podle oficiálních údajů do letošního sjezdu na 164 členů, prošlých prověřkovým sítím dnešních politických kritérií. Přitom ovšem jedině členství ve Svazu poskytuje spisovatelům možnost normální práce, publikování v časopisech a nakladatelstvích, studijních cest do ciziny atd., nemluvě o stipendiích, cenách, podporách a dokonce běžných sociálních vymoženostech, na něž má právo každý pracující. Toto favorizování oficiálních spisovatelů, jehož výsledkem ne-

ní ani zdaleka tak často vyhlášený rozkvět současné literatury, nýbrž naopak její úpadek, přiznáváný občas i oficiálně, je rubem rozsáhlé diskriminace ostatních spisovatelů, představujících většinu národní spisovatelské obce a její umělecky daleko významnější část. Tito spisovatelé nejen že jsou zbaveni možnosti publikace případně jiné práce ve svých oborech, ale jsou také záměrně vytlačováni do profesí, naprosto neodpovídajících jejich kvalifikaci, bez ohledu na to, že se tak potlačuje duchovně tvůrčí potenciál národa.

Ze spisovatelů, postižených touto všeobecnou diskriminací, byli dva ve vězení od ledna, jeden je vězněn do letošního března, několik dalších se po věznění vzpamatovává. Asi 90 spisovatelů různých generací písícih a publikujících česky, je vyřazeno z národní literatury jen proto, že žijí v zahraničí. Asi patnáct nepublikovaných, nebo jen ukázkově publikujících autorů (Adolf Branař, Dušan Hamšík, Miroslav Holub, Jaromír Hořec, Bohumil Hrabal, Květoslav Chvatík, Ivan Kříž, J. R. Pick, Karel Ptáčník, Jiří Šotola, Jana Štroblová, Jan Werich atd.) prohlásilo sice v souvislosti s Chartou 77 loajalitu současné polit. praxi, z toho někteří již po několikráté, ale i tak zůstává faktem, že uplynulých sedm let nemohli publikovat.

Kromě těchto autorů, kterých je úhrnem něco přes sto, je různým způsobem postiženo dalších 130, jež uvádíme v příloze. Jde tedy celkem asi o 230 spisovatelů; některé další beletristy, překladatele, texteře, autory recenzí a kritických esejů jmenovitě neuvádíme proto, že bychom tím mohli s největší pravděpodobností jejich občanskou a sociální situaci ještě zhoršit. Celkem jde asi o 350-400 autorů, kteří u nás nemohou vycházet, a to počítáme jen autory písíci česky a především pražské, neboť okolnosti nedovolují seznámit se blíže s autorskými skupinami mimo-pražskými.

Připojený seznam zahrnuje autory postižené exkomunikací úplně nebo jen částečně, např.

často tak, že směji vydávat pouze překlady či práce pro děti, nebo - jako v případě Jaroslava Seiferta či Vladimíra Holana - jen reedice děl známých, ne však už sbírky vzniklé v posledních letech. Na druhé straně existují i autoři, kteří nesmějí vůbec publikovat, ale jimž represivně bylo suspendováno i celé jejich dosavadní dílo, někdy i celoživotní a velmi rozsáhlé; veškerá jejich tvorba byla vyloučena z kulturního oběhu, vyřazena z veřejných knihoven a nesmí se ani zčásti znovu přetiskovat. Takových autorů je kolem padesáti; jsou mezi nimi básníci, romanopisci, dramatikové, kritikové, literární vědci, ale také historici, sociologové a filozofové. Postupuje se tak, jako kdyby vůbec nikdy nežili, jsou doslova zaživa pohřbeni. Nesmějí se kulturního života účastnit ani jako překladatelé, editoři nebo vydavatelé lit. dokumentů z minulých století. Jejich jména se nesmějí objevit v tisku ani pod čarou, v odkazech nebo v bibliografiích. Do zákazu je často zahrnuta i veškerá literatura o nich, takže se knižní proskripce prakticky vztahuje na tisíce děl, a podoba a ráz národní kultury jsou tak ve svém celku zmrzačeny.

Tato diskriminace většiny českých spisovatelů a proskripce jejich děl je často navíc provázena vytrvalou kampaní veřejných sdělovacích prostředků, tisku, rozhlasu i televize, ve kterých je řada spisovatelů soustavně snižována, urážena, pomlouvána a vystavena osobním štvanicím, aniž měla možnost hájit svoji uměleckou, lidskou a občanskou čest.

Seznam diskriminovaných autorů připojený k tomuto dokumentu je výsledkem pouhého literárně kritického konstatování a bibliografické práce. Není to tedy seznam autorů vědomě takto sdrůžených a neusiluje ani o úplnost; chce pouze upozornit konkrétně na stav české literatury a na pochybnou hodnotu oficiálních dokumentů, zamlčujících existenci většiny českých spisovatelů a jejich tvorbu, která zde přes všechnu diskriminaci je a přes všechny oficiální prohlášení žije i čtenářsky, byť jakkoli omezeně.

Oficiální publicistika s oblibou uvádí počty původních beletristických novinek jako doklad rozmachu oficiální části české literatury. Je samozřejmě problematické měřit hodnotu umělecké tvorby kvantitativními ukazateli, ale i zde by srovnání např. s obdobím 1964-1969 vyznělo zcela v neprospěch oficiální argumentace. Tak kupříkladu v připomenutém období 1964-1969 vyšlo 1150 českých novinek, tj. v průměru 190 knih ročně, zatímco v letech 1971-1976 vyšlo pouze 859 novinek, tj. průměrně 143 knih ročně. Kromě tohoto poklesu kvantitativního by se dal zároveň doložit pokles kvalitativní.

Ještě zřetelněji se tento pokles jeví v oblasti periodik. Zákaz vydávání prací většiny českých spisovatelů byl provázen zákazem všech časopisů věnovaných literatuře a umění. Koncem šedesátých let vycházela řada literárních nebo k literatuře se úzce vztahujících týdeníků, čtrnáctideníků, čtvrtletníků (Literární noviny, později Listy, Plamen, Host do domu, Červený květ, Dialog, Arch, Tvář, Orientace, Sešity, Divadlo, Divadelní noviny, Impuls, Analogon, Divoké víno, Dějiny a současnost, Knižní kultura, Universum apod.) Celkový náklad činil podle odhadů 400.000 výtisků. Dnes existuje v oblasti literatury pouze jediný měsíčník s minimálním nákladem.

Seznam, který provází tento dokument, by bylo možno doplnit obdobným soupisem autorů slovenských, jak o tom svědčí pozoruhodný čin Hany Ponické, její neproslovený diskusní příspěvek na letošním sjezdu Svazu slovenských spisovatelů. Ze slovenských autorů, beletristů, překladatelů, kritiků a esejistů, které Ponická uvádí jako vyloučené z veřejného literárního života, zmiňme aspoň tato jména: František Andraščík, Josef Bžoch, Fedor Cádra, Michal Gáfrik, Soňa Čechová, Ladislav Dobos, Milan Hamada, Pavol Hruš, Miroslav Hýsko, Zora Jesenská, Ivan Kadlečík, Ján Kalina, Agneša Kalinová, Roman Kaliský, Peter Karvaš, Miroslav Kusý, Albrecht Marončin, Štefan Moravčík, Zlata Solivajsová, Juraj Špitzer, Ctibor Štitnický, Dominik Tatarka,

Ladislav Ťažký, Julius Vanovič, Tomáš Winkler atd.

Všechny tyto otřesné skutečnosti nepostihují ovšem pouze úzkou spisovatelskou obec, nejsou pouze ryze stavovským problémem, neboť otázky svobody a dosahu psaného slova se dotýkají veškerého obyvatelstva a řady jejich základních práv, zejména však práva na svobodný přístup k informacím a svobodný rozvoj osobnosti.

Vyhláška č. 120/76 Sb. zveřejňující pakty OSN, ke kterým přistoupila ČSSR v r. 1975, právně upravuje otázky, kterých jsme si zatím všimli takto: V Paktu o občanských a politických právech v preambuli ve formulaci o „svobodě od strachu“, dále v části II. č. 2, § 3 a, b. pokud jde o veřejnou difamaci autorů a vyznavačů literatury, která právě neodpovídá vkusu momentálních administrátorů, v článku 17, § 1, kde je řeč o tom, že „nikdo nesmí být vystaven svévolnému a protiprávnímu zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence a ani protiprávním útokům na svou čest a pověst“. Dále v článku 18, § 1. deklarujícím „právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství“, v článku 19, § 2, kde se deklaruje, že každý má právo na svobodu projevu; toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně, prostřednictvím umění nebo jakýmikoliv jinými prostředky podle vlastní volby“. A konečně v článku 22, § 1, „Každý má právo zakládat na ochranu svých zájmů odborové organizace a přistupovat k nim.“

Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech ztvárňuje právní aspekt naší problematiky především v bodech:

Část III, článek 6, § 1 a 2, kde je řeč o „Právu každého na příležitost vydělávat si živobytí prací, kterou si svobodně vybere nebo přijme“, a o „plné produktivní zaměstnanosti“ jednotlivce v tomto směru. Článek 13 tohoto Paktu v § 1 hovoří o právu na vzdělání. Je samozřejmé, že se musí dotýkat i specifického vzdělání literár-

ního a vzdělání literaturou: Článek 15 stanoví:
1) Státy, smluvní strany Paktu, uznávají právo každého:

- a) účastnit se kulturního života;
 - b) užívat plodů vědeckého pokroku a jeho využití;
 - c) mít prospěch z ochrany morálních a materiálních zájmů, které vyplývají z jeho vědecké literární nebo umělecké tvorby.
- 2) Opatření, která mají být učiněna státy, smluvními stranami Paktu, k dosažení plného uskutečnění tohoto práva, mají zahrnovat i ta opatření, jež jsou nutná pro zachování, rozvoj a šíření vědy a kultury.
- 3) Státy, smluvní strany Paktu, se zavazují respektovat svobodu, nezbytnou pro vědecký výzkum a tvůrčí činnost.“

Jak je zřejmé z toho, co bylo uvedeno, řada základních práv našich spisovatelů a jejich čtenářů, tak jak vyplývají z naší ústavy a přijatých mezinárodních paktů, není dodržována nebo je porušována do té míry, že je trvale znemožňován normální život v této oblasti se všemi důsledky, které z toho plynou. Náprava tohoto stavu je možná jedině plným uplatňováním zmíněných Paktů, které se vyhláškou č. 120/76 staly součástí našeho právního řádu. Teprve potom budou vytvořeny základní podmínky pro normální práci a rozvoj naší literatury tak, aby hrála znovu, veřejně, v plné míře tu úlohu, kterou mívala dosud v rozhodujících chvílích naší historie.

Prof. dr. Jiří Hájek, DrSC
mluvčí Charty 77.

Příloha
(seznam 130 spisovatelů)

† Jana Bělohradská	Miroslav Holman
Bohuslav Blažek	Jindřich Chaloupecký
Egon Bondy	Petr Chudožilov
Jiří Brabec	Milan Jankovič
Vratislav Brabenec	Pavel Janský
Josef Brukner	Filip Jánský
Stanislav Budín	Antonín Jelínek
Jindřich Černý	Ivan Jirous
Václav Černý	Věra Jirousová
Miroslav Červenka	Milan Jungmann
Lumír Čivrný	Emil Juliš
Jiří Daniček	Pavel Juráček
Jiří Dienstbier	Petr Kabeš
Bohumil Doležal	Věra Kalábová
Ladislav Dvořák	Zdeněk Kalista
Ladislav Dvorský	Eva Kantůrková
Stanislav Dvorský	Vašek Káňa
Vratislav Effenberger	Svatopluk Karásek
Karel Eichler	Vladimír Karfík
Miloš Fiala	František Kautman
Hermína Franková	Karel Kyncl
Bedřich Fučík	Mojmír Klánský
Vítězslav Gardavský	Alexandr Kliment
Bohumila Grögerová	Helena Klímová
Jiří Gruša	Milan Knížák
Aleš Haman	Pavel Kohout
Jiří Hanzelka	Jiří Kolář
Jiřina Hauková	Jan Kopecký
Václav Havel	Petr Kopta
Jiří Hejda	Josef Kostohryz
Zbyněk Hejda	Karel Kostroun
Zdeněk Hendrych	Zdeněk Kožmín
Josef Hiršal	Oldřich Král
Vladimír Holan	Karel Kraus

Oldřich Kryštofek
Jiří Kuběna
Ivan Kubiček
Milan Kundera
Pavel Landovský
Vladimír Lébbl
Jiří Lederer
Zdeněk Lorenc
Jan Lopatka
Sergej Machonin
Emanuel Mandler
Jan Mareš
Jelena Mašinová
Frant. Daniel Merth
Petr Mikeš
Oldřich Mikulášek
Antonín Mokrejš
Ladislav Novák
Bohumil Nuska
Jaroslav Opavský
František Pavlíček
Karel Pecka
Tomáš Pěkný
Jiří Plaček
Dalibor Plichta
Zdeněk Pochop
Jindřich Procházka
Petr Pujman
Jaroslav Putík
Zdeněk Rotrekl
Jaroslav Seifert

Karol Sidon
Jan Skácel
Jindřiška Smetanová
Milan Smolík
Karel Soukup
Andrej Stankovič
Jiří Stránský
Věra Stiborová
Milan Suchomel
Oleg Sus
Karel Šiktanc
Vladimír Škutina
Karel Štindl
Věra Šťovičková
Pavel Švanda
Josef Topol
Jan Trefulka
Milan Uhde
Zdeněk Urbánek
Miloš Vacík
Ludvík Vaculík
Rostislav Valušek
Zdeněk Vašíček
Jan Vladislav
Josef Vohryzek
Vladimír Vokolek
Vladimír Vondra
František Vrba
Ivan Wernisch
Pavel Zajíček
Miroslav Zikmund

20. listopadu 1977. Praha.

Charta 77 - dokument č. 13: státní reglementace, omezování a zákazy v oblasti populární hudby.

Nedávno zahájené trestní stíhání populárního písničkáře Jaroslava Hutky a vlna protestů, které vyvolalo, známé události ve Kdyni (k nimž Charta 77 už zaujala stanovisko) a některé další události a jevy poslední doby vybízejí k úvaze o celkové situaci v oblasti současné české populární hudby a o hlubších společenských důsledcích této situace.

Jak známo, může umělec, působící v této oblasti, profesionálně vystupovat pouze prostřednictvím příslušných státních agentur. Tento princip, a především způsob, kterým je prakticky uskutečňován, je základní příčinou stále se prohlubující krize v této společensky tak významné oblasti kultury. Veřejně v ní dnes vystupovat předpokládá totiž - díky tomuto principu - podrobit se složitému, tuhému a nesmyslně byrokratickému systému kontroly a řízení, který nejen umělce občansky ponižuje a z jejich práva na uměleckou činnost dělá zvláštní odměnu či dar, ale který celou sféru populární hudby po umělecké stránce prokazatelně dusí. Monopolními organizacemi je podporována především tvorba, která se přizpůsobuje požadavkům komerčnosti, nebo která se zaštiťuje povrchní a vesměs jen účelovou političností, a ovšem také tvorba těch umělců, kteří ovládají různé oficiální instituce a organizace. Tato protěžovaná tvorba je hrána a vydávána v rozsahu, který neodpovídá skutečnému zájmu nebo poptávce, což na jedné straně vyvolává nespokojenost těch posluchačů, kteří nejsou ochotni přizpůsobit se čemukoliv, co je jim nabízeno, a na druhé straně otupuje všeobecný vkus. Tvorba progresivnější, umělecky osobitá a od-

vážná, nezařaditelná do šablon, vytvořených ne-kvalifikovanou byrokracií, a hlouběji působící na společenské vědomí a citění, stejně jako tvorba těch umělců, kteří se brání nivelizujícím nárokům oficiálních institucí, se naopak setkává s nejrůznějšími překážkami a mnohdy je úplně potlačena.

Mnoho vynikajících umělců populární a jazzové hudby opustilo postupně republiku; tito umělci se odmítli dané situaci přizpůsobit, protože cítili, že jim znemožňuje umělecký vývoj. Jsou mezi nimi například: Krautgartner, Hammer, Vitouš, Mráz, Jakubovič, Konopásek, Mader, Arnet, Pilar, Hejniš, Kryl, Přenosilová, Šedivý, Pešta, Kozel, Khnut, Král, Bezloja, Berka, Kirken, Svoboda, Smetana, Netopil, Schwarz, Matoušek. (V této souvislosti by bylo možno vzpomenout i krátké emigrace zasloužilého umělce Karla Gotta a jeho orchestru.) Někteří z těchto umělců dosáhli po své emigraci už světových úspěchů a jejich odchod znamená nepochybně pro českou kulturu velkou ztrátu.

Základním nástrojem omezování umělců je trvalá hrozba částečného nebo úplného znemožnění veřejné činnosti. Tato hrozba má zhoubný vliv na všechny veřejně působící umělce a tedy i na celou populární hudbu: ze strachu, který v nich vyvolává, podřizují umělci autentický výraz své osobnosti snaze zavděčit se požadavkům a vkusu oficiálních činitelů.

Pokud jde o úplné znemožnění veřejné činnosti, lze poukázat na některé obecně známé případy: **nejpopulárnější česká zpěvačka z konce šedesátých let Marta Kubišová má od r. 1969 znemožněnu jakoukoli činnost ve svém oboru a její jméno nesmí být ani v souvislosti s jejím dřívějším působením publikováno. Zpěvák Karel Černoš ne směl vystupovat, dokud se veřejně nevzdal svých dřívějších občanských postojů. Po léta se nesmělo objevit jméno skladatele Jaromíra Vo-máčky.**

Úplný zákaz nebo znemožnění veřejného vystupování bývají v poslední době dokonce kom-

binovány s různými vykonstruovanými trestními obviněními. Na jaře 1976 bylo 19 hudebníků a zpěváků ze skupin The Plastic People a DG 307 a z jejich okruhu vzato do vyšetřovací vazby, většina z nich byla obviněna z trestného činu výtržnictví, a na podzim r. 1976 byli vedoucí obou skupin Ivan Jirous a Pavel Zajíček spolu se saxofonistou Vratislavem Brabencem a zpěvákem Svatoplukem Karáskem pro tento trestný čin odsouzeni; ostatní jsou stále obviněni. Kriminální obvinění mělo v tomto případě zcela zřetelně jen zakrýt pravou příčinu jejich postihu, kterou byl odpor oficiálních míst k jejich tvorbě. Podobně tomu bylo v případě skupiny Sirotdci. A stejně tak tomu je v současné době u Jaroslava Hutky, který je obviněn z nedovoleného podnikání, kterého se měl údajně dopouštět svými koncerty. Jde o obvinění i po stránce právní zcela pochybné, protože ze zákonných ustanovení, podle nichž byl Hutka - jakožto autorská osobnost bez kvalifikace výkonného umělce - na koncerty zván a za ně honorován, jasně vyplývá, že právní odpovědnost za jeho honorování nesou organizace, které ho zvaly. Tvrzení bezpečnostních orgánů, že Hutka není dostatečně výraznou uměleckou osobností, je přitom ve zřejmém rozporu jak s hodnocením předních hudebních kritiků, tak i s Hutkovou popularitou, kterou dostatečně potvrzuje i známý fakt, že různým úřadům docházejí stovky protestů proti Hutkovu stíhání od jeho příznivců z celé republiky.

Velmi pestrá je paleta různých částečných zakáz, časově omezených, nebo vztahujících se jen na určitou oblast. Kupříkladu: Jiří Suchý nesmí vystupovat v Čs. televizi. Petr Spálený měl na dva měsíce zakázanou veškerou činnost a dva roky nesměl vystupovat v televizi. František R. Čech měl zákaz koncertní činnosti na 6 měsíců. Ota Petřina se musel vzdát koncertní činnosti, protože si odmítl zkrátit vlasy. Jan Vyčítal nesmí veřejně uplatnit své texty. Bohdan Mikolášek byl několik let zakázán pro obsah jedné písně. Spirituál Kvintet byl zakázán tři měsíce, protože ne-

chal Mikoláška vystoupit na svém představení jako hosta. Skupina Bohemia byla zakázána měsíc kvůli oblečení svých členů na fotografii v hudebním časopise, skupina ETC dva měsíce za nevhodné oblečení diváků (!!!) Pražské rockové skupiny, skupina Marsyas a někteří pražští písničkáři měli delší dobu zakázáno vystupovat v Západočeském kraji. S obdobnými zákazy lokálního rozsahu se setkala řada umělců po celé republice. Proti této svévoli agentur a různých centrálních i místních institucí není možná obrana, protože neexistuje odborová nebo jiná organizace, která by zájmy umělců hájila, a jejich práva nejsou chráněna ani zákoníkem práce, jak je tomu u ostatních pracujících, kterým přirozeně není možno zakázat na několik měsíců práci bez možnosti výdělků.

Zvlášť těžce jsou postiženi skupiny a jednotlivci, na jejichž repertoáru jsou skladby s náboženskými motivy. Tito umělci už nesmějí vystupovat ani v katolických kostelech a o jejich činnost se intenzivně zajímají bezpečnostní orgány. Náboženské motivy jsou potlačovány i u lidových písní a ve vysílání rozhlasu a televize se nesmějí objevovat vůbec, což jde tak daleko, že jsou v písních zakazována i jména svatých, a to i o vánočních svátcích.

Množství a druh požadavků kladených na veřejně působící umělce, stejně jako vysoké nároky na jejich schopnost rozumět různým zákulisním vztahům v příslušných institucích a počítat s nimi, způsobují ovšem, že s mnoha mladými umělci se veřejnost nemůže vůbec seznámit, protože jsou vzhledem k povaze své tvorby anebo neochotě přijmout vnucená a často nemorální „pravidla hry“ vlastně zakázáni dřív, než mohou vůbec začít veřejně vystupovat.

Nejrozmanitějšími zákazy a omezeními jsou stále více postihovány i různé festivaly a přehlídky, především ty, o které má zájem mladá generace. Například: celostátní festival Náměšť na Hané 1973, kde měli vystupovat špičkoví představitelé jazzu, rocku, folku, a country, byl zakázán

těsně před zahájením. Na celostátním country-festivalu Jablonec 1974 byl zákaz přístupu publika na soutěžní koncerty. V r. 1976 byly zakázány celostátní festivaly v Krumlově a v Dobrušce. Letos bylo na pražských jazzových dnech zakázáno vystoupit souborům Šanhedrin, UH-2, UH-3, Old Teenagers a Bílé světlo. 30.9. byla policejními orgány násilně zastavena činnost Jazz & Rock metodického centra, poslední pražské scény tohoto zaměření. Znemožněno bylo pokračování tradičních festivalů, jako byly Beatový festival, Beat salon, Folk a country festival v Praze, Folkový festival v Uherském Brodě, Ústecký zpěvník atd.

Zakázána byla i řada už vyrobených gramofonových desek, jako například Ulrychova *Odyssea*, Marta 1970, všechny desky Marty Kubišové, Šafrán 1977, a ovšem desky všech umělců, kteří odešli do zahraničí.

Na úroveň populární hudby má přirozeně negativní vliv i omezování hudební kritiky a publicistiky. Byl zrušen týdeník *Aktuality melodie*, dále *Pop music expres*, *Repertoár malé scény*, *trampské časopisy*, *zpěvníky* atd. Zastaveno bylo vydávání slovníku populární hudby, ve skladech už dva roky leží kniha dr. Kotka o historii populární hudby. V odborném tisku se nesmějí objevovat články Jiřího Černého, kritika zabývajícího se soustavně populární hudbou: Černému je znemožněno i vystupovat v některých klubech s jejich pořadem. Existujícím časopisům je předepsáno, o kom smějí psát a o kom nikoliv a jak mají o různých umělcích psát; jsou známy případy, že byly časopisy nuceny psát štvavé články proti trestně stíhaným umělcům, k nimž jim dodávala podklady, obsahující četné falešné informace, přímo bezpečnost. (Například článek „Magor“ v *Mladém světě*.) Jak je manipulován odborný tisk názorně ilustruje například to, že když se v anketě 19 hudebních kritiků, spolupracujících s časopisem *Melodie*, jediným současným časopisem pro populární hudbu, umístili na prvním místě zpěvák Vladimír Merta, na 2. místě Jaro-

slav Hutka a teprve na 3. zasloužilý umělec Karel Gott, nesměl být tento výsledek ankety publikován.

Nástrojem sešněrování, omezování a nivelizace populární hudby nejsou ovšem jen nejrozmanitější zákazy a jejich všudypřítomná hrozba, ale i způsob řízení toho, co je povoleno.

Aby mohl umělec profesionálně působit, musí především složit kvalifikační zkoušky. Je obecně známo, že tyto zkoušky jsou zaměřeny především na tzv. „politickou vyspělost“, kterou se rozumí bezvýhradný souhlas (lhostejno, zda skutečný nebo předstíraný) se vším, co politická moc ve státě dělá a co říká oficiální propaganda. Dále kvalifikační zkoušky zkoumají školometským způsobem teoretické hudební znalosti umělců, znalosti, které mnohdy nijak nesouvisí s druhem a povahou jejich tvorby, díky čemuž úspěch u takové zkoušky vůbec nezaručuje uměleckou úroveň a neúspěch může naopak vést k vyloučení vynikajících umělců. V praktické části kvalifikační zkoušky není vůbec brána v úvahu skutečná umělecká působivost tvorby zkoušených s ohledem na druh publika, kterému je především určena, ani její skutečný kulturní smysl; rozhoduje tu pouze dojem z řemeslné zručnosti, přičemž mnohdy jde o dojem osob, které nemají k dané umělecké činnosti vůbec žádný vztah. Díky této praxi se řada dobrých umělců ke zkouškám vůbec nehlásí a mnozí vynikající hudebníci a zpěváci u nás neuspěli, jako například Vladimír Merťa (vítěz zmíněné ankety odborných kritiků), dvojice Vodňanský a Skoumal, dobře známá z mnohaletého vystupování v malých pražských divadlech, zpěvák Hutka atd. V důsledku zkoušek kvalifikačních byl v r. 1975 drasticky snížen počet výkonných umělců: v českých zemích z šesti na tři tisíce.

Umělci, kteří projdou sítí kvalifikačních zkoušek, stávají se pak defakto poddanými monopolních agentur, které se k nim chovají skutečně jako feudální vladaři: rozhodují za ně o všech praktických a do značné míry i umělec-

kých otázkách; schvalují jednotlivé pořady a stíhají jakoukoliv odchylku od schválené podoby: rozhodují, kterých vystoupení či zájezdů se umělci účastní či nikoliv, přičemž je nutí vystupovat na tzv. politicky angažovaných akcích: zasahují do složení orchestrů a umělců, dokonce předepisují, jak mají být oblečeni, obuti a učešáni. Honoráře jsou jim propláceny s mnohaměsíčním zpožděním a nezávisí vůbec na návštěvnosti či úspěchu, ale pouze na třídě, do které agentura umělce zařadila. Ředitelé agentur mají právo kdykoli změnit či zrušit rozhodnutí kvalifikačních komisí; přitom je známo, že většina z nich nemá umělecké vzdělání. Rozhodnutí o tom, kdo smí být profesionálním umělcem, se tak stává věcí svévole několika úředníků, neschopných většinou porozumět skutečnému smyslu různých uměleckých projevů. Agentury, ale i ostatní kulturní instituce (rozhlas, televize, gramofonové firmy OSA OSVU atd.) jsou přitom ovládány klany a jednotlivci, kryjícími se sice hyperaktivní politickou loyality, sledujícími však ve skutečnosti především vlastní zisk. Tito lidé využívají svých postavení a vzájemných kontaktů k maximálnímu sebeuplatnění, čímž korumpují celou tuto oblast kultury. Společenské důsledky tohoto jejich přístupu je nezajímají.

Podobným způsobem, jakým je sešněrována profesionální tvorba, jsou samozřejmě sešněrovány i možnosti tvorby amatérské, která byla v této sféře vždycky jejich přirozeným zázemím. Ačkoliv ve všech oficiálních dokumentech a vyhlášeních je vždy znovu zdůrazňováno, jakou váhu dává kulturní politika našeho státu všestranné podpoře lidové tvořivosti, ve skutečnosti jsou všechny prostředky, v tomto směru investované, stejně jako povolení k vystupování, vázány opět na podmínku, že se amatérští umělci přizpůsobí požadavkům funkcionářů, kteří o jejich možnostech rozhodují.

Je pochopitelné, že za těchto okolností je situace v naší populární hudbě neradostná, a že její úroveň nelze srovnávat ani s úrovní před něko-

lika lety, ani s úrovní v ostatních socialistických státech.

Touto situací netrpí ovšem pouze umělci, ale především publikum. A to tím spíš, že jeho možnosti jsou úředními zásahy omezovány i v mnoha dalších směrech, od absence světové nekomerční hudby ve sdělovacích prostředcích a na deskách, přes jednostranný výběr zahraničních umělců, zvaných do ČSSR (v poslední době byly v Praze zakázány například koncerty polských špičkových umělců SBB (Reduta), Niemen (Lucerna), až po rušení klubů, diskoték a zábav. Jak nedostatečně jsou uspokojovány zájmy publika o zahraniční nekomerční tvorbu tragicky dokládají takové případy, jako byla smrt člověka v přeplněném předzáří pražské Lucerny při koncertu maďarské skupiny Lokomotiv GT.

Mladá generace je tímto komplexem nejrozmanitějších omezení systematicky připravována o celý jeden důležitý rozměr života, totiž o rozměr svobodné účasti na takové kultuře, která je blízka jejímu citění a nárokům. Nedostatek takové kultury a z něho vyplývající potlačení celé jedné roviny kolektivních zážitků, tak důležitých pro mladé lidi, je skutečnou příčinou stále častějších konfliktů mezi mládeží a bezpečnostními orgány. Není náhoda, že na začátku takových střetnutí, ať už mají krvavý průběh (jako v Č. Budějovicích, ve Kdyni nebo v Domažlicích) či nikoliv, nebývá nic jiného než přeplněný sál jako přirozený důsledek situace, kdy zájem mnohonásobně převyšuje nabídku. Sjíždí-li se mládež z celého kraje na jediný koncert nebo zábavu anebo jsou-li mladí lidé ve velkém městě odkázáni na jedinou diskotéku, pak je zřejmé, že to může a musí vyvolávat konfliktní situace.

Zatím lze bohužel pozorovat, že státní orgány, místo aby se zamyslely o skutečných příčinách těchto jevů, reagují na ně jen dalším zesilováním policejních represí a policejního dohledu i tam, kde k nim není ani z hlediska bezpečnostního žádný důvod (v poslední době se stává, že orgány SNB přeruší normálně probíhající kon-

cert a perlustrují účinkující i publikum). Jakým dojmem takový způsob „práce s mládeží“ na mládež působí, si lze snadno domyslet.

Právo na kulturní projev patří k základním lidským právům, která se náš stát zavázal dodržovat. Toto právo by mělo být tedy naplňováno i v oblasti populární hudby, a to především v těch jejích žánrech, které jsou dnešní mladé generaci nejbližší, a které jsou zároveň současnou byrokratickou kulturní politikou nejvíc potlačeny. Důsledné respektování tohoto práva by bylo také jedinou cestou k trvalému vyloučení konfliktních situací mezi mládeží a státní mocí a ke skutečnému posílení autority státu. Policejní obušek tuto autoritu posiluje jen zdánlivě.

Obracíme se jménem Charty 77 a v duchu jejího poslání na Federální shromáždění a vládu ČSSR s návrhem, aby se zabývaly situací v československé populární hudbě z hlediska zájmů mladé generace a aby přijaly taková opatření, která by umožnila tuto situaci zlepšit. Tato opatření by měla vycházet ze zásady, že o tom, co je uměním a jaké umění bude veřejně provozováno, nemůže rozhodovat byrokratický aparát, ale může to vyplývat jediné z živého tvůrčího styku umělců s jejich publikem.

Dr. Jiří Hájek DrSc, mluvčí Charty 77, Marta Kubišová, mluvčí Charty 77, Dr. Ladislav Hejdánek, mluvčí Charty 77.

dokumenty z roku 1977

23. ledna 1977. Praha.

Dopis mluvčích Charty 77 prof. J. Hájka a prof. J. Patočky vládě ČSSR ve věci platnosti Mezinárodních paktů o lidských právech v Československu a práva je obhajovat a prosazovat.

Vládě Československé socialistické republiky
v Praze

V souladu s čl. 29 Ústavy ČSSR se obracíme k vládě s dotazy:

1. Platí v Československé socialistické republice Mezinárodní pakty o lidských právech, podepsané vládou 7.10.1968, schválené Federálním shromážděním, a po ratifikaci prezidentem republiky 23.12.1975 uveřejněné ve Sbírce zákonů pod č. 120/1976, a to v plném rozsahu i se všemi důsledky všech jejich článků pro všechny občany i státní orgány?
2. Jestliže ano, je každý občan ČSSR oprávněn jednotlivě i spolu s jinými občany upozorňovat státní orgány (v souladu s čl. 29 Ústavy) i své spoluobčany a veřejnost (čl. 28 Ústavy) na případný nesoulad mezi zásadami a normami vyslovenými v uvedených Paktech a skutečnostími života i praxe naší společnosti, jakož i předkládat podněty a návrhy k překonání tohoto nesouladu?
3. Je v takovém případě kdokoli v ČSSR oprávněn bránit občanům ve výkonu tohoto práva, potvrzeného mj. i v Závěrečném aktu konference o bezpečnosti a spolupráci v Helsinkách 1.8.1975, popřípadě je za tento výkon jejich práva stíhat akty represe či diskriminace, jakož je i veřejně napadat, pomlouvat a křivě obviňovat, pokoušet se ve veřejnosti vyvolávat projevy nepřátelství vůči těmto občanům, aniž je jim poskytnuta možnost veřejně vyhlásit a obhájit své názory a podněty?

Tyto dotazy činíme jménem několika set obča-

nů, kteří podepsali „Prohlášení Charty 77“ z 1.1.1977 a kteří očekávají na ně odpověď v souladu s Ústavou naší republiky i uvedenými Mezinárodními pakty.

Prof. dr. Jan Patočka

Prof. dr. Jiří Hájek

27. ledna 1977. Praha.

Dopis prof. J. Patočky L. Vaculíkovi, vyjadřující solidaritu s postojem pronásledovaného spisovatele.

Milý a vážený příteli,

dovolte, abych se rovněž vyjádřil k událostem poslední doby, pokud se Vás dotýkají. Musím se Vám přiznat, že tehdy, když jsem se dozvěděl o „výsledcích“ a vyděračských důsledcích domovní prohlídky u Vás před půldruhým rokem, byl jsem hodně zdrcen a bezradný. Musím se Vám přiznat i k té slabosti, že jsem ve fantazii přemýšlel i o oněch dvou možnostech, které Vám bezectní vyděrači nabídli.

Teprve teď jsem prozřel k jasnému pochopení, že jediné možné řešení bylo to, které pro Vás i pro všechny osoby Vám blízké bylo svrchovaně těžké a k němuž Vy jste přesto nechal dojít. Jsem Vám za to a též za toto poučení nejopravdověji k díkům zavázán. Nelze ustupovat násilí ani když vystupuje v rouše domněle „mravního“ rozhořčení a když má všechny maloměšťácké sklony na své straně: Všichni lidé, v kterých nepřestával mluvit cit pro to, co je správné, musí být dnes s Vámi na Vaší straně. Opovržení stihne ty, kdo si dnes troufají se na Vás sápat svými loupežnými podvody a nepravdami.

Váš

J a n P a t o č k a
v. r.

3. února 1977. Praha.

Dopis mluvčích Charty 77 prof. J. Hájka a prof. J. Patočky Federálnímu shromáždění ČSSR s odpovědí na stanovisko Generální prokuratury o nelegálnosti Charty 77.

Dne 31. 1. 1977 bylo nám na Generální prokuratoře jakožto mluvčím petiční spopolitosti občanů-signatářů „Prohlášení Charty 77“ z 1. 1. sděleno ústně stanovisko Generální prokuratury k tomuto prohlášení. Toto stanovisko, v hlavních tézích opakované v informacích čs. sdělovacích prostředků 31. 1. a 1. 2. t. r., obsahuje tvrzení, že uvedené prohlášení, jakož i činnost na ně navazující jsou v rozporu s platnými čs. zákony a podléhají příslušným trestním sankcím. Přitom není však uváděno a ani v ústním rozhovoru nebylo neznačeno, které ustanovení kterých zákonů jsou napadenou činností porušována. Z ústavy i ze zákona o prokuratoře ovšem vyplývá, že prokuratura je povinna jasně stanovit, který zákon, v čem a čím je porušován. Namísto toho v uvedeném stanovisku převažují všeobecná tvrzení politického rázu spojená s poukazy na některá ustanovení Ústavy ČSSR. Podle našeho právního řádu nepřísluší však prokuratuře podávat závazný výklad Ústavy. To je podle zákona o čs. federaci č. 143/168 (ústavní zákon) věcí ústavního soudu. Poněvadž pak příslušná ustanovení citovaného ústavního zákona (hlava šestá) dosud nevstoupila v život, může výklad ústavy příslušet jen Federálnímu shromáždění.

Generální prokuratura ve svém stanovisku tvrdí, že právo svobody projevu podle čl. 28 a právo petiční podle č. 29 Ústavy mohou občané využívat jen dbají-li „ve všem svém konání zájmů socialistického státu a společnosti pracujících“, jak to obecně stanoví čl. 34. Podle jejího názoru neodpovídá prý „Prohlášení Charty 77“ tomuto požadavku. Toto tvrzení však není nijak dokazo-

váno, neboť generální prokuratura se ve svém stanovisku vůbec věcně nezabývá podstatou a obsahem „Prohlášení“. Tím je, jak vyplývá ze sebezřejnějšího čtení textu, otázka, jak jsou v našem státě uvedena v život ustanovení Mezinárodních paktů o lidských právech, jež po ratifikaci vstoupily u nás v platnost dne 23. 3. 1976, jak zřetelně vyplývá z jejich publikace vyhláškou č. 120/176 ve Sbírce zákonů ČSSR. Prokuratura nevysvětluje, proč je v rozporu se zájmy státu a společnosti pracujících, upozorní-li občané příslušné státní orgány i veřejnost na skutečnosti, jež podle jejich názoru, opřené o zkušenosti, neodpovídají duchu ani literě těchto Paktů, a hlásí-li se k spoluzodpovědnosti a spolupráci při jejich dodržování a uskutečňování. Podotýkáme, že takováto občanská iniciativa odpovídá mj. také výzvě Konference evropských komunistických a dělnických stran v Berlíně konané 29. a 30. 6. 1979, jež mobilizuje pracující a pokrokové lidi Evropy k boji za „ratifikaci a přísné dodržování“ těchto paktů „všemi evropskými státy“ a dodává, že to odpovídá „zájmům boje dělnické třídy a všech pracujících“, jak je doslova řečeno v závěrečném dokumentu této konference, přijatém též vedoucími orgány KSČ. Místo věcného rozboru vyslovuje prokuratura paušální politické soudy, v nichž některé nelze ničím doložit, jako např. tvrzení o tom, že autoři a signatáři „Prohlášení“ - „nenávistně pomlouvají naše státní a společenské zřízení“ a „znevažují výsledky revolučního zápasu a dlouholeté obětavé práce našich dělníků, rolníků a inteligence při budování socialismu v ČSSR“. Neopodstatněnost těchto tvrzení lze na první pohled ověřit ~~konfrontací~~ s textem „Prohlášení“, jež naopak považuje naše státní i společenské zřízení za samozřejmou základnu i rámec o dodržování Paktů o lidských právech. Právě v tom vidí jeho signatáři svůj příspěvek k pokrokovému rozvoji naší socialistické společnosti. Jen ignorováním a zamlčováním těchto podstatných skutečností a názorů dospívá prokuratura k povážlivému zá-

konfrontací

věru, že totiž čl. 28 a 29 Ústavy platí jen pro takové petice a projevy, které orgány moci považují za přijatelné pro sebe a které jim nejsou nepřijemné. Domníváme se, že takový výklad Ústavy, omezující a potlačující kritiku, je nesprávný a že generální prokuratura jeho vyhlášením překračuje svou zákonnou pravomoc.

K otázce přímo nastolené „Prohlášením Charty 77“, zda a jak jsou u nás plněny uvedené Pakty, jež se staly součástí našeho právního řádu, se ani prokuratura ani jiný orgán nevyslovil. Je to otázka závažná, kterou je třeba řešit v zájmu společnosti samé i v zájmu četných občanů, kteří mohou předložit konkrétní důkazy o nedostacích či o přímém porušování zásad i ustanovení těchto Paktů. Pokud se snaha občanů dodat takové důkazy odmítá a předem prohlašuje za trestnou i stíhá rozličnými formami represe a diskriminace, je to jen potvrzením oprávněnosti a pravdivosti jejich kritiky, vyslovené také v „Prohlášení“.

V politické argumentaci prokuratury (a v celé kampani sdělovacích prostředků proti „Prohlášení Charty 77“) má významné místo tvrzení, že text „Prohlášení“ byl publikován v zahraničí teprve poté, co se o něm psalo v cizině, je zamlčována skutečnost, že právě zásahem orgánů bezpečnosti bylo zabráněno řádnému předání „Prohlášení“ jak Federálnímu shromáždění, tak vládě republiky a že právě tento zásah i další represivní kroky proti signatářům vyvolaly zvýšený zájem o zostřenou kritiku v zahraničí. Ne tedy zveřejnění „Charty 77“, ale tyto skutečnosti a opatření, jakož i hlučná a nevěcná kampaň v ČSSR vedená proti „Chartě 77“ mají odpovědnost za rozruch v zahraničí, přičemž je dobře známo, že kritika přichází také od přátel CSSR a od pokrokových kruhů, mj. od některých významných komunistických stran.

Ukazuje se tak, že nikoli „Prohlášení Charty 77“, a jeho zveřejnění v zahraničí, nýbrž především skutečnosti, jež kritizuje a jež jsou i bez něho dostatečně známy, a především způsob,

a šel a podbládní 1616 jaké i „venovatně anti-komunistické a jeho sdělovací kampaň“. (ai hrreni; es. pradány šel text

prolézájí rezerva má a oficiální
propaganda, hovoří

jímž na toto dobré jméno republiky ve světě, obzvláště v pokrokových kruzích. Nesdílíme názor, že kritika těchto skutečností ze strany demokratické veřejnosti za hranicemi má být považována za nepřátelskou kampaň, či za projev nepřipustného vměšování. Dodržování mezinárodních závazků v oblasti lidských práv je, jak ukazuje i citovaný dokument konference komunistických a dělnických stran Evropy, součástí úsilí o prohlubování procesu zmírňování napětí a mírového soužití, a proto i naše vláda a oficiální sdělovací prostředky neváhají kritizovat v jiných státech jevy, které považují za odporující těmto cílům. Také zveřejnění „Charty 77“ v zahraničí není v rozporu s naším právním řádem, neboť odpovídá čl. 19 Paktu o občanských a politických právech.

Z těchto důvodů nepovažujeme stanovisko generální prokuratury k „Prohlášení Charty 77“ za odpovídající Ústavě ani právnímu řádu ČSSR; z politického hlediska je výrazem podjatého neobjektivního přístupu k věci. Žádáme Federální shromáždění o jeho přezkoumání.

Pokud jde pak o celou kampaň vedenou proti „Prohlášení Charty 77“ o obviňování autorů a signatářů z nečestných úmyslů chceme podotknout: Signatáři Charty své stanovisko vyložili, předložili je Ústavním orgánům své země i její veřejnosti. Nemají se s čím skrývat a také nemluví za nikoho jiného než za své osoby. Proto se také podpsali plnými jmény - jak signatáři původní, tak ti, kdo právě v posledních dnech své podpisy připojili. Tím se liší od těch, kdo v srpnu 1963 podepsali jiný dokument, uveřejněný jen za hranicemi ČSSR; dokument v němž, ač nepověřeni, hovořili jménem lidu, napadali tehdejší politiku vedení státu i KSČ a ospravedlňovali mocenský zásah zvenčí do záležitosti Československa. Je příznačné, že signatáři tohoto dokumentu dodnes zůstávají v anonymitě a jejich jména ani Právní a politické zhodnocení jejich jednání nebylo zveřejněno.

Prof. Dr. Jan Patočka

Prof. Dr. Jiří Hájek

Na vědomí: Předsednictvu vlády ČSSR
Generální prokuratuře ČSSR
ČTK

4. února 1977. Praha.

*Stanovisko prof. J. Patočky k prohlášení
Generální prokuratury ČSSR o nelegál-
nosti Charty 77.*

Podepsanému bylo dne 31. ledna t. r. na předvolání přečteno prohlášení, jehož neúplné resumé vyšlo následujícího dne v novinách. Tímto prohlášením byla Charta prohlášena za protisocialistický ideologický pamflet, rovněž tak za ilegální každá činnost v souvislosti s ní konaná a z ní vyplývající.

Podepsaný bere na vědomí, že Generální prokuratura bere podepsaného na vědomí jako mluvčího Charty 77.

Podepsaný protestoval bezprostředně proti jednotlivým stanoviskům a tezím prohlášení jako nepřijatelným. Shledává však, že musí ke stanovisku prokuratury zaujmout stanovisko ještě zásadněji a důkladněji. Prohlášení tak důsažné, vyslovené od úřadu tak autoritativního, kterému je v ČSSR svěřena zákonitá péče o dodržování demokratické zákonnosti, nemůže se obejít přirozeně bez odůvodnění, které, zůstávajíc pouhým míněním Generální prokuratury jako všechny takové eleboráty, již tím, že je publikováno, se vystavuje veřejné kritice. Tento kritický postoj nyní zasílám Generální prokuratuře k uvážení.

„Odůvodněním“ prohlášení Charty 77 za ilegální je tvrzení Generální prokuratury, že svoboda projevu a petiční právo zaručené čl. 28 a 29 Ústavy ČSSR se nemůže vztahovat na protisocialistický pamflet, operující „lžemi a polopravdami“, které pod rouškou adresy k československým nejvyšším orgánům je ve skutečnosti adresován nepřátelským centrům za účelem pomluvy a poškození zájmů republiky. Veškerý pracující lid republiky se prý o tom již vyslovil s rozhořčením. Odsoudily ji též církve. Charta

tvrdí, že u nás vládne jihoafrický apartheid. Vzbuzuje podezření, že za ní stojí ilegální skupina.

Tyto poslední dvě podrobnosti nebyly publikovány v tisku, byly však obsaženy v prohlášení, jehož kopii jsem požadoval, což mi bylo odmítnuto. Žádné tvrzení Charty 77 o nedodržování lidských práv v ČSSR nebylo v prohlášení prokuratury ani vyvráceno, ani oslabeno. Poukáz k tomu, že někde, někteří atd. odsoudili Chartu „s rozhořčením“, nemůže přirozeně platit za důkaz, zvláště běží-li o „odsouzení“ bez seznámení s inkriminovaným dokumentem samým, jehož znění bylo doznane vši veřejnosti, od níž se odsouzení požadovalo na základě nejasného a utrhačského článku Rudého práva, soustavně utajováno; že toto utajování je samo opět flagrantním porušováním práva na svobodu informace, je okolnost, kterou Generální prokuratura vůbec neuznala za hodnou pozornosti, ačkoli jí náleží péče o dodržování socialistické právnosti u nás.

„Odůvodňující“ teze jsou samy nepravdivé a pomlouvačné, je-li pomluva definována jako „vědomé vyřčení a šíření nepravd za účelem poškození zájmů a pověsti jednotlivce, kolektivu, díla či instituce“.

Není pravda, že veškerý pracující lid odsoudil Chartu. Má-li to být doloženo organizovanou kampaní proti Chartě, jejímiž svědky jsme byli v minulých dnech, pak stačí k vyvrácení této teze četné události, k nimž došlo při podpisování početných organizovaných „protestů“ proti Chartě ze strany pracujících, kteří v četných případech protestovali proti tomu, aby byli vyzýváni k podpisu odmítajícímu text, který neznali.

Pokud běží o stanovisko církví, stačí si přečíst text pod uměle zkomponovaným záhlavím, aby bylo jasné, že některé, a to největší církve prohlašují, že Chartu nepodepsaly, o odsouzení Charty že však v nich není řeči. Tendenční způsob uveřejnění, na který se odvolává prohlášení Generální prokuratury, je pouze dalším dokladem toho, o jak chatrná a manipulovaná „fakta“

se toto prohlášení opírá: není to přísně věcná právnícká a filozofická argumentace.

Pokud jde o namítané popírání vedoucí úlohy strany (čl. č. 4 Ústavy ČSSR), je třeba poznamenat výslovně, že není jediný výrok Charty, který by takovouto interpretaci připouštěl. Generální prokuratura spoléhá opět na to, že veřejnost text Charty nezná. Vedoucí úloha strany je samozřejmě nejen slučitelná, nýbrž může být i opřena o zachování základních lidských práv, kterým se státy a tedy i jejich vedoucí síly svolobodně podřizují svým podpisem na mezinárodním paktu.

Totéž je patrné na dalších „argumentech“. Zlý úmysl Charty má být dokázán tím, že je prohlašováno, že text Charty 77 byl dříve uveřejněn v cizině než dodán našim orgánům. „Hodinový“ argument uvádí samozřejmě nepodstatnou okolnost: marně se snaží zastříti skutečnost, že samy orgány bezpečnosti způsobily, že došlo k opožděnému zaslání našim místům, když se policie přičinila, aby k původně plánovanému osobnímu dodání textu nedošlo. Každému nezaujatému je patrné, jaký je důvod publikace v zahraničí a oznamování počínů Charty cizím, ale u nás akreditovaným agenturám: je jim sekvestrace petic a písemností, které je ignorují, neodpovídají a nevstupují ve věcný rozhovor. Dokladů je tolik, že není třeba jednotlivě uvádět: je to takřka zavedná praxe. Na požádání podám hojnost detailních dokladů. Jako mluvčí Charty čestně prohlašuji, že bych nikdy nesáhl k publikaci v zahraničí, kdyby lidská práva, garantována Ústavou i podpisem Paktu, byla u nás zachovávána v tom smyslu, jak o nich mluví Pakt. Tato praxe je tedy sama dokladem nedbání základních lidských práv. Patří k neupřímným způsobům překrucování fakt, když se potom publikace před širší veřejností než je naše, vykládá jako „prostředek nátlaku“, nebo dokonce jako pomlouvání a poškozování zájmů republiky, zatímco jde zcela zřejmě o *defensivní* opatření.

Co se týče tvrzení o nesocialistickosti Charty

77: bylo již v bezprostředním protestu poukázáno, že Charta 77 není v rozporu, nýbrž naopak ve shodě se závěrečným prohlášením konference evropských komunistických stran v Berlíně v létě 1976. Je však též prostou logikou jasné, že zachování lidských práv, práv člověka jako takového, nemůže být v žádném případě *proti* zájmům pracujícího člověka jako takového, že jej naopak chrání a běží ve směru jeho zájmů. Výtka, že běží o „Zájmy úzké skupiny“, je nejen neodůvodněná, nýbrž hluboce nelogická; svědčí o tom, že autoři prohlášení Generální prokuratury dostatečně neuvážili sám základní pojem lidských práv.

Výklad čl. 28 a 34 Ústavy ČSSR podávaný Generální prokuraturou, je v celku nejasný a neobstojí. Svědčí jen o tom, co mělo být utajeno: že lidská práva nejsou v ČSSR aplikována, neplatí v tom znění a rozsahu, jak o nich mluví Pakt o lidských právech zcela jednoznačně, nýbrž podřizují se libovolným interpretacím osobujícím si „právo“ proklamovat, co je a co není zájem pracujících a společnosti vcelku, právo, jež ve skutečnosti nemůže být definováno bez přihlídnutí k základním lidským právům tak, jak je formuluje Pakt a jak je chápe zdravý lidský rozum.

Z těchto a jiných obdobných důvodů nemohu uznat prohlášení Generální prokuratury za akt, který by mohl zviklat signatáře Charty v jejich přesvědčení, že pravda a legalita jsou na jejich straně.

Je mi dobře známo, že prohlášení Generální prokuratury znamená pro mne osobně vyhrůžku, že budu obviněn. Obvinění pod průhlednými záminkami, ve skutečnosti, pro zachování lidských práv, je perspektiva, která mne nezastrašuje. Víím také, co znamená proces za stávajících poměrů, kdy rozsudky se nevypracovávají v soudní síni nezávislým soudem, nýbrž rozhodují se předem a jinde z jiných než právnických hledisek, kde „účast veřejnosti“ je zaručena naplněním většiny soudní síně příslušníky Státní bezpečnosti a kde se nepřihlíží k argumen-

tům obhajoby. Čelím tomu s klidem, který zaručuje dobrá věc.

Prof. dr. Jan P a t o č k a

23. února 1977. Praha.

Dopis mluvčích Charty 77 prof. J. Hájka a prof. J. Patočky Federálnímu shromáždění ČSSR obhajující ústavní právo každého čs. občana vyvíjet aktivitu na podporu realizace Mezinárodních paktů o lidských právech v Československu.

Ve dnech 16. a 17. tm. byli mluvčí Charty 77 pozváni na ministerstvo vnitra ČSSR, kde z ústního vyjádření dvou pracovníků tohoto úřadu (maj. Procházky a další osoby, jež odmítla uvést své jméno a hodnost) vyrozuměli, že vláda ČSSR nehodlá se signatáři Prohlášení Charty 77 z 1. 1. 1977 jednat věcně o obsahu tohoto dokumentu a že veškeré další jednání v této věci je záležitostí orgánů činných v trestním řízení. Toto stanovisko nebylo nikterak právně ani jinak zdůvodněno.

Mluvčí Charty mohou jen vyslovit podivení nad takovou reakcí ústavního orgánu na podněty občanů předložené mu v plném souladu s čl. 29 Ústavy ČSSR, který rovněž stanoví, jak na takové podněty má být odpovídáno. Nedomnívají se, že to, co jim bylo sděleno úředníky ministerstva vnitra, odpovídá duchu a literě citovaného ustanovení ústavy. S odvoláním na tento čl. 29 nadále považují sebe i další občany za plně oprávněny k tomu, aby upozorňovali ústavní i jiné orgány naší republiky na problémy související s dodržováním mezinárodních paktů o lidských právech platných v ČSSR od 23. března 1976 (uverejněných ve Sbírce zákonů pod č. 120/1976) a předkládali také příslušné podněty i návrhy.

Prof. dr. Jan Patočka

Prof. dr. Jiří Hájek

Kopie předsednictvu vlády ČSSR

3. března 1977. Praha.

Prohlášení prof. J. Patočky o jeho rozhovorech s holandskými novináři a holandským ministrem zahraničí.

Na požádání Fed. ministerstva vnitra, tlumočeného mi dne 2. března dvěma zaměstanci, a hlavně abych učinil přítrž různým nesprávným výkladům, podávám tento písemný výklad o událostech, k nimž došlo dne 1. března při příležitosti návštěvy holandského pana ministra zahraničních věcí.

Dne 2. března t. r. mne v dopoledních hodinách navštívila skupina mně dosud neznámých holandských žurnalistů využívající svého obecně lidského práva na volnost pohybu a volnost přijímání a šíření informací, a žádala o rozhovor. Nebyl jsem na návštěvu nikým předem upozorněn, telefon od jisté doby nemám, pošta žádné oznámení nepřinesla. Holandsky neumím, holandská jména osob ani časopisů dobře neznám, tím méně si je pamatuji. Důvodem, proč uvedení navštívili právě mne, nebylo nic jiného, než že jsem jim znám jako mluvčí Prohlášení Charty 77. Během rozhovorů, na jejichž hlavní témata se v podrobnostech pamatuji jen natolik, že běželo o Chartu, její charakter, způsob „polemiky“ proti ní v domácích sdělovacích prostředcích, o naši nemožnost bránit své názory a svou čest na půdě domácích sdělovacích prostředků, vynořila se myšlenka, že nizozemský pan ministr zahraničních věcí sice neprojevil žádnou iniciativu, že by chtěl rozmlouvat s některými ze signatářů Charty, že by však snad mohl vyhovět prosbě některého signatáře Charty o krátký rozhovor. Tuto myšlenku rozvinul jsem ihned v tom směru, že bych sám o takové krátké přijetí požádal. Někteří, možná všichni z uvedených novinářů, patřili zřejmě k průvodu pana ministra, takže jsme se po ukon-

čení pohovorů odebrali společně do hotelu Intercontinental, kde sídlila holandská delegace, aby-
chom očekávali příjezd pana ministra od oficiálních rozhovorů a jeho rozhodnutí.

Po jeho příjezdu jsem byl uveden do sálu, kde se měla konat tisková konference pana ministra. Po představení mne pan ministr posadil vedle sebe u konferenčního stolku, ve zbytku místnosti zaujali místa novináři. Nato mi pan ministr pokynul, abych přednesl svou záležitost. Vyložil jsem stručně to, co je všeobecně známo, že totiž podle našeho názoru i znění zákonů stojí Charta 77 plně na půdě legality, že její signatáři se cítí loajálními občany tohoto státu, neusilují o žádné politické změny, týkající se ústavy nebo zákonů a usilují toliko o to, aby práva ústavou a známými mezinárodními pakty kodifikovaná byla důsledně zachovávána a k tomuto účelu nabízejí své služby v podobě diskuse s kompetentními činiteli. Ujistil jsem závěrem pana ministra, že z této půdy Charta neustoupí, a setrvá provždy na cestě legality.

Odpověď pana ministra byla stručná: Zdůraznil napřed princip nevměšování do vnitřních záležitostí, nato prohlásil, že lidská práva a jejich osud byl a vždy bude předmětem jeho pozornosti. Nato pokynul, že rozhovor je skončen, já poděkoval a rozloučil se.

V jedné z vedlejších místností jsem se stal nečekaně předmětem mnoha otázek přítomných novinářů, které jsem zodpovídal podle svého vědomí a svědomí; týkaly se hlavně Charty, zčásti též mé osoby apod.

Prof. dr. Jan Patočka

8. března 1977. Praha.

*Politický testament prof. J. Patočky o
smyslu Charty 77. - Co můžeme očekávat
od Charty 77?*

Mezi početnými otázkami, které nám kladou domácí i cizí (a jež si musíme ovšem klást i sami) je otázka tohoto titulu jedna z nejpálčivějších. Vždyť každý konflikt směřuje k vyřešení a je to výsledek, který nakonec rozhoduje, ať jinak máme sympatie pro tu či onu stranu na základě způsobu, jak si počíná. A sympatií vzbudila Charta dost, nepotřebuje si více přát; čím větší sympatie, tím však bývá větší i starost. A tak se musí vyjadřovat často také způsobem, který na první pohled nemusí být příjemný: vždyť není právě slast být upomenut na iluze, kterým se člověk rád oddává a zejména tehdy, když zřetelně visí na tenkém provázku nad velikou hloubkou, když na opačné straně je veškerá moc a její takřka nespočetné prostředky, kdežto na vlastní straně jsou téměř veskrze jen "ideální" položky. Co může pak Charta očekávat? Jaká je její budoucnost? Mnozí tazatelé jdou až tak daleko, že se ptají: nezhorší Charta situaci naší společnosti? Nezavdá podnět k další represi, k potlačení těch, o kterých se dosud nevědělo, že patří ke kritikům - a k "zvýšené bdělosti" vůbec, která postihne všechny bez rozdílu, pokud měli ještě nějakou volnost pro ruce a lokty? Vždyť tak tomu přece bylo po r. 1968-69: napřed pohovory a všelijaké očištné komise, pak vylučování ze strany a ze zaměstnání, systematický sběr kádrového materiálu, nemožnost pro určité lidi uchytit se kdekoliv, pronásledování i rodinných příslušníků atd atd. až po stále opakované "komplexní hodnocení", u kterých si mnozí slibují, že jednou přestanou a která přestat nemusí.

Odpovězme si však otevřeně: žádná poddajnost zatím nevedla k zlepšení, nýbrž jen k zhoršení situace. Čím větší strach a servilnost, tím více si mocní troufali, troufají a budou tróufat. Není žádný prostředek, jak zmenšit jejich tlak, než jsou-li znejistěni, vidí-li, že nespravedlnost a diskriminace nejsou zapomínány, že se nad tím vším voda nezavírá. To neznamená vyzývání k bezmocnému vyhrožování, nýbrž chování za všech okolností důstojnému, neustrašenému, pravdivému, které imponuje prostě tím, jak se odráží od oficiálního.

Kvalitativně a v jednotlivých případech se tedy represe může zvětšit. Lidé mohou ztrácet i taková zaměstnání, která dodnes byla útočištěm: noční hlídačství, mytí oken, topičství, pomocná místa v nemocnicích. Ale ne nadlouho, někdo to nakonec udělat musí. A kvalitativně to všechno není nic nového. Nevyvází to než zdaleka ono znejistění, kterému je sebevědomí mocipánů vystaveno. Nikdy si již nemohou být jisti, koho mají před sebou, nikdy již nebudou vědět, zda ti, kdo je poslouchají dnes, budou k tomu ochotni ještě zítra, až se ukáže vhodná příležitost být zas opravdu sami sebou.

Ať mi je dobře rozuměno: neradíme k neupřimnosti, nýbrž naopak k tomu neříkat a nekonat nikdy nic nevhodného, pokud to není vynuceno; nedělat to ze závisti a pro svůj větší vlastní prospěch. Takové jednání vynutí i uznání protivníka a solidaritu stejně postižených. Bylo základem dosavadního úspěchu Charty 77 - spolu s opačným jednáním těch, kdo proti ní bojovali.

Fakt, že protivníci Charty v oné divoké kampani rozpoutali vášnivou polemiku bez ohledu na fakta, ve skutečnosti, že operovali neprokázanými tvrzeními, že nás kacěřovali dříve, než svůj názor mohly říci jedině kompetentní instance, že nás nechali utloukat zřejmě zmanipulovanými rezolucemi, získalo nám doma i v cizině více sympatií, než jsme si troufali očekávat. To je již samo důležitým výsledkem:

nevina a slušné vystupování je rovněž mocný faktor politické skutečnosti. Zákonnost vystoupení Charty, fakt, že celý její cíl je pěstění zákonnosti bezvýjimečné a veřejně kontrolované, zřejmě nechce protivníků přistoupit na tuto zásadu rovnosti občana před zákonem, uhýbání od věcného k osobnímu-to vše nám získalo mnoho politické půdy a donucuje i protivníka, aby si uvědomil, že musí hledat nové prostředky boje, než je pouhé velkopanské utloukání průhlednými báchorkami o protistátních centrech a odmítání diskuse s domněle zkompromitovanými. Neboť neběží o osoby, nýbrž o věcné argumenty, a těch na straně protivníků dosud vůbec nebylo.

Ale právě zde se dobře s námi cítící tazatel nezastaví. Jak dlouho si myslíte, že budete mít sympatie vlastních lidí, nebudete-li s to jim pomoci něčím jiným než papírovými protesty? A jak dlouho vydrží sympatie ciziny, která nakonec musí přeci počítat s realitami, jak jsou, a která přeci musí jednat s těmi, kdo mají v rukou ty skutečnosti, na kterých závisí reálný život lidstva, odzbrojení, mír, zásobování základními surovinami?

Pokusme se obrátit otázku. Zeptejme se, co čekáme my od Charty, t.j. od podpisu Mezinárodních paktů o lidských právech, o právech hospodářských, sociálních a kulturních. A zeptejme se, co od jejich podpisu čekali ti, kdo je podpisovali na obou stranách bariéry. Nebude potom jasnější, čeho Charta už dnes docílila? Nemýlíme-li se, očekávali podpisovači mnohých zemí Východu, že se na chování mocných k publiku nebude muset nic měnit, že všechno bude jako předtím. Na druhé straně se však vkládalo do paktů mnoho nadějí, obecnostvo bylo ochotno vidět v nich novou, ba jedinou jasnou garancii toho, že se nebudou opakovat události dvacátých a třicátých let v Sovětském svazu a padesátých let u nás, k nimž došlo přesto, že tyto státy se zapřísahaly socialismem, lidskostí a nejsvobodnějšími ústavami na světě. Po ústavní a zákonité stránce v nich přece od

těch dob nedošlo k žádným podstatným změnám, ne-li k horšímu! Mezinárodní pakty na základě konference v Helsinkách však přinesly něco vskutku nového a s tím novou naději lidstva. Důvod, proč vystoupení Charty a vystoupení proti Chartě, jež nelze nazvat jinak než zběsilým, vzbudilo takovou pozornost a stalo se jednou z velkých událostí, nebyl nic jiného, než toto dvojí očekávání a jeho zklamání. Zde tedy vidíme, že Charta již vykonala, čeho již dosáhla! Ukázalo se, že realizace paktů nebude tak hladkou věcí, jak by se mohlo zdát, že existuje pojetí socialismu, které mu rozumí nikoli "demokraticky", nýbrž spíše despoticky, a že není proto ochotno se svými demokratickými partnery diskutovat, aspoň o všem a bezpodmínečně. Že si mnozí na tento způsob teprve budou muset zvykat. Že sice už dnes se mu hledí na pohled přizpůsobit, ale že je cesta daleká. A že toto bylo odkryto, že svět nezůstal potmě a v nejistotách, v mlhách, je přece kladný výsledek, je pozitivní výsledek Charty! Jsme přesvědčeni, že není nikdo na světě, kdo neví, že helsinské výsledky musí být přijaty, jinak že nevyjdeme z různých modalit válek a skoroválek; že není, kdo by nevěděl, že musí udělat mnoho ústupků. Ale jak hrozně dlouhá je to ještě cesta, víme teprve dnes a díky Chartě! Díky jí víme též, že svět je zklamán, bolestně zklamán ve svých očekáváních! Což si někdo myslí, že důvodem popularity Charty je buď láska k nám (naprosto světu neznámým), nebo nějaké spiknutí těch, kdo intrikují proti uvolnění napětí? Nikoli, je to zklamání z falešného uvolnění napětí, které mluví z hlasů západních socialistů a komunistů, kteří žádají, ba prosí o slušné zacházení se signatáři Charty!

Tak vida, bude znít odpověď, přiznáváte přece: hlavní "pozitivní" výsledek Charty je to, co jeden západní politik označil, "že se východní státy octnou v Bělehradě na lavici obžalovaných". Tato slova ani ten úmysl

nejsou od nás. Do Bělehradu je krom toho ještě daleko. Východní země urazily notný kus cesty od padesátých let k realizaci lidských práv; proč se pojednou tak polekaly a poplašily? Přes tvrdá slova a nedobré činy nejsou všechny cesty přece zavřeny. Vidíme dokonce, že jakési, podle nás dost ještě hanebné, ale přece jen uvolňování se děje tak, že by ho nebylo, nebýt Charty; tak např. v přijímání do kulturních svazů, kde ovšem podpis Anticharty byl neslavnou vstupenkou; vedle jiných neméně "slavných". Ale naší věcí není nikomu nahlížet do svědomí, nýbrž pouze pozorovat a konstatovat.

Ale také pozorovat a konstatovat vývoj vnitřních věcí! Konstatovat, že lidé dnes zase vědí, že existují věci, pro které stojí za to také trpět. Že věci, pro které se eventuálně trpí, jsou ty, pro které stojí za to žít. Že tzv. umění, literatura, kultura etc. bez těchto věcí jsou pouhý řemeslný provoz, který to nikdy nepřivede nikam než z kanceláře do účtárny a z účtárny do kanceláře. To všechno dnes víme – nemalou měrou díky Chartě 77 a všemu tomu, co s ní souvisí.

Možná, že mocní tohoto světa budou pomalu volit tu cestu, že si budou předem rozmýšlet, jak přizpůsobit své zamyšlené činy písmenu Paktů. Již to je jistý zisk; stane-li se zvykem, bude ku prospěchu všech. Charta nezamýšlela nikdy působit jinak než pedagogicky. Ale pedagogicky působit – co to znamená? Vychovávat se může pouze každý sám, ovšem často stržen příkladem; též varován špatnými výsledky a poučen rozmluvou, diskusí. Výchova, to znamená pochopit, že je něco jiného v životě než strach a prospěch a že tam, kde se maxima "úcel světi prostředky" vykládá: "Libovolný úcel světi libovolné prostředky", vede to rovnou do černé díry. Charta by chtěla, aby podřízení jednali samočinně a dobrovolně a nadřízení aby viděli, že stojí zato být uznáván jedině lidmi, kteří jsou si

vědomi své důstojnosti. Aby si lidé uvědomovali, že na světě nerozhodují ani peníze, ani síla, ba ani nadání, nýbrž že nejdůležitější je pochopit pravý okamžik a přijít včas.

Krátce: od Charty je možno čekat, že v náš život vstoupí nová ideová orientace, která sice nijak nestojí v protikladu k orientaci socialistické, která dosud měla monopol tak exkluzivní, že mohla reklamovat svou přednost dokonce i ve formě očividně nedostatečné: orientace na základní lidská práva, na morální element v životě politickém i soukromém; Charta neustane připomínat, co náš život dluží oněm právům, která zákonitě našim občanům patří, neustane to připomínat naši i cizí veřejnosti, ať je riziko této činnosti jakékoliv.

prof. dr. Jan Patočka

21. května 1977. Praha.

Prohlášení V. Havla po propuštění z vyšetřovací vazby.

«Dne 14. ledna 1977 jsem byl vzat do vyšetřovací vazby jako obviněný z podvracení republiky podle § 98 trestního zákona. Hlavní skutky, oč se toto obvinění opíralo jsou-jak z vyšetřování vyplynulo-můj otevřený dopis Dr. G. Husákovi z roku 1975 a podezření, že jsem hlavním iniciátorem a organizátorem Charty 77.

Později bylo toto obvinění vyčleněno k samostatnému trestnímu stíhání a nyní jsem bezprostředně stíhán pro pokus o poškození zájmů republiky v zahraničí (§ 112 tr. zák.), opírající se o jiný skutek.

Za této situace a po odpovědném zvážení všech objektivních skutečností jsem se rozhodl nabídnout generálnímu prokurátorovi ČSSR záruky v tom smyslu, že se nebudu nadále podílet na činnosti, která by mohla být kvalifikována jako trestná. Tyto záruky, pro něž jsem se rozhodl dobrovolně a za nimiž plně stojím, obsahují m. j. závazek, že se za dané situace vyvaruji veřejných politických vystoupení. V protokolech, konkrétně tyto záruky jsem ovšem výslovně zdůraznil, že se nezříkám – a nikdy nezřeknu – svého podpisu Charty 77, resp. morálního závazku, který z tohoto podpisu vyplývá, totiž zasazovat se za osoby, které se stanou obětmi bezpráví a že se budu snažit využít všech možností, které uznám za účinné, konstruktivní a v souladu s čs. právním řádem.

Na této skutečnosti nic nemění fakt, že jsem se za daných okolností vzdal funkce mluvčího Charty 77. Charta 77 ve svém prohlášení zdůrazňuje, že není pokusem o politické opoziční vystoupení, ale že jejím cílem je zasazovat se o dodržování občanských práv tam, kde podle názorů signatářů jsou porušována.

Domnívám se, že postoj, který jsem vyjádřil ve svém dopise prokurátorovi je v souladu s tímto jejím původním záměrem. Distancovali se od něčeho, pak pouze od kampaní, které se pokoušejí přisoudit Chartě 77 opoziční politické cíle, ať už jsou rozpoutávány v tisku zahraničním nebo domácím. Cítím se být spisovatelem, kterému není lhostejné postavení občana v jeho zemi a nikoliv politikem.

Oznámení o mém propuštění z vazby, které publikovaly čs. sdělovací prostředky, kombinují ze souvislostí vytržené úryvky z mých vyjádření s formulacemi, které jsem nikdy neřekl, čímž-bohužel-můj postoj značně zkresluje».

Václav Havel

26. května 1977. Praha.

Sdělení Charty 77 o resignaci V. Havla na funkci mluvčího Charty 77, podepsané prof. J. Hájkem.

Spisovatel Václav Havel sdělil po svém propuštění z vyšetřovací vazby dostupnému počtu signatářů Charty 77, že složil do jejich rukou funkci mluvčího Charty 77, které se dobrovolně ujal k 1.1.1977, a to především proto, že by ji za dané situace, kdy je proti němu vedeno dvojí trestní stíhání, nemohl bez překážek vykonávat.

Na jeho přesvědčení a na jeho závazcích, vyplývajících z podpisu Charty 77 se při tom nic nezměnilo. Signatáři Charty 77, kteří měli možnost s Václavem Havlem hovořit souhlasí, že tento postoj je zcela pochopitelný. Jeho interpretaci v čs. sdělovacích prostředcích lze však považovat za tendenční pokus pošpinit pověst čestného člověka.

Prof. Dr. Jiří Hájek,
mluvčí Charty 77

30. května 1977. Praha.

Dopis skupiny signatářů Charty 77 signovaný mluvčím Charty prof. J. Hájkem Federálnímu shromáždění ČSSR. Obsahuje souhrnný přehled o pracovní perzekuci příslušníků hnutí Charty 77.

Právo na práci je skutečně jedním z nejdůležitějších práv člověka a občana. Právem na práci se rozumí, že člověk má možnost vykonávat takovou práci, která odpovídá jeho schopnostem, kvalifikaci a zájmům. Československá ústava zaručuje toto právo všem občanům a nespojuje je se žádnými dalšími politickými či sociálními požadavky. Avšak pracovní a sociální diskriminace statisíců československých občanů v minulosti a v současnosti prokazuje, že v Československu je toto právo uplatňováno podmíněně, že neplatí pro všechny, a že kritéria, podle kterých platí toto právo pro někoho více a pro někoho méně, a pro jiné vůbec ne, nejsou dána platnou právní normou, ale jsou svévolná, tj. mění se podle okamžitých potřeb politické moci.

Zbavení práva na práci jako forma „politického trestu“ není v Československu ničím novým. V živé paměti společnosti jsou vlny takových represí po roce 1948, v padesátých letech, po „maďarských událostech“ a po roce 1969. Je nesporné, že touto pracovní diskriminací nebyli postiženi jenom jednotliví občané, ale že jí byla značně ochuzena celá naše společnost.

Případy pracovních postihů, zejména po roce 1969, byly ve stovkách a tisících případech zdokumentovány: tyto represe nebyly až na zanedbatelné případy napraveny. Proto, jsou-li dnes opět tak či onak vyhazovány z práce „pouze“ desítky a stovky lidí, je to velmi srozumitelnou hrozbou pro celou společnost, že kritický názor a aktivní občanský postoj přináší riziko, že repríza masového propouštění z práce je opět možná. Není tudíž nadsázkou, konstatujeme-li, že právo na

práci je v ČSSR spíše odměnou než právem, odměnou, kterou je možné kdykoli a komukoli „za trest“ odejmout.

Takový stav je ovšem v rozporu s Ústavou i s platnými zákony. Novelizace zákoníku práce v roce 1975 formulovala ta ustanovení, která byla upravena po roce 1969 s cílem umožnit masové propouštění občanů podle potřeb politické moci. Na mezinárodním fóru v Mezinárodní organizaci práce, kde ČSSR byla na seznamu států nedodržujících přijaté závazky, vládní mluvčí ČSSR prohlásil, že nové znění příslušných ustanovení zákoníku práce již vyhovuje mezinárodním normám, m. j. i mezinárodním paktům o občanských a politických právech a o právech hospodářských, sociálních a kulturních, a že znemožňuje, aby docházelo k propouštění z práce z politických důvodů. M. j. konkrétně prohlásil, že „revidovaný text čl. 53 ZP (týkající se okamžitého propouštění z práce - poz. autorů) se týká případů, v nichž pracovník ohrozil bezpečnost státu. V takových případech je nutno dodat důkazy, že pracovník se dopustil činu takového rázu, že uvádí v nebezpečí bezpečnost státu. Bezpečností státu se rozumí neporušenost státního území, neporušenost způsobilosti státu organizovat svoji obranu, neporušenost státních institucí a státního tajemství“ (podle zápisu č. 36 ze 60. zasedání MOP v Ženevě). Čs. státní mluvčí nenamítal proti závěru komise znalců MOP, která po tomto oficiálním ujištění zaujala následující stanovisko (viz cit. zápis): „Nyní se zdá, že nové znění článků 46 a 53 zák. práce, v nichž byl nahrazen pojem „porušení socialistického společenského řádu“ pojem „ohrožení bezpečnosti státu“ odstraňuje charakteristické znaky předchozího textu, které mohly dávat podklad k námitkám. Je důležité, aby tyto změny byly propagovány a skutečně uplatňovány. Je třeba zdůraznit, že neshodu v politických rozhodnutích nebo politických názorech nelze považovat za vázanu na bezpečnost státu, nýbrž za věc vztahující se k svobodě myšlení. Je důležité uplat-

ňovat literu, ale také ducha dohody.”

Propouštění ze zaměstnání řady čs. občanů za to, že podepsali „Prohlášení Charty 77”, dovolávající se dodržování paktů o lidských právech ratifikovaných Federálním shromážděním a publikovaných ve Sbírce zákonů č. 120/1976, a dalších pak za to, že odmítli Chartu 77 odsoudit, svědčí o tom, že výklad zákoníku práce podaný čs. zástupcem v MOP není v Československu obecně přijatým výkladem. I dnes považuje mnoho zaměstnavatelů například podpis Charty 77 za „ohrožení bezpečnosti státu”. Stejně stanovisko zaujímá i generální prokurátor ČSSR, funkcionář, jehož základní povinností je dbát na dodržování jak litery tak i ducha zákonů a nepřipouštět, aby byly rozdílně vykládány pro domácí a zahraniční potřebu, i soudy, které projednávají pracovněprávní spory.

Shromáždili jsme řadu údajů, které prokazují postih občanů v pracovní sféře. Hnutí Charta 77 chce spolupůsobit při řešení problémů spojených s uplatňováním občanských a lidských práv a v této souvislosti mj. zveřejňovat případy porušování československým právním řádem garantovaných práv občanů. Jestliže jsou v této zprávě zachyceny převážně případy porušování práv těchto občanů, kteří podepsali Chartu 77, není to v žádném případě proto, že by se hnutí Charta 77 zajímalo výlučně o osudy svých signatářů. Avšak v současné vlně pracovních perzekucí jsou převážně postihováni právě oni. Charta 77 hodlá tedy i nadále zveřejňovat všechny případy porušování práv občanů, o kterých se její signatáři dovědí a předkládat je kompetentním čs. místům.

Dokumentace není úplná a nepodchycuje ani všechny případy propouštění ze zaměstnání, k nimž došlo v posledních týdnech. K pracovním postihům totiž dochází i nadále, a soudní spory o jejich neplatnost vesměs neskončily a dokumentace se obtížně opatřuje zejména z mimopražských míst. K 30. dubnu je ve zprávě podchyceno 81 případů, a to buď kopiemi výpovědí a dalších úředních dokladů, dále podrobnými zá-

znamy, či jinými informacemi o konkrétních případech. V textu jsou odkazy na dokumentaci uvedeny čísly v závorkách.

Občané zaujímající aktivně kritický vztah k současnému režimu jsou v pracovněprávní sféře postihováni zejména takto:

1. Okamžitým zrušením pracovního poměru;
2. výpovědí s 1-3 měsíční výpovědní lhůtou;
3. rozvázáním pracovního poměru dohodou, k níž byl zaměstnanec donucen nejhrůznějším nátlakem, nejednou i vydíráním;

4. neuzavřením smlouvy o trvalém pracovním poměru po uplynutí měsíční zkušební lhůty s těmi, kteří právě měnili místo nebo kteří se snaží nastoupit nové místo poté, kdy jejich předchozí pracovní poměr byl protiprávně ukončen;

5. vytvořením situace, kdy občan po ukončení jednoho zaměstnání nemůže získat zaměstnání nové;

6. přeražením na horší nebo méně placenou práci neodpovídající schopnostem, kvalifikací či zájmům, s čímž pracovník musí souhlasit, protože mu jinak hrozí rozvázání pracovního poměru;

7. jinými způsoby, které nelze postihnout jedinou shrnující charakteristikou.

Pro názornost uvedeme několik případů prokazujících nezákonnost postupu zaměstnavatelů.

1. Je zdokumentováno 19 případů, kdy zejména v souvislosti s Chartou 77 byl občanům okamžitě zrušen pracovní poměr.

Důvodem pro okamžité zrušení pracovního poměru samostatného přípraváře v Pražské stavební obnově ing. Oldřichem Hromádkem (1) např. bylo, že podpisem Charty 77 se dopustil: „a/ ... vážného provinění proti zájmům dělnické třídy a našeho socialistického zřízení a hrubého porušení pracovní kázně; b/ přímo se podílel na ohrožení bezpečnosti ČSSR, a to zejména integrity jejího státního zřízení a mezinárodních vztahů”. Ve vyjádření k žalobě doc. Zd. Mlynáře (2), entomologa v Národním muzeu, se praví: „Tím, že žalobce tzv. Chartu 77 podepsal, způsobil spolu

s ostatními podepisovateli, že její uveřejnění v západních sdělovacích prostředcích se stalo podnětem k pomlouvačné kampani proti stěžejním základům našeho socialistického zřízení. Socialistické společenské zřízení našeho státu je v rámci spojenectví států socialistické soustavy hlavní zárukou naší bezpečnosti. Dobrovolný podpis tzv. Charty 77 je proto nutné pokládat za ohrožení bezpečnosti státu...“ . A v další výpovědi, dané Ladislavu Dvořákovi (3) ředitelem Státní knihovny ČSR v Praze, chybí jen výše trestu, k němuž zaměstnavatel odsuzuje svého zaměstnance; „... Současně jste se dopustil jednání, naplňujícího znaky skutkové podstaty trestného činu proti základům republiky...“ V těchto odůvodněných výpovědích, stejně jako v řadě dalších se za ohrožení bezpečnosti státu vydává právě to, co čs. vládní mluvčí na fóru MOP vyloučil.

Obdobně je právo porušováno při zdůvodňování okamžitého zrušení pracovního poměru podle § 53, odst. 1b, t. j. tak hrubým porušením pracovní kázně, že by setrvání pracovníka na pracovišti během výpovědní lhůty bránilo udržet pracovní kázeň v organizaci. Je nezákonné vydávat za „hrubé porušení pracovní kázně“ podpis dokumentů o lidských právech, k němuž se pracovníci rozhodli zcela mimo pracovní proces, ve své soukromé sféře. Např. rektor University Karlovy ve výpovědích Blanky Dobešové (4) a doc. Radima Palouše (5) uvádí, že důvodem k výpovědi „... je skutečnost, že jste podepsala protisocialistické prohlášení tzv. Charty 77. Tím jste porušila pracovní kázeň tak hrubým způsobem, že Vaše ponechání na Universitě Karlově do uplynutí výpovědní lhůty není možné z důvodu udržení pracovní kázně.“ Obdobně byli na hodinu propuštěni historička Anna Fárová (6, 7), doc. František Jiránek (8), který v minulých dnech zemřel, ing. Petr Kabeš (9), prof. Miroslav Kusý (10), Ivan Medek, JUDr. Petr Pithart (11), Květoslava Princová (12), Drahuše Proboštová, Helena Seidlová (13), Břetislav Verner (14), Karel Kyncl (15, 16) byl nejdříve změnou pracovní

smlouvy, s níž nesouhlasil, přeložen na jinou práci a byl mu zakázán přístup na původní pracoviště. Protože se odmítl dostavit na nově určené pracoviště, byl jeho pracovní poměr okamžitě zrušen pro hrubé porušení pracovní kázně. Tak byl protiprávně propuštěn ze zaměstnání občan, který podepsal Chartu 77, aniž o této rozhodující okolnosti ve výpovědi padlo jediné slovo.

Podle stejného ustanovení zákoníku práce byl okamžitě zrušen pracovní poměr středoškolských profesorů Jana Urbana (17) a Karla Pecháčka (18), i řidiče Michala Rabase (19), protože odmítli na svém pracovišti hlasovat pro rezoluci odsuzující Chartu 77!

2. V dokumentaci je uvedeno 23 případů rozvázání pracovního poměru podle § 46. Podle tohoto paragrafu lze dát výpověď, „nesplňuje-li pracovník předpoklady stanovené právními předpisy pro výkon sjednané práce“, nebo „nesplňuje-li požadavky, které jsou nezbytnou potřebou pro řádný výkon jeho práce“. Výzkumný ústav polygrafický sdělil prof. Vl. Kašíkovi (20), že „vzhledem ke skutečnosti, že jste ... signatářem v dokumentu Charta 77, který byl sepsán a použit proti zájmům ČSSR a proti socialistickému zřízení našeho státu, považujeme Vaši další činnost v našem výzkumném ústavu za neúnosnou“. Za neúnosné považovali rovněž vedoucí pracovníci n. p. Vojenské stavby setrvání na stavbě pražského metra jako dělníka-vrátkaře dr. Karla Kostrouna (21), jako nočního hlídače v Národní galerii filozofa Tomáše Brunclíka (22) a Pavla Blattného (23), v n. p. Železniční stavitelství jako dělníka-vedoucího party dr. Jiřího Čutky (24). Obdobné výpovědi dostali ing. Antonín Bělohoubek (25), Zuzana Dienstbierová (26), Zbyněk Hejda (27), prof. Zdeněk Jičínský (28), ing. Jan Lestinský, Jindra Kadlecová (29), doc. Vladimír Klokočka (30), Jiří Pallas (31), RNDr. Martin Palouš (32), PhDr. Zdeněk Pinc (33), Jan Šabata (34), PhDr. Tomáš Vrba, ing. Richard Urx (35), MUDr. Jiřina Zelenková (36) a dále Bona-

ventura Bouše, Soňa Čechová, Vladimír Čech, Michal Dymáček, Vladimír Nepustil a Tomáš Růžička. Jak je zřejmé, navzdory tvrzení čs. vládního mluvčího v MOP jsou i nadále čs. občané propouštěni ze zaměstnání z politických důvodů.

3. Po dohodě byl pracovní poměr rozvázán se šesti občany, kteří podepsali Chartu 77. Platnost takových dohod je sporná, protože byly uzavírány pod nátlakem, pod hrozbou ztráty zaměstnání podle §§ 46 nebo 53 ZP. Jitka Matzenauerová (37) uvádí, že jí organizace (Státní knihovna) pohrozila, že neskončí-li pracovní poměr sama (tj. dohodou), dostane výpověď „pro ztrátu důvěry“. Obdobně ukončil svůj pracovní poměr Ludvík Kavín, Hana Svobodová a František Vaněček (38); dr. Jaroslav Krejčí a Jaroslava Binarová museli ukončit svůj pracovní poměr dohodou, neboť jejich zaměstnavatelé jim pohrozili, že jinak nedostanou souhlas s jejich vystěhováním do Rakouska, o což žádají.

4. Během zkušební lhůty bylo propuštěno ze zaměstnání pět občanů, kteří právě měnili zaměstnání a u nichž časová i věcná souvislost mezi neuzavřením pracovní smlouvy a podpisem Charty 77 je očividná. Jde o čítankový příklad zneužití práva, protože odmítnutí uzavřít smlouvu není nutné nijak zdůvodňovat. Tímto způsobem přišli o práci Miluše Števíčová, prodavačka ve Verneřicích (prodejna uzavřena, protože v ní neměl kdo prodávat), Pavel Šremer, Ivan Dejmal (39), který myl výklady v podniku Úklid (bylo mu písemně sděleno, že „... dostali jsme příkaz rozvázat s Vámi pracovní poměr ve zkušební lhůtě“) a Jaromír Litera. S Drahuší Proboštovou byl nejdříve rozvázán pracovní poměr podle § 53. Za pomoci odboru pracovních sil ONV Praha 1 našla nové zaměstnání, avšak ve zkušební době byla propuštěna.

V souvislosti s Chartou 77 ztratili další občané práci za rozmanitých okolností. Filozof Milan Machovec (40) nesmí hrát na varhany v kostele sv. Antonína v Praze. Ústně mu bylo sděleno, že ze skutečnosti, že hraje v kostele, bylo vyvozeno,

že je církevní osobou a proto potřebuje k výkonu svého povolání státní souhlas obdobně jako duchovní. Duchovní František Korbela ještě 28. 2. 1977 obdržel příslib státního souhlasu, ale vzápětí byl slib odvolán. Doc. Ján Mlynárik nedostal místo vrátného ve studentské koleji, Jan Princ (41), který opouštěl místo asistenta na FÚ ČSAV, protože následoval manželku do místa bydliště, nedostal slíbené místo ekonoma na Státním statku Verneřice a ani další místa v místním podniku bytového hospodářství ve Verneřicích, v n. p. Potraviny, v družstvu Meliorace, ve Státních lesích Děčín a pod. Z důvodu „reorganizace“ ztratil místo ing. dr. J. S. Trojan. Bez práce jsou bývalí političtí vězňové Milan Hübl a Jiří Müller. Další bývalý politický vězeň, dr. Jan Tesař (42), který zprvu hledal práci odpovídající jeho kvalifikaci a později jakoukoli, jen aby se uživil, od podniku Povodí Moravy dostal písemně sdělení: „Po stránce kádrové - nelze přijat do funkce vrátného-hlídače v objektu povodňového dvora Brno Komárov“. Jelikož dosud nenašel žádné místo, požádal o umožnění pracovního poměru v zahraničí se zachováním trvalého bydliště v Československu.

6. Podle našich informací bylo v souvislosti s Chartou 77 přerazeno na horší a méně placenou práci nejméně devět občanů. Formálně je přerazení aktem, který předpokládá alespoň pasivní souhlas přerazeného. Toto řešení bylo postiženými přijato většinou jen proto, aby mohli uživit své rodiny a sebe. Např. Jitka Bidlasová (43) byla přeložena „... v důsledku nezbytné provozní potřeby, jelikož nespĺňuje předpoklady stanovené usnesením ÚV KSČ „Ke kádrové a personální práci“ z funkce samostatného ekonomického pracovníka výzkumného a vývojového pracoviště Pražských cukráren a sodovkáren na práci dělnice v cukrářské výrobě. Podobně bylo postupováno proti ing. Karlu Fridrichovi, dr. Jiřímu Grušovi, dr. Václavu Hyndrákovi, kterému byl současně zrušen vedlejší pracovní poměr u Pražské informační služby, kde pracoval jako tlumočnick

a překladatel, Janu Lopatkovi, Václavu Novákovvi, Aleši Richterovi a JUDr Milanu Richterovi.

7. Josef Císařovský, bývalý docent estetiky na Univerzitě Karlově je malířem a uměleckým kovářem. Umělecká komise ČFVU s ním nyní, poté co podepsal Chartu 77, odmítá uzavřít jakékoli smlouvy a odmítá přijmout do prodeje v monopolních prodejnách uměleckých děl „Dílo“ jakékoli jeho práce. Navíc s ním byly zrušeny již uzavřené smlouvy, což může vést ke ztrátě statutu občana vykonávajícího svobodné povolání a ke ztrátě nároku na nemocenské a důchodové zabezpečení. Podobný osud postihl uměleckého šperkaře Václava Šabatu v Brně.

Spisovatelka Hana Ponická pro své upřímné a statečné vystoupení na letošním sjezdu slovenských spisovatelů byla z tohoto svazu vyloučena. Zároveň jí byla zakázána publikační činnost a bylo zastaveno natáčení filmu podle jejího scénáře. Spisovatel Karol Sidon se nemůže živit ani prodejem v trafice. PNS ho propustila na základě doložky v pracovní smlouvě, že organizace může jednostranně ukončit pracovní poměr bez udání důvodů. Dělník Jiří Olt z Teplic v dopise zasláném deníku Průboj nesouhlasil se způsobem vedení kampaně proti Chartě. Jmenovaný deník jej napadl a uvedl s jeho jménem pro jistotu i jeho adresu. Článek Průboje byl domovní správě v Teplicích dostatečným důvodem k tomu, aby nedodržela dohodu o jeho nástupu. Neuspěl ani v podnicích Trizon, PNS a Sklounion, ačkoli tam byla volná místa. Obdobně za různých okolností přišli o zaměstnání Vratislav Brabec, doc. Luboš Kohout, Miroslav Řežba a Andrej Stankovič.

Existují však další „mírnější“ formy postihu. Tak např. Dr. Jaroslavu Opatovi a ing. Karlu Lánskému byly v n. p. Montované stavby, kde pracují jako dělníci, odňaty premie za vykonanou práci. Takových případů by bylo možné uvést celou řadu ...

Na existenčním postihu a pracovní diskriminaci se podílejí i československé odbory. Předsed-

nictvo ÚRO dalo směrnici vyloučit všechny signatáře Charty 77 z odborů. Vyloučení byli např. J. Opat, K. Lánský, J. Pallas, V. Klokočka, Zd. Jičínský, T. Vrba a mnoho dalších. Všechny výpovědi rovněž schvalují závodní výbory příslušných pracovišť. Odbory nehájí práva svých členů, pronásledovaných za politické názory, nezvou je k projednání jejich případů, neposkytují jim právní pomoc. Např. J. Čutka (24) na svoji žádost o právní pomoc dostal následující odpověď: „Svým podpisem protistranického a protistátního pamfletu „Charta 77“ jsi porušil povinnost člena ROH vyplývající z čl. 5. stanov. Proto Ti v souladu s Rádem právní pomoci nemůžeme žádnou právní pomoc poskytnout.“ Ke cti některých odborářských funkcionářů je nutné zdůraznit, že souhlas není vždy jednomyslný. Našli se, a zřejmě se i napříště najdou takoví členové závodních výborů, kteří nepodporují nespravedlnost a hlasují buď proti nebo se alespoň hlasování zdrží.

První zkušenosti z projednávání pracovněprávních sporů před soudy první instance ukazují, že soudy se ztotožňují s uvedeným pracovněprávním postihem. Přitom se často zcela opomíjí jakékoli důkazní řízení a právoplatnost zrušení pracovního poměru se uznává s odkazem toliko na stanovisko generálního prokurátora (54), jež není pro soudy závazné. Charta 77 se před soudem nečte, ani není založena ve spisech, takže soud nejenže nemá možnost, ale ani se nesnaží přesvědčit se o tom, zda se argumentace zaměstnavatelů zakládá na pravdě. Příkladem takového rozsudku jsou rozsudky Obvodního soudu pro Prahu 1 ve věci Zd. Mlynáře (45), Zd. Jičínského (46) a Jiřího Pallase (47). Soudci se v rozporu s platnými právními normami ani neodvážejí takového zkoumání, protože jsou si vědomi důsledků, které by pro jejich postavení znamenalo vyhovění žalobám, tj. faktické zjištění, že Charta 77 neohrožuje bezpečnost státu, že podpis Charty 77 není hrubým porušením pracovní kázně a že tedy výpovědi jsou neplatné...

Většina těch, kteří v posledních týdnech ztratili práci, nemohou najít zaměstnání, a to ani tehdy, jestliže vzhledem k potřebě uživit rodinu a sebe netrvají na zaměstnání odpovídajícím jejich schopnostem a kvalifikaci. Stát jako jediný zaměstnavatel, jako instituce řídící činnost soudů i bezpečnosti, sociálních a zdravotních služeb i škol, může dát síti kádrových referentů pokyn, kdo nesmí a kdo smí pracovat a případně na jakých místech. Velice snadno lze za těchto okolností dosáhnout toho, aby stovky a tisíce lidí ještě před ukončením pracovněprávních sporů odsouzených politickými či policejními orgány dostali práci jen tehdy a tam, kde a kdy to moc svým zvláštním pokynem dovolí. A touto metodou přidělování míst vůči tomuto typu lidí je tedy v praxi realizován systém vnucené a nesvobodné práce. Z tohoto systému není téměř úniku, pro někoho zbývá poslední rozhodnutí - opustit svou vlast.

Navrhujeme, aby Federální shromáždění jako nejvyšší zákonodárny orgán republiky, které jediné (dosud totiž nebyl zřízen ústavou předpokládaný Ústavní soud) je oprávněno podávat obecně závazný výklad zákonů, podalo výklad §§ 46 a 53 zákoníku práce a sdělilo čs. občanům, který výklad je správný - výklad podaný mluvčím vlády u Mezinárodní organizace práce nebo stanovisko generálního prokurátora, zaslané soudům.

Navrhujeme dále, aby ústavněprávní výbor Federálního shromáždění přezkoumal dokumentaci, týkající se desítek občanů, kterou mu předáváme zároveň s touto zprávou a dal podnět ke zrušení neoprávněně daných výpovědí a dalších pracovních postihů. (Měla by ovšem být přezkoumána i praxe minulých let a sjednána pro desetitisíce postižených občanů veškerá možná náprava.)

Navrhujeme, aby Federální shromáždění jako orgán, jemuž jsou zodpovědny soudy i prokuratura, prozkoumalo jejich praxi při projednávání pracovních sporů, zejména sporů o platnost vý-

povědí daných pro občanské postoje nebo ne-
skrývané politické názory a zajistilo, aby výklad
zákonů soudy a prokuraturou byl v souladu
s později přijatými právními normami, v tomto
případě s Pakty o občanských a politických prá-
vech. Federální shromáždění by mělo rovněž za-
jistit, aby s přesným výkladem zákonů se měli
možnost seznámit všichni českoslovenští občané.

Jsme připraveni i v budoucnu postoupit Fede-
rálnímu shromáždění veškerou dokumentaci, kte-
rou získáme, a pokud o to bude zájem všestranně
s ním spolupracovat při objasňování a odstraňo-
vání diskriminační praxe. Je naším názorem, že
odpovědnost na zachování právních řádů mají
nejen příslušné instituce, ale také všichni občané.
To je ostatně základní motiv hnutí Charty 77.

Opisy tohoto dopisu současně zasíláme:

Generální prokuratuře ČSSR, předsednictvu
Ústřední rady odborů, ministerstvu práce a so-
ciálních věcí ČSSR, Světové odborové federaci.

Karol Sidon, dr. Jiří Čutka, dr. Petr Pithart, Zu-
zana Dienstbierová, Ivan Medek, Jiří Pallas, Ka-
rel Kyncl, doc. Vladimír Klokočka, prof. Zdeněk
Jičínský, doc. Luboš Kohout, prof. dr. Jiří Há-
jek DrSc, mluvčí Charty 77.

činná

30. ~~května~~ 1977. Praha.

Sdělení Charty 77 ve věci občanů propuštěných ze zaměstnání v souvislosti s Chartou 77 a ocitnuvších se bez prostředků, podepsané prof. J. Hájkem.

K 30. červnu 1977 vypršely výpovědní lhůty u řady občanů, kteří byli propuštěni ze zaměstnání v souvislosti s Chartou 77. Soudy prvního stupně jejich propuštění schválily, přičemž v řadě případů porušily nejen ducha, ale i literu zákonů (např. změnou důvodu výpovědi, kterou nesmí podle Zákoníku práce učinit ani zaměstnavatel). V důsledku toho je v této chvíli v rozporu s československými zákony a mezinárodními závazky naší republiky bez trvalého zaměstnání asi 100 občanů. Někteří byli od ledna už propuštěni dvakrát či třikrát, vždy po uplynutí měsíční zkušební lhůty, a to např. i ze zaměstnání honce krav. Mnozí z nich nemají ani v rodině jiný zdroj obživy a jsou přitom navíc nuceni platit soudní a advokátní poplatky. Vzhledem k tomu, že v Československu neexistují podpory v nezaměstnanosti a že ani odbory nepodporují své členy, kteří dlouhá léta platili příspěvky, a některé dokonce vyloučily z řad ROH, je přirozené, že signatáři Charty 77 podle svých možností přispívají těm, kdo zůstali bez prostředků. Značnou pomoc poskytují také mnozí občané, kteří Chartu 77 nepodepsali. Charta 77 však není organizací a nemůžeme proto zřizovat bankovní konto. Lze se opřít pouze o důvěru, mnohokrát osvědčenou v neformálních vztazích mezi lidmi.

Prof. dr. Jiří Hájek DrSc
mluvčí Charty 77

nový právní stát a dr. L.
Hejda a další činnosti
Charty 77

Ve svém prvním prohlášení ze dne 1.1. 1977, v němž jsme oznámili vznik Charty 77 a formulovali její poslání, uvedli jsme mimo jiné, že Charta 77 „chce vést v oblasti činnosti svého působení konstruktivní dialog s politickou a státní mocí, zejména tím, že bude upozorňovat na různé konkrétní případy porušování lidských a občanských práv, připravovat jejich dokumentaci, navrhnout řešení, předkládat různé obecnější návrhy, směřující k prohlubování těchto práv a jejich záruk, a působit jako prostředník v různých konfliktních situacích, které může bezprávi vyvolat”.

Devět měsíců existence Charty 77 prokázalo životnost tohoto společenství. Navzdory kampaním a represím, nepřestala Charta 77 působit, o čemž svědčí mimo jiné i to, že vydala dvanáct dokumentů a dalších textů, z nichž většina se zabývala různými oblastmi společenského života z hlediska uplatňování lidských práv a kritikou jejich porušování. Signatáři Charty 77 a další občané podníceni její iniciativou projevili odhodlání zasazovat se o dodržování zákonnosti a respektování lidských a občanských práv a vykonali v tomto směru jednotlivě i v různých improvizovaných seskupeních hodně práce. Počet signatářů, zatím bez jakékoli agitace, se více než ztrojnásobil a dosahuje nyní počtu osmi set. Na bázi Charty 77 nebo v souvislosti s ní byla napsána řada analýz, zpráv apod., které kolují mezi obyvatelstvem. Diskuse mezi signatáři Charty 77 a jejími příznivci na pracovištích, v odborových organizacích i v prostředí státní a politické moci učinily Chartu 77 věcí veřejnou. Její signatáři,

vědomi si toho, že jim jde o dobrou věc a že stojí na půdě právního řádu republiky, se nenechali zastrašit ani odradit žádnými diskriminacemi. Tento postoj si získal uznání a sympatie značné části veřejnosti. Nečekanou pozornost a zájem, spojené s mnoha projevy solidarity, získala Charta 77 i v zahraničí. Vážíme si jich, pokud přicházejí od těch osobností ze Západu a Východu, kterým jsou cíle Charty 77 skutečně vnitřně blízké. Dosavadní historie Charty 77 zapůsobila do určité míry i na celkové politické ovzduší v naší zemi: mnoho občanů si v konfrontaci s ní uvědomilo, že je možné a správné vyslovovat veřejně i kritické názory a angažovat se za nápravu věcí, které nejsou v pořádku. I když se Chartě 77 zatím nepodařilo navázat se státní mocí přímý dialog, o což od svého vzniku usiluje, k určitému nepřímému a zdaleka neuspokojivému dialogu přece jen došlo. Státní moc bere existenci Charty 77 úvahu a ve sdělovacích prostředcích na ni reaguje.

Přes to všechno se Chartě 77 a hlavně ovšem díky překážkám, jež se jí v první fázi její existence kladly do cesty - zdaleka ještě nepodařilo v míře, v jaké by chtěla, plnit mnohé ze svých předsevzetí, především na rovině konkrétní pomoci v různých jednotlivých případech bezpráví. Lze jí ovšem vytknout i jiné nedostatky: někteří její signatáři nemají dost dobré spojení s ohnisky její aktivity, veřejnost není o jejich práci dostatečně informována, a mnozí občané, kteří s ní po jejím vzniku sympatizovali, dokonce ani nevědí, že Charta 77 žije a působí.

Proto se v letních měsících mnozí signatáři Charty 77 zamýšleli nad její budoucností i možnostmi a formami její další práce. O svých myšlenkách se při různých příležitostech informovali. Sešlo se hodně úvah a námětů, často velmi rozdílných, jak ani jinak při názorové různosti jejich signatářů být nemohlo.

Z této diskuse vyplynulo několik hlavních bodů, v nichž došlo k rozsáhlému souhlasu:

1. Jelikož Chartě 77 nejde o vlastní prestiž, ale

o faktický vývoj v oblasti jejího poslání, podporujeme a chceme podporovat - společně i jednotlivě - rozmanité občanské iniciativy, které se kolem nás objevují a objeví a které v nejširším smyslu směřují k prohloubení zákonnosti a respektování občanských práv a svobod v naší společnosti - a to bez ohledu na to, zda tyto iniciativy formálně vznikají a rozvíjejí se přímo na půdě Charty 77, ve volném spojení s ní, nebo zcela mimo ni. Podstatné je, že jsou v souladu s jejími cíli a že tedy i jejich podporou lze dostat morálnímu závazku, vyplývajícímu z našeho podpisu.

2. Za legitimní výraz tohoto závazku považujeme dále aktivní individuální vztah k problémům společnosti i k problémům našeho nejbližšího okolí. Proto se chceme ještě více než dosud zabývat konkrétními případy bezpráví, s nimiž se ve svém okolí nebo v nám dostupném prostředí setkáváme, chceme na ně upozorňovat jak své spoluobčany, tak příslušné úřady, a žádat všemi účelnými a legálními prostředky jejich nápravu. V rámci svých individuálních možností chceme dále pracovat proti zamlžování objektivních a společenských problémů, proti neodpovědnému a sobeckému výkonu různých funkcí, proti svévoli a nedemokratičnosti v organizacích, jejichž jsme členy. Pokud to uznáme za vhodné, budeme se navzájem o své činnosti také informovat. Avšak rozhodující instancí nám vždy zůstane naše vlastní svědomí a vědomí občanské odpovědnosti. Přírozeným důsledkem tohoto postoje je i to, že každý z nás svou individuální prací prohlubuje zároveň i spojení Charty 77 s veřejností, to znamená především s občany, kteří chtějí požádat Chartu 77 o pomoc, kteří pro ni mají různé náměty, kteří se chtějí seznamovat s jejími materiály, pomáhat v jejím duchu a eventuálně i jejím prostřednictvím existenčně postiženým osobám, spolupracovat s ní nebo se k ní sami připojit jako její signatáři. Četní signatáři už projevíli v tomto směru iniciativu a požádali, abychom touto cestou zveřejnili jejich adresy. Učiníme tak v jednom z příštích sdělení; v budoucnu hodlá-

me zveřejňovat i další.

3. Je přirozené, že se signatáři Charty 77 věcně sdružují podle svých možností a zájmů do neformálních pracovních skupin, zaměřených k určitým konkrétním případům, či speciálním temátům, kterými se soustavně zabývají. Dokumentují je a případně žádají příslušné orgány o jejich řešení v tom duchu, jak jej charakterizuje naše první Prohlášení. O této práci informují mluvčí a ostatní signatáře. Rozvíjejí ji však samostatně. Písemné materiály, které při tom vznikají, podepisují pak především ti signatáři, kteří se na nich podíleli.

4. Podle potřeby a uznají-li za účelné, mohou některé z různých názorově/regionálně či přátelsky spojených neformálních okruhů signatářů Charty 77 pověřit někoho ze svého středu, aby opatroval ostatním informace a různé materiály a zajišťoval jejich komunikaci s mluvčími a jinými okruhy signatářů.

5. Chartu 77 jako celek budou i nadále zastupovat její mluvčí. Z dosavadních zkušeností a rozprav vyplynulo, že veškerá tíha a odpovědnost této funkce by neměla natrvalo spočívat pouze na dr. Jiřím Hájkovi, jediném dnešním mluvčím Charty 77. Proto byl doplněn v souladu s naším prvním Prohlášením a po konzultaci v různých okruzích počet mluvčích opět na tři. Funkcí dalších dvou mluvčích jsou nyní pověřeni Marta Kubišová a dr. Ladislav Hejdaček. Jelikož Charta 77 není organizací, ale volným společenstvím, stmelovaným především vzájemnou důvěrou, je správné - jak se mnozí z dotázaných signatářů z různých okruhů shodli, že mluvčí jsou nadále vybaveni právem předat své funkce - v případě, že je nebudou moci nebo chtít vykonávat - dalším signatářům, které si po vzájemné dohodě vyberou a kteří budou ochotni tuto funkci přijmout. Hlavním úkolem mluvčích bude pokračovat v úsilí o konstruktivní dialog se státní mocí a vydávat tak jako dosud hlavní dokumenty a stanoviska Charty 77.

Věříme, že tyto základní směry a principy

naši budoucí práce, jakož i konkrétní opatření, na nichž jsme se dohodli, pomohou Chartě 77 lépe plnit její poslání.

Dr. Jiří Hájek, mluvčí Charty; Marta Kubišová, mluvčí Charty 77; Ladislav Hejdránek, mluvčí Charty 77.

Milí přátelé, jistě jste se od chvíle svého podpisu pod Prohlášení Charty 77 zamýšleli nejednou nad tím, jaký další smysl a obsah má Vaše účast v neformální pospolitosti lidí usilujících o důsledné dodržování zákonnosti a respektování lidských a občanských práv a svobod v naší republice. Nebyli jste a nejste v tom sami. Mnozí ze signatářů považovali za správné a nutné vyměnit si své názory na tyto otázky mezi sebou i s mluvčím Charty 77. Pokusili jsme se shrnout hlavní myšlenky z této neformální diskuse; zasílám Vám je k informaci v očekávání, že i Vy k nim vyjádříte své stanovisko, a to nejlépe touž cestou, jakou se k Vám dostává tato informace. Počítejte s tím, že poštovní spojení s mluvčími Charty 77 není pravděpodobně nevhodnější.

S pozdravem

Dr. Jiří Hájek - mluvčí Charty 77.

21. září 1977. Praha.

*Mluvčí Charty 77 J. Hájek a L. Hejdránek
Federálnímu shromáždění ČSSR v zále-
žitosti vyšetření incidentů v Kdyni při
Chodských slavnostech ve dnech 13. a 14.
srpna 1977.*

Federálnímu shromáždění ČSSR
P r a h a

V uplynulých dnech a týdnech se k podepsaným jako k mluvčím občanské iniciativy k dodržování zákonnosti v oblasti občanských a lidských práv (Charta 77) obracejí četní občané s upozorněním na znepokojení veřejnosti informacemi o incidentech v Kdyni při Chodských slavnostech 13. a 14. srpna tr. Hovoří se o neúměrné tvrdosti zásahu Veřejné bezpečnosti proti mladým lidem v souvislosti s odvoláním kulturně-společenského podniku, na němž byli tito mladí lidé zvláště zainteresováni. Je uváděno, že mnozí mladí občané byli bezdůvodně zbiti, že došlo k značným materiálním škodám a četným zraněním. K desinformaci přispívají i dodatečné výslechy některých účastníků události, i jednostranné a kusé zprávy místního tisku.

Domníváme se, že v souladu se zásadami vyslovenými Federálním shromážděním v usnesení z 5. dubna tr. je třeba v zájmu zákonnosti vyjasnit příčiny a průběh události. Navrhujeme proto, aby v duchu i podle litery tohoto usnesení byla ustavena komise, která by objektivně zjistila situaci, vyslechla zúčastněné a zainteresované osoby a seriózní informací o výsledku šetření pomohla uklidnit veřejnost.

V souladu s Prohlášením Charty 77 jsou jeho signatáři připraveni a ochotni přispět svým dílem konstruktivně k vyjasnění případu a k důslednému prosazení zákonnosti v oblasti lidských práv a základních svobod.

Dr. J. Hájek, Dr. L. Hejdránek, mluvčí Charty 77.

12. října 1977. Praha.

Prohlášení mluvčích Charty 77 k nadcházejícímu procesu s J. Ledererem, O. Ornestem, F. Pavlíčkem a V. Havlem.

Mluvčí Charty 77 dali ČTK a agenturám k dispozici 12.10. 1977 toto prohlášení:

Dne 17.10. 77 v 8 hodin začne před senátem Městského soudu v Praze 2, Spálená ul. č. 2, v místnosti č. 84 proces s novinářem Jiřím Ledererem a divadelním režisérem Otou Ornestem, kteří jsou od ledna ve vyšetřovací vazbě, a spisovatelem Františkem Pavlíčkem a Václavem Havlem, kteří po propuštění z vazby budou souzeni na svobodě. Jiří Lederer je obžalován podle § 98 tr. zákona z podvracení republiky, kterého se údajně dopouštěl tím, že odesílal fejetony, beletristická díla a články českých spisovatelů do zahraničí k publikaci v českých časopisech a nakladatelstvích působících v cizině. Ota Ornest je stíhán podle téhož paragrafu za to, že toto odesílání Jiřímu Ledererovi zprostředkoval, František Pavlíček z přípravy trestního činu podvracení republiky za to, že Jiřímu Ledererovi poskytl interview do jeho chystané knížky rozhovorů s českými spisovateli, Václav Havel je obžalován podle § 112 tr. z. za pokus o poškozování zájmů republiky v zahraničí, kterého se údajně dopustil tím, že předal Jiřímu Ledererovi rukopis paměti býv. ministra spravedlnosti Prokopa Drtiny k odeslání do zahraničí.

Připravovaný proces není jen hluboce nespravedlivý z lidského, morálního a kulturního hlediska, ale bude-li vynesena odsuzující rozsudek, bude to zřejmé porušení Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který je součástí českoslov. právního řádu a který ve svém článku 19 zaručuje občanům svobodně „přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu,

bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmikoli jinými prostředky podle vlastní volby”.

Skutečnost, že českoslovenští spisovatelé ve zvýšené míře publikují v zahraničí v českých časopisech a nakladatelstvích, je jen přirozeným důsledkem nepřirozených poměrů panujících v ediční praxi domácích kulturních institucí, na které nedávno upozornila Charta 77 v dokumentu č. 12. Velké části českých spisovatelů je znemožněna jakákoliv publikace doma, a proto publikace v zahraničí hraje de facto úlohu jednoho z náhradních způsobů, jimiž jsou čeští čtenáři seznamováni s díly českých spisovatelů. Že mnohá významná díla domácích autorů vycházejí tiskem v jejich mateřském jazyce pouze v cizině, často v souvislostech, na které nemají tito autoři vliv, nepovažujeme za úkaz zdravý, jeho pravou příčinu nespátřujeme však v aktivitě občanů, kteří tuto publikaci zprostředkovávají, ale v situaci, která je k této aktivitě vede. Za těchto okolností je svrchovaně nespravedlivé, že československé úřady místo toho, aby se odpovědně zamyslely nad pravými příčinami vzniklé situace, stíhají trestně občany, kteří slouží české kultuře a snaží se napravovat vznikající kulturní škody.

Charta 77 tímto upozorňuje v duchu cílů, které si předsevzala, československé úřady i naši a světovou veřejnost na tento další případ porušování základních lidských práv. Zároveň vyzývá všechny, jimž záleží na dodržování těchto práv, aby se ve věci čtyř kulturních pracovníků postupovalo spravedlivě a přihlíželo se ke znění závazků z Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který je součástí československého právního řádu. Je nutné se zasazovat i o to, aby účast veřejnosti na procesu nebyla uměle omezována malou soudní síní a předem vybraným publikem a aby domácí i zahraniční novináři měli možnost informovat naši i světovou veřejnost o průběhu procesu.

Prof. dr. Jiří Hájek, Marta Kubišová, dr. Ladislav Hejdánek, mluvčí Charty.

17. října. Praha.

Sdělení Charty 77, podepsané třemi mluvčími, o porušení čs. právního řádu, jakož i nedbání zásad a ustanovení čs. trestního řádu v procesu s Vl. Laštůvkou a A. Macháčkem.

Ve dnech 26.-28.9. 1977 se konalo u krajského soudu v Ústí n.L. přelíčení s Ing. Vladimírem Laštůvkou a Ing. Alešem Macháčkem, signatáři Charty 77, kteří byli od ledna t.r. zadržováni ve vyšetřovací vazbě v Litoměřicích. Byli nejdříve obviněni z pobuřování (§ 100 tr. zák.), později bylo obvinění překvalifikováno na podvracení republiky (§ 98 tr. zák.).

Základem obžaloby byla skutečnost, že u obou byly nalezeny české a ruské knihy a časopisy, vycházející v Torontu, Paříži, Mnichově a Římě (soudem označeno za „přechovávání“ těchto publikací), které „rozšiřovali“ (půjčovali přátelům a spoluzaměstnancům) a o nich s ostatními čtenáři hovořili. Jako důkaz subjektivního faktoru potřebného ke kvalifikaci jednání podle § 98 („z nenávisti k socialistickému zřízení“) prohlásil mj. soud skutečnost, že obžalovaní sympatizovali s Chartou 77 a odmítli se připojit k akci jejího odsuzování, konané v lednu (jak známo, na rozkaz „shora“ bez možnosti seznámit příslušné „odsuzující“ kolektivy s textem či jen pravdivým shrnutím obsahu prohlášení Charty 77 z 1.1. 1977). Na takto chatrném (skutkově i právně) základu byli oba obžalovaní odsouzeni ke 3 a půl rokům ztráty svobody.

Atmosféra přelíčení odpovídala postoji soudu vyjádřenému v rozsudku. Proces byl formálně veřejný, ale v „Justičním paláci“ se 150 místnostmi byla vybrána místnost s osmi sedadly, obsazenými kromě rodinných příslušníků (3 u každého obžalovaného) orgány StB. Obžalovaní nesměli k obhajobě použít poznámek. Byla znemožněna účast přátel obžalovaných i zástupce Am-

nesty International. Soudce hrubě okřikoval nejen obžalované, ale i příslušníky rodin, vyhrožoval jim a nepřipustným nátlakem působil i na svědky. Zjevné porušení čs. právního řádu, zejména ustanovení Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (vyhl. 120/1976 Sb. zák.), ale i nedbání základních principů a ustanovení procesního rázu, ilustruje v dostatečné míře, jak se v konkrétních případech dbá zákonnosti, čl. 17 Ústavy ČSSR, a také, jak je u nás přistupováno k dodržování zásad Závěrečného aktu konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, o jehož plnění se současně diskutuje v Bělehradě.

Dr. Jiří Hájek, mluvčí Charty 77, Marta Kubišová, mluvčí Charty 77, dr. Ladislav Hejránek, mluvčí Charty 77.

Říjen 1977. Praha.

*Mluvčí Charty 77 dr. G. Husákovi - dopis
v předvečer zahájení porady v Bělehradu.*

Pane prezidente,

jíž brzy se sejdou v Bělehradě představitelé států, účastníků konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, aby ověřili, jak se plní zásady a doporučení Závěrečného aktu, podepsaného v Helsinkách 1. 8. 1975. Poněvadž Váš podpis na tomto dokumentu zavazuje naši republiku k jeho dodržování, považujeme za správné obrátit se se svými připomínkami a návrhy k Vám. Jde nám o to, aby Československo a jeho lid přispívali co nejvíce k tomuto celoevropskému úsilí.

V Helsinkách jste potvrdil, že pro zabezpečení mírového soužití a spolupráce všech zemí Evropy je nezbytné respektovat svrchovanou rovnost států, jejich územní celistvost a nedotknutelnost hranic, sebeurčení, rovnoprávnost a zásadu nevměšování, závazek řešit spory mírovými prostředky, ale také respektovat lidská práva a základní občanské svobody ze strany každého z účastnických států. Mezi praktickými kroky k míru a bezpečnosti našeho kontinentu Závěrečný akt uvádí nejen jednání o snížení stavu vojsk a výzbroje, hospodářskou, vědeckou, technickou a kulturní spolupráci, ale také opatření, usnadňující styk a vzájemné poznání všech občanů účastnických států.

Plně chápeme, že ustanovení Závěrečného aktu z Helsinek tvoří jeden nedílný celek. Přitom však tento dokument vyjádřil mnohem výrazněji než mnohé předchozí akty humánní postuláty, pro které se setkal s velkým pochopením

a nadějami v naší veřejnosti. Stejně tak byl uvítán koncem roku 1975 Váš podpis na ratifikačním dokumentu k mezinárodním paktům o lidských právech, jenž umožnil, aby tyto úmluvy vstoupily v platnost jak mezinárodně, tak v našem právním řádu a vytvořil předpoklady pro splnění slibu o dodržování těchto paktů, potvrzeného rovněž všemi účastníky helsinské konference.

Tyto mezinárodní pakty se po schválení Federálním shromážděním a ratifikaci prezidentem republiky staly součástí československého právního řádu. Poté, co byly publikovány, mnozí naši občané je četli, zamýšleli se nad jejich obsahem a domýšleli důsledky jejich uplatňování v našich podmínkách. Domnívali se a domnívají se i nadále, že jejich závaznost, potvrzená jak Vaším podpisem, tak i prohlášením nejvyšších ústavních i politických orgánů, má a musí platit bez výjimky v celém životě a praxi naší republiky: že bude skoncováno s diskriminací občanů, omezovaných v právu na práci a na spravedlivou odměnu za vykonanou práci jen proto, že se hlásí k názorům, plně odpovídajícím ústavě i uvedeným dokumentům, i když ne vždy konformním tomu, co je v dané chvíli vyhlašováno za oficiální stanovisko; že každý občan bude ve svých právech, zajištěných ústavou, účinně chráněn proti anonymním nátlakům mocenských a politických aparátů.

V helsinském potvrzení „práva jednotlivce znát svá práva a povinnosti v této oblasti a postupovat v souladu s nimi“ spatřují tito občané mezinárodní uznání občanských iniciativ k zabezpečení realizace těchto práv a svobod jako jedné z forem účasti při naplňování závěrů, zásad a cílů Závěrečného aktu konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě.

Mnozí naši občané se obracejí jednotlivě i společně se svými upozorněními, připomínkami, žádostmi i návrhy na ústavní i politické orgány své země. Vidí v tom uplatnění svých ústavních práv a povinností. V tomto ovzduší vzrůstající ob-

čanské aktivity vzniklo i volné neformální petiční společenství Charty 77, které již ve svém základním dokumentu vyslovilo hlavní postuláty své činnosti a v řadě dalších dokumentů je konkretizovalo a specifikovalo pro jednotlivé oblasti našeho života. Charta 77 nebyla a není signatáři pojímána jako nějaká organizace s mocensko-politickými aspiracemi, ale jako sdružení těch, kdo se zasazují za lidská práva. Až budou její základní postuláty naplněny, zaniknou důvody pro její další existenci a ustane ve své činnosti. Její kritika není destruktivní, ale vysoce konstruktivní, neboť je namířena proti porušování ústavních a zákonných práv občanů a chce svou činností přispívat k naplnění závazků přijatých československým státem při ratifikaci mezinárodních paktů. Odhalování nedostatků je vždy spojováno s pozitivními návrhy a náměty, jak tyto závady překonávat a odstraňovat. Dokumenty Charty v tomto smyslu odrážejí mnohem širší proud kritiky ozývající se z řad občanů, než jaký představuje sama obec jejích signatářů. Objektivně lze dokázat, jak se množí příznaky narůstajícího napětí ve společnosti vyplývající z toho, že se řešení mnoha akutních případů jen odkládá. V tak složité vnitřní situaci, kdy navíc i ekonomické problémy začínají narůstat geometrickou řadou, by státnická moudrost radila postupovat uvážlivě, podnikat kroky snižující napětí a rozhodně nepodnikat nic, co by působilo jako přilévání oleje do ohně.

Dovoláváme se přitom, pane prezidente, i Vašich osobních zkušeností, kterých jste nabýval v dobách, kdy Váš hlas „stamodtial“ nebyl ke škodě věci vyslyšen, a připomínáme si, jak i po návratu na svobodu jste sám byl najednou umlčován, osočován za to, že jste se kriticky vyslovoval k nedostatkům našeho veřejného života v šedesátých letech. Mohl byste proto chápat úsilí našich občanů, kteří jsou přesvědčeni o nutnosti nápravy poměrů, zvláště když v současné době jde o mnohem vážnější problémy než před 10-15 lety a odkládáním takové jevy spíše narů-

stají, než aby mizely.

Považujeme za nutné otevřeně říci, že represemi vůči kritikům nelze tyto nedostatky odstranit, ani jimi nelze dnes kritiku umlčet. Charta 77 nejednou nabídla svou aktivní a pozitivní součinnost při překonávání různých negativních jevů naší společnosti. Jedinou odpovědí, které se jí na to dostalo, byly difamace, diskriminace, degradace a represe. V dopise z 30.5. 1977 adresovaném Federálnímu shromáždění mluvčí Charty spolu s dalšími 10 signatáři upozornil na vážné porušování občanských práv, spojené s existenčním postihem jak signatářů Charty 77, tak i některých dalších čs. občanů, kteří byli protiprávně propouštěni ze zaměstnání, protože odmítli odvolat své podpisy pod Chartou, nebo se odmítli připojit k odhlasování různých rezolucí proti Chartě. Tehdy jsme svou zprávu o pracovní diskriminaci doložili 80 dokumenty připojenými v příloze. Jediné, co se změnilo od odeslání tohoto dopisu, je to, že přibylo ještě více takových případů, takže dokumentace by dnes musela být ještě obsáhlejší. Navíc od té doby je řada signatářů zbavována nároků na invalidní důchod, přestože jde o lidi nemocné nebo invalidní, kteří po ztrátě důchodu nebudou s to uhájit ani existenční minimum. Nadále pokračují rovněž diskriminační zákroky proti dětem z těchto rodin, když se ucházejí o přijetí na střední nebo vysokou školu.

Několik signatářů Charty 77 bylo podrobeno trestnímu stíhání a někteří z nich jsou dosud ve vězení. Proto se na Vás obracejí občané jednotlivě i společně se žádostí o jejich propuštění. Pravomoci, které Vám dává Vaše ústavní funkce, umožňují řešit tuto otázku tak, aby se nestala v budoucnu vážným problémem, který by po léta ztěžoval veřejný život.

Existenci těchto problémů obecně připouštějí i příslušné státní orgány. Federální shromáždění v usnesení z 5.4.1977 stanoví jako trvalý úkol upevňování socialistické zákonnosti, rozhodné vyzovování závěrů z jejího porušování a soustavné

prohlubování ochrany práv občanů. Nepřispívá k pocitu právní jistoty, je-li totéž snažení jednoho nebo více občanů označováno za „podvracení republiky“. Rovněž tak vyznívá naplano obviňování Charty z poškozování zájmů republiky v zahraničí, když je známo, že nejvíce tyto zájmy poškozují právě oficiální kampaně pomluv proti Chartě, represe a diskriminace signatářů. Žádný problém nelze vyřešit tím, že se jeho existence popře, nebo že se ukáže na jiné státy, které mají podobné či ještě daleko větší problémy a nedostatky, a které ještě více nebo jinak porušují lidská práva. My na zdejší nedostatky upozorníme právě proto, že jsme přesvědčeni, že v této společnosti by nemusely a neměly existovat, protože je v jejich možnostech vyřešit je. Před započetím bělehradské schůzky bychom chtěli přispět k jejím úspěšným výsledkům těmito návrhy:

- Uznat oprávněnost občanských iniciativ usilujících o naplnění úmluv o lidských právech, které byly podepsány a ratifikovány čs. orgány;
- zrušit všechny akty represe a diskriminace proti takovým iniciativám (včetně Charty 77), jejím účastníkům a rodinným příslušníkům;
- vtělit do zákonů a ostatních právních norem všechna taková opatření, která plynou z přijetí těchto paktů Československem a zveřejnit informace o konkrétních přípravách k těmto legislativním opatřením;
- věcně projednávat ve všech příslušných orgánech individuální i kolektivní podněty, iniciativy všech občanů a upustit od posuzování těchto návrhů podle toho, zda ten, kdo je vyslovil, je nebo není zcela konformní se stávajícími poměry. Přejeme si co nejupřímněji, aby bělehradské jednání bylo úspěšné a přispělo k dalšímu, nezvratnému postupu uvolňování v Evropě. Soudíme, že uskutečněním uvedených návrhů by se zvýšil podíl naší republiky na tomto díle a zároveň by se uskutečnilo i řešení řady našich problémů a obtíží.

Dr. Jiří Hájek, Marta Kubišová, Dr. Ladislav Hejdánek, mluvčí Charty 77.

1. listopadu. Praha.

Mluvčí Charty 77 Federálnímu shromáždění ČSSR - stanovisko k porušení čs. právního řádu při procesu s O. Ornestem, J. Ledererem, F. Pavlíčkem a V. Havlem s žádostí, aby se FS zabývalo nepříznivými důsledky tohoto a podobných procesů.

Protože chceme brát vážně ústavně zakotvenou povinnost každého občana dbát o důsledné dodržování socialistické zákonitosti v životě společnosti (čl. 17 Ústavy), zdůrazněnou v poslední době m.j. i v usnesení Federálního shromáždění z 5.4. 1977, upozorňujeme toto shromáždění na nedávnou událost, při níž byly velmi závažným způsobem porušeny některé normy čs. právního řádu a v důsledku toho bylo značně poškozeno dobré jméno a tím i zájmy našeho státu v cizině.

Ve dnech 17.-18. října t.r. se u Městského soudu v Praze konal proces s dr. Otou Ornestem, Jirím Ledererem, dr. Františkem Pavlíčkem a Václavem Havlem. O. Ornest a J. Lederer byli obžalováni z podvracení republiky (§ 98 odst. 1 a 2 tr. zákona), dr. Pavlíček z pokusu podvracení republiky (§ 7 odst. 1, § 98 odst. 1 tr. zákona), Václav Havel z pokusu poškozování zájmů republiky v cizině (§ 8 odst. 1., § 112 tr. zákona).

Za tyto trestné činy byla obžalobou kvalifikována a soudem uznána činnost, která nikterak popisu skutkových podstat neodpovídá: písemnosti dopravované do ciziny byla díla výlučně literární povahy (literárně historická a literárně kritická), nepolitického charakteru. Jejich uveřejnění kdekoli nemůže být proto podvratnou činností podle § 98 tr. zákona a tím méně může ohrozit společenské a státní zřízení republiky, její územní celistvost, obranyschopnost, samostatnost nebo mezinárodní zájmy. Navíc chybí podle zákona neopominutelný prvek subjektivní: aby bylo možné hovořit o trestné činnosti podle § 98, je totiž třeba prokázat, že tato činnost je prováděna „z nepřátelství k socialistickému zřízení re-

publiky", což u nikoho z obžalovaných ani dokazováno nebylo: vždyť právě u obžalovaných podle § 98 tr. zák. šlo o občany, kteří věnovali celý svůj život věci socialismu nejen ve sféře kulturní, ale angažovali se také v širších souvislostech společensko-politických. To bylo také veřejně uznáno m.j. udělením Řádu práce J. Ledererovi, titulu laureáta St. ceny Kl. Gottwalda Fr. Pavlíčkovi a vyznamenáním Za zásluhy o výstavbu O. Ornestovi.

Pokud jde o obžalobu z přípravy trestného činu poškozování republiky v cizině (§ 112 tr. zák.), nelze za „nepravdivou zprávu o poměrech v republice nebo o její zahraniční politice" považovat memoárové dílo politika činného téměř před třiceti lety. To zcela jasně vyplývá z uvedeného ustanovení i ze smyslu trestního zákona, který je účinný od r. 1961, aby chránil mocensky již zajištěné socialistické zřízení republiky a odpovídající mezinárodní postavení i politiku.

Při obžalobě i trestním líčení nebylo ani přihlédnuto k tomu, že se ČSSR ratifikací Mezinárodních paktů o občanských a politických právech zavázala přizpůsobit své zákonodárství i praxi svých správních i soudních orgánů závazkům z tohoto paktu vyplývajícím. V daném případě jde o čl. 19 odst. 2, zaručující svobodu „vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmkoli jinými prostředky podle vlastní volby" (vyhláška 120/1976 Sb.). Právě administrativní a jiná opatření, odporující těmto závazkům a ke škodě našeho kulturního života bránící vydávání mnohých hodnotných literárních děl u nás (jak jsme na to upozornili v dokumentu č. 12 Charty 77 z 30.6.) vedla odsouzené občany k pochopitelné snaze uveřejnit tato díla alespoň za hranicemi naší republiky.

Nebylo dbáno ani norem procesního charakteru. O. Ornest a J. Lederer byli drženi ve vazbě od 11. a 15.1. 1977, aniž mohly vzhledem k cha-

rakteru jejich činnosti existovat zákonem předvídané důvody této vazby po skončení vyšetřování. O tom ostatně nepřímě svědčí i propuštění z vazby druhých dvou obžalovaných už v březnu a v květnu, kdy toto vyšetřování prakticky skončilo pro všechny.

Při přelíčení projevilo soud neobjektivnost a podjatost vůči obžalovaným: V. Havlovi nebylo dovoleno uvést na vlastní obhajobu nepříznivý úsudek prezidenta republiky o věrohodnosti znalce, který svým posudkem podporoval tvrzení žaloby o charakteru díla, jehož připravované zaslání do zahraničí bylo podkladem obžaloby. J. Ledererovi bylo zabráněno uvést mnohá závažná fakta a souvislosti jeho jednání, ačkoli podle trest. řádu může předseda senátu přerušit závěrečnou řeč obžalovaného jen tehdy, vybočuje-li z rámce projednávané věci.

Pro přelíčení byla bez objektivních důvodů vybrána malá místnost s místy pro 14 osob; kromě manželek obžalovaných a syna J. Lederera byla „jako objektivní veřejnosti“ všechna místa předem obsazena osobami, v nichž obžalování a jejich rodinní příslušníci poznali zaměstnance StB. Toto faktické vyloučení veřejnosti bylo navíc pojištěno rozsáhlou akcí orgánů bezpečnosti, které předvolaly v době trvání procesu desítky přátel obžalovaných pod záminkou vyšetřování jejich účasti na jakési „chystané provokaci“, aniž byly s to sdělit vyslychaným a zadrženým cokoli konkrétního. Rovněž přítomnost a chování orgánů bezpečnosti v soudní budově a kolem ní v době procesu se vyznačovaly řadou protizákonných činů, m.j. fotografováním a filmováním občanů i cizích novinářů, kteří svou přítomností projevili zájem o proces. Všechny tyto kroky nemohly mít jiný účinek, než že v naší i mezinárodní veřejnosti posílily pochybnosti o regularnosti vedení procesu.

Všechny tyto skutečnosti nás vedou k závěru, že při přípravě a vedení procesu se nedbalo mnohých materiálních, procesních a právních zásad a norem čs. trestního práva. Úsudek mezinárodní

7 e
veřejnosti - např. ústředního orgánu KSF L'Humanité, kterou nelze vinit z předpojatosti vůči naší republice, a jejíž zpravodaj nebyl vůbec vpuštěn do Československa - stejně jako ohlas procesu při jednání v Bělehradě svědčí o tom, že celý způsob jeho vedení, kromě jiného, vážně poškodil zájmy republiky v cizině.

Připomínáme, že podobným způsobem a s podobnými negativními důsledky byl veden ve dnech 26.-28. září t.r. v Ústí nad Labem proces proti ing. Vladimíru Laštůvkovi a ing. Aleši Macháčkoví.

S odvoláním na usnesení FS z 5.4. 1977 žádáme nejvyšší orgán státní moci, aby se zabýval celkovou problematikou uvedených procesů ve světle všech jejich nepříznivých důsledků a informoval v dohledné době o svém stanovisku československou veřejnost.

Mluví Charty 77: Prof. dr. Jiří Hájek, DrSc, Marta Kubišová, dr. Ladislav Hejdránek.

14. listopadu 1977.

Mluvčí Charty 77 (J. Hájek, L. Hejdlánek, M. Kubišová) generálnímu prokurátoru ČSSR dr. J. Feješovi v záležitosti trestně stíhaného herce P. Landovského.

Dr. Ján F e j e š
generální prokurátor ČSSR
Nám. Hrdinů 1300
P r a h a 4 - Nusle

Podle § 12 zákona o prokuratuře žádáme Vás o projednání zákonnosti postupu orgánů Bezpečnosti a příslušné prokuratury proti Pavlu Landovskému (bytem Praha 5, Mělnická 10), nyní ve vazbě, známému českému herci, který je neprávem obviněn podle § 156, odst. 1 a 2 a § 155, odst. 1 a 2 (útok na veřejného činitele).

Jaká jsou fakta? Dne 17. října t.r. v 8 hod. ráno začínal ve Spálené ulici na Novém Městě proces s Otou Ornestem, Jiřím Ledererem, Františkem Pavlíčkem a Václavem Havlem. Téhož dne ráno policie pod různými záminkami předvedla k výslechům nebo zadržela na 48 hodin řadu osob, mezi nimi i Jiřího Hájka, Martu Kubišovou, Pavla Kohouta, Milana Hübla a řadu dalších. Všem bylo tak či onak řečeno, že se tak děje proto, aby se nemohli dostavit do soudní budovy, v níž probíhal proces, a pokud byli ochotni slíbit, že se k soudu nedostaví, byli propuštěni. Mezi zadrženými měl být i Pavel Landovský. Avšak teprve v 11 hodin dopoledne se dva příslušníci StB dostavili do ateliéru ve Vršovicích (který je mimochodem v rozděleném bytě), kde se Pavel Landovský zdržoval, a vyzvali ho, aby šel s nimi. Jelikož neměli obsilku a neudali důvody pro předvedení, odmítl Pavel Landovský - v souladu s platnou právní úpravou - s nimi jít. Po třech hodinách se před byt dostavily další posily StB o síle 4 mužů. Ani po příchodu posil P. Landovský

z bytu nevyšel. Po odchodu příslušníků zašel Pavel Landovský do nejbližší telefonní budky. Jakoby náhodou jel kolem hlídkový vůz VB, vystoupili z něho dva příslušníci, otevřeli dvířka budky, nic netušícího Pavla Landovského s použitím chvatů z budky vyvlekli a pokusili se ho naložit do hlídkového vozu. Přitom nepronesli zákonem předepsané oslovení „Jménem zákona“, ani neudali důvod zadržení. Pavel Landovský měl možnost se bránit násilí až při nakládání do vozu. Ale vůz byl v té době již obklopen civilisty, z nichž jeden stříkl P. Landovskému do očí slzný plyn. Po zadržení nebyl P. Landovský ani vyslechnut, ani s ním nebyl proveden žádný úkon, na jehož podkladě by bylo možné ho zadržet.

Podle obžaloby je Pavel Landovský stíhán za to, že prý dopoledne hrubě urážel příslušníky StB, kteří ho přišli zadržet. Dále pak proto, že prý vyhrožoval příslušníkům StB násilím, a to tak, že prý v průběhu obléhání otevřel dveře ateliéru, v ruce držel dlouhý nůž a údajně prohlásil, že ten, kdo by vstoupil do ateliéru bude o hlavu kratší. Za to je žalován podle § 156/1 a 2. Ani jedno z obvinění není podepřeno svědectvím civilních svědků. V druhé polovině rozděleného bytu obyvatelé nic neslyšeli, ani nikdo jiný nic neslyšel a ničeho nebyl svědkem. Svědectví příslušníků bezpečnosti se pak rozcházejí.

Dále je Pavel Landovský stíhán podle § 155/1 a 2 za to, že prý při zadržení kladl odpor a zranil jednoho příslušníka VB tím, že ho kopl do kolena, což bylo příčinou zdravotních potíží po dobu 16 dnů. Ani toto obvinění neprokazují civilní svědci, svědectví jsou pouze od příslušníků VB; o úrovni jejich pozorovacích schopností svědčí i to, že nevědí, kdo P. Landovskému stříkl do očí slzný plyn.

V žalobě se dále uvádí, že příslušníci bezpečnosti dostali příkaz k zadržení Pavla Landovského na podkladě pokynu, aby přijali opatření k zabránění incidentům při procesu s Otou Ornestem a spol. Podle skutkových podstat uvedených v obžalobě může být Pavel Landovský odsouzen k

trestu odnětí svobody až na 5 let.

Ze všeho, co bylo uvedeno, plyne, že trestní stíhání Pavla Landovského nemá zákonný podklad.

1. Československý právní řád nezná institut preventivního zadržení, který se naposledy na území Československa aplikoval v době okupace Československa nacistickým Německem.

2. Při žádném politickém procesu po r. 1968 (a ani v padesátých letech) nedošlo k žádným incidentům. Všichni občané, kteří se chtěli zúčastnit některého z procesů, se vždy chovali důstojně, ačkoliv správa soudů v rozporu s duchem zákona volbou nejmenších soudních síní a vstupenkami pouze pro vybrané publikum vylučovala účast veřejnosti.

3. Zadržení Pavla Landovského nemohl splnit ani smysl nezákonného opatření k zabránění účasti na procesu, neboť Pavel Landovský se v době zahájení procesu zdržoval v jiné části Prahy a nepodnikl nic, co by opravňovalo k domněnce, že se chce procesu zúčastnit. Nadto příslušníci bezpečnosti neměli pro P. Landovského ani předvolání, což při předem připravené akci bylo jejich zákonnou povinností. Bez tohoto předvolání i z tohoto důvodu byl jejich čin v rozporu s platnou právní úpravou. A jeho zadržení kolem 18 hod., kdy první den soudního líčení už skončil, nemá vůbec už žádný právní ani věcný smysl.

4. Trestných činů podle § 155 a 156 se lze dopustit jen proti veřejnému činiteli, který právě vykonává svou pravomoc. Když však příslušník bezpečnosti svou pravomoc nevykonává nebo ji překračuje, není považován za veřejného činitele a není zákonem chráněn. Z uvedených skutečností vyplývá, že při zadržení Pavla Landovského - a stejně tak i dalších občanů téhož dne - StB hrubě překročila svou pravomoc a jednala v rozporu se zákonem, což je situace, za níž její příslušníci ani zakročující příslušníci VB nepoživali ochrany jako veřejní činitelé. A za takových okolností mají občané právo i povinnost se bránit násilí a hájit svá občanská práva proti nezákonné-

mu jednání a zvůli. U Pavla Landovského mohlo tedy jít maximálně o jednání v krajní nouzi nebo nutné obraně, neboť pokud se bránil, bránil se v mezích legality nezákonnému postupu.

Ze všech souvislostí vyplývá, že fakticky má jít o další politický proces, i když čin, z něhož je Pavel Landovský obviněn, není obsažen v první hlavě trest. zák.

Žádáme proto o urychlené projednání našeho případu a zároveň o okamžité propuštění Pavla Landovského z vazby, pro kterou nejsou zákonné důvody.

Dr. Jiří Hájek, DrSc, mluvčí Charty 77, Marta Kubišová, mluvčí Charty 77, dr. Ladislav Hejda-
nek, mluvčí Charty 77.

16. listopadu 1977. Praha.

Otevřený dopis mluvčích Charty 77 reagující na projevy solidarity z Polska.

Draží přátelé,

mimořádně nás povzbuzuje solidarita, kterou jste v tomto roce už několikrát projevíli našemu úsilí o dodržování zákonů, mezi něž v československém právním řádu náleží i mezinárodní paktů o lidských a občanských právech. Vaše vystoupení na obranu politických vězňů a proti politickým procesům v Československu měla nejen kladný ohlas v naší veřejnosti, ale jako významná součást mezinárodní solidarity přispěla i ke zmírnění mocenských postihů a rozsudků. Vaše podpora je o to cennější, že nehovoříte z bezpečí.

Sledujeme vaše spravedlivé zápasy za dodržování zákonů a za lidská práva v Polsku a s radostí zaznamenáváme každý dílčí úspěch vaší činnosti. I tím posilujete naše přesvědčení, že společný boj, který vedeme, je perspektivní, že v rámci společenského systému našich zemí přispíváme k rostoucí úctě k zákonům a k právům každého člověka na svobodný rozvoj vlastní osobnosti.

Nikdy jsme nespojovali vámi připomenutou účast polských jednotek na potlačení našeho pokusu o společenskou reformu v roce 1968 s polským národem. Dovedeme si představit i situaci opačnou, k níž nebylo např. v roce 1956 daleko. Naše osudy jsou společné a blízké a ani naše solidarita není jen důsledkem dnešní aktuální situace. Naše vzájemná podpora je samozřejmá a přirozená. Jakmile jsme dospěli k jistotě o pravdivosti a správnosti našeho úsilí, nemůžeme ani jinak než trvat na vytčené cestě. Dnes už po ní nejdeme každý sám, dnes už v rámci mezinárodního společenství podobných politických systémů

ve východní Evropě nespolupracují jen vlády našich zemí, ale stále více také my jako občané. I v tom je naděje nejen nás jako jednotlivců, ale i jako národů našich zemí; uplatnění práva každého člověka na lidsky důstojný život je nezbytnou podmínkou překonávání dlouhotrvající společenské krize a nutným předpokladem příštího smysluplného vývoje našich společností.

Vaši

dr. Jiří Hájek, mluvčí Charty 77, Marta Kubišová, mluvčí Charty 77, dr. Ladislav Hejdánek, mluvčí Charty 77.

23. listopadu 1977. Praha.

Sdělení Charty 77 podepsané třemi mluvčími. Zdůrazňuje legální základnu a demokratické metody činnosti Charty 77 a varuje před vykonstruovanými provokacemi.

Co víte o provokaci? Tahle otázka překvapila občany, většinou účastníky Charty 77, volané v posledních několika týdnech k výslechům (či pohovorům) na Bezpečnost. Jakási provokace se prý chystá - nejdřív v souvislosti s procesem v Praze, potom zcela neurčitě někde, nedávno prý zas někdo chtěl někoho unést, zřejmě abychom také v Československu měli verzi toho, co vzrušuje veřejnost některých zemí na Západě. Tyto mlhavé náznaky doprovázejí ujištění o starosti tazatelů, aby se dotazovaný nestal obětí jakési provokace, když je účastníkem Charty 77... Na dotaz jednoho z vyslychaných, o jakou provokaci mělo jít, byla pohotová odpověď: právě této provokaci naše bezpečnostní orgány zabránily.

Avšak tím, že protizákonně omezily osobní svobodu několika desítek občanů, že proces podle zákona veřejný se fakticky konal s vyloučením veřejnosti, byly jen doma i v zahraničí posíleny pochybnosti o jeho zákonnosti a naší republika byla tak způsobena ostuda, kterou lze kvalifikovat jako opravdové poškozování jejich zájmů v zahraničí (§ 112 trest. zákona).

Bylo by samozřejmě možné v této souvislosti uvažovat o tom, co je provokace - zda snaha občana normálně a ukázněně sledovat proces, v němž jde o jeho známé a přátele, nebo praktiky, jimiž mu mocenský orgán v této snaze brání; zda projev starosti o regulérní průběh procesu a dodržování ducha i litery zákonů, či způsob, jakým je tento proces veden a jak o něm oficiální místa informují veřejnost.

Povzbuzující je pouze fakt, že na rozdíl od jarních výslechů, kdy se tazatelé zajímali o čin-

nost Charty 77 s podtextem či přímo vyslovenou hrozbou trestního stíhání, při současných výsledcích se přiznává zákonnost této činnosti. Po deseti měsících namáhavého hledání, zač by bylo možno Chartu 77 stíhat podle zákona, po kampani pomluv, lží a ostouzení ve sdělovacích prostředcích, po sérii protizákonných propouštění z práce (dále pokračujících), po sledování a po ostraze některých účastníků této občanské iniciativy (jež u některých nadále trvá) se nepodařilo najít takový důkaz či podklad. Naopak: všechny kroky proti občanské iniciativě opřené o čl. 18 Ústavy ČSSR (povinnost občanů a zvláště orgánů dbát o dodržování zákonnosti v našem životě), které podnikly mocenské orgány, zaměstnavatelé a společenské organizace, jsou přinejmenším právně pochybné, ne-li vysloveně nezákonné a přímo trestné. Každý z nás to může na svém příkladě konkrétně dokázat.

Přes tyto kroky, které má Charta 77 plné právo považovat za provokaci vůči občanům usilujícím o zachování zákonnosti, z pozic zákonnosti neustupuje a neustoupí. Na starosti o to, abychom se nestali obětí nějaké provokace, chystané či zamýšlené v souvislosti s Chartou 77, klidně odpovídáme: Přihlásili jsme se k Chartě 77 upřímně a bez postranních úmyslů, nemáme co skrývat, odmítáme každou nezákonnost, a tedy i jakýkoli teror (vždyť mnozí z nás vědí, že mocenské akty proti nám nemají daleko k teroru). Přisuzovat nám úmysly někoho unášet může jen zlomyslná nebo slabomyslná fantazie. Zato lze našim tazatelům navrhnout, aby se starali o skutečné, četné a všestranné provokace či ještě přísněji kvalifikovatelné akty libovůle a z vůle vůči těm, kdo nechtějí nic jiného, než aby zákon u nás platil opravdu pro všechny bez rozdílu, a byl také podle toho dodržován, a na konkrétních situacích a případech ukazují, že se tak neděje.

Samozřejmě nechceme otázku provokací odbyt lehce. Nelze podceňovat zkušenosti všech pokrokových a humánních snah a hnutí s provokatéry, kteří se snažili z rozličných motivů či při-

kazů zavádět účastníky takových snah a hnutí do situací odporujících smyslu a cíli toho, k čemu se hlásí, a vystavovat je represím při zachování hlavního účelu takových provokací - zdiskreditovat je i všechny ostatní morálně. Neškodí snad si připomenout, že Charta 77 stojí a jedná na základě a v rámci právního řádu našeho státu. Nejde jí o nic jiného, než aby tento právní řád byl plně respektován také tam, kde jde o vztah moci k občanu, člověku.

Je-li Charta 77 proti něčemu, jsou to konkrétní nezákonnosti a nepravdy. Proto je také nesmyslem, pokouší-li se někdo toto stanovisko a činnost z něho vyplývající známkovat jako „protisocialistické”. Skutečně a přímo nebezpečné protisocialistické jsou právě ty nezákonnosti, proti nimž Charta 77 vystupuje. Snaží-li se snad někdo mezi její přátele a účastníky vrazit klín pod jakýmikoli záminkami nebo na základě podvržených textů či fingovaných skutečností, dokládajících, že se někteří signatáři údajně dostávají mimo rámec a základnu, stanovené našimi dokumenty, počínajíc Prohlášením z 1.1. 1977, pak je třeba s klidem a bez vzrušování říci, že nikdy nedosáhne svého cíle. Nikdy jsme se netajili tím, že jsme lidé různých názorů a různého zaměření. V jedné věci však je naše společenství, vybudované na vzájemné důvěře, otevřenosti a pravdivosti a v němž se slova a myšlenky shodují s praktickým jednáním, opravdu jednotné, totiž v úsilí o společnost vskutku demokratickou, v níž platí zákony stejně pro všechny občany i všechny úřady a orgány státní moci. Proto jsou a budou i naše metody demokratické; víme, že žádné provokace nemohou našemu úsilí napomáhat, ale naopak by mu byly na překážku. Dojde-li proto k nějakým provokacím, za něž nás bude někdo chtít volat k odpovědnosti, může si každý občan být jist tím, že byly od počátku zaměřeny nebo vykonstruovány proti nám.

Prof. dr. Jiří Hájek DrSc, Marta Kubišová, Dr. Ladislav Hejránek, mluvčí Charty 77.

Dodatek:

Vzhledem k váze, kterou má v činnosti Charty 77 aktivita věřících občanů, příslušníků církví, zařazujeme z řady dokumentů dva texty:

7. května 1977. Praha.

Dopis skupiny 31 příslušníků českobratrské církve evangelické Federálnímu shromáždění ČSSR. V rámci petičního práva předkládají rozsáhlý rozbor o postavení církve a věřících v Československu.

Vážení poslanci, vážené poslankyně,

předkládáme vám v rámci petičního práva rozbor z oblasti církevně-politických vztahů, který je zaměřen na postavení církve českobratrské evangelické, jak se vyvíjí v posledních letech. Někteří z nás jsou duchovními v církevní službě, jiní toho času mimo službu, další aktivními členy této církve v občanských povoláních. Všem nám záleží na tom, aby věřící lidé spolu s ostatními občany mohli svou víru a své přesvědčení vyznávat veřejně a bez překážek ve všech oblastech společenského života, v souhlase se svou životní orientací vychovávat své děti a mládež a svobodně utvářet svůj církevní a sborový život. Z příloženého rozboru je patrné, že tyto zásady, které od nepaměti hájili naši otcové a jež odpovídají našim zákonům a oběma Mezinárodním paktům, jsou v současnosti u nás narušovány.

Domníváme se, že by k zlepšení na tomto poli přispělo, kdyby zákonodární činitelé stvrdili právní nárok pro svobodný rozvoj církevního života v rámci stávajících zákonů a přijímali zejména ve světle u nás nedávno ratifikovaných paktů o občanských, politických, respektive sociálních a kulturních právech doporučení úředním místům, zodpovědným za politiku vůči církvím a věřícím občanům, popř. upřesnili výklad určitých zákonných ustanovení (např. čl. 32 Ústavy, zákon 218/1949 Sb. apod.), v duchu respektu vůči vyznání a přesvědčení občanů.

Naše podání vyrůstá z občanské iniciativy. Jako členům církve českobratrské evangelické jsou nám známy pokusy našeho vedení, Synodní rady, o zlepšení vztahu mezi církví a státem při

mnohých jednáních. Smysl našeho podání je též
příspěť k takovému stavu, aby věřící a členové
církvi mohli ze svých předpokladů a tradic při-
spívat k rozvoji vlastnímu i celé společnosti.

S pozdravem

M. Balabán, Zd. Bárta, Ed. Bauer, Ing. T. Bísek,
Dan. Bísková, P. Brodský, Dan. Brodská, A. Bře-
zina, Dr. L. Hejdánek, P. Hlaváč, J. Hrabina,
M. Jirounek, S. Karásek, J. Keller, M. Kellerová,
Ing. A. Kocáb, Dr. B. Komárková, J. Kozlík,
Ing. P. Krejčí, M. Krejčová, Ing. J. Litomiský,
M. Matzenauerová, J. Pfann, B. Pivoňka, M. Rej-
chrt, V. Syrovátka, D. Syrovátková, J. Šimsa,
Dr. ing. J. Trojan, M. Vašina, Prof. J. Vydrář,
P. Otter.

Křesťané a církve v naší zemi sdílejí osud ostatních občanů a společenství. A tak i když se zaměříme na vlastní církev československo evangelickou a její situaci v posledních letech, mají naše poznámky obecnější platnost.

Československá církev evangelická je nejpočetnější z evangelických církví v Čechách a na Moravě a druhou největší evangelickou církví v zemi. Má 272 sborů, k nimž se hlásí 240 000 členů, z nichž zhruba 5-7 procent jsou aktivními účastníky sborového života. Kolem 3000 příslušníků tvoří vedení sborů. Do těchto funkcí jsou spolu s faráři, jichž je na sborech činně asi 250, v o l e n i na sborových shromážděních. Tím je dán presbyterní ráz církve, který má výrazně demokratické rysy; k němu přispívá i to, že presbyter i bez vysokoškolského bohosloveckého vzdělání může být pověřen k těžké službě, kterou vykonává farář.

S principem presbyterním je spojen princip synodní; celé církvi určuje zásadní směrnice *synod*, sněm zástupců církve z řad farářů i laiků, kteří byli zvoleni na seniorát. shromážděních. Správním orgánem na úrovni seniorátní je sen. výbor, kde obdobně jako na sborové rovině jsou jeho členy laici i duchovní. Nejvyšším správním orgánem na celocírkevní úrovni je synodní rada, zvolená synodem. I zde je zachována parita duchovních i laiků. Tato presbyterně-synodní struktura navazuje historicky na českou a světovou reformaci.

Postavení církve je u nás dáno tím, že ústava mluví jen o individuální svobodě vyznání, nikoli o právu věřících sdružovat se v církve či jiné spo-

lečnosti (čl. 32), takže společenství věřících není vysloveně chráněno zákonem a čas od času se objevují hlasy z úředních míst, že církev právně neexistuje a proto se na ně nevztahuje správní řád z r. 1967.

Zápas o postižení pravého smyslu a poslání církve, zvěstování evangelia a utváření sborového života, je silně poznamenán tím, že v naší zemi je spojován ateismus s ideologickým monopolem a je prosazován administrativně. Jeho dnešní nositelé odmítají po roce 1969 dialog se stoupenci jiných životních orientací a užívají k prosazení svých cílů i školské a kulturní politiky, moderních prostředků komunikace, existenční závislosti občanů. Věřící a církev jsou konfrontováni s ateistickým programem, který prosazují nejen společenské organizace, ale k jehož realizaci je programově užíváno i státních institucí a orgánů. Tím nabývá postavení všech církví u nás charakteru trpěných pospolitostí s perspektivou postupného omezování a konečné likvidace. Státní ideologický monopol nabývá ve formě militantního ateismu vůči křesťanům a církvím v posledních letech znovu potlačovatelské funkce, podobně jako dogmatický marxismus v ostatních oblastech. Lze to dokumentovat na některých úsecích církevního života.

1. Omezování sborové aktivity:

Zcela zřejmý je pokus izolovat jednotlivé sbory a senioráty. Duchovní pozvaný ke kázání do jiného sboru musí žádat příslušného církevního tajemníka o předchozí souhlas, ačkoli zákon obdobnou povinnost nezná. Navíc takovýto souhlas bývá stále častěji odepírán. Stále řidčeji jsou povolována shromáždění, která by přesahovala úzce sborový rámec. Přednášky, besedy, kulturní podniky, koncerty, větší shromáždění dětí a mládeže, jsou předmětem zvláštního schvalovacího řízení, takže na mnoha místech tato činnost ustala vůbec. Publikáční činnost sborů se omezuje na dopisy příslušníkům sboru a jejich obsah je většinou cenzurován. Ve sborech se konají pou-

ze nedělní shromáždění, někde ještě biblická hodina během týdne, scházejí se malé kroužky dětí a mládeže. Záměrem je zřejmě omezit církevní činnost na tzv. „vlastní poslání“ (jehož interpretem je ateistický státní orgán), na předem vymezenou kultickou činnost v uzavřeném chrámovém prostoru.

2. Omezování ekumenické činnosti:

Povoluje se jen činnost nejvyššího ekum. gremia - ekumenické rady církví, která je pod kontrolou úředníků ministerstva kultury. Ostatní ekumenické snahy na sborové a farní úrovni, jako jsou společná shromáždění s jinými církvemi, společné modlitby, praktická spolupráce, jsou omezovány a cílevědomě potlačovány. Výjimku tvoří modlitební týdny jednou za rok a společná práce na překladu bible. Jak vztahy k zahraničním církvím, tak styk se Světovou radou církví (SRC) se dějí pouze prostřednictvím oficiálních představitelů na nejvyšší instituční úrovni a vylučuje účast řadových členů církve. Styk je omezován i členům bratrských zahraničních církví, kterým čs. úřady často odmítají udělit vstupní víza. Nedávno nedostal včas vstupní vízum k návštěvě ČSSR ani generální tajemník SRC dr. PH. Potter z Ženevy.

3. Státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti:

Státní orgány se pokoušejí zjednodušit si situaci v oblasti církevní politiky tak, aby mohly co nejnáze manipulovat s veřejným míněním prostřednictvím několika jedinců v její správě. Proto neustávají pokusy narušit a blokovat presbyterní charakter naší církve. To se projevuje zejména tím, že státní orgány uznávají za jediné představitele církve na všech úrovních duchovní, resp. seniory a představitele synodní rady. S laiky se jedná jen výjimečně. Státní správa ví, že faráři jsou nejnáze zranitelní tím, že svou činnost směřují vykonávat výlučně jen se státním souhlasem (laikové zatím teoreticky takového souhlasu nepotřebují - viz Dodatek, bod 1.). Neudílení či od-

nímání souhlasu je tak velmi účinným nástrojem, jak absolventům fakulty či farářům, kteří chtějí přejít na jiný sbor, bránit ve výkonu činnosti, a těm, kteří se v očích státní správy provinili, duchovenskou činnost zcela znemožnit (viz Dodatek, bod 2.).

V posledních letech (od r. 1971) byli zbaveni státního souhlasu: Petr Brodský, Jan Bus, Jaromír Bus, Petr Čapek, Pavel Fojtů, Vladimír Kalus, ing. Alfréd Kocáb, Miloš Lojek, Miloš Rejchrt, Miloslav Rodr, Vlastimil Sláma, A.M. Satke, Jan Šimsa, ing. dr. Jakub Trojan, Jiří Veber, Jan Zlatohlávek. Po přestěhování neobdržel státní souhlas Svatopluk Karásek, po rezignaci nemohl nabýt ~~státního~~ souhlasu Milan Balabán. Z nich obdrželi znovu souhlas: Petr Brodský, Petr Čapek, A.M. Satke (viz Dodatek, bod 3.). Ze studentů Komenského evangelické bohoslovecké fakulty byli pro své postoje a názory buď vyloučeni, nebo dosud po absolutoriu neobdrželi státní souhlas k výkonu duchovenské činnosti: Aleš Březina, Miroslav Čejka, Dan Drápal, Jan Kozlík, Jan Mamula, František Matuľa, Věra Matulová, Jana Mikolášková, František Šilar, Jan Tydlitát, Jana Zlatohlávková, Martin Zlatohlávek, Miloslav Vašina. Z nich se směli na fakultu vrátit nebo obdrželi i státní souhlas: Miroslav Čejka, Dan Drápal, Věra Matulová, Jan Mamula, Jana Mikolášková. Každým rokem je upírána možnost studia na naší fakultě radě adeptů bohosloví, v loňském roce např. Pavlu Fojtů, Janu Hrabínovi, R. Lojkové, Janu Kozlíkovi, V. Venturovi, Vencarovi, Dagmar Ondříčkové (viz Dodatek, bod 4.). Zvláštní orgán na ministerstvu kultury též rozhoduje o roční kvótě studentů, kteří smějí být přijati. Zatímco v roce 1969/70 bylo ve všech církvích celkem 800 studentů bohosloví, klesl nyní tento počet asi na 400, ačkoliv počet zájemců je mnohem vyšší a též potřeba ve všech církvích je značná. (Jen v naší církvi je 30 sborů uprázdněno a takřka zmizely sbory, které měly dva duchovní!) V poslední době se začíná vyžadovat, aby zájemci o bohoslovecké studium měli dupo-

T-D

H načto

ručení nejen církve, nýbrž i škol, příp. zaměstnavatele a příslušného církevního tajemníka (tj. Zástupce státní správy pro věci církevní politiky v okresech a krajích). Je jasné, že v situaci, kdy ateismus je oficiálně podporován a prosazován, je získání doporučení ke studiu bohosloví značně ztíženo. O přijetí ke studiu teologie spolu-rozhodují orgány, jejichž faktickým zájmem je odstranit perspektivně jakékoli studium bohosloví.

Odebírání či neudílení souhlasu se děje bez zákonného zdůvodnění. Formálně se státní správa opírá o zákon z roku 1949 (a příslušné vyhlášky 218-2 23/49 Sb), který však nezná možnost jednou udělený souhlas odebrat. Výslovně se toto jednání ocitá v rozporu se správním řádem z roku 1967 a též se zákoníkem práce. Odvolání jsou vyřizována jen formálně, bez důkladné a věcné právní argumentace. Státní správa prosazuje v rozporu s výslovným zněním zákona myšlenku, že farář bez souhlasu přestává být zaměstnancem církve, eventuálně že se nemůže stát farářem na jiném místě v témže kraji (Čapek, Kocáb, Trojan). Nebo dokonce v celé zemi (Rejchrt, Šimsa). Faráři bez souhlasu jsou postiženi i v tom, že státní správa prosadila zákaz jejich účasti na pastoračních konferencích (pravidelných měsíčních schůzkách farářů v seniorátech), popř. znemožnila jejich účast na práci v různých odborech církve. Postižení faráři nesmějí nejen kázat, nýbrž ani publikovat články v církevním tisku, nemohou být voleni do vyšších funkcí a z velké části už ani nejsou členy staršovstev. Faráři-důchodci musí žádat znovu o souhlas k duchovenské činnosti a celá řada jej neobdržela. Na vedení církve je neustále vyvíjen nátlak, aby se od postižených plně distancovalo, popřípadě je odsoudilo.

4. Faráři v činné službě:

Skutečnost „odnímání souhlasu“ působí ovšem nejsilněji na faráře v činné službě, poněvadž stojí pod neustálou hrozbou. Musí počítat s tím, že jsou sledováni nejen příslušným tajemníkem pro

věci církevní, ale i dalšími, zejména bezpečnostními orgány. Nejméně třetina až polovina farářů byla navštívena pracovníkem bezpečnosti nebo pozvána k podání informací.

Faráři jsou nuceni hlásit státním orgánům své styky se zahraničními přáteli. Mají oznamovat též dary, které obdrží. K přijetí některých darů je potřeba předchozího souhlasu státních orgánů, event. projednání s ministerstvem.

Stále častěji docházejí církevní tajemníci na pastorální konference, kde zasahují do diskusí, nebo pro účast na diskusi přímo postihují zúčastněné faráře. Hlavním účelem je však faráře testovat a vzbuzovat takovou psychózu, v níž se účastník obává postihu za projevené názory, anebo - což je jistě horší - se přizpůsobuje vnějškové názorům tajemníka. Tak se vnitřně rozvrací společenství farářů i celé církve. Rozhovor mezi faráři nebo církevními delegáty je podvázán. Většina farářů považuje svou vlastní, osobní službu sboru za jádro svého poslání, jež je třeba uskutečňovat „za každou cenu“. Jen výjimečně někdo riskuje tím, že promluví upřímně, kriticky, pravdivě. V této atmosféře dohledu a sledování se stahují faráři do soukromí. Kdo se přesto schází s přáteli, kolegy své generace, vystavuje se nebezpečí, že na sebe přivolá pozornost Bezpečnosti, popř. že bude nařčen z tzv. ilegální činnosti, jak se stalo v únoru 1975 v Libštátě, kde soukromá přátelská schůzka farářů a boh oslovců mladší generace byla policejně rozpuštěna, přičemž hostitel byl postižen pokutou 500.- Kčs a ztratil souhlas k výkonu duchovenské činnosti v tomto Sboru (viz Dodatek, bod č. 5).

V roce 1974 zrušilo ministerstvo vnitra ČSSR na návrh ministerstva kultury Svaz českobratrského evangelického duchovenstva, který dvakrát do roka pořádal teologické kursy pro faráře. Tyto kursy byly místem, kde se diskutovalo o zásadních a praktických otázkách služby farářů i života církve, zaujímala se stanoviska k veřejným otázkám. Zde také působil mírový odbor a konala se sociální výpomoc členům, vyplácely se pod-

pory na lázeňskou léčbu a rodinným příslušníkům zemřelých farářů. Nejtěžší zásah byl způsoben teologickému rozhovoru v církvi, který od té doby prakticky ustal.

Státní správa účinně omezuje všechny možnosti rozhovoru a styku, omezuje nebo zakazuje seniorátní shromáždění. Po více než pětadvaceti-leté tradici zakázala brigády evangelické mládeže (viz Dodatek, bod č. 6) atd. Promyšleně izoluje sbory, faráře i jednotlivé aktivní členy církve z řad mládeže a presbyterů a tím vytváří podmínky pro přímé řízení a manipulování celé církve.

Většina těchto omezení se provádí ústními nebo telefonickými příkazy orgánů státní správy. Ponižující směrnice pro případné cesty do zahraničí a styk s hosty a přáteli ze zahraničí (obsahující i povinnost denuncovat obsah soukromých rozhovorů s nimi) byly např. přečteny nejvyšším představitelům církve na ministerstvu kultury (r. 1973) a pak již po církevní linii přenášeny ústně do seniorátů. Podobně tak výhrady ke sborovým dopisům, omezování sborové a seniorátní činnosti se prosazuje při osobním jednání se seniorem nebo farářem, aby bylo co nejméně dokladů o omezování náboženské svobody, nebo o přímém porušování zákonů.

Faráři mají nejnižší platy ze všech skupin zaměstnanců; po celých 28 let nebyly upraveny. Nastupuje-li kazatel na samostatné místo, je jeho hrubý příjem 896,- Kčs (na nesamostatném místě o 200 Kčs méně). Jeho příjem se zvyšuje každý třetí rok o Kčs 60,-, celkově však jen po deset „trienálek“. Svaz duchovenstva doplácel rodinám farářů z vlastních příspěvků do existenčního minima (zprvu Kčs 300,- na člena rodiny měsíčně, později do Kčs 350,-), nyní vypomáhá církev farářům podle možnosti.

Osobní útok na čest faráře či jiná úhona není považována ve smyslu § 155 a 156 trest. zák. za útok či urážku veřejného činitele. Naopak činnost faráře stojí pod hrozbou §§ 101, 178 tr.zák., jež mohou být proti němu uplatněny, jak vysví-

tá z komentáře k tr. zák. z roku 1975 (Orbis, Praha 1975, str. 420, 421, 630, 631), i tehdy, vykonávali odpovědně, aktivně a podle svého svědomí v celé šíři své duchovenské poslání. Řadě farářů byl odňat tzv. hodnostní přídavek, vyplácený tehdy, pracuje-li duchovní samostatně (Kčs 200,-), protože se svými postoji znelibili příslušnému tajemníkovi. (dr. Josef Veselý, Jan Keller, Pavel Hlaváč, ing. Tomáš Bísek aj. U jmenovaných jde o zvlášť bolestivý zásah, protože jejich manželky pro větší počet dětí v rodině zůstávají v domácnosti.) Srážka přídavku se zdůvodňuje jen obecně, nepostupuje se podle zákonníku práce, který tak vysokou srážku z platu u jiných zaměstnanců nepřipouští.

Ostře sledována je též pastorační činnost farářů, návštěvy v rodinách, konání biblických hodin nebo pobožností v rodině. Tato činnost se konala v našich sborech ještě před tolerančním patentem a je nezbytností v církvi, která má většinou rozptýlený (diasporní) charakter. V naší církvi nejsou výjimkou sbory, které mají na starosti příslušníky v desítkách obcí, vzdálených často 20 až 50 km od centra sboru. Státní správa postupně znemožňuje shromažďování mimo centrum sboru. Vykonává nátlak na ty, kteří se takových shromáždění zúčastní a hlavně na ty, kteří by na konání biblické hodiny zapůjčili svůj byt.

Farář může být snadno nařčen z protisocialistického postoje nebo narušování oficiální politické linie, jakmile vykonává svědomitě své povinnosti nebo se brání porušování ducha a litery zákona. Řada jich za to dostala např. důtku s výstrahou od krajského či okresního tajemníka (například J. Kvízová, E. Bauer, sen. Z. Souček).

Před důležitými shromážděními, jakými jsou seniorátní zastupitelstva (kazatelé a kurátoři sborů a jeden zástupce za každý sbor), konventy (volení zástupci sborů), synody (volení zástupci seniorátů), přistupuje státní správa k psychickému nátlaku na některé faráře a vyžaduje na nich, aby vystupovali v souladu s momentální politickou linií. V opačném případě musí počítat s důsledky.

Státní správa též zasahuje do obsahové části takových shromáždění a prakticky rozhoduje přímo či nepřímo o tom, kdo z farářů se smí či nesmí podílet na programu, kdo má či nemá být zvolen do toho či onoho církevního orgánu. Zde opět hraje roli výsada státní správy, kterou si reklamuje podle svého výkladu zákona z r. 1949 (mimořádně nazvaného Zákon o hospodářském zabezpečení církví a ve své důvodové zprávě zdůrazňujícího, že svobodnému rozvoji církví a náboženství se nekladou žádné překážky). Důsledkem toho je, že může být zvolen jen ten, kdo *předem* obdrží státní souhlas k takové volbě. Jak hluboce je tím omezena svoboda církve a její samospráva, není třeba zvláště zdůrazňovat.

5. Omezování a nátlak v oblasti náboženské výchovy.

V roce 1969/70 bylo v naší církvi přihlášeno k vyučování náboženství kolem 10 700 dětí. Tento počet klesl během šesti let v r. 1976 na 576 v celé oblasti Čech a Moravy. V Praze není přihlášeno z 21 sborů ani jedno dítě (viz Dodatek, bod č. 7). Také počet dětí navštěvujících Nedělní školu prudce poklesl, třebaže ne tak katastrofálně jako ve škole.

Církevní shromáždění a seniorátní kursy chce státní správa omezit na věk od osmnácti let, což podkládá nepřipustně argumentem, že svobodu náboženskou má občan až od osmnácti let.

Tyto skutečnosti jsou jistě vyvolány i slabostí církve. Kdo však nezná metody nátlaku na rodiče, nemůže se povýšenecky pohoršovat nad tím, že rodiče si pod hrozbou, že jejich dítě nebude přijato na střední či vysokou školu, netroufnou děti ve sboru a často ani doma nábožensky vychovávat.

Tato praxe vede k pokrytectví, k mravnímu zlhostejnění, nejen u dětí a rodičů, ale i u učitelů a ředitelů škol, kteří znemožňují náboženskou výchovu v rozporu se svým svědomím a ze strachu.

6. Postih v zaměstnání.

Uvědomělý křesťan musí počítat s tím, že mu bude jen zřídka svěřena významnější funkce v hospodářství, veřejných službách, nebo ve státní správě (viz Dodatek, bod č.8). Určitá povolání jsou aktivním příslušníkům církve v některých oborech uzavřena. Učitelé musí složit slib, že budou vychovávat v duchu vědeckého marx-leninského učení. To bývá pro křesťany překážkou z důvodů svědomí. Něco podobného se zavádí i pro lékaře. V uměleckých svazech, ve stanovách ROH i jinde je zakotvena zásada, že se jejich členové řídí marxismem-leninismem. Kdo se názorově odlišuje (což platí nejen pro křesťany, nýbrž i pro nekonformní ateisty, marxisty, komunisty a socialisty), nemůže se uplatnit ve vyšších funkcích a v některých povoláních nesmí setrvat. To je ovšem výslovně v rozporu s článkem 20 Ústavy, kde se říká, že „společnost pracujících zaručuje rovnoprávnost občanů vytvářením stejných možností a příležitostí ve všech oborech života“. Diskriminující tendence pronikají např. i do insertní části tisku, kde se pro důležitější pracovní místa vyžadují vždy tzv. „kádrové předpoklady“, tj. angažovanost ve smyslu stranických závěrů a ochota je aktivně plnit. Tím jsou automaticky vyřazováni ze soutěže lidé s odchylným názorem a apriorně znevýhodněni ti občané, kteří chtějí uplatňovat své přesvědčení a víru ve veřejném životě.

7. Přístup ke vzdělání.

V naší zemi existuje řada mladých lidí, kteří pro svůj křesťanský postoj nebo pro podobný postoj svých rodičů jsou zbaveni možnosti středoškolského nebo vysokoškolského studia (viz Dodatek, bod č. 9). Děje se tak pod záminkou, že neobstáli při tzv. komplexním hodnocení, čemuž je třeba rozumět tak, že nejsou členy SSM nebo se neangažovali pro stranickou linii (viz Dodatek, bod č. 10). Nestačí talent, nestačí sebelepší studijní výsledky. Rozhodování o přijetí se děje v přítmí, bez občanské a rodičovské kontroly zdo-

la. Svévole postihuje nejen mladé lidi, ale i pedagogy. Konečné rozhodnutí je totiž jak mimo splněné podmínky pro studium, tak i mimo kompetenci pedagogů. Nejlepší bývají odmítnuti a průměrní, třeba i podprůměrní, jsou přijati. Přináší to kulturní a hospodářské ztráty. Poškození však jsou i ti ze slabších, kteří se na školu dostanou, ale později neuspějí, nejsou spokojeni ve svém povolání, kam se dostali jen z protekce nebo pro svůj původ z funkcionářské rodiny. Počet středoškoláků i vysokoškoláků potom stagnuje nebo klesá, takže se dostáváme do nepříznivé situace ve srovnání např. s Polskem, Bulharskem a ovšem i s dalšími vyspělými zeměmi.

8. Nová orientace.

Specifikem naší církve je tzv. „nová orientace“. Na vztahu k ní testují někteří církevní tajemníci písemně nebo v osobních rozhovorech absolventy fakulty nebo i adepty studia. V některých oblastech je uchazečům o duchovenskou službu předkládáno distancování se od nové orientace jako podmínka udělení státního souhlasu. Existence nové orientace slouží státním orgánům často jako záminka k vyvíjení nátlaku na představitele církve.

Nová orientace je volné, otevřené společenství přátel. Nikdy neaspirovala na instituční zajištění. Nestala se organizací, ani řádem. Vznikla kolem konce padesátých let z nutnosti vyrovnávat se s moderní společností a situací církve podobně, jako o to usilovali ve dvacátých letech Barth a u nás J.L. Hromádka, jak o to zápasili i Brunner, Bultmann, Bonhoeffer, Tillich a Niebuhr. Nová orientace je otevřená na všechny strany a stojí o dialog s jinými proudy v církvi i mimo ní. Po řadu let se vyrovnává s marxismem, s nímž vstoupila v šedesátých letech do vzájemně obohacujícího dialogu. Někteří z přátel považovaných za stoupence nové orientace, se pokusili v prosinci 1973 vyjádřit svá stanoviska v těchto otázkách: Milost a skutky, kříž a vzkříšení, kritika církve a společnosti, eschatologická naděje a inkarnační

solidarita, víra a veřejný život, lidová a vyznavačská církev, instituce a charismatické skupiny, civilní interpretace.

V situaci, kdy je hlubší rozhovor v církvi znemožněn, kdy existují jen nepatrné a pro přátele nové orientace žádné publikační možnosti, roste zákonitě nedůvěra i v církvi. Tvrdí se, že stoupencům nové orientace šlo o politické cíle, o spolupráci s komunisty nebo naopak, že je příliš poplatná lidové církvi či příliš elitářská, má blízko ke katolictví či protestantskému radikalismu, nebo dokonce že jde o sektu, uzavřené společenství podobající se řeholi, či světsky zaměřené hnutí.

Přes tvrdý postih ze strany státních orgánů se však objevují v mladší generaci mezi faráři i presbytery křesťané, kteří vedou obdobný zápas i za cenu rizika, počátečního nedorozumění a nedůvěry i ze strany konzervativních členů církví, popřípadě nepřátelství státních úředníků.

9. Publikační činnost církve.

Církev vydává vlastní měsíčník Český bratr, má vyhrazený prostor v evangelickém týdeníku Kostnické listy, bohoslovecké a intelektuální veřejnosti má sloužit Křesťanská revue. Všechny časopisy vycházejí v malých nákladech. Český bratr i Kostnické jiskry byly postiženy v posledních letech tvrdými finančními sankcemi pro zveřejnění příspěvků, v nichž byly shledány útoky proti státnímu zřízení. Došlo k vynuceným změnám v redakcích. Časopis pro mládež Bratrstvo vycházel v letech 1969/72 a byl z rozhodnutí ministerstva kultury zastaven (viz Dodatek, bod č. 11). Publikovat mnozí autoři vůbec nesmějí, také tematika je redukována na nábožensko-historickou, úzce pojatou, bez vztahu k současnému dění. Výjimku mohou tvořit jen loajální hlasy k jednotlivým výročím nebo veřejným událostem.

Po léta smí církev vydávat jen čtyři malé publikace ročně. Mezi ně patří každoroční příručka biblických výkladů a kalendář. Záminkou je nedostatek papíru nebo zásada tzv. rovnoprávnosti

U jiskry

církvi, které se hojně užívá i při jiných příležitostech. Sem zařazujeme diskriminaci věřících v jednání s pracovníky tiskáren a krematorií při církevních pohřbech (viz Dodatek, bod č. 12).

10. Konventy a synody.

I když těžiště církevní práce leží ve sborech, jsou obě gremia významným místem. Na nich se jednak bilancuje práce v církvi, jednak v rozhovorech a usneseních formulují směrnice a hlediska pro další orientaci církve. V posledních letech jsou tato shromáždění stále více středem zájmu státní správy, zejména příslušných okresních a krajských církevních tajemníků a úředníků církevního sekretariátu při ministerstvu kultury.

Všechny poslední synody církve - 1969, 1971, 1974, 1975 - byly sledovány a poslední dva dokonce ve stadiu příprav několik měsíců předem. Úřední místa, jimž je svěřena církevní politika, jsou v nejužším styku se synodní radou, dávají se nejen informovat o stavu příprav, nýbrž vyžadují i prosazování určitých hledisek. Tlak se zejména soustřeďuje na závěrečné usnesení synodu. Je vážným porušením svébytnosti církve, když text závěrečných prohlášení zná státní správa dříve než delegáti. Současně je povzbuzující, že až dosud zazněly na synodech složené ze svobodně volených zástupců nepoplatné hlasy, předkládající aktuální bolestné problémy, že se nepodařilo zmanipulovat synodály do úděsného obrazu strachu a konformity. Obviňování, že nová orientace manipuluje církevní veřejné mínění obecně a synody zvláště, patří k obvyklým výpadům na adresu církevního vedení se záměrem, aby této činnosti učinila přítrž. Příslušníci nové orientace zůstávají samozřejmě v kontaktu s církví a jejími problémy. Svědčí však o základním nedorozumění, když si úřední činitelé myslí, že je možno zinscenovat průběhy konventů a synodů, na nichž se rozhodují svobodní lidé. Jim přece nemůže nová orientace nic nabídnout, ani nemá možnost je jakýmkoli způsobem donutit, aby jednali tak, jak jednají. K pohodlné, bezrizikové

konformitě je chtějí sliby i hrozbami dovést jen úřední místa. Je jasné, že poukaz na činnost nové orientace je jen záminkou pro další postih celé církve.

Zmínili jsme řadu oblastí, v nichž naše církve je vystavena tlaku ze strany příslušníků státních orgánů. Pokud jsme informováni, na všechny zmíněné postupy státní správy, které směřují k omezení a potlačování náboženství a církevního života, poukazovala synodní rada v posledních letech při nesčetných jednáních na nejvyšší úrovni. Tato jednání jsou nesnadná. Vyžadují od vedení církve jasnou bohosloveckou linii, dějinnou perspektivu, osobní statečnost a sílu víry.

Před časem, kdy se v našem tisku i v prohlášení Generální prokuratury poukazovalo na to, že se u nás přísně dodržuje socialistická zákonnost, podal synodní rada generálnímu prokurátorovi seznam závažných připomínek k situaci církve a označila ji za znepokojující v důsledku diskriminujících opatření ze strany státních orgánů. Očekávalo se od této instituce věcné posouzení a nápravu v případech, kdy došlo ze strany státních orgánů k zjevnému pochybení. Namísto toho Generální prokuratura ve své odpovědi sdělila, že nejde o diskriminaci, nýbrž o běžné záležitosti církevní politiky, kterou jménem státu vykonává příslušné oddělení ministerstva kultury. Tím bylo vedení církve odkázáno na jednání s institucí, s níž o těchto problémech jedná bezvýsledně řadu let. Rozhodnutí Gen. prokuratury je typické pro celkovou situaci v naší zemi: problémy se bagatelizují a neřeší. Ale problémy nelze sklidit ze stolu zamlčováním nebo popíráním. Jsou tu a je třeba je řešit. A dříve či později se tak stane.

D o d a t e k

1. V poslední době zasahuje státní správa i do

laické činnosti. Např. v prvním čtvrtletí roku 1977 vyžadují církevní tajemníci jmenné seznamy tzv. předčítatelů kázání (které vycházejí tiskem jako příloha měsíčníku Český bratr a tedy se souhlasem státních orgánů). Bez zákonného podepření vybírají církevní tajemníci v příslušném sboru pouze jedinou osobu, které tuto činnost povolují (v některých případech nedovolí nikoho), ostatní se na předčítání kázání nesmějí podílet.

2. Duchovní zbavený státního souhlasu je vystaven zvýšenému nebezpečí, že za účast na životě církve bude trestně stíhán. 25.10.1974 se staršovstvo sboru v České Lípě obrátilo na Krajskou prokuraturu v Ústí n.L. s dotazem, zda by bylo trestné, kdyby duchovní sboru t.č. bez st. souhlasu vykonal určité náboženské úkony, na které podle ústavy (čl. 32) má právo každý a které podle platného církevního zřízení smí konat i laik. Po urgenci prokuratura nejprve sdělila, že se věci zabývá a dotaz zodpoví. O týden později však sdělila, že kompetentním k zodpovězení tohoto dotazu je jedině církevní sekretariát při ministerstvu kultury, který určuje rozsah duchoven-ské činnosti. Prokuratura se tedy zřekla své pravomoci posuzovat zákonnost či trestnost a přesunula ji na administrativní orgán.

3. Pracovně právní postavení duchovních se ukázalo při postihu církvi jako právnicky klíčové. Nejde jenom o práva a povinnosti farářů, ale také o právní postavení sborů, v nichž farář nesmí po zásahu vykonávat funkci, k níž ho členové sboru pověřili, nebo je při výkonu funkce ome- zován.

Nejde jen o „lidská práva“ věřících občanů a zvolených duchovních, ale o svobodné kázání Slova Božího, o němž věříme, že má ve společ- nosti své místo. Právně viděno, je první článek husitského programu hlubokým základem novo- doběho pojetí svobody projevu a přesvědčení - i svobody výměny informací.

Zasazujeme-li se o právní postavení farářů jako zaměstnanců církve, nejde nám jenom o spravedlnost pro duchovní, ale i o svobodu a spravedlnost pro členy církvi a nepřímo pro celou společnost. Postavení církvi - v moderní době menšinových a ve většině zemí zbavených přímého politického vlivu - se stává barometrem úrovně svobod občanských v určité společnosti. Rozšiřováním prostoru pro existenci svobody vyznání a rozvoje církvi se rozšiřuje prostor občanských svobod pro všechny - v neposlední řadě pro uvědomělé ateisty a marxisty.

Pracovně právní postavení farářů je založeno na pracovním poměru k církvi, resp. k farnímu sboru. Tuto skutečnost zákony z r. 1949 respektují, výslovně ji potvrzuje vládní nařízení č. 221/49 Sb. § 1,1. Od roku 1971 to však nerespektuje státní správa, která často prosazuje okamžité zrušení pracovního poměru, obvykle bez jakéhokoli zdůvodnění. Tím je porušen nejen zákoník práce, který předpokládá řádné zdůvodnění rozvázání pracovního poměru podle určitých pravidel a hlavně z doloženého důvodu, ale je ve vztahu k církvi porušen i správní řád (zákon 71/1967 Sb.), jako by církve byly organizace zřízené a přímo řízené státem. Toto stanovisko zastává Sekretariát pro věci církevní při ministerstvu kultury.

Zákony z r. 1949 předpokládaly, že pracovně právní postavení duchovních, pokud není výslovně upraveno těmito zákony a příslušným vládním nařízením, je upraveno obdobně jako u státních zaměstnanců. Pracovní poměry státních zaměstnanců jsou nyní určeny zákoníkem práce. Sekretariát pro věci církevní při ministerstvu kultury však popírá, že by se pracovně právní vztahy farářů normovaly příslušnými partiemi zákoníku práce, a státní úřady postupují v těchto záležitostech podle svých hledisek. Tím jsou duchovní zbaveni práv, která mají ostatní pracující, ač § 268 zákoníku práce výslovně prohlašuje, že se vztahuje i na nesocialistické organizace a tedy i na církve.

Pokud jde o českobratrskou církev evangelickou, patří zrušení Svazu českobr. evang. duchovenstva, který věnoval značnou pozornost právě též pracovně právním poměrům kazatelů církve, k nejzávažnějším zásahům státní správy. Zrušení této organizace bylo zdůvodněno tím, že Svaz nevyloučil ze svého středu vlastního předsedu a další členy, kteří byli zbaveni státního souhlasu. Ukončením existence Svazu duchovenstva ustala i možnost obrany práv a zákonem chráněných zájmů farářů.

4. O studium na Komenského bohoslovecké evangelické fakultě se ucházelo a z politických důvodů nebylo připuštěno k přijímacím rozhovorům: v r. 1970-2 uchazeči, 1971-4 uchazeči, 1975-4 uchazeči. V roce 1976 po úspěšném složení přijímacích zkoušek nebylo z politických důvodů přijato 5 uchazečů. Někteří se pokoušeli o přijetí již opakovaně.

V roce 1972 byli vyloučeni z fakulty z politických důvodů 2 studenti (Březina, Kozlík). Z těchto důvodů bylo v r. 1974 přerušeno studium pěti studentům (Matula, Zlatohlávek, Matulová, Šilar, Mamula), v r. 1976 jednomu (Tydlitát).

Státního souhlasu je potřeba i k řízení o udělení doktorátu na Komenského fakultě. V řadě případů byl odepřen, nebo zatím nedošlo ke konečnému rozhodnutí. (M. Balabán, J. Doležal, C. Horák).

Státní souhlas se vyžaduje k přijetí učitelské síly na KEBF i pro pracovníky synodní rady.

V posledních letech dochází k zásahům do studentské samosprávy Husova bohosloveckého semináře ze strany Sekretariátu pro věci církevní při min. kultury. Novým opatřením je chystané komplexní hodnocení všech studentů druhého a čtvrtého ročníku. V kádrovací komisi budou kromě členů profesorského sboru a synodní rady i zástupci Sekretariátu pro věci církevní.

5. Dne 3.2.1975 se sjelo dvanáct mladých lidí na návštěvu manželů Brodských v Libštátě, okres

Semily. Všichni se důvěrně znali většinou již více než 10 let a pojilo je i to, že spolu před lety studovali na KEBF.

V odpoledních hodinách vnikli do bytu Brodských dva pánové. Odstrčili Danielu Brodskou ode dveří a vešli proti vůli D. Brodské do pokoje a kuchyně. Představili se jako krajský církevní tajemník Jonáš a okresní církevní tajemník Váňa. Pan krajský církevní tajemník vyzval přítomné, aby přešli do farní kanceláře. Zde požádal P. Brodského, aby rozpustil shromáždění na základě ústně tlumočeného výnosu ONV Semily, kterým se shromáždění jako protistátní nepovoluje. Pan krajský církevní tajemník Jonáš oznámil, že do deseti minut mají přítomní opustit budovu. Když to přítomní odmítli, spojil se v jejich přítomnosti telefonicky s náčelníkem st. bezpečnosti v Semilech a oznámil mu, že na faře v Libštátě se koná nepovolené shromáždění, jehož se účastní osoby s nepřátelským vztahem k socialistickému zřízení. Požádal náčelníka, aby učinil nezbytná opatření.

Po dvaceti minutách vstoupili do budovy dva uniformovaní příslušníci SNB a ověřili si totožnost přítomných. Prohlásili s odvoláním na pana krajského tajemníka, že do patnácti minut musí všichni opustit budovu i obec, jinak se SNB postará o rozpuštění vlastními prostředky. Po tomto příkazu hosté opustili budovu a rozjeli se domů. V příštích dnech podali účastníci každý sám za sebe k různým institucím stížnost na postup církevních tajemníků a příslušníků SNB. Všem přišla negativní odpověď. Jako příklad uvádíme výňatky z odpovědi KNV v Hradci Králové č.j. 78/75 z 16.4. 1975:

„Při svém rozhodování postupoval odvolací orgán především z hlediska hodnocení politické kvality celého případu a jeho důsledků.“

„... ještě v době odvolacího řízení mohl příslušný orgán zjistit existenci negativního veřejného mínění a odsouzení praktik jmenovaných duchovních a dalších občanů, jejichž činnost a cíle nejsou v souladu s budovatelským úsilím pracujících“

cího lidu, který právě v tomto roce mobilizuje všechny síly k důstojné oslavě jubilea 30. výročí osvobození od fašismu. I tato skutečnost v souvislosti s otevřeně nebo skrytě projevovanými stanovisky duchovních a některých přítomných - zejména bývalých duchovních - není pro komplexní posouzení celého případu a jeho důsledků zanedbatelné."

Podstatnou část odpovědi KNV v Hradci Králové tvoří svědecké výpovědi, z nichž citujeme jednu v plném znění: „Jako většina mých spoluobčanů odsuzuji ilegální schůzi krajních extrémistů evangelické církve v čele s P. Brodským, farářem v Libštátu, který se stal organizátorem a hostitelem duchovních, kteří ztratili důvěru poctivých lidí a našeho soc. zřízení a za svoje reakční postoje byli právem zbaveni státního souhlasu. Nemohu souhlasit s tím, aby P. Brodský a jeho žena beztrestně zatahovali do reakční činnosti v naší obci poctivé lidi, kteří se dají slepě unášet oddanosti církvi, jejíž představitelé slouží nepřátelským cílům západních vlivů. U nás chceme mít klid a práci pro blaho všech poctivých pracujících. Chceme mír pro všechny lidi na světě. Nechceme, aby v naší socialistické vlasti zavládl chaos, vyvolaný evangelíky v Irsku a nechceme Belfast."

6. Od poválečných let až do konce r. 1958 pořádala KEBF pracovní prázdninové brigády, kterých se zúčastňovali nejen bohoslovci. I po r. 1958 se konaly brigády dále bez oficiálního patronátu fakulty. V letních měsících se každoročně vystřídalo při práci v lese, převážně v oblasti Jeseníků a záp. Čech 140-200 mladých lidí, hlavně studentů. Zaměstnavatelem brigádníků byly příslušné Lesní závody, vnitřní organizaci na sebe obvykle brali studenti KEBF. O spokojenosti zaměstnavatelů s prací i mimopracovní kázní svědčí to, že na některá polesí (Františkov, Ostružná) jezdila mládež pravidelně po více než 20 let.

V roce 1969 se vnitřní organizace brigád ujala synodní rada Českobratrské církve evangelické

a v r. 1972 se své patronace na nátlak Sekretariátu pro věci církevní zřekla. Tohoto roku se opět ujali brigád mladí dobrovolníci, mezi nimi studenti bohosloví.

V posledním červnovém týdnu r. 1975, několik dní před zamýšleným počátkem 1. běhu, byl jeden z vedoucích, student KEBF, předveden v Praze k výslechu na SNB. Byl vyzván, aby se zřekl organizování brigády a dal vědět účastníkům, že se nebude konat. Neuposlechneli, bude ohroženo jeho studium. Současně jiný student KEBF dojednával již se zaměstnavatelem jednotlivosti na místě konání brigády. Při jednání s polesím přišla telefonická zpráva z lesního závodu v Hanušovicích, že se brigáda evangelické mládeže ve všech pracovištích ruší. Na lesním závodě potom vedoucímu brigády potvrdili, že se brigády evang. mládeže již konat nebudou. Lesní závod lituje, že nemůže brigádníky zaměstnat, ač naléhavě potřebuje pracovníky na sezónní práce. Překážkou je, že nejsou organizovány žádnou oficiální institucí. Jiný důvod ředitel neuvedl. Jeho náhlé rozhodnutí bylo však zřejmě v souvislosti s návštěvou, kterou vykonali téhož dne příslušníci StB z Ostravy na lesním závodě. Od r. 1975 se brigády přestaly konat.

V souvislosti s nimi bylo sděleno synodní radě při jednání s pp. Hájkem a Jelínkem ze Sekretariátu pro věci církevní, že mladí křesťané mohou brigádně pracovat jednotlivě na svých pracovištích a v místě svého bydliště. Ve věci brigád bylo vyslechnuto orgány StB ještě několik mladých evangelíků v Pardubicích, Brně a Praze.

7. Okolnosti vyučování náboženství na školách jsou od roku 1970 stále složitější a směřují zřetelně k praktické likvidaci vyučování náboženství vůbec. Užívané metody překračují praxi let padesátých i šedesátých. V rodičích je všemožně vyvoláván pocit nejistoty a obav. Účast na náboženství je zahrnuta v osobním listě žáka, který ho trvale provází od vstupu na školu a je podkladem komplexního hodnocení při ukončení

povinné školní docházky. Přitom je prosazována zásada, že děti označené za religiozni nesmějí být přijímány na pedagogické školy a v poslední době na všechny humanitní obory a zdravotní školy. Učitelé podle ústních pokynů, ze strachu, aby nebyli postihováni pro vysoké procento přihlášených a ze „zájmu o budoucnost dětí“ varují rodiče před přihlašovaním.

Ve Štětí, okres Litoměřice, se v r. 1971 přihlásilo na místní ZDŠ v řádném termínu k vyučování náboženství 9 dětí. Koncem září však sdělil ředitel školy duchovnímu, že všichni rodiče po zralé úvaze stáhli přihlášky zpět. Duchovní pak zjistil, že rodiče byli navštíveni třídními učitelkami dětí v doprovodu místoředitelky a přemlouváni, aby netrvali na náboženské výuce, neboť návštěva náboženství by mohla nepříznivě ovlivnit přijetí dětí na střední školu.

Poté, co duchovní informoval o tomto případě okresního církevního tajemníka, obešli učitelé rodiče znovu a vymáhali na nich podpis pod prohlášením, že přihlášky na náboženství stáhli z vlastního uvážení a bez nátlaku.

V některých případech se již při zápisu dětí ke školní docházce zjišťuje, zda dítě bylo pokřtěno (Proseč).

Přihlašování se děje v posledních letech v desetidenním termínu na konci školního roku, kdy pozornost rodičů i žáků je soustředěna jiným směrem. Přihláška podaná dříve či později je neplatná. Doba od začátku školního roku je využívána k nátlaku, k zastrašování rodičů, aby podané přihlášky zrušili. Strach vyvolávají i další skutečnosti: přihlášku musí podepsat oba rodiče, musí být odevzdána výhradně řediteli nebo jeho zástupci (z tohoto setkání mají rodiče obavy), seznamy přihlášených pak odevzdávají ředitelé na ONV.

Vlastní vyučování se podle směrnic smí konat jen ve škole, tedy v prostředí, kde vládnoucí ideologie systematicky náboženství diskredituje. Přihlášené děti bývají někde předmětem posměchu žáků i učitelů, kteří jim kladou před třídou v ne-

rovném rozhovoru otázky nepřiměřené jejich věku. Kromě toho jsou časté i písemné dotazníky, znásilňující jejich svědomí a víru. Při různých školních akcích (oslavy, brigády, kino apod.) není brán zřetel na dobu vyhrazenou vyučování náboženství. Počet vyučovacích hodin je omezen podle počtu žáků, nesmí se vyučovat v září, výuka je povolena pouze ve druhé až sedmé třídě ZDŠ. Hodiny náboženství jsou zařazovány až po vyučování, přespolní děti nemají často domů spojení. Vyučování je v některých okresech rušeno dozorem ředitelů, kteří mj. zjišťují, zda náboženství nenavštěvují nepřihlášené děti. A to za situace, kdy je u nás od padesátých let náboženství prohlašováno za soukromou věc každého občana.

Příklady postupu státních orgánů v otázce vyučování náboženství: ve dnech 22.-27. července 1973 byli rodiče evangelických dětí v Telecím, okres Svitavy, jednotlivě pozváni dopisy tohoto znění: „Dostavte se ... do kanceláře MNV k důležitému jednání ...” podepsáni: předseda MNV, tajemník MNV, razítko MNV. V kanceláři byli předvoláni za přítomnosti předsedy a tajemníka MNV (který je ředitelem školy) dotazováni, zda a proč chtějí přihlásit své děti ve školním roce 1973/74 na náboženství. Byli přesvědčováni, aby tak nečinili. Rozhovor trval asi půl hodiny s každým předvolaným. Neústupní byli vyzváni, aby doma vše rozvážili a přišli znovu v určený den.

Na chrudimsku vyplňovali žáci sedmé třídy ZDŠ dotazník s těmito otázkami: Věříš v Boha? Proč věříš? Chodíš do kostela? Rozhodl ses pro to sám, nutí tě rodiče? Nutí tě babička - dědeček? Co říkáš tomu, že papež žehnal Hitlerovi a jeho zbraním?

V rozporu s tvrzením představitelů státní správy, že státní orgány nezkoumají příslušnost církevní občanů, je skutečnost, že církevní tajemníci ve všech oblastech vyžadují na duchovních jmenné seznamy členů staršovstev s udáním bydliště a funkčního zařazení v zaměstnání. Tato striktně vyžadovaná povinnost není opřena o

žádné skutečné ustanovení.

9. Příklad hodnocení uchazeče o studium na vysoké škole: „Občanka ... roz. ... je vdaná, matkou jednoho děcka. Veřejného života se po provdání nezúčastňuje a nesplnila v r. 1976 ani svou občanskou povinnost při volbách do zastupitelských sborů a k volbám se ani ona, ani její manžel nedostavil.

Manžel výše jmenované je silně nábožensky založen a jeho vlivu podléhá i jeho manželka.

Z výše uvedených důvodů nedoporučuje Měst. NV v Oseku studium na vysoké škole. V Oseku dne 3.11. 1977, za Měst. NV v Oseku Jan Sivák, tajemník.

10. Podle metodického pokynu č.j. 648/71-213 ze dne 17.3. 1971 (podepsán náměstek ministra školství dr. K. Angelis) má se u uchazečů na pedagogické školy zkoumat názorová vyhraněnost, vztah k soc. zemím. U rodičů míra jejich společenské aktivity, členství v politických stranách a organizacích, jejich politické postoje. Informace o vyloučených komunistech si získá ředitel na OV KSČ. Informace o náboženské a církevní příslušnosti rodičů je třeba získávat nepřímou.

11. K situaci v práci mezi mládeží ještě tyto poznámky:

Péči o křesťanské vzdělání a výchovu své mládeže zajišťovala naše církev mj. formou biblických kurzů, které se o letních a zimních prázdninách pravidelně konaly v Praze a v rekreačních církevních střediscích v Krkonoších a Jeseníkách. Pro mládež předkonfirmačního věku (děti cca do 14ti let) vybudovala církev v r. 1969/70 moderní středisko u Chotěboře. V r. 1973 však pracovníci Sekretariátu pro věci církevní při min. kultury pánové Hájek a Jelínek synodní radě sdělili, že se kursů bude smět mládež zúčastnit pouze od 18 let. Prý by se účastí mladších frekventantů narušoval proces jednotné výchovy mladé generace, který je v naší společnosti veden výluč-

ně v duchu vědeckého světového názoru marx-leninismu. Toto omezení vzala synodní rada na vědomí a informovala o něm sbory dne 27.6.1973 - (při různých příležitostech však upozorňuje st. orgány na nesprávnost jejich postupu v této věci). Současně byly zakázány rekreačně výchovné prázdninové pobyty dětí v Chotěboři, kde až dodnes jsou povolovány pouze rodinné rekreace církevních pracovníků a tzv. mírové semináře.

Krajský církevní tajemník v místě konání povolených kursů mládeže nad 18 let kontroluje podle policejních přihlášek v domovní knize jména a adresy účastníků a předává tyto adresy příslušným okresním církevním tajemníkům. Tak se sugeruje dojem, že účast na kursu může mladým lidem škodit ve škole i v zaměstnání.

Poslední sjezd mládeže celocírkevního charakteru byl povolen v r. 1971. Od r. 1974 nebyl povolen ani jeden seniorátní sraz mládeže do 18 let.

Příklad zamítnutí žádosti o povolení konání seniorátního dne konfirmace: „K vaší žádosti ze dne 11.2. 1975 o souhlas ke konání sen. dne konf., který se má konat ve dnech 21.2.-22.2. t.r. v Mostě sdělujeme, že Severočeský krajský nár. výbor v Ústí n.L. souhlas ke konání neuděluje. Současně vám sdělujeme, že ani napříště nebude souhlas ke konání sen. dne konf. udělován a že předkonfirmační příprava a péče o konfirmované je nadále záležitostí pouze jednotlivých sborů Českobr. církve evang. ve smyslu § 16 odst. 3 listery C. Místopředsedkyně KNV Libuše Hanušová, z pověření K. Dlabal.”

V roce 1973 bylo zastaveno vydávání evang. měsíčníku „Bratrstvo”, jediného časopisu křesť. mládeže v ČSSR. Jako zdůvodnění bylo uvedeno, že žádná církev nevydává časopis pro mládež.

Přibližně od r. 1973 riskují duchovní, v jejichž sborech se sejde větší počet mladých lidí při bohoslužbách a při jiných příležitostech, ze strany církevních tajemníků důtky za organizování předem nehlášených srazů mládeže, v některých případech jsou vyslýcháni StB a varováni

před podobnou činností. (Sbor v Libštátě, Svratouchu, Varnsdorfu.)

12. Na okrese Třebíč mají zaměstnanci pohřebního ústavu nařízeno vymlouvat pozůstalým konání církevních pohřbů. Je jim vytýkáno, že církevních pohřbů neubývá. Tiskárna má zakázáno tisknout na pohřební oznámení biblické verše. Pozůstalí si mohou vybrat jako motto některý z několika desítek povolených sladkobolných veršů a frází. Kdo chce něco jiného, musí podat kolkovanou žádost na církevní oddělení kulturního odb. ONV. Vyřízení žádosti je tak zdlouhavé, že není dosud znám případ, že by povolení přišlo včas, aby parte mohlo být vytištěno podle přání pozůstalých. Obdobně je tomu také jinde (okres Náchod).

(září. Praha.)

Dopis skupiny 56 katolických věřících (Ivan Medek a druhové) kardinálu Fr. Tomáškovi s prosbou o zprostředkování při odevzdání přiloženého dopisu ve věci náboženské svobody a práv věřících, určeného prezidentu republiky a Federálnímu shromáždění.

Vaše Eminence,
předkládáme Vám dopis, adresovaný prezidentu ČSSR Dr. Gustávu Husákovi a Federálnímu shromáždění ČSSR.

Prosíme Vás, abyste projevil laskavé porozumění pro tento upřímný a naléhavý hlas. Byli bychom Vám vděční, kdybyste jej podpořil svou autoritou a zprostředkoval předání dopisu uvedeným dvěma adresátům.

Rozhodnete-li se jinak, odeslali bychom jej sami, ručícе za něj vlastním svědomím a křesťanskou odpovědností jako jednotlivci.

S úctou
jménem podepsaných na přiloženém podání

Otec biskup František se neujal zprostředkování, především z důvodů časové tísně (3.10.77 odjel do Říma). Přislíbil však zúčastněným svou podporu a uvítal iniciativní vystupování v tomto i budoucích případech.

Rafitikací obou mezinárodních Paktů o občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních právech byly v našem právním řádu podtrženy svoboda přesvědčení, svoboda myšlení, svoboda svědomí a svoboda náboženství nebo víry.

Považujeme za svoji povinnost konstatovat, že přesto dosud nejsou věřící lidé v Československu plně svobodnými a rovnoprávními občany. Tzv. náboženské svobody jsou omezovány na pouhou účast při náboženských úkonech v kultovních budovách. Právo rodičů na náboženskou výchovu dětí je pouze formální. Děti mohou navštěvovat vyučování náboženství jen v určitém věku a na nižším stupni škol a navíc je účastí dětí na tomto vyučování zabraňováno ponižujícím šikanováním a v některých případech i výhrůzkami dětem a rodičům. Časté jsou také případy diskriminace věřících při přijímání na různé druhy škol. V některých oborech je víra překážkou výkonu povolání, zejména v oblastech kultury v nejširším slova smyslu. Pedagogové na všech školách nemohou svou víru projevit vůbec, nechtějí-li ztratit zaměstnání (přitom se využívá znění tzv. učitelského slibu). Přístup mladých lidí na teologické fakulty je zvnějšku neúnosně omezen, přičemž v důsledku vnějších zásahů do výběru učitelů a studentů úroveň těchto učilišť stále klesá. Udělení a odnímání státních souhlasů k výkonu činnosti duchovních nepodléhá žádným zákonným kritériím, čímž se stává zcela nekontrolovatelným a závisí často jen na osobních postojích tajemníků, pověřených dozorem nad církvemi. Duchovním jsou odpírána i některá práva zakotvená v česko-

šlovenském Zákoníku práce. Řeholní společnosti jsou prakticky postaveny mimo zákon; přijímání nových členů je znemožňováno a dokonce i obětavá charitativní činnost zbylých malých komunit je podrobována stále se stupňujícím omezením. V minulých desetiletích trpěly stovky kněží, řeholníků i laiků ve vězení a internačních táborech na základě nezákonných rozsudků nebo i bez nich. Až na výjimky nebyli rehabilitováni. Každý kontakt duchovních s laiky je považován za podezřelý, je stále sledován a pod různými záminkami znemožňován. Totéž platí pro spontánní ekumenická setkání a ekumenickou spolupráci. Věřící lidé nemají možnost seznamovat se svou teologickou, filozofickou a uměleckou tvorbou veřejnost. Ve veřejných komunikačních prostředcích je vymycováno dokonce i to, co by mohlo jen vzdáleně upomínat na křesťanské tradice (např. koledy). Činnost těch nakladatelství, jež byla některým církvím ponechána, je do krajnosti omezena zvláštní cenzurou a dalšími administrativními opatřeními. Tyto skutečnosti, které jsou jen nejstručnějším shrnutím tisíců doložitelných případů, jsme připraveni podrobně dokumentovat.

Nechceme nijak popírat a jsme si plně vědomi, že vinu na tomto stavu nesou i církve samotné, kterým jde často jen o uhájení vnějších znaků svých institucí.

Se vši vážností prohlašujeme, že nechceme hájit pouze sami sebe a získávat pro sebe jakákoli privilegia. Jako křesťané musíme být připraveni přijímat a překonávat obtíže, konflikty a nepřátelství všeho druhu, ne nadarmo čteme v Písmu, že na světě budeme mít protivenství. Pokládáme však za podstatné, aby pravý stav věci nebyl zastírán. Teprve po pravdivém a otevřeném nahlédnutí vlastní situace budeme schopni plnit bytostný úkol křesťanů - převzít v celém rozsahu spoluodpovědnost za svět, v němž žijeme.

K této spoluodpovědnosti patří zejména povinnost se postavit proti všem druhům bezpráví, bez ohledu na to, zda se dotýkají věřících nebo

nevěřících občanů. Vlastním smyslem a základním jádrem formulací o lidských právech a svobodách je stanovit meze, jak individuálnímu nebo skupinovému, tak státnímu vměšování do lidské svobody. Ta není žádnou výsadou, udílenou nebo propůjčovanou lidské bytosti státem, neboť stát je výtvozem lidí a stává se špatným státem, pokud se svobodě lidí vymkne a postaví se proti ní.

Proto jsme se rozhodli nemlčet a obrátit se na Vás, nejvyšší zákonné představitele státu, s výzvou k postupné nápravě všech křivd a všeho utrpení, ať se dotýkají třeba i nejposlednějšího občana této země. Víme, že taková náprava je nesmírným úkolem, vyžadujícím poctivé a vytrvalé úsilí všech občanů, ať již zaujímají vlivné nebo zdánlivě jen okrajové místo ve společnosti.

Přínejmenším v jednom případě však nesmí být náprava postupná a trpělivost není na místě: v případě lidí, jimž byly osobní i občanské svobody odňaty úplně. Pro své svědomí a obranu svého přesvědčení jsou ve vězení či vyšetřovací vazbě někteří naši spoluobčané. Každý den, který musí tito lidé strávit ve vězení, je nejen vážným porušením základních lidských práv, ale současně obviněním jak společnosti, tak jednotlivců, kteří to způsobili nebo k tomu mlčí. Proto se cítíme povinni Vás na závěr požádat, abyste dali výslovný podnět k bezpodmínečnému a bezvýjimečnému naplňování našich zákonů a dohod, k nimž náš stát v poslední době slavnostně přistoupil, použili svých pravomocí a umožnili okamžité propuštění těchto vězňených.

Pavel Baldínský, PhDr. Václav Benda, Ludmila Borská, Vojtěch Borský, Zdeněk Bonaventura Bouše, Vratislav Brabenec, Ing. Pavel Bratinka, Jaroslav Bumbálek, František Cigánek, Vít Cigánek, Ludmila Cigánková, František Cihlář, Ing. Viktor Dobal, Iloņa Dobalová, Karel Dománek, Jan Dobrovolský, Štěpán Fáber, Michaela Freiová, Miroslav Hácha, František Hochman, Jiří Hochman, Marie Hochmanová, Marta Hučínová, Iva

Haloupecká, Věra Jirousová, Marie Kaplanová,
František Klika, Václav Konzal, Josef Kordík,
Daniel Kroupa, Antonín Krutílek, Zdena Kub-
richtová, Marie Kuglová, Ida Kuželová, Václav
Malý, Ivan Medek, Dana Němcová, Jiří Němec,
RNDr. Martin Palouš. doc. PhDr. Radim Palouš
CSc, MUDr. Karel Pazdera, Milan Piša, Ing. Fran-
tišek Rund, Marie Rundová, Ing. Zora Rysová,
Marta Seidlová, Anna Schwarzová, Ing. Bohdan
Šmilauer, Marie Vacková, František Vlasák, To-
máš Vlasák, Ing. Vladimír Voják, Ctirad Zdvo-
řáček, Pavel Zeman, ThDr. Josef Zvěřina.

Za správnost odpovídá: Ivan Medek v.r.

zprávy o situaci Charty 77

*Situační zpráva hnutí Charty 77
k 12. únoru 1977. Praha.*

Již čtyři týdny jsou ve vazbě spisovatel Václav Havel, mluvčí Charty 77, a její další signatáři, spisovatel František Pavlíček a novinář Jiří Lederer. Spolu s režisérem Otou Ornestem, který není signatářem Charty 77, jsou obviněni z trestního činu podvracení republiky, resp. poškozování zájmů republiky v zahraničí. Za celou dobu nedělily orgány činné v trestním řízení ani příbuzným vězňených, ani čs. veřejnosti, čeho se obvinění měli konkrétně dopustit. Po zadržení Václava Havla oznámil vyšetřovatel telefonicky, že bude obviněn z činnosti nesouvisející s Chartou 77; tento postoj Státní bezpečnosti potvrzují i sporadické neoficiální zprávy o průběhu vyšetřování. Styk s obviněnými je minimální; jak plyne z dvou dosud došlých dopisů Václava Havla manželce, nebyl mu dosud doručen žádný její dopis. Obhájci, jejichž výběr byl velmi zúžen, se většinou neúčastní vyšetřovacích úkonů a nejsou - alespoň v případě JUDr. Lukavce, který má obhajovat Václava Havla - ani informováni o obsahu spisu, což je jejich právem i povinností. Zdravotní stav Oty Ornesta je alarmující; před zadržením prodělal dva infarkty a trpí cukrovkou.

Požadavek okamžitého propuštění Václava Havla, Františka Pavlíčka, Jiřího Lederera a Oty Ornesta na svobodu je proto vysoce naléhavý. Pokud právní názor justičních orgánů, činných v trestním řízení takové řešení nepřipouští, měla by Státní bezpečnost po souhlase prokurátora zveřejnit důvody tohoto trestního stíhání a důvody vazby. Jinak se posílí domněnky veřejnosti, které jsou založeny na prostém faktu, že ve vězení jsou tři signatáři Charty 77, z nichž jeden

je její mluvčí, a to za situace, kdy samotná činnost Charty není trestně stíhána a kdy nejsou stíháni další signatáři, jejichž počet neustále roste.

Zkušenosti ukazují, že jen individuální a kolektivní protesty čs. občanů a rozhodná mnohostranná podpora pokrokové světové veřejnosti, zejména organizací dělnického a socialistického charakteru, mají naději na úspěch. Propuštění signatářů Charty 77 a Oty Ornesta je proto heslem všech, kteří chápou význam mezinárodní solidarity pracujících.

Signatáře Charty 77 a další osoby postihla od začátku roku 1977 řada dalších represivních opatření:

1. Zhruba dvě stě třicet z dvouset jedenačtyřiceti signatářů, jejichž jména byla Chartou publikována k 1. lednu 1977, bylo předvedeno nebo předvoláno ke svědeckému výslechu v trestní věci podvracení republiky a dotazováno téměř výhradně na Chartu 77. Mluvčí Charty a další signatáře vyslyšela Státní bezpečnost opakovaně, mnohokrát a často celodenně. Výsledky dosud pokračují; občané, kteří již ve věci vypovídali nebo (a to v drtivé většině) použili svého práva podle § 100 odst. 2 trestního řádu a výpověď odmítali, jsou předvoláváni nebo zváni znovu, někdy i několikrát.

2. Státní bezpečnost provedla zhruba padesát domovních prohlídek, většinou u signatářů Charty 77. Zabavovala při nich tiskoviny, strojopisy, rukopisy, korespondenci a další předměty, které nijak nesouvisely s vyšetřováním. Brala vzorky písma psacích strojů, v ojedinělých případech i psací stroje. Domovními prohlídkami, podle neúplných zpráv, byli postiženi tito signatáři: Václav Havel, Pavel Landovský, Ludvík Vaculík, Zdeněk Urbánek, Jan Petránek, František Pavlíček, Jiří Lederer, Jiří Hájek, Karol Sidon, Jiří Dienstbier, Vratislav Effenberger, Rudolf Batěk, Stanislav Budín, Bohumil Doležal, Jan Beránek, Toman Brod, Václav Brabec, Milan Otáhal, Miluše

Števíchová, Zdeněk Vokatý, Ladislav Lis, Petr Zeman, Aleš a Zuzana Řichterovi, Jan Šimsa, Božena Komárková, Jan Šabata, Václav Šabata, Karel Fridrich, Anna Koutná, Karel Āejka, Zdeněk Přikryl, Zdeněk Vašíček, Jaroslav Mezník, Antonín Vyroubal, Zdeněk Pokorný, Michael Dymáček, Jan Trefulka, Milan Uhde, (posledních 18 je z Brna, tedy až na Jiřího Müllera a Jaroslava Šabatu, kteří nebyli ani na výsledku, všichni brněnští signatáři k 1.1.1977), dále Milan Balabán, Ladislav Hejdánek, Alfréd Kocáb, Jakub Trojan, Miloš Rejchrt a Vavřinec Korčíš st. Prohlídky na pracovišti byly provedeny např. u Karla Sidona a Zuzany Dienstbierové.

3. Několik signatářů bylo postiženo existenčně: byl s nimi okamžitě rozvázán pracovní poměr. Pokud je známo, byl tento krok vždy zdůvodněn tím, že pracovník podepsal Prohlášení Charly 77. Zaměstnavatel v tom spatřuje hrubé porušení pracovní kázně nebo dokonce ohrožení bezpečnosti státu; někdy uvádí i nezákonné důvody rozvázání pracovního poměru. Podle neúplných zpráv byli takto postiženi: Zdeněk Mlynář, František Jiránek, Radim Palouš, Anna Fárová, Ivan Medek, Helena Seidlová, Drahuše Proboštová, Milan Machovec a ještě tento týden Ladislav Dvořák, Petr Pithart, Oldřich Hromádka a Michal Lakatoš. Pracovní poměr byl zrušen bez udání důvodu v jednoměsíční zkušební době s Jaromírem Literou a Miluší Števíchovou. Na horší práci byli přefazeni Jiří Ruml a Václav Novák. Jiní, jako např. Jiří Judl a Jan Sokol, byli vyloučeni z ROH, Jitka Bidlasová a Zuzana Dienstbierová z brigád socialistické práce.

4. Některé zásahy proti signatářům ohrožily jejich zdraví, resp. jim na zdraví ublížily; jiné protiprávně omezily jejich domovní či osobní svobodu.

Zina Kočová byla 13 dnů - 21.1. až 2.2. - nuceně hospitalizována na uzavřeném venerologickém oddělení Fakultní nemocnice v Praze 2, ač-

koli způsob jejího života nemohl vyvolat podezření z výskytu pohlavní nemoci.

Ve dnech 21.1. až 24.1. byl po více než sto hodin zadržován bezpečnostními orgány Karol Sidon; protože nebyl po 48 hodinách obviněn (jak předpisuje trestní řád), byl více než padesát hodin protiprávně omezován v osobní svobodě. Vyšetřovatel mu nabízel mimo jiné, aby se vystěhoval do Izraele.

Dne 21.1. byla vážně narušena domovní svoboda Jaroslava Suka, neboť příslušníci SNB použili násilí a poté mu prohledali dům a zhotovili vzorek písma jeho psacího stroje.

Dne 3.2. byla vážně narušena domovní svoboda Ladislava Lise, neboť příslušníci SNB pod pohrůžkou násilí vnikli do jeho domu, kde se zavřeli v kuchyni a fotografovali nějaké předměty na stole, ačkoliv předtím tam nic nebylo.

Ivana Hyblerová roz. Šimková byla s diagnózou „hrozící potrat“ dne 31.1. zprvu propuštěna z nemocnice OÚNZu v České Lípě a uznána práce neschopnou, ale poté, na příkaz ředitele OÚNZu MUDr. Rezka, který je i její nadřízený, jí primář nemocnice MUDr. Brož bez lékařského vyšetření uznal práce schopnou s tím, aby ještě téhož dne (31.1.) šla pracovat. Onoho dne jí totiž končila jednoměsíční zkušební doba, kdy s ní bylo možno rozvázat pracovní poměr bez udání důvodů. Lékařskou pomoc musela vyhledat až v Praze, vzdálené 90 kilometrů, kde je t.č. stále hospitalizována se stejnou diagnózou.

5. Sdělovací prostředky rozpoutaly v lednu t.r. proti Chartě 77 nenávistnou kampaň, v níž, k pobouření čs. veřejnosti, nechyběly ani tóny antisemitismu. Především se snažily zdiskreditovat Chartu pomluvami některých signatářů. Hanobily jejich život a práci a dokonce jejich příbuzné a přátele. Nejvíce byli postiženi Václav Havel, Pavel Kohout, Zdeněk Mlynář, František Kriegel a zvláště pak Ludvík Vaculík.

Přátelé Ludvíka Vaculíka mu chtějí pomoci a být mu oporou; vynasnaží se ze všech sil po-

skytnout mu patřičnou právní ochranu proti všem nezákonným opatřením a podlým útokům. Zatím je třeba připomenout jeho oznámení trestního činu, které poslal dne 26.1. t.r. generálnímu prokurátorovi ČSSR; Ludvík Vaculík v něm mj. uvádí, že mezi 17. a 19.1. t.r. ve fotolaboratoři ČTK vyrobili neznámí lidé (nikoli zaměstnanci ČTK) na 3.500 kusů fotografií pohoršlivého obsahu.

Série represe a difamace, která postihla Pavla Kohouta, byla zatím zakončena desítkami výhrůžných dopisů, jejichž obsah může vzbudit důvodnou obavu. Některé z nich mu vyhrožovaly smrtí nebo těžkou újmou, nebude-li do 31.1. emigrovat. Souvislost mezi těmito výhrůžnými dopisy a faktem, že byl 31.1. večer lehce zraněn náhodným opilcem nelze nijak prokázat.

6. Několik desítek signatářů bylo postiženo i odebráním řidičských průkazů a technických osvědčení jejich vozidel. Tyto doklady nebyly většinou z nich dosud vráceny. Řidičské průkazy byly odebrány i lékařům. Odebírání řidičských průkazů v těchto dnech pokračuje, postihováni jsou především rodinní příslušníci signatářů. Odebráním řidičského průkazu byla zvláště tvrdě postižena Věra Jarošová, která bez něj nemůže vykonávat své povolání řidičky.

Několika signatářům odebrali příslušníci SNB dokonce občanský průkaz a vydali jim náhradní potvrzení.

7. Jan Patočka a Jiří Hájek, oba mluvčí Charity 77, a dále pak Pavel Kohout, Erika a Miroslav Kadlecovi, František Kriegel, Gertruda Sekaninová-Čakrtová, Petr Uhl, Ludvík Vaculík a František Vodsoň byli postiženi tím, že jim byl pozastaven provoz telefonní stanice; někteří dostali odůvodnění, v němž se píše, že naléhavý obecný zájem nutí správu spojů k využití jejich stanice pro jiné účely.

8. Státní orgány vyzvaly rovněž několik signa-

tářů (Zdeňka Mlynáře, Františka Kriegla, Milana Hübla, Pavla Kohouta, Ludvíka Vaculíka), aby pro sebe a své rodiny požádali o vystěhování. Vyzvaní to odmítli. Snaha státní moci, aby hlavní protagonisté Charty 77 se vystěhovali, event. aby byli vystěhováni se může v budoucnu projevit znovu. (Na druhé straně signatář Charty Evžen Menert, který chtěl čs. úřady požádat o vystěhování, byl kompetentními úředníky SNB upozorněn, že řízení o povolení bude dlouhé a složité.)

9. Oba mluvčí Charty 77, kteří jsou na svobodě, vyslechli dne 31.1. t.r. stanovisko Generální prokuratury k Prohlášení Charty 77 z 1.1.1977: Dne 3.2. t.r. požádali Federální shromáždění ČSSR o přezkoumání tohoto stanoviska, neboť ho nepovažují za odpovídající Ústavě ČSSR a čs. právnímu řádu. Jednání na prokuratuře, o němž čs. sdělovací prostředky zveřejnily neúplnou (a co se výstrahy a event. trestních sankcí týče, i nepravdivou) zprávu, je třeba chápat jako další krok státní moci proti Chartě 77.

10. V posledních třech týdnech předvolávaly nebo zvaly orgány Státní bezpečnosti mnoho signatářů a vyzývaly je, aby svůj podpis pod Prohlášením Charty 77 odvolali. Tyto výzvy provázely nátlak; nechyběly však ani nabídky na zlepšení údělů signatářů. Výsledek této akce je zatím pro státní moc horší, než kdyby nebyl žádný: jediné prohlášení o odvolání podpisu (Jiří Záruba z 25.1.77), a to v době nejprudší kampaně proti Chartě 77. Státní bezpečnosti to však nijak nebránilo; v nátlaku na signatáře pokračuje i v těchto dnech.

11. Zmíněná opatření nepostihla však jenom signatáře a jejich rodiny. V obdobných situacích se také octli všichni ti, kteří si původně nepřáli, aby jejich podpisy pod Prohlášením Charty 77 byly zveřejněny, dále přátelé signatářů a ti jejich spolupracovníci a občané, kteří vyjádřili Chartě nebo některému signatáři podporu.

Okamžitě byl zrušen pracovní poměr s Jiřím Grušou, přítelem Ludvíka Vaculíka.

Několikrát byl vyslýchán Prokop Drtina, který byl postižen i domovní prohlídkou; jeho jméno bylo špiněno ve sdělovacích prostředcích. Snaha státní moci zdiskreditovat Chartu 77 jménem tohoto ministra spravedlnosti Gottwaldovy předúnorové vlády vzbuzuje úsměv a dokonce uspokojení, stejně jako pokus očernit Chartu 77 tím, že se jí podsouvá záměr, který nemá, tj. obnovit obrodný proces z jara 1968. Na jméno Prokopa Drtiny si dnes vzpomíná jen málo, hlavně starších lidí a velká většina z nich spojuje tyto vzpomínky se sympatiemi, neutrálním postojem, nebo i sebekriticky s pocitem vlastní viny na jeho osudu v 50. letech. Státní moc tím opět prokázala, že o její propagandě rozhodují lidé, žijící ve věži ze slonové kosti a nemající potuchy o názorech pracujících. Stejně jako s argumentem o obnově roku 1968 prokázala tím Chartě 77 službu, kterou si nezasloužila.

Synodní senior českobratrské církve evangelické Václav Kejř byl vyslýchán dva dny ve věznicí Ruzyně jen proto, že synodní rada vyjádřila k Chartě 77 neutrální stanovisko, zatímco čs. tisk již předtím informoval, že tato církev Chartu 77 odsoudila.

Z 25 spolupracovníků Ivana Medka, kteří písemně protestovali proti jeho propuštění ze zaměstnání, jich 18 svůj podpis odvolalo na nátlak ředitele Suprafonu Kašáka; ze sedmi, kteří odmítli svůj podpis odvolat, dostali tři výpověď a dva byli postiženi jinak.

Karel Freund, dříve než se stal signatářem Charty, byl dvakrát protiprávně podroben osobní prohlídce.

Alenu Čepkovou podrobila Státní bezpečnost domovní prohlídce a dlouhému výslechu, protože opsala na stroji Prohlášení Charty 77. Psací stroj jí příslušníci SNB odňali.

Výslechům byly podrobeny nejen dcery manželů Šilhanových, Kateřina a Jitka, které nejsou signatářkami Charty 77, ale i několik spolupra-

covnic (zdravotních sester) Kateřiny Šilhanové. Obdobně byl vyslýchán i spolupracovník Jana Šabaty. Důvodem výslechů v obou případech bylo to, že Kateřina Šilhanová a Jan Šabata byli podezíráni, že své spolupracovníky seznámili s obsahem Prohlášení Charty 77.

V některých případech se Státní bezpečnost pokusila narušit rodinné vztahy. Výkonný umělec, manžel signatářky, nemá nadále povolováno zahraniční turné. Jiný signatář byl nucen, aby jeho dcera vystoupila proti němu v televizi a podobně. Existenčně jsou ohrožováni i lidé, v jejichž domě bydlí signatář. Takových a podobných případů je velmi mnoho.

Alarmující je případ středoškolského profesora Jana Urbana, s nímž Jihočeský Krajský národní výbor - odbor školství - rozvázal okamžitě pracovní poměr jen proto, že na gymnáziu v Prachaticích, kde působil, odmítl podepsat rezoluci, odsuzující Chartu 77. Tento případ také ilustruje způsob, jakým se ve školství organizovaly rezoluce proti Chartě 77.

12. Policejní akce proti jednotlivým signatářům Charty 77 mohou posílit vliv Státní bezpečnosti v Československu, a to i v případech, které s Chartou nesouvisí. Mluví pro to např. trestní stíhání Vladimíra Laštůvky, pětatřicetiletého atomového fyzika a Aleše Macháčka, jednatřicetiletého zemědělského inženýra, kteří jsou od 20.1., resp. 26.1. ve vazbě. Byli obviněni z pobuřování (trest odnětí svobody do tří let), které mělo spočívat v tom, že v Děčíně, resp. v Ústí n. Labem, kde žijí, rozšiřovali romány a povídky v české řeči, které jsou vydávány v zahraničí (Josef Škvořecký aj.).

Kampaň, již mělo být dosaženo, aby Chartu 77 odsoudili pracující, byla neúspěšná. Dělníci a i ostatní kategorie zaměstnanců se většinou dožadovali, aby jim Prohlášení Charty 77 bylo přečteno. Odsuzující rezoluce proto šly většinou jen z vedení podniků, výborů KŠČ nebo ZV ROH.

Státní moc se opět jednou názorně přesvědčila, že pracující a zvláště dělníci, nejsou k ní loajální za všech okolností a že zdaleka nejsou manipulovatelnou masou, jak doufala. Relativní úspěch měli organizátoři kampaní proti Chartě na těch pracovištích, kde jsou lidé více závislí nebo požívají více materiálních výhod než většina pracujících, tedy v oblasti kultury, školství, státní správy, vědy, a částečně i ve zdravotnictví. Současnou kampaň za podepisování prohlášení loajality kulturních pracovníků, v níž se samozřejmě vyskytly četné případy zakrytého anebo i otevřeného nátlaku, provází i určité uvolnění v oblasti umění a kultury. Tvůrci a výkonní umělci, kteří byli po léta diskriminováni, se znovu objevují, zatím většinou jen jako jména, na veřejnosti. Pokud se postavili proti Chartě 77 nebo aspoň vyjádřili svou loajalitu k současné moci a panujícím pořádkům, budou zřejmě, jak je jim slibováno, tvořit a pracovat pod záštitou oficiálních institucí a s jejich podporou. Lze si jen přát, aby lepší tvůrčí podmínky těchto umělců příznivě ovlivnily jejich dílo, které může obohatit společný majetek - národní kulturu. Veřejně vyhlášené a přitom předstírané postoje mnohých z nich však přijímají čs. pracující s velmi smíšenými pocity.

Tím vším a ještě dalšími postupy má být Charta 77 izolována. Postoj k Chartě se má stát i kritériem pro pracovní uplatnění vědeckých pracovníků a pro navrácení některých výhod či odstranění diskriminačních opatření u velkého počtu našich spoluobčanů, kteří si zhoršili společenské postavení po roce 1968. Všechny tyto okolnosti bylo třeba uvést zvláště proto, aby další občané, kteří veřejně přistupují k Chartě 77 a výslovně si přejí, aby jejich podpisy, jimiž vyslovují souhlas s Prohlášením Charty 77 z 1.1.1977, byly publikovány, měli ucelenější obraz o situaci a mohli lépe určit svůj vztah k Chartě 77. Přitom je třeba zdůraznit, že Charta 77 není uzavřenou společností, ale společenstvím všech, kdo považují za správné a prospěšné uvádět v život zásady obou mezinárodních paktů o občanských a poli-

tických, hospodářských, sociálních a kulturních právech, které jsou (viz vyhlášku 120/76 Sb.) součástí čs. právního řádu. *Proto je Charta 77 v zásadě otevřena všem občanům.*

Jakkoli cíle Charty, založené na aplikaci obou paktů, vyjadřují zájmy pracujících a zvláště dělníků nedostatečně a na první pohled jen okrajově, jsou to právě oni, a především mladí dělníci, kteří o ni projevují zájem a čím dál tím více jí vyjadřují podporu. Svědčí o tom fakt, že Prohlášení Charty 77 z 1. ledna 1977 se rozšířilo po zemi již v několika desítkách tisíc exemplářů vyrobených nejrůznějšími způsoby. Svědčí o tom nebyvalý zájem pracujících o vysílání zahraničních rozhlasových stanic v české a slovenské řeči. (Díky některým z nich se s Prohlášením Charty seznámily další desítky tisíc Čechoslováků). Lidé si běžně stěžují, že zahraniční rozhlas je málo informován o posledních událostech a prohlášeních; kritizují i to, že čs. veřejnost i pokrokové síly ve světě se dosud málo angažovaly za osvobození Václava Havla a dalších politických vězňů v Československu; radují se z přístupu většiny západoevropských komunistických stran k Chartě 77 a z podpory dalších institucí a občanů našich sousedů. Veřejná vystoupení na schůzích ROH, kdy je požadováno čtení Charty 77 (nebyla totiž v Československu oficiálně publikována), nápisy na zdech, nebo množství dopisů, adresovaných zastupitelským orgánům a jiným institucím státní moci, dokreslují tuto atmosféru. Patří k ní i to, že 1. února tohoto roku zveřejnila Charta 77 jména dalších 209 signatářů prohlášení. Podpora čs. pracujících (bez ohledu na zkorumpované umělce dnes nebo další zkorumpované skupiny obyvatel zítra), ať už je vyjádřena jakýmkoli způsobem je pro Chartu 77 životně důležitá. Stejně významná je i solidarita pracujících, jejich organizací i pokrokových sil v zahraničí. Její význam je i v tom, že zvyšuje míru informací, které se dostávají čs. pracujícím a povzbuzují je v jejich boji.

*Situační zpráva hnutí Charty 77
k 6. březnu 1977. Praha.*

Charta 77 vydala dne 15. února dokument č. 6, v němž shrnula dostupné údaje o represáliích proti Chartě a jejím signatářům; obdobné informace byly publikovány i ve zprávě o Chartě 77 z 12. února. Tato zpráva na oba texty navazuje.

Již v polovině ledna byla provedena domovní prohlídka u signatáře Ing. Jaromíra Leštínského z Ostravy; později dostal výpověď ze zaměstnání z reorganizačních důvodů. Náhradní práci v téže podniku však přijmout nemůže. Jan Leštínský byl rovněž vyslýchán, stejně tak jako Ivan Binar s manželkou, Luděk Kavín s manželkou a dr. Jaroslav Krejčí, kteří byli vyslýcháni ještě dříve, než jejich jména jako signatářů Charty byla publikována. Všichni ostravští signatáři se chtějí vystěhovat do Rakouska; Státní bezpečnost v Ostravě toto řešení podporuje. Necelá desítká signatářů Charty 77 z Ostravy a okolí je vystavena kontrole a represáliím Státní bezpečnosti, které nejsou v jiných krajích obvyklé.

Jak již bylo publikováno, není pravda, že by Alexander Dubček zaujal odmítavý postoj k Chartě 77 a odmítl ji podepsat. Jeho zájem o Chartu 77 a dopis 11 bývalých členů ÚV KSČ všem evropským KS, které se zúčastnily berlínské konference, byl zmařen zásahem Státní bezpečnosti, která dne 11. února 1977 zadržela doc. Milana Hübla před domem p. Dubčeka, odňala mu písemnosti, které měl při sobě a pod pohrůzkou ho přinutila, aby opustil Slovenskou socialistickou republiku. Dopis jedenácti byl v druhé polovině února zaslán adresátům včetně předsednictvu ÚV KSČ a redakci Otázek míru a socialismu.

Dopis vyjadřuje podporu Chartě 77 a požaduje propuštění čs. politických vězňů, jmenovitě spisovatele Františka Pavlíčka, bývalého člena ÚV KSČ. - V únoru (nevíme, zda tato situace trvá dodnes) kontrolovaly orgány SNB pohyb a společenské styky Alexandra Dubčeka a podle svého dobrého zdání je regulovaly a zabraňovaly jim. Cestující přijíždějící z Bratislavy dále oznámili, že už v druhé polovině ledna byla provedena domovní prohlídka u signatáře Charty doc. Miro Kuseho (signatářem od 1.2.77), který byl podroben i několikahodinovým výslechům. Později byla u něho provedena prohlídka na pracovišti. Dne 23.2.77 byl doc. Kusý předvolán na Krajskou prokuraturu, kde byl v přítomnosti náměstka gen. prokurátora poučen, že činnost Charty 77 je v rozporu s československými zákony, obdobně jako byli mluvčí Charty 77 poučeni dne 31. ledna 77 a jak jsou poučováni v těchto dnech někteří další pražští signatáři. Zdá se, že tento postup státní moci vytváří předpoklady pro případné trestní stíhání těch signatářů Charty 77, kteří v jejím rámci aktivně pracují, pokud ovšem v budoucnu úřady shledají toto stíhání za únosné a nutné. Bratislavská Státní bezpečnost způsobila i domovní prohlídku u Ing. Antonie Bokové z Prahy, které bylo vytykáno, že údajně poskytuje svým bratislavským známým písemnosti týkající se Charty 77.

Poměrně klidná situace (po lednových domovních prohlídkách u téměř všech tehdejších signatářů) je v Brně. Václav Šabata je diskriminován v práci, firma Dílo mu odmítá přijmout šperky, které vyrábí. V noci na 24. února byla provedena prohlídka u Jiřího Müllera, který cestoval rychlíkem z Prahy do Brna; Jiří Müller byl zadržen ve vlaku před dojezdem do cílové stanice na předměstí Brna. Osobní prohlídka byla učiněna násilím. Bylo mu odňato jedno číslo listu Morning Star z ledna tr. a překlad článku z těchto novin, týkající se Charty 77. Jiné písemnosti nebo věci odebrány nebyly. O této události Jiří Müller informoval redakci listu Morning Star.

Dne 31. ledna provedla Státní bezpečnost domovní prohlídku v bytě manželů Zdráhalových v Sézimově Ústí. Manželé Zdráhalovi se přihlásili k Chartě 77 dopisem po zveřejnění Charty v rakouském rozhlasu. Státní bezpečnost je od poloviny ledna sledovala; po domovní prohlídce ofotovala jejich byt a vyhrožovala jim odejmutím dětí z rodinné výchovy.

Dne 1., 2. a 3. února byl 48 hodin zadržován ve věznicích Plzeň-Bory Jan Thoma, jehož jméno jako signatáře Charty 77 bylo uvedeno v dokumentu č. 5 (z 1.2.77). Důvodem zadržení a domovní prohlídky, která se konala 1.2. v jeho nepřítomnosti, byl výskyt Prohlášení Charty 77 na jeho pracovišti a ve Škodových závodech v Plzni, kde Jan Thoma koncem 60. let působil jako odborový funkcionář. Při domovní prohlídce byl odňat psací stroj, časopisy Listy, Informační materiály a Svědectví, dále dvě vyhotovení Prohlášení Charty 77 a další písemnosti. Při prohlídce byly pořizovány fotografie, na jedné z nich je vyfotografována bible, Paměti Eduarda Beneše a Čaři, popi, bolševici od E.E. Kische.

Jak již bylo oznámeno, odbor školství Jč. KNV rozvázal dne 27.1. tr. okamžitě pracovní poměr se středoškolským profesorem prachatického gymnázia Janem Urbanem proto, že odmítl podepsat rezoluci, odsuzující Chartu 77. Stejným způsobem a ze stejných důvodů byl téhož dne postižen jeho kolega Karel Pecháček.

Jiří Olt z Teplic v Čechách byl ostouzen článkem krajského deníku Průboj proto, že se zastal signatářů Charty 77, které tento deník napadl. Jiří Olt své názory napsal redakci; po zveřejnění útoku na jeho osobu nebyl přijat do zaměstnání, kam měl podle předběžné domluvy nastoupit dne 14. února; s odmítnutím práce se setkal ve všech dalších případech, kdy se pokoušel sehnat zaměstnání v Teplicích. Ze stejných důvodů byl na pohovoru u vedení závodu Petr Ouda, dělník n.p. Bánské stavby.

Dodatečné informace o případu ing. Vladimíra Laštůvky a ing. Aleše Macháčka (první z Dě-

čina, druhý z Ústí nad Labem) ukazují, že jejich trestní stíhání souvisí s Chartou 77; svědčí o tom materiály Charty 77, nalezené při domovních prohlídkách, a další okolnosti.

Dne 18. února provedly orgány SNB v Jablonci nad Nisou brutální razii proti obydlí manželů Vaňkových, při níž zadržely asi dvacet osob, které vyslyšely způsobem odporujícím zákonu a snižujícím lidskou důstojnost. Při razii byly odňaty některé předměty jako např. gramofonové desky, magnetofonové pásky a náboženské knihy. Jan Placák byl surově zbit.

Pokud je nám známo, ze signatářů, jejichž jména byla publikována 1. února 77, byli vyslyšáni po 3. únoru (kdy dokument č. 5 přišel ministerstvu vnitra na stůl), pouze tři, a to Marie Soukupová v Mariánských Lázních (spolu se svým manželem Karlem Soukupem, ovšem v tomto případě není jasné, zda to StB předem věděla, že Marie Soukupová je signatářka), a dále Jindra Kadlecová (výslech na pracovišti) a Jan Hrabina, který byl vyslyšán na základě udání vedoucí pracoviště. Janu Hrabinovi byl odebrán řidičský průkaz, který potřeboval k výkonu povolání.

Signatáři z 1.1.77 byli dále postihováni pracovním. Jde o tyto zjištěné případy: ing. Antonín Bělohoubek - výpověď s dvouměsíční lhůtou, důvod je zastřen; Karel Kyncl - okamžité zrušení pracovního poměru - důvod Charta 77; Jitka Bidlasová - protiprávní přerazení na manuální práci - důvod zastřen; Jiří Pallas - výpověď s jednoměsíční lhůtou a do té doby přerazení na manuální práci, důvod zastřen; (Jan Lešetinský a Václav Šabata byli zmíněni výše), dále Drahůše Proboštová, s níž byl už v lednu okamžitě rozvázán pracovní poměr a která u nového zaměstnavatele byla ve zkušební době přerazena z administrativní práce na průvodčí vlaku; Ivan Dejmal - zrušení pracovního poměru ve zkušební době (jde o druhé zaměstnání po návratu z vězení); Josef Hodic, Vladimír Klokočka, Zdeněk Jičínský - výpověď.

Pokud signatáři z 1.2.77 nejsou vystaveni týmž

represáliím policejního charakteru jako signatáři z 1.1.77 (výsledky, domovní prohlídky, řídičské průkazy apod.), objevují se - rovněž sporadicky - potíže v zaměstnání. Jde o Blanku Dobešovou, s níž Ústav marxismu-leninismu UK, kde pracovala jako knihovnice, okamžitě rozvázal pracovní poměr, dále o Jindru Kadlecovou, která je ve výpovědi ze strany organizace, a Františka Povolného, jemuž byly odňaty prémie.

Objevil se další druh represálií: degradování. Vojenské hodnosti plukovníka (v záloze) byli zbaveni Karel Jaroš, Václav Hyndrák a Milan Richter. Byli tím zbaveni i plukovníckých penzí.

StB pokračovala ve výsleších signatářů z 1.1.77, které trvají až dosud. Mnozí signatáři byli vyslýcháni již poněkolkrát. StB jde především o to, aby odvolali svůj podpis, což se - až na známý případ Jiřího Záruby - setkalo s nezdarem. Signatářům je dále nabízeno vystěhování, i když ne za tak generózních podmínek jako v případech šesti rodin v lednu 77. Výsledky se dále týkají styků signatářů, zvláště se zahraničím apod.

Počínaje 25. únorem byli Jiří Hájek, Zdeněk Mlynář, Milan Hübl, František Kriegel a Petr Uhl, a od 1.3. také prof. Jan Patočka, podrobeni demonstrativnímu a totálnímu sledování, které bylo v některých případech kombinováno i s omezením pohybu a společenského styku. Tyto provokace trvaly celý týden a asi u poloviny jmenovaných tato situace trvá i dnes.

Prof. Jan Patočka, který byl po přijetí nizozemským ministrem zahraničních věcí dne 1.3.77 předvolán na ministerstvo vnitra, kde byl ve dnech 2. a 3.3. po mnoho hodin vyslýchán, utrpěl srdeční kolaps a je od 3.3. hospitalizován.

Obhájce Václava Havla dr. Lukavec utrpěl dne 23. února mozkovou mrtvici. Obhajobu Václava Havla dosud nikdo nepřevzal.

Zina Kočová a Karel Freund, signatáři Charty 77, uzavřeli dne 26. února sňatek.

Začátkem března tohoto roku bylo zjištěno, že Chartu 77 podepsalo celkem více než 600 signatářů, jejichž jména budou souhrnně publiko-

vána. Připomínáme, že dosud bylo vydáno 6 základních dokumentů, další se připravují. Charta 77 plní úkoly, které si předsevzala, a to i přes represálie, jimž je vystavena.

*Situační zpráva hnutí Charty 77
k 20. březnu 1977. Praha.*

V neděli 13. března před polednem zemřel v Praze ve strahovské nemocnici na následky mozkové mrtvice mluvčí Charty 77 prof. dr. Jan Patočka. Prof. Patočka byl hospitalizován od 3. března a byl léčen na následky srdečního kolapsu, který utrpěl po jedenáctihodinovém výslechu, jemuž byl podroben po své rozmluvě s nizozemským ministrem zahraničních věcí dne 1. března. Profesor Patočka by letos oslavil 70. narozeniny.

Pohřeb zesnulého se konal 16. března na břevnovském hřbitově. Kromě pozůstalých se zúčastnilo asi tisíc přátel a stoupenců filozofických názorů a občanských aktivit zemřelého filozofa. Mezi přítomnými byla silně zastoupena dělnická mládež, již zůstává filozofický odkaz prof. Patočky neznámý a nedostupný, která ale pochopila, že právě za její zájmy zemřelý bojoval a zemřel. Nechutná policejní asistence narušovala důstojný ráz smutečních obřadů. Nad shromážděním kroužil vrtulník, z přilehlého plochodrážního stadionu se rozléhal řev motorů, které byly záměrně protáčeny do vysokých obrátek na neutrálu. Přítomní agenti STB odstrkovali kněze, aby mohli fotografovat občany za rakví, fotografovali každého, kdo vrazil prst do hrobu, přítomní byli filmováni několika kamerami. V okolí byly připraveny pohotovostní oddíly.

STB se neomezila na pouhé narušování pohřebního obřadu. Dne 16. března ráno a v některých případech již 15. března bylo zajištěno převážně na 48 hodin, na dvacet čs. občanů. Jmenovitě šlo o Libu Šilhánovou, manželku Věňka Šilhána, který v srpnu 1968 zastupoval prvního tajemníka ÚV KSČ Alexandra Dubčeka; doc.

Šilhanová byla zajištěna ve svém bytě dne 14. 3. večer, byla provedena domovní prohlídka, po ní dva osmnáctihodinové výslechy, během kterých byla inzultována (byl jí natržen límec) a bylo jí vyhrožováno. Po 48 hodinách byla propuštěna. Dále šlo (z bývalých členů KSČ) o prof. Vladimíra Kadlece, býv. ministra školství, který byl zajištěn na Křivoklátě a propuštěn po 48 hodinách, a o bývalého majora STB Václava Nováka, který byl ze svého bytu eskortován násilím v poutech; byl vězněn od 4,30 16.3 a držen 48 hodin. Po 24 hodin byl zajištěn prof. Václav Černý, který byl podroben výslechu ohledně Václava Havla. Při výslechu vyšetřovatel tvrdil, že Václav Havel všechno doznal a předkládal prof. Černému kopii jeho výpovědi. Z krajní levice byli zajištěni ing. Petr Uhl a Egon Čierný, první na 48 hodin, druhý na 36 hodin. Nejvíce byly postiženy okruhy undergroundu a křesťanů: 48 hodin byli zadržováni Jiří Němec, který byl zadržen, když vycházel z kostela po půlnoční mši, dále Věra Jirousová, kterou zadržela STB v jejím bytě a zabavila jí při té příležitosti písemnosti, které ležely na stole a pod pohovkou, dále Jana Převratská, zajištěná na pracovišti, František Stárek, Milan Hlavsa (není signatářem Charty 77, jde o zetě Jiřího Němce) a Svatopluk Karásek. Poslední tři byli v loňském roce trestně stíháni v rámci represe proti undergroundu. Konečně byl zajištěn i dr. Ladislav Hejránek. Tento výčet doplňuje Alexandr Kramer, bývalý novinář, který spolu s Petrem Uhlem odmítl nechat si sejmout otisky prstů a fotografovat se. (Těmto ponižujícím úkonům byla zcela protiprávně podrobena většina zajištěných. Čs. zákony opravňují tyto úkony jen vůči obviněným a vůči osobám, jejichž totožnost nelze zjistit, nebo kdož byli přítomni trestnému činu nebo k jejichž škodě byl trestný čin spáchán; ani v těchto případech nelze však nikoho nutit.) Zajištění Dr. Václava Komedy a spisovatele Vladimíra Škutiny není dosud plně ověřeno. Všichni zajištění byli vězněni na základě § 23 zák. č. 40/74 Sb. o SNB, který zní:

1) Příslušníci SNB jsou oprávněni za účelem provedení potřebných služebních úkonů zajistit každého, kdo výtržnostmi nebo jiným nepřístojným chováním narušuje veřejný pořádek. 2) Zajištění nesmí trvat déle než 48 hodin. 3) O zajištění, jež trvá déle než 24 hodin, vyrozumí příslušný útvar SNB, nebrání-li tomu závažné okolnosti, některého z blízkých příbuzných zajištěné osoby a jde-li o vojáka, jeho přímého nadřízeného. Z textace ustanovení je zřejmé, že ho bylo zneužito protiprávním způsobem: nikdo ze zajištěných nerušil veřejný pořádek (byli zajištěni až na J. Němce a L. Hejdánka ve svých bytech, bytech přátel nebo na pracovištích), s nikým nebyly prováděny potřebné služební úkony (až na protiprávní daktyloskopii a fotografování). Nikomu ze zatčených nebylo přečteno ustanovení § 23 zák. o SNB, podle něhož byli zajištěni a nebylo jim rovněž řečeno, jak dlouho budou zajištěni. Bylo jim predestřeno odůvodnění, které zhruba znělo: Jmenovaný je podezřelý, že shromažďuje a rozšiřuje závadové písemnosti zaměřené proti socialistickému, (čárka je od STB) společenskému a státnímu zřízení republiky, zejména v souvislosti s Chartou 77. Všichni byli drženi v podzemních kobkách v Konviktské ulici.

Ve stejné době od rána 16. 3. do rána 18. 3. byla zajištěna i Lenka Klabanová, psychologka na OÚNZ v Praze 2. Dne 15. totiž měl být uspořádán v prostorách této instituce psychologický seminář na téma Psychologie intersubjektivit, který měl pojednávat rovněž o otázkách smrti. STB se zdálo, že pořádání semináře souvisí s úmrtím prof. Patočky, a proto krátce po jeho zahájení seminář rozpustila „z moci úřední“. Lenku Klabanovou, která ho měla organizovat, vzala na výslech, který trval od 18 hod. až do 1 hod. následujícího dne. Během výslechu jí odmítli příslušníci STB poskytnout potravu a dokonce i vodu, fyzicky ji ohrožovali a vyhrožovali jí. V 1 hod. ráno jí bez peněz propustili a doporučili jí, aby šla do Střešovic pěšky; dorazila tam v půl třetí. Již v 8 hod. ráno 16. 3. byla znovu zajištěna na

48 hodin, jak jsme uvedli. Na semináři byl zajištěn Dr. L. Hejdánek a jeho dcera Petra, která však byla po 4 hod. výslechu propuštěna. V souvislosti se seminářem byla vyslýchána celá řada osob, naposledy dne 19.3.; přednášející Petr Rezek, Lenka Klabanová, Petra Hejdánková a další vyslýchané osoby nejsou signatáři Charty 77; policie je ale podezírá ze sympatií k názorům zemřelého profesora.

Další osoby byly dne 16. 3., tedy v den pohřbu, drženy během dopoledne v místnostech Krajské městské správy STB v Bartolomějské ul.: Prof. Jiří Hájek, který byl zadržen cestou na pohřeb a který reagoval na toto nehumánní jednání policie připskem ministru vnitra Obzinovi, dále doc. Mlynář a jeho žena doc. Irena Dubská, František a Riva Kriegelovi, Ludvík Vaculík, doc. Milan Hübl, Klement Lukeš, Robert Horák, Erika Kadlecová a Vratislav Brabenec, hudebník, který byl v budově zadržován od 6 do 14 hod. Jiří Dienstbier a Vladislav Nepraš byli policií znepokojováni ve svých bytech. Syn Jiřího Němce, Ondřej Němec byl zadržen na několik hodin na pohřbu; při fotografování na pohřbu byla zadržena řada osob včetně Ivana Kyncla, syna novináře Karla Kyncla; byly jim odejmuty filmy.

Výčet represe, která stihla názorové stoupence a přátele prof. Patočky u příležitosti jeho pohřbu není úplný. Je třeba se zmínit i o tom, že podle chování operativy lze s jistotou předpokládat, že zajištění měli být rovněž Pavel Kohout, Pavel Landovský, Ladislav Lis a Ivan Dejmal. U Jaroslava Suka se STB spokojilo s tím, že se vykázal potvrzením o pracovní neschopnosti.

V týdnu, který předcházel pohřbu, bylo provedeno 6 domovních prohlídek. Dne 10. 3. v bytě Věry Jirousové, kde bylo zabaveno téměř 100 položek (většinou písemností týkající se Charty 77) a psací stroj. Den nato, 11. 3., byly domovní prohlídky u Aleny Lhotové, Bohumily Dolejšové a Václava Vondráčka, jejichž adresy byly nalezeny v bytě Věry Jirousové jako adresy údajného dokumentačního střediska Charty 77. Jmenování však oprávněně popřeli, že by své adresy

k takovým účelům někomu poskytli. Tito tři občané nejsou signatáři Charty 77 a lístek, na němž byly uvedeny jejich adresy spolu se zásadami údajného střediska, je neznámého původu. Dále byla provedena 14. 3. zmíněná domovní prohlídka v bytě manželů Šilhanových a konečně téhož dne prohlídka v domě Jaroslava Suka. Výsledky posledních dvou prohlídek nejsou známy, výsledky domovních prohlídek u tří osob předpokládaného dokumentačního střediska byl negativní.

Dne 14. 3. 77 byl z vazby propuštěn spisovatel František Pavlíček. Trestní stíhání proti němu trvá i nadále. Ve vazbě dále zůstávají spisovatel Václav Havel, novinář Jiří Lederer a režisér Ota Ornest, stejně jako ing. Vladimír Laštůvka a ing. Aleš Macháček, stíhání pro pobuřování v Severočeském kraji. Podle neúplných zpráv je t. č. stíhána - a to i vazebně - celá řada čs. občanů, ne-signatářů Charty 77, kteří se provinili tím, že zásady nebo myšlenky Charty veřejně propagovali a přitom se obvykle dostali do konfliktu s úředníky státní moci. Většinou jde o mladé dělníky. Dále je třeba zaznamenat další propuštění ze zaměstnání: výpověď z tohoto důvodu, že podepsala Chartu 77 a setrvává na jejích zásadách, dostala psycholožka Zuzana Dienstbierová, a to k 31. květnu 77. Po nátlaku, že nikde nesežene jinou práci, přistoupila na dobrovolné rozvázání pracovního poměru knihovnice Jitka Matzenauerová.

Úmrtím profesora Patočky se tragickým způsobem uzavírá první etapa Charty 77. Ještě během své hospitalizace prof. Patočka napsal poslední esej, zasvěcený problémům Charty 77, poskytl interview německému listu Die Zeit a prostudoval a podepsal dokumenty Charty 77 č. 7 a č. 8. Dokument č. 7 je zasvěcen diskriminaci v oblasti sociálního a hospodářského života a je významným dokumentem, který dokazuje, že činnost Charty 77 není záležitostí disidentů a neslouží k obhajobě zájmů intelektuálů nebo lidí, kteří byli v r. 1968 u moci, nýbrž že je zaměřena na ob-

hajobu zájmů nejširších vrstev obyvatelstva, na obhajobu sociálních a hospodářských práv (ve smyslu Paktu o sociálních, hospodářských a kulturních právech) pracujících.

Dokument č. 8 uvádí soupis 617 jmen všech dosavadních signatářů Charty 77.

Úkoly, které si Charta 77 předsevzala, tím nebyly splněny a Charta bude ve své činnosti pokračovat, přidržujíc se zásad, které vždy hájila a které vyslovoval především její mluvčí prof. Jan Patočka: v prvé řadě jde o zásadu, že Charta 77, jako občanská iniciativa, stojí pevně na půdě čl. zákonů a právního řádu a že jejím jediným smyslem a účelem je dosáhnout toho, aby skutečnost v oblasti práv občanských a politických a práv sociálních, hospodářských a kulturních, se v naší zemi postupně přibližovala zákonným normám, které čs. stát uzákonil mimo jiné tím, že přistoupil k oběma mezinárodním paktům. Pokud tento cíl nebude splněn, bude existence Charty 77 plně oprávněna. Tento názor sdílí velká většina signatářů Charty 77. Cítí se svým podpisem pod Chartou 77 povinováni odkazu zemřelého mluvčího, sobě navzájem i všem občanům pokračovat v práci, kterou započali. O formách, činnosti Charty 77 - které budou opět přísně legální - bude čs. veřejnost včas informována.

*Situační zpráva hnutí Charty 77
k 5. květnu 1977. Praha.*

Po úmrtí mluvčího Charty profesora Jana Patočky pokračuje Charta 77 ve stížených podmínkách ve své činnosti. Její druhý mluvčí, dramatik Václav Havel, je stále vězněn a třetí mluvčí, profesor Jiří Hájek, je pod neustálým policejním dozorem, stejně jako Zdeněk Mlynář a František Kriegel. Systematická represe proti signatářům Charty rovněž pokračuje.

Propouštění ze zaměstnání.

V posledních týdnech již nedochází k okamžitému zrušení pracovního poměru, které od poloviny ledna do poloviny března postihlo asi dvacet osob (i nesignatářů), ale pokračují výpovědi (s jednoměsíční až tříměsíční lhůtou), vynucené dohody o rozvázání pracovního poměru, propouštění ve zkušební době, propouštění skončením lhůty pracovního poměru na dobu určitou (i když se počítalo s prodloužením), přerazováním na horší práci atd. Na základě podkladů lze odhadnout, že různými formami ztratilo zaměstnání více než 70 osob (z toho více než 40 signatářů Charty), přičemž jejich skutečný počet - zejména z řad občanů, kteří nemají se signatáři Charty 77 přímé spojení - bude několikanásobně vyšší.

Pokud už proběhlo řízení před soudem prvního stupně (žaloby na neplatnost zrušení pracovního poměru), žalobci své pracovní spory prohráli. Jde o Jana Urbana, středoškolského profesora prachatického gymnázia, Drahuši Proboštovou, ing. Jana Lešetínského z Ostravy, Zdeňka Mlynáře a Jiřího Pallase. Milan Řežba, nesignatář, který v n.p. Suprafon se zastal signatáře Iva-

na Medka při jeho propuštění ze zaměstnání, má soudní zasedání odročeno. Při rozhodování vycházejí senáty příslušných soudů ze stanoviska generální prokuratury, kde je Charta 77 označována za protispolečenský dokument, ohrožující státní a společenské zřízení republiky, přičemž „je nerozhodné, že škodlivý následek nenastal“. Ve stanovisku sice není, že podpis Charty 77 nebo angažování se za myšlenky Charty je trestným činem, ale formulace k tomu mají velmi blízko.

Odbory pracovních sil národních výborů mají pokyn neumožňovat signatářům Charty 77 zaměstnání podle jejich kvalifikace, pokud je vyšší než dělnická.

Pokračuje i vylučování z ROH, orgány ÚRO odmítají poskytnout signatářům (i pokud jsou ještě členy ROH) právní poradu či pomoc.

Výpovědi signatářů, sympatizujících anebo lidí, kteří jsou podezřelí ze sympatií k Chartě 77, pokračují i koncem dubna a začátkem května. Tak např. v předvečer výročí poprav Eduarda Urše, jehož jméno nesou znárodněné továrny v Čechách a kterého letos vzpomněl i československý tisk, byl rozvázán pracovní poměr s jeho synem Ladislavem - za podpis Charty 77. Rada lidí marně hledá zaměstnání, někteří jsou již déle než měsíc bez práce, jiní přijali špatně placená, nekvalifikovaná místa.

Trestní stíhání.

Trestní věc proti Václavu Havlovi byla vyloučena z trestní věci proti Otovi Ornestovi a spol. k samostatnému projednání. Václav Havel je stále obviněn z trestního činu podvracení republiky podle § 98, odst. 1,2 tr. zákona (s trestní odpovědností od tří do deseti let), ale koncem dubna byl seznámen s částí své tzv. trestné činnosti, která měla spočívat v tom, že od Prokopa Drtiny převzal jeho paměti a předal je Jiřímu Ledererovi s vědomím, že budou zveřejněny v zahraničí. Tento jeho čin je kvalifikován jako trestný čin poškozování zájmů republiky v zahraničí podle

§ 112 tr. z. (trestní odpovědnost do tří let odnětí svobody) a právě z tohoto činu má být obžalován a za něj souzen. Další jeho činy, naplňující údajně skutkovou podstatu § 98 odst. 1,2 tr. z. mají být žalovány později. Vyšetřovatel zároveň vyzval obhájce, aby podal žádost o propuštění obžalovaného na svobodu; podle zvyklostí se očekává, že žádosti prokurátor vyhoví a Václav Havel bude propuštěn na svobodu. Prokurátor by měl o žádosti rozhodnout do 15. května, do kdy musí buď podat obžalobu nebo požádat generálního prokurátora o prodloužení vazby. Ať už Václav Havel bude (pravděpodobně v červnu) souzen za § ~~112~~ tr. z. nebo k soudnímu líčení nedojde, bude do značné míry svazován nezastaveným trestním stíháním pro § 98, odst. 1,2 tr. zákona, které může StB kdykoliv oživit. V této části stíhání figuruje způsob zaslání jeho dopisu dr. Husákovi na jaře 1975 do zahraničí, dále Havelův příspěvek do knihy Jiřího Lederera „Interview“ („Rozhovor“), do níž přispěla řada českých umělců a která vyšla nebo má vyjít v zahraničí, a konečně (jako úplná záloha) záležitosti kolem Charty 77, zejména zaslání Prohlášení Charty 77 do zahraničí.

Ve společné věci jsou stíháni Ota Ornest a signatáři Charty 77 Jiří Lederer a František Pavlíček, který je od 15. března tr. na svobodě. Zdá se, že zatím pouze František Pavlíček je seznámen s výsledky vyšetřování (tj. má uzavřen vyšetřovací spis), zatímco u obou vazebních případů bylo seznamování odročeno; mělo by však proběhnout co nejdříve, jinak se opět bude prodlužovat vazba. U Františka Pavlíčka došlo k překvalifikaci z trestného činu podvracení republiky podle § 98, odst. 1,2 tr. z. na trestný čin přípravy trestného činu podle § 7 k § 98, odst. 1 tr. z.; trestní sazba, podle níž bude obviněný souzen (dojde-li k hlavnímu líčení) je 1 rok až 5 let, ovšem u přípravy může soud vyměřit trest pod dolní hranicí trestní sazby. Všeobecně se očekává, že v případě soudního řízení bude František Pavlíček (a možná i Václav Havel) odsouzen jen

podmíněně. U Jiřího Lederera zůstává otevřená otázka jeho případného vystěhování. Nutno uvážit, že k trestu, který ho čeká, bude připočteno ještě 13 (nebo 12) měsíců podmíněně odloženého zbytku trestu, který mu byl odložen koncem r. 1973 na dobu pěti let. Úplné a kající doznání Oty Ornesta se bude snažit moc využít k propagaci; zdá se, že se tento případ podobá situaci, do níž uvedl v r. 1972 Alois Poledňák své přátele a v níž získal, na úkor druhých, určité výhody. V této společné trestní věci jde, podle neúplných zpráv, zejména o Ledererovu knihu (do níž mj. přispěl i František Pavlíček) a další písemné materiály politického charakteru, zasílané do zahraničí, mj. i Pavlu Tigridovi. Není známo, zda také u Jiřího Lederera a Oty Ornesta došlo k překvalifikaci na trestné činy s mírnějšími trestními sazbami.

Případ Václava Havla a dalších tří obviněných ukazuje v průběhu čtyř měsíců váhavost státní moci; jen tak lze vysvětlit několik procedurálních kotrmelců a změny rozhodnutí a plánovaných kroků. Toto vše je výrazem hlubokých rozporů a ambivalentního vztahu vládnoucí skupiny k věznění těchto čtyř mužů a k připravovanému procesu: na jedné straně považuje státní moc tuto represí za výhodnou, ba nutnou, aby odstránila další občany od iniciativy na poli lidských práv nebo dokonce politické činnosti, na druhé straně ji považuje za nežádoucí z hlediska prestiže státní moci ve světě i u některých loajálních občanů doma, zvláště pokud podstata obvinění je tak výlučně politického rázu jako v těchto případech.

Dva prudké obraty byly zaznamenány i v případě dvou mladých techniků z Ústí nad Labem a Děčína - Vladimíra Laštůvky a Aleše Macháčka, kteří byli původně obviněni z pobuřování (do 3 let), pak z podvracení republiky podle § 98, odst. 1, 2 tr. z. (od 3 do 10 let) a nyní opět z pobuřování. Několik dalších osob, které byly v souvislosti s tímto případem krátkodobě zadr-

ženy, bylo propuštěno. Oba muži jsou obviněni z roškování protistátních písemností, vydávaných většinou v zahraničí nebo rozepisovaných na stroji.

Od 18. dubna t. r. je ve vazbě signatář Charty 77 Aleš Březina, který je obviněn z trestného činu nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269, odst. 1 tr. zák. (s trestní sazbou od 1 roku do 5 let). Tohoto činu se skutečně dopustil. Napsal vojenské správě dopis, že do základní vojenské služby nenastoupí a své rozhodnutí zdůvodnil politicky. Aleši Březinovi je 28 let a pracoval jako zřízenec v nemocnici na Františku. Po podpisu Charty 77 byl diskriminován. Aleše Březinu je třeba považovat za politického vězně a poskytnout mu pomoc a podporu.

Nervozita orgánů StB zasáhla i tiskárnu Mír v Panské ulici, kde se tiskne Mladá fronta. Mladá fronta připravovala brožuru ke sjezdu SSM a ze sazby vypadlo písmeno „M“. Místo aby vedoucí směny zařídil nápravu, povolal do tiskárny kriminálku, která věc předala StB. Ta provedla důkladnou prohlídku všeho, i montérek pracovníků tiskárny a v jedněch našla prohlášení Charty 77 z 1. 1. 1977. To jí stačilo k obvinění, že majitel montérek chtěl text prohlášení v tiskárně vytisknout a zadržela ho i s jeho spolupracovníkem. Oba muži jsou ve vazbě. Výsledky pracovniců tiskárny pokračují.

Případů trestního stíhání za obdobné činy nebo za různé výroky a projevy sympatií vůči Chartě je více, většinou však zůstávají neznámy širší veřejnosti.

Další policejní represe:

Koncem dubna a začátkem května bylo v Praze zajištěno či zadržováno zhruba deset osob v souvislosti s Chartou 77, a to většinou na 48 hodin. Po domovních prohlídkách u Ladislava Hejdánka, Věry Jirousové a Jiřího Němce dne 28. 4. 1977 byly tyto tři osoby zadrženy a druhého resp. třetího dne byly obviněny z tr. činu pobu-

řování, které mělo spočívat v jejich účasti na organizování tzv. létající demonstrace č. 1, která se měla podle textu prohlášení, jež bylo zabaveno v bytě Věry Jirousové - konat dne 20. dubna v podchodu na Václavském náměstí a spočívat v tom, že její účastníci vypustili pouťové balónky. Trestní stíhání proti těmto třem osobám trvá, propuštěny byly v pondělí 2. května, přičemž strávily ve vězení čtyři dny; u Ladislava Hejdánka nebyla dodržena maximální 48-hodinová lhůta mezi vznesením obvinění a propuštěním na svobodu (resp. uvalením vazby, což nebyl Hejdánkův případ): tato lhůta byla překročena o 19 hodin. (Dne 27. dubna došlo k „létající demonstraci č. 2“, a to v divadle E. F. Buriana, kde účastníci hromadně odešli při prvním výstupu herce Petra Olivy. Prohlášení demonstrujících připomínají vždy Chartu 77 a vězňené signatáře.)

V této souvislosti došlo i k zadržení Svatopluka Karáska, který byl zprvu zajištěn na 48 hodin (29. 4. - 1. 5.) podle § 23 zákona o SNB. Po jeho propuštění našla VB při pochůzce v jeho voze prohlášení o létající demonstraci č. 1., a to v několika exemplářích. Dne 2. 5. následovala zadržení Svatopluka Karáska a jeho ženy Stanislavy. Stanislava Karásková byla držena do druhého dne a byl na ni vykonán značný psychický nátlak (doma řvaly dvě malé děti), jemuž téměř podlehl. Svatopluk Karásek byl propuštěn po 48 hodinách 4. 5., není obviněn.

Podle trestního řádu (tj. podezřelý z trestného činu) byl zadržen i psycholog Petr Rezek, který není signatářem Charty 77. Je podezřelý z přednáškové činnosti na psychologická a filozofická témata, zejména je podezřelý z fenomenologie a ze sympatií k ~~buržoázním filozofickým smě-
rům~~ rům, zadržen byl v podstatě náhodou, neboť přišel v průběhu domovní prohlídky do bytu Věry Jirousové. V průběhu čtyřhodinového výslechu v Bartolomějské ulici vyslechl s orgány operu, kterou měl nahranou na kazetě, jež byla nalezena v jeho aktovce. Dále upozornil přítomné policisty, že na papírku, který vzal do ruky, má ně-

H filozofického odkazu profesora
Salochy. Zadržován byl

co důvěrného a že to odtrhne a sní. Než mu v tom stačili zabránit, spolkl útržek papíru se zapsanými jmény a byl vsazen do želez. Poté byl vězněn 48 hodin.

Náhodou byli zadrženi i Jiří Olt a Milan D. Vopálka, oba dělníci a signatáři Charty 77, neboť byli v bytě Jiřího Němce, když tam začala domovní prohlídka. Oba byli zajištěni podle zákona o SNB (§ 23), Jiří Olt v posledních třech týdnech již podruhé. V této souvislosti je třeba opět poukázat na naprostou nezákonnost a zvláštní postupu StB, která zajišťuje občany v bytech podle tohoto nezákonného ustanovení a drží je 48 hodin ve vězení: ustanovení je totiž možno použít jen proti tomu, „kdo výtržnostmi nebo jiným nepřístojným chováním narušuje veřejný pořádek“, a to opět jen „k provedení nutných služebních úkonů“. Během posledních šesti týdnů byla zajištěna řada osob, mnohé dokonce dvakrát.

Podle tohoto ustanovení byli koncem dubna zajištěni i signatáři Charty 77 Jiří Boreš, který byl hrubým způsobem uražen a synovec signatáře Jaromíra Wiši, Milan Wišo, kterému policie přímo nabídla verzi, aby uvedl, že prohlášení Charty 77 nalezl v ateliéru svého strýce bez jeho vědomí. Milan Wišo, který byl policií zjištěn jako konec řetězu, po němž putovalo Prohlášení Charty 77, nakonec ze strachu tuto verzi přijal a podepsal.

Několik osob bylo voláno na výslechy v souvislosti s uvedenými případy, jiní byli voláni z jiných důvodů (také proto, aby odvolali svůj podpis pod Chartou 77), policie pokračuje i ve výsleších přátel signatářů adt. atd.

V téže době, kdy bylo zajištěno či zadrženo jmenovaných deset osob (a možná i další), byla ustavena policejní „ochrana“ (tj. oficiálně oznámený dozor) půl tuctu občanů, o nichž se státní moc patrně domnívala, že by mohli působit na delegáty komunistických stran, kteří zasedali koncem dubna v Praze, aby posoudili práci časopisu Otázky míru a socialismu. Dozor měli

Milan Hübl, Václav Slavík a Petr Uhl, v zostřené podobě Věněk Šilhan a Jiřina Zelenková, u nichž byl spojen s kontrolou občanských průkazů návštěv. Jak řečeno, dále tento dozor trval u Jiřího Hájka, Františka Kriegla a Zdeňka Mlynáře. Další občané byli občas sledováni. Dozor trval 4 až 6 dnů.

VB pomalu vrací řidičské průkazy, které zadržela většinou signatářů. Desítka telefonních stanic zůstává nezapojena.

V dubnu t. r. se opakoval případ nezákonného vypovězení signatáře z místa, které navštívil. Podobně jako Milan Hübl, který chtěl v únoru t. r. navštívit Alexandra Dubčeka, byl i Miroslav Kusý zadržen před domem, kde bydlí Zdeněk Mlynář a pod pohrůžkami, prošpikovanými protislovenskými urážkami a českým šovinismem, poslán zpět do Bratislavy. Byl podroben nezákonné osobní prohlídce.

Dne 4. dubna t. r. byl před dveřmi Petra Uhla zadržen dvěma příslušníky StB Petr Brodský, promován fyzik (na rozdíl od duchovního téhož jména a příjmení není signatářem Charty 77) a byl podroben osobní prohlídce a mnohahodinovému výslechu. Byly mu odňaty různé písemnosti, týkající se Charty 77 a dopis Zdeňku Mlynářovi. Autor mu v něm radí, jak má postupovat v emigraci. Petr Brodský uvedl, že je autorem tohoto dopisu. StB na něj vyvíjí nátlak, aby Chartu 77 veřejně odsoudil a pravděpodobně ho nutí i k dalším formám spolupráce. Dojde-li skutečně k jakémukoliv veřejnému vystoupení Petra Brodského, je třeba ho posuzovat z tohoto hlediska.

Mluvčí Charty 77 Jiří Hájek dostává provokační dopisy. Některé z nich obsahují přihlášky k Chartě 77, které podepsali recidivisté t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody. Z dobrých důvodů Charta 77 nepovažuje tyto osoby za signatáře Charty a nebude publikovat jména těch, kteří se k ní přihlásili pod nátlakem nebo se zlým úmyslem. Charta 77 však nemůže zaručit, že se nestane obětí nějaké provokace, na což předem upo-

zornuje. Je také známo, že skutečné přihlášky k Chartě 77 a další korespondenci, týkající se Charty pošta nedoporučuje, a to jak Jiřímu Hájkovi, tak i dalším signatářům, jejichž jména jsou známa širší veřejnosti.

Pokračuje ~~persekuce signatářů Charty~~ Novým případem je degradace generál-poručíka Viléma Šachra, hrdiny čs. odboje za druhé světové války a osvobození Československa.

Emigrace

Vystěhování bylo povoleno rodině Ivana Binara, ostravského signatáře. Binarovi usilovali o vystěhování již více než rok. V druhé polovině roku se stěhují do Rakouska. Byrokratické průtahy se objevily v povolení vystěhování rodiny ostravského filozofa Jaroslava Krejčího. Rodina ing. Leštinského žádost dosud nepodala.

Vystěhování Zdeňka Mlynáře a odjezd ženy Ireny Dubské (Z. M. má vystěhovalecký, I. D. cestovní pas) je určen na 4. června t. r.

Žádosti Evžena Menerta o vystěhování není dosud vyhověno, stejně tak historika Josefa Hodice. Kromě jmenovaných osob chce emigrovat ještě několik (podle dosavadních informací ne více než pět) signatářských rodin. Většinou dosud nepodaly žádosti. Vystěhování se rozhodně nestalo masovým zjevem mezi signatáři Charty 77.

Úmrtí

Dne 19. dubna t. r. zemřel docent dr. František Jiránek, pedagog a autor vědeckých publikací. Zemřel ve věku 63 let a byl tiše pohřben v rodišti své ženy v Novém Bydžově. V lednu t. r. s ním zrušila pedagogická fakulta UK okamžitě pracovní poměr, když se dozvěděla, že je signatářem Charty 77.

Za uplynulé dva měsíce, od vydání dokumentu č. 8., který obsahoval 617 jmen tehdejších signatářů Charty 77, podepsalo její prohlášení z

→ rovněž degradování signatářů, kteří měli včasně odejít. Křiváček

1.1.1977 mnoho dalších občanů. Jejich jména budou ve vhodný čas publikována. Charta 77 zůstává i nadále otevřena všem, kdo si upřímně přejí přihlásit se k její myšlence, i těm, kdo se na této občanské iniciativě podílejí jiným způsobem.

Kromě nekrologu na prof. Patočku vydala v dubnu t. r. Charta 77 dva další dokumenty. Dokument č. 9 pojednává o postavení věřících a demokratických svobodách, spojených s vírou a svědomím. Dokument č. 10 je věnován stavu zákonnosti a předkládá státní moci konstruktivní návrhy v této oblasti. Další dokumenty se připravují.

Od počátku ledna vznikly stovky (většinou podepsaných) prohlášení, fejetonů, esejí a stanovisek, které kolují v opisech. Tato nebývalá aktivita zasahuje dnes tisíce občanů, kteří tyto písemnosti - s rizikem sankcí - opisují a rozšiřují. Jedním z nejdůležitějších materiálů poslední doby je obsáhlá stať Zdenka Jičínského „Charta 77 a čs. zákonnost“, která představuje první solidní právní analýzu postupu státních orgánů vůči Chartě.

Charta však vyvolává i aktivitu občanů, kteří až dosud projevům, jež odsuzovali, neprotestovali. Tak např. mladí lidé z Prostějova vypracovali v dubnu t. r. zprávu o současných možnostech kulturního života mládeže v prostějovském okrese. Vyplývá z ní, že mladí lidé vlastně nemají jinou možnost než se stahovat do hospod. Toto konstatování potvrdilo svými podpisy téměř tři sta mladých lidí z Prostějova. Žádný z nich není signatářem Charty 77. Zprávu i s kopiemi však zabavila StB a jejího hlavního autora Petra Hanzlíka vyslýkala. Petr Hanzlík se musel spokojit se slibem, že StB pošle zprávu kompetentním orgánům.

Prostějovský případ je ukázkou aktivizace občanů, na níž má jistě zásluhu i Charta 77. Je příslibem, že lidé, kteří se staví kriticky k mnoha společenským jevům, dokážou i tuto kritiku formulovat, domáhat se svých zákonných nebo přirozených práv; příslibem toho, že čím dál tím více budou usilovat o to, aby sami mohli rozhodovat o svém životě a práci.

V minulé situační zprávě jsme se dopustili několika chyb, z nichž některé byly opraveny ve druhé redakci situační zprávy 24.7. 1977. Jednalo se zejména o výsledk Pavla Ryby dne 30.6.1977, který trval 9 hodin a byl veden s mimořádnou hrubostí, která hraničila s fyzickým násilím. Pavel Ryba ve své zprávě pro Chartu 77 píše: „ ... bylo se mnou cloumáno, boucháno pěsti do stolu, a do papíru přede mnou s křikem „tak bude to, nebo se příště strefím líp”, musel jsem odložit brýle na stůl a do obličeje mi byla vchrstnuta voda”.

Dále opravujeme mylnou informaci o zmírnění izolačního dozoru. Ten dosud trvá u Jiřího Hájka a Františka Kriegla v neztenčené míře.

Policie pronásleduje hudebníky Undergroundu, kteří jsou spjati s Chartou 77. Ve třech vikendech po sobě obtěžovala hrubým způsobem hudebníky Plastic People, DG 307 a další včetně jejich přátel.

Největší policejní zásah, jenž měl také největší důsledky, se udál 9.7. 1977 v Rychnově, okres Děčín v soukromém bytě čp. 138 manželů Jana a Květy Princových. Několik desítek přátel zde trávil víkend spolu s dětmi. Na rozloučenou s Paulem Wilsonem, bývalým hudebníkem Plastic People, jemuž byl náhle ukončen jeho desetiletý pobyt v Československu (je ženat s čs. občankou), proběhl improvizovaný hudební recitál. Konal se v uzavřeném domě ve zvukově dobře izolovaném sále. Klidný večer (nad sálem spaly nerušeně děti), narušili příslušníci VB. Nejdříve v okolí domu svítili baterkami, po hluku jakoby od dělbuchu si vynutili vstup do domu. Zběžně

jej prohlédli a za velice ponižujících okolností zjišťovali totožnost přítomných. Důvodem této policejní akce, který uvedli, bylo údajné rušení nočního klidu. Bylo zadrženo 10 osob, (Milan Hlavsa, Svatopluk Karásek, Jiří Němec, Petr Prokeš, Jana Převraská, Miroslav Skalický, František Stárek, Miluše Stevichová, Paul Wilson a Jan Princ), z nichž devět bylo propuštěno do 17. hodiny druhého dne. Jan Princ propuštěn nebyl, nyní je ve věznicí v Li toměřicích obviněn z trestného činu výtržnictví. Policie by ovšem mohla nejlépe vědět, kdo způsobil ránu dělbuchem v okolí domu a kdo přerezal pneumatiky sedmi aut a jedné motorky, stojících před domem. Víkendoví hosté totiž byli dojednoho uvnitř. Jedná se opět - pokolikáté už v případě Undergroundu? - o záminku, o snahu zničit nezávislou kulturu.

O týden později, 16. 7. v rodinném domku manželů Sukových v Praze 10 na odpoledním čaji, kde měl údajně vystupovat Svatopluk Karásek, byli přicházející a odcházející hosté legitimováni. Policejní asistence přátelského posezení na otevřené zahradě trvala celé odpoledne a večer.

V pátek 22. 7. přišli dva příslušníci VB do chaty Dany Němcové ve Studeném, okres Jindřichův Hradec. Zkontrolovali obč. průkazy přítomných a jako vysvětlení uvedli, že přijdou zítra zase. V sobotu 23. 7. kolem 14 hod. přišli v doprovodu příslušníků VB, předseda MNV a jeden civilista. Vyžádali si občanské průkazy nově přichozích. Své počínání zdůvodňovali stížností sousedů na noční hluk. Na otázku, kteří sousedé si stěžovali, odpověděli, že to bylo již loni. Hlavním důvodem jejich návštěvy však bylo tradiční fotbalové utkání hudebníků Plastic People s místní mládeží. Začátek fotbalového zápasu sledovali příslušníci VB, kteří po jeho ukončení vyhrožovali místní pokutou, že neměli k utkání povolení. V místě není fotbalový oddíl, jedná se o rekreační vesnické hřiště. Ve snaze zabránit setkání místní mládeže s návštěvníky chaty ve Studeném nařídila policie zkrácení otvírací doby

v místním hostinci.

K celostátním, shora nařízeným diskriminačním opatřením proti signatářům Charty přibyl nový způsob postihu: odebrání a odpírání částečných a plných invalidních důchodů. Před časem jsme zaznamenali odebrání invalidního důchodu Karlu Kynclovi, Vladimíru Škutinovi a Josefu Hodicovi. Nyní Městský soud v Praze odmítl přiznání Invalidního důchodu Františku Šamalikovi, přičemž došlo k tragikomické situaci: městský soud „dospěl“ k rozhodnutí, že Frant. Šamalik manuálně pracovat nemůže, může však být zaměstnán jako právník nebo vědecký pracovník (o což se celá léta marně snažil). Václav Vrabec, trpící od dětství těžkou chorobou kyčelních kloubů, která značně omezuje jeho schopnost pohybu, byl náhle předvolán k lékaři mimo svůj zdravotnický obvod a byla mu dána lhůta, aby urychleně předložil nové lékařské nálezy o svém zdravotním stavu s tím, že dotýčný lékař je musí během 10 dnů předložit posudkové komisi sociálního zabezpečení.

Signatářce Věře Sukové byl posudkovou komisí odebrán částečný invalidní důchod a byla vyzvána, aby si opatřila zaměstnání na plný úvazek, chce-li v budoucnu pobírat invalidní důchod.

O případ dalšího signatáře Karla Jaroše, těžkého kardiaka (nemoc má starší datum než právě rok 1968) zainteresovalo ministerstvo národní obrany, ministerstvo práce a soc. věcí, aby to nechalo přezkoumat jeho zdravotní stav. Janu Tešarovi, který je těžce nemocen (stav po operaci slinivky břišní) bylo odmítnuto přiznání invalidního důchodu. Jeho lékař mu odmítá i předepisovat léky, které mu byly ordinovány po operaci.

Dosud jsme zjistili konání čtyř odvolacích jednání o zrušení pracovního poměru, a to u Zdeňka Mlynáře, Jiřího Pallase, Zdeňka Jičínského a Jiřiny Zelenkové. V atmosféře zvůle a bezpráví byla odvolání signatářů zamítnuta.

Proces proti Jirímu Ledererovi, Otovi Ornestovi, Václavu Havlovi a Františku Pavlíčkovi (z nichž první dva jsou stále vězněni) byl odložen, patrně

až do října. Přátelé vězňených (domácí i zahraniční) se snaží dosáhnout propuštění J. Ledera a O. Ornesta. Tato iniciativa (domácí i zahraniční) by měla vést až k odvrácení procesu.

Stejně tak bychom se měli zasadit o propuštění dalších politických vězňů, mezi nimiž jsou i další signatáři Charty 77. Jedná se o Aleše Březinu, Jana Prince, Vladimíra Laštůvku, Aleše Macháčka, Františka Matulu, Huberta Steina a Jaroslava Vožniaka.

Situace v Chartě 77 nyní krystalizuje, připravují se nové významné aktivity; zájem o práci a úkoly Charty 77 neustává.

Z dalších událostí v tomto období zaznamenáváme:

Dne 15.7.1977 na Václavském náměstí před pomníkem sv. Václava se upálil neznámý mladý muž. Po třech dnech zemřel ve vojenské nemocnici ve Střešovicích, kam jej policie dopravila jako občana „nezjištěné totožnosti“. Policie se snažila o naprosté utajení této události a snad i o dezinformaci (ve vysvětlení pro ČTK uvedla, že se jedná o občana cikánského původu). V nemocnici byl jeho původ označen s největší pravděpodobností jako rumunský. Motivy jeho činu zůstaly až dosud pro veřejnost neznámy.

Zpěvák Jaroslav Hutka je vyšetřován na svobodě pro údajně neoprávněné podnikání. Je obviněn ze spáchání trestného činu podle § 118 tr. z. s trestní odpovědností od 6 měsíců do pěti let. Podobné obvinění bylo kdysi vzneseno proti skupině Plastic People of the Univers, pak ovšem - pod nátlakem veřejnosti - bylo staženo.

Podle zahraničních informací byli signatáři Zdeněk Mlynář, Jaroslav Krejčí (z Ostravy), žijící nyní v Rakousku, zbaveni čs. občanství.

Proslýchá se, že ministři federální vlády Zdeněk Půček a Pavol Bahyl vydali pokyn, aby v ministerstvu všeobecného strojírenství a hutnictví a těžkého strojírenství nebyli signatáři Charty 77 propouštěni ze zaměstnání, ale přerazováni na méně odpovědná, méně kvalifikovaná a samozřejmě také méně placená pracovní místa.

V pátek 29. července 1977 oznámily sdělovací prostředky zdražení velkého množství spotřebního zboží. Vyhlášení předcházela policejní pohotovost, která dosud trvá a podle dobře informovaných kruhů má skončit v polovině září. V této souvislosti se nabízí domněnka, že vláda postupně zdraží i další druhy spotřebního zboží (hovoří se o benzinu, některých druzích masa, o cigaretách, alkoholu apod.). Od postupného zdražování formou „inovace“ nebo zdražení v Praze vůbec neohlášeného, přistoupila nyní státní moc k radikálnějším zásahům. Hospodářská situace je tedy vážná. Vláda v očekávání nespokojenosti nad zhoršením životní úrovně, vedle policejní pohotovosti, posunula původně v Úředním listě ohlášený termín zdražení o tři dny tak, aby pracující nebyli na závodech, ale na víkendů. Projevů nespokojenosti - zdá se - se zatím obává zbytečně. Teprve čas prověří platnost pouček, jež se tu mimoděk nabízejí.

Food texts
Liberál jaký
lext ment
287-291

Situační zpráva o Chartě 77 od 10. čer- vence do 10. srpna 1977.

Předchozí situační zpráva o Chartě vyšla 5. května 1977. Od té doby vydala Charta 77:

26. 5. Sdělení podepsané mluvčím Jiřím Hájkem o rezignaci Václava Havla na funkci mluvčího. Další dokument z 30. 5. 77, který pojednává o pracovních postizích signatářů Charty 77 – nebyl opatřen pořadovým číslem a spolu s Jiřím Hájkem jej podepsalo deset dalších signatářů Charty 77. – Dokument č. 11 ze 13. 6. 77 rozšiřuje počet zveřejněných signatářů Charty 77 na 750. Podepsal ho, stejně jako další dokument Charty 77 Jiří Hájek. Dne 30. 6. vyšlo Sdělení Charty 77 o finančních sbírkách ve prospěch postižených. Dvanáctý dokument se zabývá diskriminační a represivní praxí proti české a slovenské literatuře a proti spisovatelům v Československu.

Významný je i dokument 31 členů českobratrské církve evangelické, kteří vysvětlují postavení církve a věřících v ČSSR. Zdeněk Jičínský vydal novou práci – právní rozbor o pracovních sporech signatářů Charty 77 z května t. r.

Materiály Charty 77 se spontánně šíří mezi obyvatelstvem, jsou spontánně přepisovány. Každá aktivita nutí státní moc a její instituce / tedy i její nástroje, jako je tomu v případě vedení českobratrské církve evangelické / k zaujetí určitého postoje. Je nepochybné, že Charta 77 vzbuzuje sympatie veřejnosti a postoj státní moci k Chartě 77 se s míněním lidu ostře rozchází. Nejkonkrétnějším projevem oficiálního postoje je

trestní stíhání

Ve vězení je již půl roku Ota Ornest a signatář Charty 77 Jiří Lederer, oba obvinění z trestního činu podvracení republiky podle § 98/2, takže jim hrozí trest od 3 do 10 let vězení. František Pavlíček, který je nyní stíhán na svobodě pro přípravu

trestného činu podvracení republiky podle § 98/1 s trestní odpovědností od 1 do 5 let odnětí svobody, též čeká na soudní projednávání svého případu. Spisovatel Václav Havel, který byl propuštěn 13.5. z vyšetřovací vazby, je nyní stíhán na svobodě pro pokus trestného činu poškozování zájmů republiky v zahraničí / s trestní sazbou do tří let / podle § 112/1. Jak sdělil mluvčí Charty 77 prof. dr. Jiří Hájek 26. května, Václav Havel rezignoval na svou funkci vzhledem k tomu, že by mu hrozilo trestní stíhání s vyšší trestní odpovědností. Dostupný počet signatářů uznal toto stanovisko Václava Havla za pochopitelné. Tito čtyři jmenovaní mají být souzeni v jednom procesu, jehož termín byl původně stanoven na 27. 7.; později byl tento termín zrušen a nový nebyl stanoven.

Historik Jan Tesař zaslal začátkem července dopis J. Carterovi, v němž ho žádá, aby se zasadil o propuštění Jiřího Lederera.

Signatář Charty 77 Aleš Březina, který je ve vazbě od 18. dubna t. r., byl 14. července odsouzen ke dvěma a půl rokům odnětí svobody pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269/1 trestního zákona. Rozsudek zatím nenabyl právní moci. Tento případ, stejně jako případy Jaroslava Vožniaka a Františka Matuly, jsou tragickým odrazem toho, že v Československu není náhradní vojenská služba beze zbraně.

Ve vyšetřovací vazbě jsou nadále drženi jaderný fyzik Vladimír Laštůvka a agrotechnik Aleš Macháček, oba obviněni z pobuřování (do tří let) nebo z podvracení republiky (1 – 5 let) pro činnost, která souvisela s hnutím Charty.

Další policejní represe

Izolační dozor, tj. neustálé hlídání, kontrola a omezení styků a omezení osobní svobody, trval v plné míře až do 8. července t. r. u Jiřího Hájka a Františka Kriegla, kdy orgány StB oznámily Jiřímu Hájkovi, že «ochranný dozor» zmírní. V praxi se to zatím projevuje tak, že policie hlídkuje před bytem Jiřího Hájka «pouze» do setmění. U Františka Kriegla je situace pravděpodobně obdobná.

Klement Lukeš byl postižen naprostým izolačním dozorem asi 10 dní koncem května a pak opět začátkem června. Návštěvy bývají u takto střežených osob legitimovány a někdy vyslýchány. Otká Bednářová byla 10. 5. t.r. při pokusu o návštěvu Klementa Lukeše na 48 hodin zadržena poté, co odmítla vypovídat. Záběry z hlídání Františka Kriegla mohli sledovat diváci britské televize, podrobně se o něm rozepisuje západní tisk. Zdánlivě šalamounské rozhodnutí státní moci «zavřít a vlastně nezavřít» se ukazuje nanejvýš neúčinným.

Ve sledovaném období od 5. 5. do 10. 7. jsme zjistili vykonání dvou domovních prohlídek v Praze, v obou případech nezákonných, protože nebyly na podkladě žádného trestního stíhání. Obě proběhly 1. 7., jedna v bytě Dany Němcové, kde bylo zabaveno 6 kusů uhlového papíru. Dana Němcová pak byla podrobena asi hodinovému výslechu. Druhá domovní prohlídka se uskutečnila v bytě Andreje Stankoviče, kde nebylo zabaveno nic. Andrej Stankovič však byl potrestán osmačtyřicetihodinovým zadržením za to, že soustavně odmítal odpovídat na otázky a cokoliv podepisovat.

Začátkem května t. r. byl na 48 hodin zadržen zpěvák lidových písní a kytarista Jaroslav Hutka, který není signatářem Charty 77. Policie mu vytýkala zejména jeho styky s Václavem Havlem, píseň Havlíčku, Havle a další písně a slovní projevy, jež jsou podle názoru policie opozičního charakteru.

V kulturním středisku Na Rokosce v Praze 8 se počátkem června konalo vystoupení rock-n-rollové skupiny Old Teenagers. Po představení, které proběhlo v klidu, bylo téměř všechno obecenstvo policií legitimováno, avšak pouze dva diváci, shodou okolností signatáři Charty 77 Petr Prokeš a Jaroslav Kukal, byli odvezeni do Bartolomějské ulice a tam vyslýcháni do pozdních, resp. ranních hodin.

Policie i nadále vyslýchá signatáře Charty 77 při jakýchkoli «seznamovacích výsleších», přičemž tyto výslechy zasáhly i ty, jejichž jména byla zveřejněna 13. 6. 77 v dokumentu č. 11.

Signatář Pavel Ryba po tříhodinovém výsle-

chu, na němž se odmítal jakkoli podílet, byl pracovníkem StB polit vodou. Výslech pak nepokračoval a Pavel Ryba byl propuštěn.

Malíř Jan Šafránek, signatář Charty 77, byl 17. 6. t.r. v Salmovské ulici v Praze 2 po odchodu z bytu Němcových přepaden dvěma muži, vtažen do auta a odvezen do psychiatrické léčebny v ulici Ke Karlovu, kde byl oblečený vstrčen do kameninové vany s vodou. Pak byl propuštěn.

Zaznamenáváme též podobný hrubý útok na signatáře Charty 77 spisovatele Petra Chudožilova.

Do bytu Šilhánových přijeli ve dnech 4. a 5. 6. t.r. v době, kdy se vdávala jejich dcera, zaměstnanci pohřební služby s příkazem odvézt tělo údajně mrtvého Věnka Šilhána.

Tyto případy jsou nápadně podobné teroristickým útokům proti Jiřímu Hájkovi a manželům Krieglovým na konci roku 1976 a Pavlu Kohoutovi začátkem roku 1977.

V souvislosti se seminářem psychologů, který se konal 15. 3. t.r. v Sokolské ulici, byli postiženi dr. Bohumír Janát, signatář Charty 77 (okamžitě rozvázání pracovního poměru), dr. Petr Rezek (totéž), Zora Krčová, promovaná pedagožka, okamžitě propuštěna ze Státního pedagogického nakladatelství pro «ohrožení bezpečnosti státu na základě podpisu Charty 77» (ve skutečnosti není zatím její signatářkou), dr. Jiří Michálek (v řádné výpovědi), Michal Jůza (vyloučen ze stavební fakulty ČVUT), Helena Klabanová (ve výpovědní lhůtě), Anna Kohnová, rovněž psycholožka (zatím v ochranné lhůtě, výpověď až k 1. listopadu 1977, semináře se nezúčastnila, je «vinna» jen přátelstvím k Heleně Klabanové), dr. Kateřina Biglová, psycholožka (výpověď z reorganizačních důvodů již vypršela; je v těžkém duševním stavu hospitalizována), Jiří Němec, psycholog, signatář Charty 77 (v řádné tříměsíční výpovědní lhůtě pro údajnou pracovní nekázeň, jež se prý nezlepšila po předtím udělené důtce), matematik Jaroslav Kalous (v nátlaku rozvázal pracovní poměr dohodou), dr. Martin Hybler (po uplynutí zkušební doby zamítnuto prodloužit pracovní poměr). Tažení proti psychologům bylo údajně řízeno komisí při ředitelství OÚNZ Praha pro vyšetřo-

vání činnosti psychologů v souvislosti s fenomenologií.

Řidičské průkazy a technická osvědčení vozidel vrací VB pomalu zejména těm, kteří o to žádají. Není to však zjev všeobecný, v některých případech jsou tyto doklady nadále odebírány.

Pavel Kohout byl 11. 5. t.r. soudně vystěhován ze svého bytu na Hradčanském náměstí do Lhotky.

Policejní represe se týkají i rodinných příslušníků signatářů: např. ženě signatáře Václava Nováka byla vydána výjezdní doložka k cestě do NSR za dcerou, žijící tam legálně. Několik dnů poté ji navštívili večer v bytě pracovníci StB a odebrali ji výjezdní doložku i s pasem. Totéž se stalo signatářů Richardu Urxovi.

Pracovní postihy

Postoj státních orgánů k otázce lidských práv a k Chartě 77 ilustruje též pokračující propouštění signatářů Charty 77 ze zaměstnání. K 10. červenci jich bylo kolem sta. Nejkriklavější případy jsou propuštění hudebníka Vratislava Brabence ze zaměstnání honáka krav a nepřijetí historika Jana Tesaře za hlídače koní pro politickou nespolehlivost. Z práce byli vyhazováni též občané, kteří veřejně s Chartou 77 sympatizují. I když pracovní spory jsou řešeny soudy jednoznačně, je samo jednání těchto soudů státní moci nepřijemné, jak tomu nasvědčují pokusy o vysoké úplatky některým žalujícím signatářům, nebo podobné nabídky provázené žádostí o stažení žaloby. Jednání odvolacích soudů, která mohou napravit vážná skutková i právní pochybení soudů první instance, zatím neproběhla.

Někteří signatáři Charty 77 byli řádnými členy tzv. Revolučního odborového hnutí. Tito jsou postupně z řad oficiálních odborů vylučováni, přičemž jsou porušovány stanovy této organizace.

Emigrace

Československo opustili Ivan Binar s rodinou, Zdeněk Mlynář, Irena Dubská, Jaroslav Krejčí s dětmi Taťjánou a Jaroslavem, Luděk Kavín a Inka Brettschneiderová. Žádost o vystěhování ještě

řádnou cestou podali Evžen Menert, Jan Klokočka (kladně vyřízena), Jan Leštínský s rodinou (kladně vyřízena), Jitka Bidlasová a Jiří Pallas.

V zahraničí se signatáři Charty 77 dále zasazují o lidská práva v ČSSR. Ivan Binar poskytl několik interview, v nichž propagoval myšlenky Charty 77 a vysvětloval důvody svého odchodu. Zdeněk Mlynář vedl řadu politických jednání, např. s rakouským kancléřem Kreiskym a s americkým senátorem H. Dollem, jenž působí jako poradce americké delegace v Bělehradě. Vydal v zahraničí Bílou knihu o porušování lidských práv v Československu.

V této souvislosti je třeba též informovat o další

aktivitě v zahraničí:

Předseda západoněmecké SPD Willy Brandt zaslal Jiřímu Hájkovi dopis, v němž sympatizuje s hnutím za lidská práva v Československu. Hans Peter Riese vydal knihu s prvními deseti dokumenty Charty 77 a dalšími dvaceti dokumenty z posledních let. Předmluvu k této knize napsal Heinrich Böll a doslov Arthur Miller. Ve Švýcarsku byl již v březnu t.r. založen Výbor solidarity s opozicí východoevropských zemí. Jsou v něm zastoupeni členové Revoluční komunistické ligy, Socialistické strany, odborů a Švýcarské strany práce.

Na protest proti diskriminaci Anny Fárové, signatářky Charty 77, která připravovala pro Paříž a New York výstavu Sudkových fotografií (výstava se měla uskutečnit v době, kdy byl již s Annou Fárovou rozvázán pracovní poměr), byla výstava z Československa odmítnuta. Přesto se ve jmenovaných městech konala výstava Sudkových fotografií bez laskavého dozoru československých úřadů. Fotografie shromáždili pořadatelé výstavy z vlastních zdrojů.

Aktivita doma

Policejní a další represe nemohou zabránit aktivitě signatářů Charty 77 a sympatizujících.

Podle dosud neúplných zpráv podniklo v Jihomoravském kraji 11 mladých lidí protestní, asi padesátikilometrový pochod proti odsouzení Aleše

Březiny. Během pochodu rozdávali jeho účastníci závěrečnou řeč Aleše Březiny u soudu, vysvětlovali zájemcům účel pochodu, jenž byl trojí:

- 1 – protest proti odsouzení Aleše Březiny,
- 2 – demonstrovat požadavek zavedení náhradní vojenské služby v ČSSR,
- 3 – podpořit Chartu 77.

Signatář Charty 77 Julius Tomin zahájil 13. 6. t.r. týdenní hladovku, aby takto podpořil hnutí za lidská práva.

Markantním projevem aktivity Charty 77 je psaní stížností, žádostí, článků, fejetonů, rozborů a dopisů, které se spontánně šíří mezi obyvatelstvem. Z pochopitelných důvodů neuvádíme seznam autorů těchto materiálů.

Projevem solidarity jsou finanční příspěvky, jak o nich píše Sdělení Charty 77 z 30. 6. t.r. Občané, kteří tak chtějí pomoci postiženým, se mohou obrátit na signatáře Charty 77. Stejně tak se na ně mohou obrátit se žádostí o uveřejnění svého podpisu.

*Situační zpráva o hnutí Charty 77 od
10. srpna do 12. října 1977.*

Konec léta byl pro Chartu 77 a pro všechny, kteří se zasazují o lidská práva v Československu, ve znamení vlny hlasů, požadujících propuštění politických vězňů a vyzývajících k solidaritě s politicky pronásledovanými.

Prohlášení z 16.8. 1977, které podepsalo na 70 občanů, převážně signatářů Charty 77, žádá svobodu pro Jiřího Lederera, Otu Ornesta, ing. Aleše Macháčka a ing. Vladimíra Laštůvku, Jana Prince a Aleše Březinu. Podepsaní se též solidarizují s trestně stíhanými signatáři Charty 77 Václavem Havlem a Františkem Pavličkem. 21.9. 1977 odeslalo 157 občanů žádost prezidentu republiky o propuštění jmenovaných vězňů a navíc o amnestii z humanitních důvodů pro dr. Huberta Steina a Františka Matulu a o zastavení trestního stíhání Václava Havla a Františka Pavlička, kteří byli již dříve propuštěni z vazby. Žádost jménem podepsaných odeslaly Josefa Slánská a Marie Švermová.

Celkem 134 lidí žádalo ONV v Praze 2 o povolení manifestace za propuštění Jana Prince. Asi dvě třetiny těchto občanů vyslýchala StB. Dne 14. září 1977, kdy se měla manifestace konat, hlídkovalo kolem budovy ministerstva spravedlnosti nejméně dvacet uniformovaných policistů a přibližně stejný počet neuniformovaných, bylo tam připraveno několik desítek osobních aut a dokonce mikrobuses s vlasatými mladíky (proyokátéry?). Byl přítomen i sám ústřední ředitel Čs. televize Jan Zelenka.

Výzvu k solidaritě s Janem Princem napsal dne 16.8. 1977 výborům solidarizujícím s hnutím za obranu lidských práv ve východoevropských ze-

mích Petr Uhl. Prohlášení solidarity s Janem Princem podepsalo i 150 Poláků.

V případě Jana Prince došlo k překvalifikování jeho údajného trestního činu podle § 202 (výtržnictví) na přečin proti veřejnému pořádku (§ 6 zákon o přečinech) s trestní odpovědností do 3 měsíců odnětí svobody nebo do 5.000 Kčs pokuty. Jan Princ pak byl odsouzen k maximálnímu trestu, tj. ke třem měsícům odnětí svobody. V době, kdy vychází tato situační zpráva, je již na svobodě.

Ing. Aleš Macháček a ing. Vladimír Laštůvka byli dne 28. září 1977 odsouzeni oba k trestu odnětí svobody na tři a půl roku podle § 98/1 (podvracení republiky). Proces konaný v Ústí n.L. probíhal v teroristickém ovzduší. Veřejnost nebyla k hlavnímu líčení připuštěna (ačkoliv bylo prohlášeno za veřejné). Veřejnost „zastupovali“ pracovníci StB. Občané, kteří se chtěli jednání soudu účastnit, byli všemožně šikanováni: mnohokrát legitimováni, sledováni dokonce i automobily, fotografováni apod. Signatář Charty 77 Ivan Dejmal, který se hodlal jako pozorovatel účastnit hlavního líčení, byl na 30 hodin zadržen. Zástupci Mezinárodního sdružení právníků nebyli též připuštěni k jednání soudu. Příbuzní, kteří se od druhého dne konání hlavního líčení směli jednání zúčastnit, byli předsedou senátu nezákonně poučeni, že nesmějí veřejnosti sdělit obsah hlavního líčení, v opačném případě by prý spáchali trestný čin. Hysterie StB a jiných orgánů státní moci kolem tohoto procesu i samotný rozsudek jsou dalšími důkazy porušování mezinárodních paktů o lidských právech, především práva vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně nebo písemně nebo tiskem či „prostřednictvím umění“ (bod 2. článku 13 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech).

Dne 17. října 1977 se má konat další politický proces, tentokrát proti Jiřímu Ledererovi, Otovi Ornestovi, Václavu Havlovi a Františku Pavlíčkovi. Jiří Lederer a Ota Ornest jsou obžalováni z tr.

činu podle § 98/1,2 tr. zák. (tj. odměřený trest má být v rozmezí od 3 do 10 let odnětí svobody), Václav Havel podle § 112 a František Pavlíček z přípravy k podvracení republiky (§ 98). Rozsudky z Ústí n.L. vynesené proti A. Macháčkovi a Vl. Laštůvkovi již vyvolaly velké pobouření veřejnosti. Lze očekávat, že hlavní líčení před Městským soudem v Praze bude sledováno s nevšední pozorností.

Samostatnou žádost o propuštění Jiřího Lederera zaslala 4.8. 1977 předsedovi ČNR Evženu Erbanovi Helena Klímová.

Syn Jiřího Lederera Aleš též intervenoval ve věci svého otce, jeho dopis G. Husákovi však nebyl zveřejněn.

11. října 1977 vydali tři mluvčí Charty zvláštní prohlášení odeslané ČTK a zahraničním dopisovatelům, ve kterém upozorňují na to, že obvinění jsou žalováni za to, co konali nebo chtěli konat pro čs. kulturu. Současně poukazují na novou vlnu zastrašovacích výslechů v Praze a v Brně a žádají komunistické a socialistické strany, aby v duchu svých programových zásad přispěly svou pomocí, aby se v represích nepokračovalo. Navíc je vyzývají, aby vyslaly na proces své pozorovatele, příp. dopisovatele svého tisku.

V souvislosti s pražským procesem je připravena pod vedením bezpečnosti řada skandalizačních pořadů v rozhlase a v televizi a rovněž tisk má přinášet materiály v duchu výroku J.V. Andrejeva z projevu k 100. výročí Dzeržinského, a to, že „disidentství se za pomoci západního tisku, diplomatických či výzvědných služeb a zvláštních služeb stalo v rozvědkách svého druhu zaměstnáním, za něž se dobře platí valutami a jinými milodary a ve skutečnosti se málo liší od toho, jak platí imperialisté zvláštní služby své agentury”. (Nová doba č. 38/1977).

Trestní stíhání Jaroslava Hutky vyvolalo množství protestů a žádostí o opětné povolení jeho veřejného vystupování. Podpisy pod různými protestními dopisy jdou do stovek. V tomto případě se angažovaly i desítky signatářů Charty 77.

Charta 77 žila též vnitřní diskusí o materiálu Co s Chartou. Účastnilo se jí aktivně 200 signatářů a vyplynula z ní řada podnětů pro další činnost Charty. Tato diskuse dala vzniknout i sdělení Charty 77 z 21.9. 1977 podepsaném třemi mluvčími: Dr. Jiřím Hájkem, Martou Kubišovou a dr. Ladislavem Hejdánkem. Prostřednictvím tohoto sdělení, které shrnuje výsledky dosavadní názorové konfrontace, se diskuse v Chartě 77 rozšířila na všechny signatáře. Charta 77 hodlá též posílit a rozhojnit kontakty mezi signatáři i styk s veřejností. V tomto smyslu požádali někteří signatáři Charty 77 o zveřejnění svých adres, což hodlají mluvčí učinit v některém z příštích sdělení.

Dne 26. září 1977 byl zadržen signatář Charty 77 ing. Petr Uhl. V jeho nepřítomnosti (resp. za přítomnosti jeho manželky Anny Šabatové ml., která byla zadržena na ulici ji sledujícím autem StB, které za ní vjelo až na chodník), byla vykonána asi šestihodinová domovní prohlídka v jejich společném bytě. Byla zabavena řada kolujících samizdatů, knih, časopisů i rukopisů (přes 30 položek). Ing. Petr Uhl napsal v této souvislosti zprávu Chartě 77, v níž popisuje podstatné okolnosti této domovní prohlídky i svého asi třicetihodinového zadržení a výslechu StB.

Ode dne svého propuštění je ing. Petr Uhl neustále střežen neuniformovanými příslušníky StB, kteří jej neustále sledují. Pokud je doma, parkuje automobil s ostrahou operativy StB poblíž domu. A po 24 hodin denně (i v nepřítomnosti P. Uhla) hlídkují před dveřmi jeho bytu dva uniformovaní příslušníci VB, kteří legitimují a zapisují všechny návštěvníky. Někteří z návštěvníků jsou též fotografováni.

Podobnou ostrahu má i dr. František Kriegel, jenž je takto omezován na svobodě již řadu měsíců.

Po zveřejnění sdělení mluvčích Charty 77 z 21. září 1977 byl zrušen izolační dozor u mluvčího Charty 77 dr. Jiřího Hájka. U nových mluvčích dozor nebyl zaveden, ale oba, Marta Kubišová i dr. Hejdánek byli 6. října 1977 zadrženi

a asi 9 hodin vyslýchání.

Dne ... 1977 zadržela bezpečnost u Trutnova podvodně dvě dívky, 14 a 15 letou, dceru signatářky Charty 77 Anny Fárové Anitu a dceru Landovského, které vyslýchala na odd. VB. 14 letá Anita Fárová utrpěla nervový šok.

Ačkoli dále popisované případy nejsou v souvislosti s Chartou 77, přesto je uvádíme, neboť je naší povinností informovat, a zejména informovat o každém porušení lidských práv. Tato naše činnost je v intencích Sdělení z 21.9. 1977.

Ve dnech 13.-14. srpna se Kdyně na Domažlicku stala dějištěm srážek mezi mládeží, zejm. mladými dělníky a ozbrojenými složkami (VB, PS a pohotovostními oddíly SNB). Ke konfliktu došlo po zákazu konání koncertu beatové skupiny. Asi 1.000 mladých lidí (dle úředního odhadu) se domáhalo alespoň vrácení vstupného. Bezpečnost chtěla běžnými metodami brachiálního násilí shromáždění rozehnat, byla však zahrnata na útěk a musela povolát posily. Patrně k největším srážkám došlo na nádraží. O jejich urputnosti svědčí uváděné počty zraněných (za jejichž přesnost nemůžeme ručit) - přes 100 zraněných, z toho 26 těžce, z nich pak 7 příslušníků ozbrojených složek. Dva z těžce zraněných příslušníků potlačovacích jednotek podleli údajně následkům zranění. Ve vyšetřovací vazbě v Plzni na Borech je dvacet obviněných údajně z trestného činu útoku na státní orgán a orgán společenské organizace (§ 153) s odstupňovanou trestní odpovědností (6 měsíců-5 let, 3-10 let, 10-15 let). Mezi vazebně vyšetřovanými je i signatář Charty 77 Viktor Groh, zámečnický, nar. 1954, bytem Ostroh n. Ohří, Štúrova ul., zaměstnán jako údržbář v papírnách v Merklíně.

Mluvčí Charty 77 odeslali dopis Federálnímu shromáždění, ve kterém žádají o ustavení parlamentní vyšetřující komise, která by zjistila příčiny a skutečný průběh událostí, podala o nich objektivní zprávu veřejnosti a učinila kroky k nápravě.

Následující týden po krvavé Kdyni (dny těsně

před 21. srpnem, výročím sovětské invaze do CSSR), byli v Praze, Brně, Jihlavě, voláni a předváděni před VB desítky mladých lidí, kteří museli podepsat, že neopustí místo trvalého pobytu, což bylo během následující soboty a neděle uniformovanými a neuniformovanými pracovníky bezpečnosti kontrolováno doslova ve dne i v noci.

Josef Grohman byl údajně koncem srpna odsouzen pro vyzvědačství ve prospěch USA k trestu odnětí svobody na 17 let ve III. nápravné skupině.

Herec Jan Tříska prohlásil v Aténách, že nehodlá žít ve státě, kde se nemůže veřejně stýkat se svým přítelem Václavem Havlem, aniž by za to nebyl v zaměstnání diskriminován. Jan Tříska s rodinou údajně emigroval do Kanady.

V papírnách ve Větrní v jižních Čechách přišel při práci o život mladý dělník Kibuc. Stal se obětí nesmyslného spěchu. Když jeho otec viděl, jak se práce vyšetřující komise protahuje a nevede k výsledku, požádal o přijetí ved. tajemníka KSČ, neboť je členem strany. Vedoucí tajemník jej však nepřijal a Kibuc starší vystoupil ze strany.

Kromě jiných represí a diskriminací pokračuje odebrání pasů („není v souladu se zájmy republiky, abyste byl/a/ držitelem /držitelkou/ cestovního dokladu...“) signatářům Charty 77 i členům jejich rodin, např. Heleně Němcové, Janu Šafraťovi s manželkou, evangelickým duchovním apod.)

Signatáři Charty 77 z Brna ohlásili, že 25. srpna, na podnikové konferenci ROH n.p. ZETOR v Brně-Lišni, došlo k nemístným útokům proti Chartě 77. Na konferenci přítomný dělník, signatář Charty 77 Zdeněk Přikryl v diskusi polemizoval s těmito výpady proti Chartě 77 a svým vystoupením získal sympatie převážné části přítomných. Kromě předsednického stolu na závěr mu tleskali všichni. O týden později vyšel v závodním časopise n.p. ZETOR „Budovatel“ článek, který se pod titulem „Nemáte pravdu“ pokusil zlehčit účinek i ohlas vystoupení Zd. Přikryla. Na závěr třísloupcového komentáře se na Přikrylovu adresu píše: „Místo sebekritiky jste zneužil

tribunu k provokaci o své věrnosti Dubčekově politice. Ale k čemu Vám to bylo dobré?... Mluvil jste o právech v Helsinkách, ale dobře víte, že o našich právech na práci, na vzdělání, na lékařskou péči, celý komplex sociální politiky a mnoho jiných - mohou pracující kapitalistických zemí jen snít... Jedinci, kteří Vám zatleskali, si nyní stydlivě prohlížejí své ruce, zvláště ti z nich, kteří vzápětí do těch samých rukou převzali od zástupců dělnické třídy vyznamenání a odměnu. Opusťte svou nebezpečnou cestu a pokuste se alespoň trpělivě získávat zpět ztracenou občanskou důvěru pracujících." (Budovatel, 6.9. 1977) Vystoupení Zdeňka Přikryla ukazuje, jak je možné projevovat zásadovost před masami ve stávajících odborech.

Charta 77 po relativně slabší činnosti v létě nabývá opět bývalou aktivitu. Za vaší pomoci vás budeme o ní i nadále informovat.

*Situační zpráva o hnutí Charty 77 od
12. do 28. října 1977.*

Ve dnech 17.-18. října 1977 proběhlo u Městského soudu v Praze hlavní líčení proti Otovi Ornestovi, Jiřimu Ledererovi, Františku Pavlíčkovi a Václavu Havlovi. Byli uznáni vinnými za spáchání trestního činu podvracení republiky podle § 98 odst. 1, 2 tr. z. (Lederer, Ornest), § 98 odst. 1 tr. z. (Pavlíček) a poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112 tr. z. (Havel) a odsouzeni k trestům odnětí svobody: Ota Ornest na tři a půl roku, Jiří Lederer na tři roky (oba do druhé nápravně výchovné skupiny), Frant. Pavlíček k 17 měsícům a Václav Havel ke 14 měsícům (oba s podmíněným odkladem na zkušební dobu tří let). Všichni obžalovaní se odvolali. Líčení bylo nařízeno do jedné z nejmenších jednacích síní. Ač bylo veřejné, veřejnost byla zcela vyloučena. Do jednacích síní byli vpuštěni jen příbuzní obžalovaných, a to pouze po jednom s výjimkou Lederera, kdy se směl po intervenci obhájce jednat zúčastnit vedle manželky i jeho syn. Přátelé obžalovaných, zahraniční novináři a zástupce organizace Amnesty International, jimž byl znemožněn vstup do soudní síně, byli navíc různě šikánováni desítkami uniformovaných i neuniformovaných příslušníků policie a filmováni kamerami průmyslové televize, umístěnými ve vchodu do budovy a v oknech budovy proti hlavnímu vchodu soudu. Samotné jednání, původně plánované na 3 dny, bylo značně uspěchané a bylo kráceno zejména také v posledním možném formálním aktu obhajoby obžalovaných, v jejich závěrečných řečech. Přelíčení jako předseda senátu vedl JUDr. Antonín Kašpar. Senát neuznal, že šíření informací - což bylo jádrem žalovaného jednání -

nemůže být činěno předmětem trestního stíhání, ztotožnil se ve svém názoru se StB a prokuraturou a porušil tak v bodu § 19 vyhlášky číslo 120/76 Sb. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.

Po procesu proti Alešovi Macháčkovi a Vladimíru Laštůvkovi, konaném koncem září tr. v Ústí n.Labem (informovali jsme minule) se nerespektování zmíněného paktu v tomto procesu očekávalo. Ve snaze zabránit tomu a případnému zkreslení skutečnosti, vydali mluvčí Charty 77 dne 12.10. 1977 prohlášení, v němž upozornili na výše zmíněné skutečnosti a žádali propuštění obžalovaných. Se stejnou žádostí se spisovatelé Ludvík Vaculík a Pavel Kohout obrátili ve svém otevřeném dopise dne 12.10. 1977 prezidentům Titovi a Giscardovi. Svůj obdobný postoj veřejně prohlásilo i 37 bývalých čelných funkcionářů KSC ve svém „Otevřeném dopise komunistickým a socialistickým stranám Evropy“ ze dne 11.10. 1977.

Jak se věci se spravedlností a právem mají, uvědomila si i moc. Mluvčí Charty 77 J. Hájka, L. Hejdánka a dále M. Hübla obeslala policie pozvánkami k výslechu na 17.10. 1977 na osmou hodinu ranní. J. Hájkovi zároveň i na 18.10.1977. U výslechů jim pak pod hrozbou zadržení nařídila nechodit do soudní budovy a jejího okolí po dobu konání procesu. K témuž sdělení předvedla policie již v neděli 16.10. 1977 L. Hejdánka, M. Machovce a několik dalších osob. V pondělí 17. 10. 1977 pak policie v soudní budově či jejím okolí, v bytech nebo na pracovištích zadržela a předvedla řadu osob (P. Kohout, L. Vaculík, M. Kubišová, Sv. Karásek, I. Jirous, L. Pacovský, J. Dienstbier, D. Němcová, V. Novák, J. Hutka a další). Někteří z nich pak byli po dobu konání procesu zadržováni (Pacovský, Novák, Karásek, Hutka, Dienstbier) a ostatní po několika hodinách propuštěni s varováním, ať k soudu nechodí. Takové varování se dostalo i A. Šabatové od policie, která střeží od 27.9. 1977 nepřetržitě jejich byt. Několik dalších osob policie ve dnech

konání procesu bezúspěšně hledala. 18.10. 1977 pak policie zadržela do skončení procesu ještě Jana Rumla a Julia Tomina. Ve snaze zabránit Pavlu Landovskému v přítomnosti na místě konání procesu, držela jej policie v domácím vězení v jednom pražském ateliéru. 18.10., kdy z atelieru odcházel, jej policie zadržela a později rodinným příslušníkům sdělila, že prý se při zákroku, jehož nebyl nikdo kromě policie svědkem, dopustil trestného činu útoku na veřejného činitele. Obvinění bylo vzneseno a Pavel Landovský je držen pro uvedený trestní čin ve vazbě.

18.10. 1977 po skončení procesu se konala v dopoledních hodinách tisková konference mluvčích Charty 77 se zpravodaji západních agentur. Vedle mluvčích (kromě L. Hejdánka - byl ve svém bytě držen policií) se jí účastnilo i několik dalších signatářů. Světový tisk a veřejnost tak byly seznámeny se všemi okolnostmi procesu i se současnou politickou situací v zemi. Ostatně reakce světové veřejnosti a význačných kulturních a politických osobností v celém světě nenechala nikoho na pochybách, že by snad někdo chtěl chápat věci tak, jak je předkládá k věření oficiální propaganda. Nebyli to jen H. Böll G. Grass, A. Miller a jiní známí bojovníci za věc člověka, kdo pozvedli svůj hlas. Velvyslanec Spojených států Artur Goldberg jménem své vlády protestoval na konferenci o dodržování závěrů helsinské konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, která se právě koná v Bělehradě, proti pražskému procesu a označil jej za hrubou provokaci proti konferenci, křiklavý případ nerespektování a pošlapávání lidských práv. S obdobnými stanovisky se přihlásila řada dalších západních delegací zastoupených na konferenci v Bělehradě. O tisku západních demokracií ani nemluvě. Tam odsoudili proces i levicové a komunistické listy. Dopisovateli L'Humanité dokonce ani nebylo uděleno vstupní vízum do ČSSR. L'Humanité otiskla dne 19.10. velký článek, v němž byl proces v Praze označen jako karikatura spravedlnosti nedůstojná socialismu a jako výsměch zdravému rozumu

a pravdě; Dr. Gustáv Husák je v něm obviňován z porušení slibu, že se nedopustí brutality vůči politickým odpůrcům. Nesouhlas s procesem vyjádřil i list KS Belgie Le Drapeau Rouge, jindy věrně tlumočící stanoviska sovětská či československá.

Dne 18.10. 1977 byl v Chomutově pohřben signatář Charty 77 Josef Kazik. Tento 22 letý dělník spáchal dne 6.10. 1977 sebevraždu. Jak uvedl v dopise na rozloučenou, učinil tak výhradně proto, že z hlediska svého systému hodnot odmítl nastoupit výkon vojenské základní služby a domníval se, že vězení, jež by jej očekávalo, by nepřežil. Výkonu vojenské služby byl uznán schopným, ač byl několikrát psychiatricky léčen a jeho duševní stav byl nadále na rozmezí neurózy a psychózy. Pohřeb, jehož se zúčastnilo asi 80 lidí probíhal pod policejním dozorem. Hřbitov byl obstoupen policií a účastníci pohřbu byli i přes hustou mlhu fotografováni. Policie také zabavila stuhy věnců. Na jedné z nich byl citát Seneky, vztahující se k tragické smrti zesnulého, s věnováním „Loučí se s tebou underground“. Kazikův přítel, rovněž signatář Charty 77, Miroslav Skalický byl odpoledne před pohřbem a v den pohřbu zadržován na policii v Chomutově údajně za účelem výslechu, k němuž však nedošlo.

Dne 19. října 1977 se v Praze konal pochod solidarity s Jiřím Ledererem. Přátelé Jiřího Lederera, „kterým není jeho osud lhostejný“ (tak znělo původní motto pochodu), se sešli po 17. hod. na Hradčanském náměstí v Praze a společně odešli do Ruzyně (před věznicí, kde je t.č. Jiří Lederer vězněn). Vzhledem k zostřené policejní represí a vzhledem k výhrůžným vzkazům policie, že proti pochodu zakročí prostřednictvím tzv. Lidových milic, účastnilo se pochodu pouze 17 osob. Na Hradčanském náměstí v Praze a dvě hodiny poté na Starém náměstí v Ruzyni bylo přítomno i několik zahraničních novinářů. Pochod proběhl bez incidentu a jeho účastníci dokonce ani nezaznamenali přítomnost policie.

Ta zatím vyvíjela jinou, nicméně ji vlastní akti-

vit. Ve středu 19.10. 1977 v 17,00 hod. zadržela a na policejní okrsek v Holešovicích předvedla asi 10 lidí, kteří čekali u bytu prof. Machovce, kde se chtěli zúčastnit jedné z besed o filozofii. Zadrženi (J. Stehlík, T. Holečková, J. Hofman, A. Lederer, I. Dejmal, P. Hejdánková, J. Bednář, J. Battěk a další) byli podrobeni výslechu, při němž jim byla předstírána vyhláška min. školství a kultury č. 104/65 Sb. ze dne 30.9. 1965, upravující soukromou výuku umění a cizích jazyků soukromými osobami. Pomocí této vyhlášky policie dokazovala svoje tvrzení, že prof. Machovec se dopouští nezákonné činnosti, neboť oni, tj. policie, považují besedy u něj za výuku a on k ní nemá ve smyslu citované vyhlášky oprávnění. S hodnocením, že se jedná o výuku, se tedy vypořádali po svém - tvrzením. To, že vyhláška má na mysli výuku za úhradu, přešli. Poslední úskalí, že totiž vyhláška má jmenovitě na mysli pouze umění a cizí jazyky, vyřešili přímo objevitelsky: filozofie je totiž součástí umění. Na vyslychaných se policie snažila získat prohlášení, že se besed u prof. Machovce nebudou dále účastnit. To ve velké většině vyslychaní odmítli. Prof. Machovec byl téhož dne několik hodin vyslychán na min. vnitra, kde na něj byl činěn nátlak, aby od besed o filozofii upustil.

Dne 5. října 1977 měl v Brně začít vzdělávací program „antiuniverzity“ přednáškou Jana Šimsy. Těsně před zahájením jej policie předvedla k výslechu. Studentům shromážděným v jeho bytě však byla přednáška přečtena. Za jejího čtení a pak po jejím ukončení policie vyzvala přítomné (asi 16 lidí) aby se rozešli. Pokud prý uposlechnou, nebudou zjišťovat jejich totožnost. Po ukončení přednášky přítomní výzvu přijali a rozešli se. Policie to se svým slibem vydržela jen k nejbližší zastávce tramvaje, kde se jí však účastníci promíchali s jinými občany a tak provedla zátah a pro jistotu zlegitimovala celou refýž. K programu „antiuniverzity“ byli v Brně téhož dne vyslechnuti policií i docenti Mezník a Jar. Šabata.

Ve druhém říjnovém týdnu proběhlo u okresního soudu v Domažlicích přelíčení s hlavní skupinou žalovaných, kteří byli zadrženi při srpnových událostech ve Kdyni. Obžaloba je vinila na rozdíl od prvotního obvinění pouze ze spáchání trest. činu výtržnictví podle § 202 tr. z. Soudní líčení bylo uspořádáno narychlo a téměř nikdo se o něm nedozvěděl. Při přelíčení nepadla zmínka o tom, že by dva příslušníci SNB zemřeli na následky zranění z potyček, a škodu, původně ohlášenou na několik milionů, soud stanovil ve výši 18.000 Kčs. Bylo souzeno a odsouzeno 7 osob. Mezi nimi byl i signatář Charty 77 Viktor Groh, kterému soud uložil trest odnětí svobody na dva roky. Takovým trestem byl potrestán ještě jeden obžalovaný. Ostatní tresty jsou 14 měsíců (2 obžalovaní), 13 měsíců (jeden) a 12 měsíců (dva). Ve věci „Kdyně“ mají proběhnout ještě další procesy v různých místech republiky podle místa bydliště zjištěných účastníků událostí. Týká se to asi 30 dalších osob.

V úterý 11.10. 1977 odejeli do Švédska do emigrace signatáři Charty 77 Jitka Bidlasová a Jiří Pallas. V srpnu emigrovali do Rakouska signatáři prof. Menert a Profesor Menert hodlá působit na univerzitě ve Vídni a hodlá požádat o místo vysokoškolského pedagoga holandskou vládu. Žádost o vystěhovalecký pas si podali také signatáři O. Klokočka a Konůpek, u nichž jednání naráží na nějaké úřední komplikace.

V Herolticích (dříve Herborticích) na Lanškrounsku ve vých. Čechách probíhá od r. 1969 každoročně letní esperantský tábor katolické mládeže z České Třebové. Po letošním táboře, který byl uspořádán v červenci, byli všichni jeho účastníci postupně vyslýcháni StB. Duchovním, kteří se tábora zúčastnili, hrozí odnětí státního souhlasu pro výkon povolání. Podle nepotvrzených zpráv je vedoucí tábora trestně stíhán na svobodě.

Ve dnech 20. a 21.10. 1977 se v Praze konal Synod Českobratrské církve evangelické. Synod nepřijal mocí požadovaná kárná opatření vůči duchovním své církve. Po dobu jeho konání byl

policií držen mluvčí Charty 77 L. Hejdánek. Sama policie mu uvedla, že je tomu tak proto, aby se nemohl synodu zúčastnit.

Ve dnech 20. a 21. října doručila pošta řadě signatářů Charty 77 obálku. Již sama adresa uvádějící vedle čísel pořadových i popisná čísla domů jednotlivých adresátů ukazovala k jedinému odesilateli, který jediný zná takto přesné adresy - k policii. Její obsah pak o odesilateli nenechával nikoho na pochybách. Na strojopisném listu papíru nadepsaném „Dopis příteli“ a podepsaném „Organizace revoluční levice“ se policie snažila očernit spisovatele V. Havla (zde nedokázala překročit hranice svého slovníku, nemohouc jej nakonec označit jinak jako „milionáře“). V závěru této policejní provokace je vyzývá k „podpoře skutečně revolučních akcí“ a volá po „skutečných a pevných vůdcích“. Zde se znovu projevila snaha policie, zřejmá již ze zářijových výsledků J. Hájka, P. Uhla, I. Dejmalá a řady dalších; přeměnit názorové rozdíly uvnitř hnutí Charty 77 ve vzájemnou nedůvěru a spory a využít jich k deaktivizaci hnutí a k usnadnění represe proti jednotlivým signatářům a některým jejich skupinám.

Filozof Julius Tomin, zadržený 18.10. před soudní budovou na Karlově náměstí v Praze a držený na policii do skončení zmíněného procesu, měl být v pátek 21. října znovu předveden na policii. Příslušníkům SNB, kteří pro něj přišli do jeho bytu, však oznámil, že nikam nepůjde, chtějí-li jej předvést, pak jej musí odnést nebo odvléct, ale dobrovolně se na takovém nedůstojném zacházení s lidmi účastnit nebude. Policie odešla a vrátila se s řádnou předvolávkou k výslechu na pondělí 24.10. J. Tomin se rozhodl, že na policii nepůjde a v případě, že bude předveden, zahájí desetidenní hladovku počínaje dnem předvedení či zadržení, neboť není možné, aby bylo nadále s občany nakládáno podle neomezené libovůle policejních orgánů. Na výsledcích 24.10. se nedostavil a policie jej zatím navštívila jen ve středu ve věci jeho filozofické činnosti.

Ve dnech 21.-23.10. se konalo v turistickém

středisku na švýcarsko-německé hranici na břehu Bodamského jezera symposium o Chartě 77 a jejím významu pro čs. politickou emigraci. Symposium uspořádala vrcholná organizace čs. politických emigrantů Poradní sbor pro otázky míru a bezpečnosti v Evropě. Na četné dotazy přítomných a zúčastněných zpravodajů, týkající se Charty 77 a politické situace v ČSSR, odpovídal host symposia signatář Charty 77 dr. J. Krejčí z Ostravy, žijící od července v emigraci ve Vídni. Účastníci symposia odeslali a zveřejnili svůj protest proti výsledkům procesu s O. Ornestem, J. Ledererem, Fr. Pavlíčkem a V. Havlem.

Dne 25.10. 1977 byl po 17. hod. v klubu SSM v Michalské ulici na vernisáži výstavy umělce Jiřího Laciny z Pardubic zadržen Ivan Jírous. Po oficiální zahajovací řeči se přihlásil o slovo s tím, že je historikem umění a uměleckým vedoucím hudební skupiny The Plastic People of the Universe a chtěl říci několik slov o J. Lacinovi. Vedoucí klubu SSM se jej snažila vykázat z místnosti a žádala o pomoc přítomné pořadatele SSM. Na intervenci J. Laciny byl spor urovnán a I. Jírous uvedl několik vzpomínek na osobní kontakt a první spolupráci na počátcích tvorby J. Laciny. Po skončení oficiálního zahájení použil I. Jírous v soukromém rozhovoru výrazu „buržoazní kráva“, který si vedoucí klubu SSM vztáhla na sebe a přivolala hlídku VB. Ivan Jírous byl zadržen a posléze obviněn z výtržnictví. Prokurátor má nyní rozhodnout, zda k naplnění skutkové podstaty zmíněného trestného činu došlo. I. Jírous byl již pro svou uměleckou činnost dvakrát soudně trestán jako výtržník. Z posledního výkonu trestu se vrátil 8.9. 1977, kdy si odpykal trest 18 měsíců jako vedoucí skupiny Plastic People.

Od počátku roku je neustále držen pod policejním dozorem Fr. Kriegel. Od 27.9. 1977 je pod ostrým policejním dohledem držen další signatář Charty 77 Petr Uhl. Policie nepřetržitě střeží jeho byt legitimuje vůlechny návštěvy, které pak předvolává k výslechům, kde je varuje před P. Uhlem a jeho přáteli, sděluje jim, že činnost

P. Uhla je na hranicích legality, či je nezákonná nebo dokonce, že se dopouští trestné činnosti a bude „zavřenej“, dále chce po vyslychaných, aby vypověděli o důvodech své návštěvy a tlumočili obsah rozhovorů, které u P. Uhla vedou jiné osoby, ... aby P. Uhla nadále nenavštěvovali, jsou někdy provázeny snahou policie získat podepsanou písemnou formou takového prohlášení od vyslychaných. Ve čtvrtek 27. října nabyl policejní dozor P. Uhla zvlášť tvrdé podoby. Přátelé, jež jej chtěli navštívit, byli již u vchodu do domu legitimováni a bylo jim řečeno, že P. Uhla navštívit nemohou; chtějí-li, mohou odejít, jinak že budou zadrženi.

V posledních dnech jsou lidská práva pošlapávána nejrůznějším způsobem. Aktivita represivních orgánů moci se značně zvýšila. Pokračuje nadále propouštění signatářů Charty 77 a jejich rodinných příslušníků ze zaměstnání a jsou jim odebírány cestovní doklady. (O tom se podrobně zmíníme v příští zprávě.) Represe však nemůžou potlačit boj za věci člověka.

Je v našich silách nenechat se mocí vmanipulovat do vzájemných sporů a při názorové různosti se společně zasazovat o dodržování zákonů a respektování lidských práv. Tuto vůli v nás zvýšená represe posledních dní právě jen a jen utvrzuje.

seznam signatářů Charty 77

750

Ch 14 82

Ch 17 56

Ch 20 50

938

K Prohlášení Charty 77 z 1. ledna 1977 byl připojen seznam signatářů, který obsahoval 243 jmen; poté, když architekt Jiří Záruba svůj podpis odvolal, zbylo 242 signatářů. Další seznam byl uveřejněn jako dokument č. 5 Charty 77 1. února 1977 se jmény dalších 207 signatářů (v původním seznamu se zřejmým omylem uvádělo dvakrát jméno Karla Lánského). Dokument č. 8 z 9. března 1977 zveřejňoval jména 617 signatářů, přinášel tedy 168 nových jmen oproti dokumentu č. 1 a 5. Dne 13. června publikoval dokument č. 11 jména dalších 133 občanů, kteří vyslovili souhlas s Prohlášením Charty 77 a se zveřejněním svého podpisu.

Následující seznam všech 750 signatářů, jejichž jména byla zveřejněna ke dni 13. června 1977, jsem sestavil ze čtyř výše uvedených seznamů, jak byly postupně publikovány mluvčími Charty 77. Číslo za každým jednotlivým jménem v seznamu, uváděné v závorce, vztahuje se k příslušnému dokumentu Charty 77, kde bylo jméno signatáře poprvé uvedeno.

Pokud se vyskytly drobné diference v křestních jménech, při transkripci příjmení nebo v údajích o povolání, přidržel jsem se údajů v dokumentu č. 8. Vzhledem k tomu, že „samizdatové“ předlohy, které jsem měl k dispozici, byly někdy špatně čitelné, došlo pravděpodobně k některým drobným zkomolením jmen, čehož velice lituji. Jak jsem už vysvětlil v úvodu, vznikla tato dokumentace výhradně na základě materiálu, který je dostupný v zahraničí, bez vědomí účastníků hnutí Charty 77 a bez možnosti konzultovat s kýmkoli, kdo žije v Československu. Proto také nebylo možno ověřit ani to, zda jde o shodu jmen, nebo o omyl při evidenci,

že ve třech případech byla v dokumentu č. 11 uvedena jako po prvé zveřejňovaná jména tří signatářů, jež obsahoval již seznam v dokumentu č. 8 (Vladimír Dvořák, topič; Vladimír Marek, dělník; Jiří Vaněk, dělník).

x x x

- Pavel Aixner, samost. odb. pracovník (8)
- Libor Albert, dělník (8)
- Jiří Aubrecht, dělník (8)
- Michaela Auerová, psycholožka (11)
- Mojmír Babáček, programátor (11)
- ✓ Milan Balabán, duchovní (1)
- doc. Stanislav Balák CSc. (8)
- Ivan Bálek, dělník (8)
- Pavel Barna, sladovník (11)
- Zdeněk Bárta, duchovní (8)
- Zdeněk Bartoš, instalatér (11)
- ✓ dr. Karel Bartošek, CSc., historik (1)
- Zdeněk Bartošek, dělník (8)
- ✓ Jaroslav Bašta, dělník (1)
- ✓ ing. Rudolf Battěk, sociolog (1)
- Edmund Bauer, duchovní (5)
- Jan Bednář, studující (5)
- ✓ Jiří Bednář, elektrikář (1)
- Josef Bednařík, dělník (5)
- Josef Bednařík (11)
- ✓ Otká Bednářová, novinářka (1)
- Jindřich Belant, zámečnický (5)
- Jarmila Běliková, psycholožka (5)
- ✓ ing. Antonín Bělohoubek, technik (1)
- dr. Václav Benda, filozof a matematik (5)
- František Beneš, výtvarník (8)
- Marie Benetková, v domácnosti (5)
- Zbyněk Benýšek, výtvarník (5)
- Jiří Beran, údržbář (11)
- ✓ dr. Jan Beránek CSc., historik (1)
- prof. dr. Vilibald Bezdíček DrSc. (11)
- ✓ Jitka Bidlasová, úřednice (1)
- Pavel Bílek (11)
- Ivan Binar, učitel (5)

a

- Tomáš Bísek, duchovní (5)
 Daniela Bísková, zdrav. laborantka (11)
 ✓ prof. dr. František Bláha, lékař (1)
 Pavel Blatný, akademický malíř (5)
 dr. Pavol Bláža, filozof (8)
 Alexandr Blažík ml., vrátný (8)
 Jaroslav Blažka, dělník (8)
 Marie Blažková, v domácnosti (8)
 Miloslav Boháček, dělník (8)
 Jan Bok, úředník (8)
 ing. Antonie Boková, politoložka (8)
 Jiří Boreš (8)
 Lída Borešová, důchodkyně (8)
 Oto Borkoš, dělník (11)
 ✓ Jaroslav Borský, býv. st. zaměstnanec (1)
 Antonie Botová, programátorka (5)
 Zdeněk Bonaventura Bouše, duchovní (5)
 ✓ dr. Jiří Brabec CSc., lit. historik (1)
 ✓ Vratislav Brabenec, hudebník (1)
 ing. Vladimír Braha, dělník (8)
 Eva Brahová, úřednice (8)
 Nika Brettschneiderová, herečka (11)
 ✓ Eugen Brikcius, svob. povolání (1)
 ✓ dr. Toman Brod CSc., historik (1)
 Daniela Brodská, duchovní (5)
 Petr Brodský, duchovní (5)
 Tomáš Brunclík, filozof (5)
 ✓ Aleš Březina, zřízenec (1)
 Stanislav Březina, automechanik (11)
 Jiří Bubák, dělník (11)
 ✓ ing. Stanislav Budín, novinář (1)
 Helena Bukovanská, výtvarnice (5)
 Josef Buňka, dělník (11)
 dr. Jiří Burda (11)
 ing. Jaroslav Bureš, ekonom (5)
 Karel Bureš, technický pracovník (8)
 Michal Cedrych, student (8)
 Ladislav Cerman, dělník (8)
 Vladimír Cihelka, dělník (8)
 Daniela Cíchová, úřednice (5)
 ✓ doc. dr. Josef Císařovský, výt. kritik (1)
 Viktor Čohorna, důchodce (8)
 Miloš Čečrdle, dělník (5)

- Vlado Čech, programátor (8)
 Miluše Čechová, psycholožka (8)
 ✓ ing. Karel Čejka, technik (1)
 ✓ Miroslava Černá-Filipová, novinářka (1)
 Hana Černožorská, dělnice (11)
 ✓ Otto Černý, dělník (1)
 ✓ prof. dr. Václav Černý, dr. h.c., lit. historik (1)
 ✓ Egon Čierny, orientalista (1)
 dr. Stanislav Čihák, filozof (5)
 ✓ dr. Jiří Čutka, věd. pracovník (1)
 Věra Daněčková, dělnice (5)
 ✓ Jiří Daniček, dělník (1)
 ✓ Juraj Daubner, filolog (1)
 Karel Dedecius, dělník (8)
 Miroslav Dedecius, dělník (8)
 ✓ Ivan Dejmal, dělník - zahradník (1)
 ✓ Jiří Dienstbier, novinář (1)
 ✓ Zuzana Dienstbierová, psycholožka (1)
 Václav Diviš, duchovní (8)
 Blanka Dobešová, knihovnice (5)
 Jana Dobrá, aranžérka (8)
 ✓ Luboš Dobrovský, novinář (1)
 ✓ ing. Petr Dobrovský, technik (1)
 ing. Jindřich Dohnal, ekonom (8)
 Antonín Dolejš, mechanik (8)
 ✓ Bohumil Doležal, lit. kritik (1)
 ✓ dr. Jiří Doležal CSc., historik (1)
 Josef Doležal, býv. státní zaměstnanec (5)
 Jarmila Doležalová, pom. asistentka (11)
 Jaroslav Doucha, instalatér (8)
 Růžena Drozdová, novinářka (5)
 ✓ doc. dr. Irena Dubská CSc., filozofka (1)
 ✓ dr. Ivan Dubský CSc., filozof (1)
 Ivan Duchoň, dělník (8)
 Jaroslav Dvořák, technik (8)
 ✓ Ladislav Dvořák, spisovatel (1)
 Vladimír Dvořák, topič (8)
 Vladimír Dvořák, topič (11)
 ✓ Michael Dymáček, matematik (1)
 ✓ Michal Dziaček, dělník (8)
 ✓ dr. Vratislav Effenberger CSc., estetik (1)
 Věra Eisenbergerová, sociální pracovníce (11)
 Leoš Exler, dělník (11)

- Ján Fábera (5)
 Jaroslav Fábera, hodinář (8)
 ✓ Anna Fárová, historička umění (1)
 Miroslav Feigel, dělník (8)
 Jaroslav Fic, technik (5)
 Antonie Fischerová, důchodkyně (5)
 Miluše Fischerová, býv. polit. pracovnice (5)
 Miloš Fládr, sociolog (5)
 Petr Formánek, hudebník (8)
 dr. Eva Formánková, redaktorka (8)
 ✓ Zdeněk Fořt, novinář (1)
 Karel Freund, dělník (5)
 ✓ ing. Karel Fridrich, ekonom (1)
 ✓ Jiří Frodl, novinář (1)
 Petr Fuchs, akad. architekt (11)
 dr. Jana Gajzlerová (11)
 Milena Geussová, úřednice (5)
 Jan Glanc, dělník (5)
 Jaromír Glanc, elektromontér (11)
 Gabriel Gössl, dělník (8)
 Viktor Groh, zámečnický (11)
 Zdeněk Hadan, jevištní technik (11)
 ing. Josef Hait (8)
 ✓ prof. dr. Jiří Hájek DrSc., politik (1)
 ✓ doc. Miloš Hájek CSc., historik (1)
 ✓ Jiří Hanák, novinář (1)
 ✓ Olaf Hanel, výtvarník (1)
 ✓ ing. Jiří Hanzelka, spisovatel (1)
 ✓ Václav Havel, spisovatel (1)
 Jan Havlíček, pokryvač (11)
 Karel Havlíček, výtvarník (11)
 Jaroslav Havlík, pracovník JZD (8)
 Otto Havlík, lesník (11)
 Josef Havránek (8)
 Václav Hejda, býv. státní zaměstnanec (5)
 ✓ Zbyněk Hejda, spisovatel (1)
 ✓ dr. Ladislav Hejda, filozof (1)
 Vilém Hejl, spisovatel (5)
 dr. František Helešic CSc., věd. pracovník (5)
 ✓ doc. ing. Jiří Hermach CSc., filozof (1)
 Pavel Heřman, dělník (5)
 ✓ Josef Híršal, spisovatel (1)
 Pavel Hlaváč, duchovní (5)

- Ludvík Hlaváček, historik umění (8)
- ✓ Věra Hlaváčková, studující (5)
- ✓ dr. Josef Hodic, historik (1)
- Leopold Hoffman, býv. předseda branného a bezp. výboru NS (11)
- Ivana Holotová, dělnice (11)
- ✓ dr. Miroslava Hočubová, historička umění (1)
- Stanislav Homola, zahradník (11)
- ✓ dr. Petr Horák (11)
- ✓ Robert Horák, býv. politický pracovník (1)
- Milada Horáková, pracovnice služeb (5)
- Emil Horčík, pomocný dělník (5)
- Vladislav Horný, dělník (5)
- Milan Hořínek (8)
- ✓ ing. Milan Hošek, býv. st. zaměstnanec (1)
- Karel Houska, úředník (8)
- Miroslav Hraban ml., pomocný projektant (5)
- Jan Hrabina, lepič plakátů (5)
- ✓ Jirina Hrábková, novinářka (1)
- ing. Tomáš Hradílek (5)
- ✓ ing. dr. Oldřich Hromádko, býv. plukovník SNB (1)
- ing. Alena Hromádková, socioložka (5)
- ✓ Marie Hromádková, býv. polit. pracovnice (1)
- Karel Hruška, dělník (5)
- Miloš Hruška, dělník (8)
- Roland Hübber, opravář (11)
- ✓ doc. Milan Hübl CSc., historik (1)
- Ladislav Hudec, knihář (11)
- Stanislav Hudec, soustružník (11)
- Antonín Hudský, dělník (8)
- ✓ dr. Václav Hyndrák, historik (1)
- František Chalupecký, dělník (5)
- Bohumil Charvát, dělník (11)
- ✓ zasl. um. Vlasta Chramostová, herečka (1)
- Petr Chudožilov, spisovatel (5)
- Miroslav Ilek, dělník (8)
- František Innemann (8)
- dr. Bohumír Janát, filozof (11)
- ing. Ludmila Jankovcová, býv. kandidátka předs. ÚV KSČ (11)
- Přemysl Janýr, dělník (5)
- Rudolf Jaroň, novinář (5)
- ✓ dr. Karel Jaroš CSc., býv. politický pracovník (1)

- ✓dr. Oldřich Jaroš, historik (1)
- Eva Jarošová, textařka (11)
- ✓doc. dr. Věra Jarošová CSc., historička (1)
- Marie Jelinková, důchodkyně (8)
- ✓prof. dr. Zdeněk Jičínský DrSc., právník (1)
- ✓ing. Otakar Jílek, ekonom (1)
- Tomáš Jína, technik (5)
- Antonín Jíra, dělník (8)
- ✓ing. Jaroslav Jíra, technik (1)
- ✓Karel Jiráček, býv. státní zaměstnanec (1)
- ✓doc. dr. František Jiránek, pedagog (zemř. 18. du-
bna 1977) (1)
- Miroslav Jirounek, dělník (5)
- ✓Věra Jirousová, historička umění (1)
- ✓Jaroslav Jirů CSc., historik (1)
- Jiří Jiřík, student (11)
- ✓dr. Miroslav Jodl CSc., sociolog (1)
- ✓dr. Josef John, právník (1)
- ✓ing. Jarmila Johnová, ekonomka (1)
- Zbyněk Jonák (11)
- ✓ing. Jiří Judl, technik (1)
- Libor Junek, dělník (5)
- ✓Pavel Juráček, filmový režisér (1)
- Alois Jurník, skladník (8)
- Jan Just, dělník (5)
- Jaroslav Kabelka, dělník (5)
- ✓Petr Kabeš, spisovatel (1)
- dr. Rudolf Kabíček, psycholog (8)
- ✓dr. Oldřich Kaderka, právník a politik (1)
- ✓prof. dr. Miroslav Kadlec, ekonom (1)
- ✓prof. dr. Vladimír Kadlec, DrSc., ekonom a poli-
tik (1)
- ✓dr. Erika Kadlecová CSc., socioložka (1)
- Jindra Kadlecová, knihovnice (5)
- Antonín Kamiš, dělník (8)
- Eva Kantůrková, spisovatelka (5)
- Walter Kanyia, řidič (8)
- Jan Kapek, technik (5)
- ✓Švatopluk Karásek, duchovní (1)
- Olga Karlíková, malířka (5)
- Jiří Kasal, dělník (8)
- Jakub Kaše, úředník (5)
- ✓prof. dr. Vladimír Kašík, historik (1)

- Hynek Kašpar, dělník (11)
 Zdeněk Kašák, dělník (11)
 ✓ dr. František Kautman CSc., lit. historik (1)
 Ludvík Kavín, býv. politický pracovník (5)
 Milan Kayser, dělník (5)
 Marianna Kayserová, úřednice (8)
 Josef Kazík, dělník (8)
 Zdeněk Kazík, dělník (11)
 Jan Keller, duchovní (5)
 Marta Kellerová, v domácnosti (5)
 Jan Kindl, expedient (5)
 Mojmír Klánský, novinář (5)
 ✓ Alexandr Kliment, spisovatel (1)
 ✓ dr. Bohumír Klípa CSc., historik (1)
 ✓ prof. dr. Jaroslav Klofáč DrSc., sociolog (1)
 ✓ doc. dr. Vladimír Klokočka, právník (1)
 Viktor Klouda, dělník (11)
 Petr Kobyłka, automechanik (11)
 ✓ ing. Alfréd Kocáb, duchovní (1)
 dr. Jiří Kocourek, psycholog (8)
 Petr Kocum, řidič (11)
 ✓ Zina Kočová-Freundová, studující (1)
 ✓ doc. dr. Luboš Kohout CSc., politolog (1)
 ✓ Pavel Kohout, spisovatel (1)
 ✓ Zdeněk Kohoutek, lakýrník (11)
 Vilma Kohsová, dělnice (5)
 ✓ Jiří Kolář, spisovatel a výtvarník (1)
 ing. Ladislav Kolmistr, býv. polit. pracovník (8)
 ✓ dr. Božena Komárková, pedagožka (1)
 ✓ Alexandr Komaško, geofyzik (5)
 ✓ dr. Václav V. Komeda, historik (1)
 Pavol Koniar (11)
 dr. Michael Konůpek, filolog (8)
 Pavel Kopeček, spisovatel (8)
 Petr Kopta, překladatel (5)
 František Korbela, duchovní (8)
 Jan Korbelík, zdravotník (8)
 Miroslav Korbelík ml., vrátný (8)
 ✓ Vavřinec Korčiš st., sociolog, elektrikář (1)
 ✓ Vavřinec Korčiš ml., dělník (1)
 Jan Koroptvička, výtvarník (8)
 ✓ dr. Jiří Kořínek, ekonom (1)
 Vladimír Kos, úředník (5)

- Pavla Kostková, úřednice (8)
 ✓ dr. Karel Kostroun, lit. historik (1)
 ing. J. Kotlas (8)
 Martin Kottas, instalatér (11)
 Jaroslav Kouba, dělník (8)
 Petr Kouba, malíř (5)
 Jan Koudela, úředník (5)
 Alena Koudelová, úřednice (5)
 ✓ Anna Koutná, dělnice (1)
 Bohumil Koutný, úředník (5)
 Zdena Kováčová (11)
 Karel Kovařík, býv. politický pracovník (5)
 Václav Kozák, technik (5)
 Jan Kozlík, revizní technik (5)
 Ivan Kožíšek, dělník (11)
 Milan Král, dělník (5)
 ✓ doc. ing. Miloslav Král CSc., věd. pracovník (1)
 Alexandr Kramer (5)
 Bohumil Kratochvíl (5)
 Karel Kraus, překladatel (8)
 Karel Kraus, figurant (11)
 dr. Jaroslav Krejčí CSc., historik (5)
 Jaroslav Krejčí ml., rybář (8)
 ing. Petr Krejčí, výzkumný pracovník (5)
 Tatjana Krejčí, ošetřovatelka (8)
 ✓ dr. František Kriegel, politik a lékař (1)
 ✓ Andrej Krob, dělník (1)
 Petr Kronďák, klempíř (11)
 Daniel Kroupa, redaktor (8)
 Vladimír Kroul, důchodce (8)
 Karel Krúpa, dělník (8)
 Vladislav Krupička, dělník (8)
 Jan Křelina, dělník (5)
 ✓ doc. dr. Jan Křen DrSc., historik (1)
 Jiří Křivský, topič (8)
 doc. ing. Karel Kříž CSc., ekonom (5)
 René Kříž, dělník (8)
 Jiří Kubiček, restaurátor (8)
 ✓ Marta Kubišová, zpěvačka (1)
 Lumír Kučera, dělník (5)
 Pavel Kučera, dělník (11)
 Jaroslav Kukal, elektromontér (5)
 prof. dr. Miroslav Kusý CSc., filozof (5)

- Alois Kýhos, řidič (11)
- ✓ Karel Kyncl, novinář (1)
- ✓ dr. Michal Lakatoš CSc., právník (1)
- doc. dr. Václav Lamser DrSc., sociolog (5)
- ✓ Pavel Landovský, herec (1)
- ing. Karel Lánský, novinář (5)
- Miroslav Latta, dělník (11)
- dr. Vasil Latta, právník (5)
- Vendelín Laurenčík, technik (11)
- ✓ Jiří Lederer, novinář (1)
- ✓ ing. Jan Leštínský, technik (1)
- ✓ dr. Ladislav Lis, býv. politický pracovník (1)
- ✓ Oldřich Liška, býv. státní zaměstnanec (1)
- ✓ Jaromír Litera, býv. politický pracovník (1)
- ing. Jan Litomiský, agronom (5)
- ✓ Jan Lopatka, lit. kritik (1)
- Oldřich Loukota, dělník (11)
- ✓ dr. Emil Ludvík, hudební skladatel (1)
- Andrej Lukáček, duchovní (5)
- Maxmilián Lukášek, dělník (11)
- ✓ Klement Lukeš (1)
- Vladimír Macák, automechanik (5)
- Richard Macek, dělník (5)
- Pavel Macháček, dělník (11)
- ✓ dr. Sergej Machonin, divadelní kritik a překladatel (1)
- ✓ prof. dr. Milan Machovec DrSc., filozof (1)
- Vratislav Machulka, dělník (11)
- Petr Maišaidr, dělník (11)
- prof. dr. Josef Malický, matematik (5)
- Vladimír Malík, prodavač (8)
- Václav Malý, dělník (8)
- Ivan Maňásek, technik (11)
- František Mareček, dělník (5)
- Karel Marek, dělník (5)
- Vladimír Marek, dělník (8)
- Vladimír Marek, dělník (11)
- Jiří Mareš, dělník (5)
- ✓ Anna Marvanová, novinářka (1)
- Jan Mařík, dělník (5)
- Jan Mašek, elektroúdržbář (11)
- Petr Mašek, dělník (5)
- ✓ Jelena Mašínová, scénaristka (1)

15

- Michal Matzenauer, dělník (5)
- Jitka Matzenauerová, knihovnice (5)
- Marie Matzenauerová, duchovní (5)
- František Maxera, výtvarník (5)
- Rostislav Mazánek, dělník (11)
- Marta Mazánková, akadem. malířka (5)
- ✓ Ivan Medek, hudební publicista (1)
- ✓ Věra Meissnerová, býv. státní zaměstnankyně (11)
- ✓ doc. dr. Hana Mejdrová CSc., historička (1)
- ✓ dr. Evžen Menert CSc., filozof (1)
- ✓ Vladislav Merhaut, technik (5)
- ✓ doc. dr. Jaroslav Mezník CSc., historik (1)
- ✓ Otakar Michl, programátor (5)
- ✓ doc. dr. Karel Michňák, filozof (5)
- ✓ Otakar Mika, horník (8)
- ✓ Stanislav Milota, kameraman (5)
- ✓ ing. Ivan Miluška, programátor (5)
- ✓ doc. dr. Ján Mlynárik CSc., historik (1)
- ✓ doc. dr. Zdeněk Mlynář, právník a politik (1)
- ✓ Robert Morganz, chemik (11)
- ✓ Ervín Motl, novinář (5)
- ✓ Kamila Moučková, býv. televizní hlasatelka (1)
- ✓ Jiří Mrázek, topič (1)
- ✓ Martina Mrázková, knihovnice (11)
- ✓ Petr Mudrik, dělník (8)
- ✓ Jiří Müller (1)
- ✓ Rudolf Münz, důchodce (5)
- ✓ Věra Münzová, důchodkyně (5)
- ✓ dr. Pavel Muraško, filolog (1)
- ✓ Oldřich Musil (8)
- ✓ Jana Musilová, v domácnosti (8)
- ✓ Vladimír Muzička, výtvarník (11)
- ✓ Pavel Myslín, dělník (11)
- ✓ dr. Jaromír Navrátil CSc., historik (8)
- ✓ Jan Nedvěď, novinář (1)
- ✓ Dana Němcová, psychologka (1)
- ✓ Helena Němcová, novinářka (5)
- ✓ František Němec, technik (8)
- ✓ Jiří Němec, psycholog (1)
- ✓ dr. Vladimír Nepraš, novinář (1)
- ✓ Vladimír Nepustil, psycholog (8)
- ✓ Jana Neumannová CSc., historička (1)
- ✓ Jiří Novák, topenář (5)

- Jíří K. Novák, akad. malíř (5)
 Miloš Novák, dělník (8)
 Tomáš Novák, fotograf (11)
 ✓ Václav Novák, býv. státní zaměstnanec (1)
 Jaroslava Nováková (5)
 Radka Nováková, zdrav. sestra (8)
 Zuzana Nováková, zahradnice (5)
 Lubomír Obruča, topič (11)
 Bohuslav Odolán, dělník (8)
 Jaroslava Odvářková, studující (11)
 Josef Olšanský, aranžér (8)
 Jíří Olt, dělník (8)
 ✓ dr. Jaroslav Opat DrSc., historik (1)
 Josef Opočanský, dělník (5)
 Pavel Opočenský, dělník (11)
 Tatjana Oppelová, sociální pracovnice (8)
 Věra Oppelová, číšnice (11)
 ✓ dr. Milan Otáhal CSc., historik (1)
 Petr Ouda, topenář (5)
 prof. dr. Bedřich Pacák, lékař (8)
 ing. Zdeněk Pacina, úředník (5)
 ing. Jiřina Pacinová, úřednice (5)
 ✓ dr. Ludvík Pacovský, novinář (1)
 ✓ Jíří Pallas, technik (1)
 ✓ dr. Martin Palouš, programátor (1)
 ✓ doc. dr. Radim Palouš, pedagog (1)
 František Pánek, dělník (11)
 Ladislav Papež, zámečnick (11)
 ✓ prof. dr. Jan Patočka DrSc., dr. h.c., filozof (1)
 ✓ Jan Patočka ml., dělník (1)
 ✓ Jan Pavelka, dělník (8)
 ✓ dr. František Pavlíček, spisovatel (1)
 Pavel Pavlovský, dělník (11)
 ing. Blanka Pavlů, úřednice (5)
 ✓ Karel Pecka, spisovatel (1)
 Anna Pechancová, účetní (8)
 Pavel Pěkný, dělník (5)
 ✓ Tomáš Pěkný, novinář (1)
 Jan Pellant, topenář (5)
 ✓ Jan Petránek, novinář (1)
 Miroslav Petříček, technik (5)
 Irena Petřinová, novinářka (5)
 ✓ dr. Karel Pichlík CSc., historik (1)

- dr. Zdeněk Pinc, sociální pracovník (5)
- Zdeněk Piras, mechanik (11)
- Jana Pirasová, dělnice (11)
- ✓ dr. Petr Pithart, právník (1)
- Bohdan Pivoňka, duchovní (5)
- Zdeněk Podhorský, dělník (11)
- Petr Podhrázký, redaktor (8)
- Dana Podolská, zdravotní sestra (5)
- Peter Pohl (8)
- Jaroslav Pojer, poštovní zaměstnanec (11)
- dr. Bohumil Pokorný, historik (8)
- Jiří Pokorný, dělník (11)
- ✓ ing. Zdeněk Pokorný, technik (1)
- Rudolf Poláček, řidič (5)
- ing. Lubomír Polák, zaměstnanec JZD (11)
- Antonín Poljak, dělník (8)
- Jiří Polma (5)
- František Polomík, sanitář (8)
- Jiří Popel, dělník (5)
- Jara Popelová, psychologka (8)
- Milan Porada, dělník (8)
- Jan Pospíšil, dělník (11)
- Anna Pospíšilová (8)
- Martin Poš, fotograf (8)
- Věnceslava Povolná, filoložka (8)
- dr. František Povolný, historik a sociolog (8)
- ing. Václav Povolný, programátor (5)
- Karel Prášek, novinář (5)
- Ladislav Pražák, dělník (11)
- ✓ Vladimír Příkazský, novinář (1)
- Jan Princ, dělník (11)
- ✓ Drahuše Proboštová, novinářka (1)
- Jaroslav Procházka, instalatér (11)
- Jarmila Procházková, chemička (11)
- Petr Prokeš, filmový laborant (5)
- Helena Prokopová, chemička (5)
- Josef Pros, dělník (8)
- Mojmír Průša (11)
- ✓ Jana Převraská, pedagožka (1)
- ✓ dr. Zdeněk Přikryl, politolog (1)
- dr. Tomáš Pšross, sociolog (8)
- Václav Pulda, dělník (5)
- Jaroslav Rada, dělník (8)

- Ladislav Radič, elektrikář (11)
 Petr Ragan, lodník (5)
 Marie Raganová, technická pracovnice (5)
 ✓ Miloš Rejchrt, duchovní (1)
 Miroslava Rektorisová, novinářka (5)
 Vratislav Riedl, instalatér (11)
 Ivana Riedlová, prodavačka (11)
 Marie Riesichová, dělnice (11)
 ✓ Aleš Richter, dělník (1)
 ✓ dr. Milan Richter, právník (1)
 dr. Vladimír Richter, býv. polit. pracovník (5)
 ✓ Zuzana Richterová, v domácnosti (1)
 Milan Roček, konstruktér (5)
 Angelika Rommelová, svob. povolání (8)
 ing. Pavel Roubal, technik (5)
 ing. Věra Roubalová, technička (5)
 Josef Rozmiller, pedagog (11)
 Dana Rücklová, v domácnosti (11)
 Jan Ruml, skladník (5)
 ✓ Jiří Ruml, novinář (1)
 Pavel Rušej, dělník (11)
 Ota Růžička, dělník (8)
 dr. Tomáš Růžička CSc., fyzik (5)
 Alžběta Růžičková, důchodkyně (11)
 ing. Pavel Ryba, agronom (5)
 Olga Rybková, porodní asistentka (8)
 Alena Rybová, v domácnosti (5)
 Jan Rydval, dělník (11)
 ✓ dr. Pavel Rychetský, právník (1)
 ing. Zora Řysová, stav. inženýrka (11)
 ✓ Vladimír Říha, pedagog (1)
 doc. dr. Marie Říhová CSc., lékařka (5)
 ing. Naděžda Sábliková (5)
 Stanislav Sadílek, fotoreportér (5)
 Hubert Sádlo, dělník (5)
 ✓ genpor. Vilém Sacher (1)
 ✓ Vojtěch Sedláček, programátor (1)
 ✓ Helena Seidlová, knihovnice (1)
 ✓ nár. umělec Jaroslav Seifert, básník (1)
 dr. Pavel Seifert, historik (5)
 ✓ dr. Gertruda Sekaninová-Čakrtová, právnička a di-
 plomatka (1)
 Ivo Semerád, lesní dělník (5)

- ✓ Jan Schneider, dělník (1)
- Miroslav Schneider, prodavač (8)
- Naděžda Schulzová, odborná asistentka (5)
- ✓ Karol Sidon, spisovatel (1)
- Miroslav Skalický, dělník (5)
- Marie Skálová (11)
- František Sklenář, elektroúdržbář (11)
- ✓ Eliška Skřenková (1)
- dr. Milan Skřont, mistr sportu (11)
- Květa Slabá, kadeřnice (5)
- dr. Aleš Sládek CSc., pedagog (5)
- Karel Slach, kameraman (5)
- ✓ Josefa Slánská (1)
- Jaroslav Slánský, dělník (8)
- ✓ ing. Rudolf Slánský, technik (1)
- Bohumír Slavík, prodavač (5)
- ✓ Otakar Slavík, výtvarník (5)
- ✓ Václav Slavík, politik (1)
- Antonín Slíva, pedagog (8)
- ing. Jan Smazal, býv. státní zaměstnanec (8)
- Katrín Smrkovská (8)
- Bohumil Smutný, řidič (8)
- Věra Sobotková, úřednice (11)
- Ladislav Socha, úředník (8)
- ✓ Jan Sokol, technik (1)
- ✓ doc. dr. Jan Souček, sociolog (1)
- Karel Soukup, lesní dělník (8)
- ing. Marie Soukupová, technička (5)
- Andrej Stankovič, básník (5)
- Jan Stehlík, tesař (8)
- Josef Stehlík, dělník (11)
- ✓ ing. Josef Stehlík, býv. politický pracovník (1)
- ✓ Dana Stehlíková, úřednice (1)
- Josef Steklý, výtvarník (5)
- ✓ Vladimír Stern, býv. státní zaměstnanec (1)
- ✓ Jana Sternová (1)
- ing. Stibic CSc., věd. pracovník (5)
- Jarmila Stibicová, učitelka (5)
- Rudolf Straka, býv. politický pracovník (5)
- Oldřich Stránský, klempíř (11)
- ✓ dr. Július Strinka (11)
- ✓ dr. Eva Stuchlíková, psycholožka (1)
- ✓ dr. Čestmír Suchý, novinář (1)

- ✓ Jaroslav Suk, dělník (1)
- ✓ Petra Suková, dělnice (8)
- ✓ Věra Suková, novinářka - důchodkyně (1)
- Antonín Svárovský, akad. malíř (5)
- Jan Svoboda, dělník (8)
- Jiří Svoboda, dělník (11)
- Hana Svobodová, vyučující (5)
- Xenie Svobodová, úřednice (5)
- Vojen Syrovátka, duchovní (5)
- Dorka Syrovátková, zdrav. sestra (5)
- ✓ Jan Šabata, topič (1)
- ✓ doc. dr. Jaroslav Šabata CSc., psycholog a býv. politický pracovník (1)
- ✓ Václav Šabata, výtvarník (1)
- Anna Šabatová st., novinářka (5)
- ✓ Anna Šabatová ml., úřednice (1)
- ✓ Jan Šafránek, výtvarník (1)
- Jan Šafrata, technik (5)
- Ingrid Šafratová, techn. kontrolorka (8)
- Antonín Šach, býv. politický zaměstnanec (8)
- ✓ doc. dr. František Šamalík DrSc., právník politolog (1)
- Boriš Šapov, dělník (8)
- Jiří Šašek (8)
- Jan Šeba, dělník (8)
- ✓ ing. arch. Václav Šebek, architekt (1)
- ✓ ing. Jana Šebková, technička (1)
- Miroslav Šejna, instalatér (11)
- František Šilar, absolvent Komenského bohoslovecké fakulty (5)
- ✓ prof. ing. Věnek Šilhán CSc., ekonom (1)
- ✓ dr. Libuše Šilhánová CSc., socioložka (1)
- ✓ Ivana Šimková, psycholožka (1)
- ✓ doc. ing. Bohumil Šimon CSc., ekonom a politik (1)
- Marie Šimoníková, studující (8)
- ✓ Jan Šimsa, duchovní (1)
- František Šimůnek, recepční (11)
- ✓ doc. dr. Jan Šindelář CSc., filozof (1)
- Štefan Škoviera, dělník (11)
- ✓ Vladimír Škutina, novinář (1)
- Miroslav Šlanbera, dělník (8)
- ing. Karel Šling, ekonom (5)
- dr. Dana Šmejkalová (11)

- Vlastislav Šnajdr, měřič (5)
- ✓ Pavel Šremer, mikrobiolog (1)
- dr. Stanislav Štěrba (5)
- ✓ Miluše Števichová, dělnice (1)
- ✓ Marie Štolovská (1)
- ✓ Věra Štovičková, novinářka (1)
- Klaudius Štrobl, střední kádr (11)
- Vladimír Štučka, dělník (8)
- Věra Šubrtová, dělnice (5)
- Zdislav Šulc, novinář (5)
- Olga Šulcová, novinářka (5)
- ✓ dr. Miroslav Šumavský, historik (1)
- ✓ Petruška Šustrová, úřednice (1)
- Jaroslav Šváb, dělník (5)
- Jiří Švejda, dělník (5)
- ✓ Marie Švermová (1)
- ✓ prof. dr. Vladimír Tardy, psycholog a filozof (1)
- ✓ zasl. umělec Dominik Tatarka, spisovatel (1)
- Petr Taťoun, dělník (5)
- Eva Teichmannová, laborantka (11)
- ✓ dr. Jan Tesař CSc., historik (1)
- Jan Thoma, dělník (5)
- Josef Tokarz, dělník (8)
- Františka Tokarzová, v domácnosti (8)
- Alois Tomášek, důchodce (8)
- ✓ dr. Julius Tomin, filozof (1)
- ✓ Josef Topol, spisovatel (1)
- Tomáš Toulec, technik (5)
- Jana Toušková, tlumočnice (5)
- ✓ Jan Trefulka, spisovatel (1)
- Karel Trinkewitz, výtvarník (8)
- ✓ doc. ing. Jakub Trojan, duchovní (1)
- ✓ Václav Trojan, programátor (1)
- Jana Tůmová, prodavačka (8)
- František Tumpach, redaktor (8)
- Jiří Tvrdoch, invalidní důchodce (8)
- ✓ ing. Miroslav Tyl, technik (1)
- ✓ dr. Milan Uhde, spisovatel (1)
- Jiří Uher, sazeč (8)
- ✓ Petr Uhl, technik (1)
- ing. Antonín Uhlík, dělník (8)
- Jan Unger, studující (11)
- Jaroslav Unger, dělník (11)

- ing. Jaromír Urban, technik (11)
- ✓ Zdeněk Urbánek, spisovatel a překladatel (1)
 - Ladislav Uruba, býv. politický pracovník (5)
 - ing. Richard Urx, techn. úředník (8)
 - Luisa Urxová (5)
 - Pavel Uxa, technik (5)
 - ✓ doc. dr. Růžena Vacková, historička umění (1)
 - ✓ Ludvík Vaculík, spisovatel (1)
 - Zdeněk Vaculík, instalatér (5)
 - Olga Valešová, duchovní (8)
 - Vlastislav Valtr (5)
 - ✓ dr. Jiří Vančura, historik (1)
 - ✓ František Vaněček, novinář (1)
 - ✓ Dagmar Vaněčková, novinářka (1)
 - Jaroslav Vaněk, zámečník (8)
 - Jiří Vaněk, dělník (8)
 - Jiří Vaněk, dělník (11)
 - Jan Vaník, dělník (8)
 - Zdeněk Vašek, dělník (8)
 - ✓ dr. Zdeněk Vašíček, historik (1)
 - Miloslav Vašina, absolv. Komenského bohoslovce-
ké fakulty (5)
 - Petr Vávra, opravář (11)
 - Jan Velát (5)
 - Břetislav Verner, fyzik (5)
 - Jan Vesecký, montér (8)
 - Jiří Veselý, dělník (8)
 - Stanislav Veselý, dělník (8)
 - Jan Vít, novinář (5)
 - ✓ dr. Jaroslav Vitáček, býv. polit. pracovník (1)
 - ✓ Jan Vladislav, spisovatel (1)
 - František Vlasák, dělník (8)
 - Stanislav Vlasák, úředník (8)
 - ✓ Tomáš Vlasák, dělník (1)
 - Václav Vlk, učitel (5)
 - Oldřich Vnuk, dělník (11)
 - Roman Voborník, dělník (8)
 - Věra Voců, dělnice (8)
 - ✓ František Vodsloň, politik (1)
 - ✓ Josef Vohryzek, překladatel (1)
 - Olga Vojáčková, novinářka (8)
 - Ivo Vojtíšek (8)
 - Dagmar Vokatá, technička (11)

- ✓ Zdeněk Vokatý, dělník (1)
- ✓ Přemysl Vondra, novinář (1)
 - Josef Vondruška, malíř pokojů (5)
 - Milan D. Vopálka, malíř pokojů (8)
 - Jana Voráčková, knihovnice (11)
 - Květa Voříšková, dělnice (5)
 - Prokop Voskovec ml., správce depozit (11)
 - Jiří Vostatek, malíř (11)
- ✓ dr. Václav Vrabec, novinář a historik (1)
 - dr. Tomáš Vrba, sociální pracovník (5)
 - Josef Vydráň, profesor v.v. (5)
- ✓ ing. Alois Vyroubal, technik (1)
 - doc. MUDr. Vladimír Wagner (11)
- ✓ Jaromír Wišo, výtvarník (1)
 - Robert Wittmann, hlídač (5)
 - dr. Josef Záhora, důchodce (8)
 - Pavel Zajíček, dělník (11)
 - Dušan Záh, skladník (8)
 - Květuše Záhová, sanitářka (8)
 - Václav Zaspal, řidič (8)
 - František Zavadil, filolog (5)
 - Pavel Zavadil, dělník (11)
 - Vladimír Zavadil, dělník (5)
 - Jan Zbreha, horník (11)
 - Jiří Zdeněk, dělník (11)
 - dr. ing. Artur Zdráhal, dělník (5)
 - Marie Zdráhalová, zdravotní sestra (5)
- ✓ dr. Jiřina Zelenková, lékařka (1)
 - Pavel Zeman, dělník (11)
- ✓ Petr Zeman, biolog (1)
- ✓ Rudolf Zeman, novinář (1)
- ✓ Zdeněk Zikmundovský, býv. st. zaměstnanec (1)
 - Jan Zmatlík, sociolog (11)
- ✓ doc. ing. Rudolf Zukač CSc., ekonom (1)
 - Jindřich Zvěřina, dělník (8)
- ✓ doc. dr. Josef Zvěřina, duchovní (1)
 - Josef Žák, dělník (8)
 - Václav Žák, programátor (8)

Dodatečná poznámka:

Dne 21. prosince 1977 zveřejnili mluvčí Charty 77 v dokumentu č. 14 další seznam 82 signatářů Prohlášení Charty 77. Zároveň se omlouvají, že v dokumentu č. 8 bylo zkomoleno jméno prof. dr. Bedřicha Placáka (chybně „Pacák“) a že v dokumentu č. 11 byl omylem uveden jako signatář Charty 77 dr. Július Strinka.

Z technických důvodů nemohl už být dokument č. 14 a poslední seznam 82 signatářů do této publikace zařazen.

V. P.

soupis písemného materiálu
vzešlého z činnosti Charty
a související s její existencí

Následující seznam je chronologicky uspořádaný soupis 380 jednotlivých dokumentů, textů a písemností (včetně textů otištěných v této publikaci), které jsem podrobněji charakterizoval a klasifikoval v úvodu k celé publikaci. Jak již bylo zdůrazněno, jde o písemnosti, které se *za první* staly součástí svobodného (nebo paralelního) informačního systému (oběhu) v Československu a *za druhé* odtud se dostaly do zahraničí.

Tento seznam zahrnuje menší počet textů (celkem 10-15), které nelze nazvat materiálem Charty 77 (např. příspěvky, dopisy a texty spisovatelky Hany Ponické, několik literárních textů a informačních zpráv). Zařadil jsem je do soupisu proto, že věcně souvisejí s agendou Charty 77, tj. s hnutím za občanská a lidská práva v Československu, a i jinak doplňují informace o rozsahu a obsahu čs. paralelního informačního systému.

Pokud nebyl dokument datován, určil jsem datum vzniku odhadem, podle souvislosti apod., a dal je do závorky; stejně jsem postupoval v případě místa vzniku písemnosti. Charakteristiky připojené k literárním, filozofickým, právním apod. textům jsou rovněž v závorce na odlišení od původních názvů.

Vzhledem k nezbytné úspoře místa jsou charakteristiky obsahu jednotlivých dokumentů co nejstručnější a je použito účelných zkratk. Z důvodů úspory místa nejsou vždy uváděny u jednotlivých osob všechny akademické a jiné tituly.

1. ledna. Praha. - Prohlášení Ch 77 a seznam signatářů.
7. ledna. Praha. - J. Patočka, Čím je a čím není Charta 77. (O smyslu a úkolech Ch 77.)
8. ledna. Praha. - Ch 77 - dok. č. 2 (policejní akce 6.-7.1. 77).
9. ledna. Praha. - L. Vaculík obv. odd. Veř. bezpečnosti v Praze 7 oznámení trestného činu.
9. ledna. Praha. - Stížnost L. Vaculíka proti usnesení o domovní prohlídce.
10. ledna. Praha. - E. Kantůrková, Svědčím pro Ludvíka Vaculíka (fejeton).
11. ledna. Frant. Lázně. - Otevřený dopis Karla Soukupa - „Členům Charty 77“.
13. ledna. Praha. - Dopis synodní rady českobratrské církve evangelické ministru kultury dr. M. Klusákovi ve věci Ch 77.
13. ledna. Praha. - Marie Rút Křížková prezidentu republiky a dalším adresátům, jimž se přihlašuje k Ch. 77. (Její jméno nefiguruje v žádném seznamu signatářů Ch 77.)
- (po 13. lednu. Praha.) - Dr. Josef Zvěřina redakci Lidové demokracie a Rudého práva - kritická reakce na článek Ztroskotanci a samozvanci.
14. ledna. Praha. - Stížnost Jiřího Rumla ministerstvu vnitra ČSSR na počínání bezp. orgánů vůči němu a jeho manželce.
14. ledna. Praha. - Stížnost manželů P. Kohouta a Jel. Mašínové na jednání bezp. orgánů 10. a 11.1. 77.
15. ledna. Praha. - Ch 77 - dok. č. 3 (smysl hnutí Ch 77 a persekující kampaň proti němu).
15. ledna. Bratislava. - M. Šimečka, Ludvíkovi Vaculíkovi namiesto fejetónu.
16. ledna. Praha. - Zd. Mlynář, Prohlášení k situaci v Československu.
17. ledna. Praha. - Otevřený dopis Josefy Slánské prez. republiky a gen. tajemníkovi ÚV KSČ dr. G. Husákovi.
17. ledna. Praha. - Národní muzeum (dr. A. Čejchan) Zd. Mlynářovi - okamžité zrušení

- pracovního poměru.
17. ledna. Sosnová. - Lad. Lis Krajské správě SNB - protest proti provedení domovní prohlídky.
 18. ledna. Praha. - Umělecko průmyslové muzeum (dr. Dagmar Hejdová) Anně Fárové, prom. hist. - okamžité zrušení prac. poměru.
 18. ledna. Praha. - Dopis prof. J. Hájka akademiku J. Bačkovskému, - reagující na veřejné prohlášení proti Ch 77.
 18. ledna. Praha. - Památník nár. písemnictví (ing. J. Sedláček) Heleně Seidlové - okamžité zrušení prac. poměru.
 - (po 18. lednu.) - Svědomí kontra existence (Zpráva o vzniku a vývoji Charty) - dokumentární líčení podepsané „Chartan“.
 20. ledna. Praha. - L. Vaculík, Šálek kávy při výslechu (fejton).
 22. ledna. Praha. - Prohlášení P. Kohouta: a) K dopisu občanů Maďarské lid. republiky; b) o odpovědnosti vlády vůči signatářům Ch 77; c) k některým tvrzením čs. tisku; d) k odnětí některých dokladů.
 23. ledna. Praha. - Dopis mluvčích Ch 77 prof. J. Patočky a prof. J. Hájka vládě ČSSR (platnost mezinár. paktů o lidských právech a právu je obhajovat a prosazovat).
 - c 24. ledna. Praha. - Dopis doc. dr. J. Zvěřiny „Otče biskupe“, reagující na prohlášení ordinářů ČSR, uveřejněné v Katolických novinách.
 24. ledna. Praha. - Dopis dr. Prokopa Drtiny předsedovi vlády dr. L. Štrougalovi, reagující na článek RP Ztroskotanci a samozvanci.
 - (po 24. lednu.) - „Moc, která se nepoučila“ - komentář k štvavé kampani proti Ch 77, podepsaný „Chartan“.
 25. ledna. Praha. - Zpráva o policejní persekuci signatářky Ch 77 Ziny Kočové.
 25. ledna. Praha. - L. Vaculík, Vyříd'te panu doktoru práv h.c. (fejton).
 26. ledna. Praha. - Universita Karlova (prof. dr. Zd. Češka) doc. PhDr. Frant. Jiránkovi - okamžité zrušení prac. poměru.

26. ledna. Praha. - Universita Karlova (prof. dr. Zd. Češka) doc. PhDr. Radimu Paloušovi - okamžité zrušení prac. poměru.
26. ledna. Praha. - Prohlášení P. Kohouta k nabídce rakouské vlády poskytnout signatářům Ch 77 politický asyl.
26. ledna. Praha. - L. Vaculík gen. prokurátorovi ČSSR - oznámení trestného činu (případ seriálu fotografií).
26. ledna. Praha. - Zd. Mlynář min. vnitra dr. J. Obzinovi - protest proti urážkám na tiskové konferenci přenášené Čs. televizí.
27. ledna. Praha. - Zd. Mlynář Světové odborové federaci - žádost o zaujetí stanoviska k propouštění signatářů Ch 77 ze zaměstnání
27. ledna. Praha. - Dopis prof. J. Patočky L. Vaculíkovi, vyjadřující solidaritu s postojem pronásledovaného spisovatele.
- (27. ledna. Č. Budějovice.) - Výňatek ze zápisu schůze ZV ROH Kraj. střediska St. pam. péče v Č. Budějovicích - propouštění řidiče Michala Rabase na návrh ředitele Klečky.
27. ledna. Č. Budějovice. - Odbor školství Jihočeského KNV (Stan. Straka) Janu Urbanovi - okamžité zrušení prac. poměru.
27. ledna. Č. Budějovice. - Odbor školství Jihočeského KNV (Stan. Straka) Karlu Pecháčkovi - okamžité zrušení prac. poměru.
28. ledna. Praha. - Manželé Dagmar a Jar. Sukovi Gen. prokuratuře ČSSR - stížnost na nezákonný postup bezp. orgánů.
29. ledna. Praha. - PhDr. Jiří Vančura gen. prokurátorovi ČSSR - stížnost na postup při odebrání řidičských a technických průkazů signatářům Ch 77.
30. ledna. Frant. Lázně. - Otevřený dopis Karla Soukupa biskupovi a kněžím kat. církve v ČSSR, odsuzující jejich prohlášení proti Ch 77.
30. ledna. Praha. - P. Kohout: a) Prohlášení k důsledkům kampaně čs. sdělovacích prostředků proti signatářům Ch 77; b) stanovisko k dotazům čs. úřadů, zda hodlá přijmout

- pol. asyl v Rakousku; c) oznámení trestných činů (48 výhrůžných dopisů).
30. ledna. Sosnová. - Lad. Lis okresnímu odd. Veř. bezp. v Č. Lípě - stížnost na nezákonný postup při odebrání řidičského průkazu.
30. ledna. Praha. - L. Vaculík, Moc práce (fejton).
31. ledna. (Praha.) - Jiří Dienstbier, Měsíc s Chartou (komentář).
- (konec ledna. Praha.) - Ch 77 - dok. č. 4 (diskriminace v oblasti práva na vzdělání).
- (konec ledna. Praha.) - J. Patočka, Proč nemá být Charta 77 zveřejňována a jaké jsou logické důsledky jejího zkraslování a utajování.
- leden, Martin. - I. Kadlečík, Komu zvoní? Zvoní tebe! (Fejtón).
- C (leden.) - „Náš vztah k prohlášení Charty 77” - prohlášení evangelických duchovních M. Balabána a druhů.
- C (leden.) Praha. - Sdělení farního úřadu u sv. Antonína prof. dr. M. Machovcovi o nutnosti rozvázat s ním prac. poměr s poděkováním za vzornou práci.
- leden, (Martin). - I. Kadlečík, Gotizmus a vandálka (fejton).
- (leden.) - „Poměr k Chartě 77” - první z řady informativních glos k situaci, jež neznámý autor nadpisuje „In margine”.
- (leden.) - „Bez komentáře” - dva citáty z pol. publicistiky Ivana Skály (RP 28.11. 52 - Slánského proces, Tvorba 19.1. 77 - kampaň proti Ch 77).
- (leden.) - „Kdo bojuje proti Chartě 77” - dva citáty z tvorby St. Oborského (RP 27.11.52 - Slánského proces, RP 22.1.77 - kampaň proti Ch 77).
- (leden. Bratislava.) - M. Šimečka, Chvála starších čias. (Fejton)
- leden-únor. Martin. - Janko Jesenský - Ivan Kadlečík, Naše právní kauza (fejton).
- (leden-únor.) Praha. - „Případ’ Ota Ornest - glosa k zatčení Oty Ornesta a k vysílání Čs. televize o jeho údajné špionážní činnosti.
- (leden-únor.) - „Ó, ty česká kulturo!” - kome-

- tář ke shromáždění představitelů české kultury v Národním divadle.
- (leden-únor.) - „Dopis dělníka” - úvaha inspirovaná kampaní kolem Ch 77.
1. února. Praha. - Ch 77 - dok. č. 5 (seznam dalších signatářů).
 1. února. Praha. - Zd. Mlynář, Politická situace kolem Charty 77. Pokus o bilanci za leden 1977.
 2. února. Praha. - Pražská stavební obnova (ing. O. Jahoda) dr. ing. Oldřichu Hromádkovi - okamžité zrušení prac. poměru.
 2. února. Praha. - Ředitelství výstavby pracovišť ČSAV (ing. K. Jiřík) JUDr. Petru Pithartovi - okamžité zrušení prac. poměru.
 3. února. Praha. - Mluvčí Ch 77 prof. J. Hájek a prof. J. Patočka FS ČSSR - odpověď na stanovisko Gen. prokuratury o nelegálnosti Ch 77.
 3. února. Praha. - Písemné vyjádření Ivany Hyblerové k případu jejího předčasného propuštění z nemocničního ošetřování v době akutního ohrožení těhotenství.
 3. února. Děčín. - Odbor školství ONV v Děčíně (Jan Hájek) ing. Květoslavě Princové - skončení prac. poměru výpovědí.
 4. února. Praha. - Stanovisko prof. J. Patočky k prohlášení Gen. prokuratury o nelegálnosti Ch 77.
 4. února. Plzeň. - Výzva „Dělníci, dělnice Československa!” solidarizující se s myšlenkami Ch 77 a apelující na aktivitu dělníků ve prospěch jejich zásad.
 4. února. Praha. - Genpor. v zál. Vilém Sachr prezidentu republiky - o důvodech, proč podepsal Prohlášení Ch 77.
 4. února. Praha. - Státní knihovna ČSR v Praze Lad. Dvořákovi - okamžité zrušení prac. poměru.
 5. února. Praha. - Lad. Lis gen. prokurátorovi ČSSR - stížnost na represii ze strany bezp. orgánů, zejména na křiklavý případ nezák. porušení domovní svobody.

5. února. Praha. - Dr. Vlad. Nepraš prezidentu republiky - protest proti po léta trvající repressi proti němu a jeho rodině.
- (5.-6. února.) - „A vladař zůstal zcela nahý” - komentář ke štvavé a represivní kampani proti Ch 77, podepsaný „Charťan”.
7. února. Praha. - Petr Uhl Ústřednímu ředitelství spojů Praha - odvolání proti pozastavení provozu jeho telefonní stanice.
7. února. Sezimovo Ústí. - Z dopisu manželů Marie a Artura Zdráhalových L. Vaculíkovi - informace o pronásledování, jemuž jsou vystaveni jako signatáři Ch 77.
7. února. Praha. - JUDr. Michal Lakatoš min. vnitra dr. J. Ůbzinovi - stížnost, že opatření proti němu jako signatáři Ch 77 postihují i příslušníky jeho rodiny.
- (po 7. únoru. Praha.) - Dr. ing. O. Hromádka obv. soudu pro Prahu 1 - žaloba na neplatnost okamžitého zrušení prac. poměru.
8. února. (Praha.) - L. Vaculík, Skutečnosti. (K „aféře” kolem fotografického seriálu.)
8. února. Praha. - L. Vaculík Mezinárodnímu výboru na podporu Ch 77 - prosba o právní pomoc v chystaném procesu proti němu.
8. února. Praha. - Petr Uhl dr. J. Prokopovi (Gen. prokuratura ČSSR) - oznámení trestných činů spáchaných lékaři dr. Brožem a dr. Rezkem (OÚNZ v Č. Lípě) na I. Hyblerové.
8. února. Praha. - Dr. Prokop Drtina předs. vlády dr. L. Štrougalovi - protest proti útokům na jeho osobu v tisku.
9. února. Praha. - Poznámky ke stanovisku Gen. prokuratury uveřejněnému 1.2.1977 - právní rozbor (bez autora).
10. února. Praha. - Lad. Hejdánek, Dopisy příteli, dopis č. 1. (K příčinám vzniku hnutí Ch 77.)
11. února. Praha. - Krajský ústav nár. zdraví (MUDr. Vlad. Špale) Karlu Kynclovi - dodatek pracovní smlouvy.
11. února. Praha. - „Charta 77 a její ohlas v Československu” - prohlášení skupiny vysokošk.

studentů solidarizující se s Ch 77, zasláné mluvčím Ch 77, čs. orgánům, představitelům mezinár. organizací a záp. kom. a děl. stran.

11. února. Praha. - Pražské cukrárny a sodovkárny (Jos. Brož) Jitce Bidlasové - změna prac. smlouvy.
11. února. Praha. - Dopis doc. dr. J. Zvěřiny „Otče biskupe“ - opakovaná kritika stanoviska kat. ordinářů proti Prohlášení Ch 77 a odsouzení výpovědi prof. M. Machovce.
- (po 11. únoru. Praha.) - Karel Kyncl řediteli KÚNZ Středoč. kraje - sdělení o nesouhlasu s novým prac. zařazením.
- (12. února. Praha.) - Situační zpráva o hnutí Ch 77 k 12. únoru 1977.
14. února. Praha. - Pražské cukrárny a sodovkárny (Jos. Brož) Jiřímu Pallasovi - rozvázání prac. poměru výpovědí.
14. února. Praha. - Dopis 11 býv. členů ÚV KSČ účastníkům konference evropských kom. a děl. stran v Berlíně s požadavkem o zásah proti persekuci příslušníků hnutí Ch 77.
14. února. Praha. - JUDr. M. Lakatoš min. vnitra dr. J. Obzinovi ve věci odebrání řidičských průkazů.
- (únor. Praha.) - JUDr. M. Lakatoš předsedovi FS A. Indrovi - dotazy týkající se odebrání řidičských a technických průkazů signatářům Ch 77.
15. února. Praha. - Ch 77 - dok. č. 6 (přehled o persekuci st. a hosp. orgánů proti signatářům Ch 77).
15. února. Praha. - Tomáš Vlasák a druhové biskupu dr. Fr. Tomáškoví - ostrá kritika komentáře Katolických novin k Ch 77 a vystoupení K. Hrůzy v Čs. televizi.
15. února. Ostrava. - Ludvík Kavín min. vnitra dr. J. Obzinovi - žádost ve věci vystěhování.
16. února. Praha. - Záznam z jednání ředitele Fyzikálního ústavu ČSAV ing. J. Sedláka s dr. Tomášem Růžičkou, který zdůvodnil, proč podepsal Prohlášení Ch 77.

16. února. Praha. - Doc. dr. Zd. Mlynář obv. soudu pro Prahu 1 - žaloba na neplatnost okamžitého zrušení prac. poměru.
17. února. Praha. - Výzkumný ústav polygrafický (ing. Vl. Dostál) prof. dr. Vlad. Kašíkovi - rozvázání prac. poměru.
17. února. Praha. - J. Hájek, Lidská práva, mírové soužití a socialismus.
17. února. Praha. - Lad. Hejdánek, Dopisy příteli, dopis č. 2. (Mezinárodní aspekty prosazeni lidských a občanských práv v jednotlivých zemích.)
18. února. Praha. - Věra Jirousová, Milý pane Vaculíku. (Dopis vyjadřující solidaritu a ocenění spisovatelovy tvorby.)
(po 18. únoru.) - Lež má velmi krátké nohy aneb: ako sa Spáčil páčil. (Do diskuse o zásadách etiky socialistického novináře) - komentář ke kampani sdělovacích prostředků proti Ch 77.
19. února. Praha. - Petr Uhl dr. P. Drtinovi - odsouzení difamační kampaně proti býv. politikovi a stanovisko k dopisu P. Drtiny předsedovi vlády.
21. února. Praha. - KÚNZ Středoč. kraje (MUDr. Vl. Špale) Karlu Kynclovi - okamžité zrušení prac. poměru.
21. února. Praha. - Ivan Dejmal řediteli podniku Úklid Praha - námitky proti rozvázání prac. poměru ve zkušební lhůtě.
21. února. Praha. - Universita Karlova (prof. dr. Zd. Češka) Blance Dobešové - okamžité zrušení prac. poměru.
21. února. Praha. - „K případu Jiřího Olta” - zpráva o pracovní persekuci mladého dělníka z Teplic, který protestoval proti ostouzejícímu článku „Galérka chátory 77” v deníku Průboj.
21. února. Praha. - Ústav makromolekulární chemie ČSAV (K. Friml) Břetislavu Vernerovi - okamžité zrušení prac. poměru.
22. února. Praha. - Záznam o průběhu plen. schůze ROH ve Výzkumném ústavu polygrafic-

fickém. Program: návrh na vyloučení z řad ROH prof. Vl. Kašíka za podpis Prohlášení Ch 77.

23. února. Praha. - Dopis mluvčích Ch 77 prof. J. Hájka a prof. J. Patočky FS ČSSR (obhajoba ústavního práva občanů vyvíjet aktivitu k dodržování mezinár. paktů o lidských právech).
23. února. Praha. - Úklid Praha Ivanu Dejmalovi o skončení prac. poměru dne 25.2.77.
23. února. Praha. - Železniční stavitelství Praha (ing. M. Vácha) dr. Jiřímu Čutkovi - rozvázání prac. poměru výpovědí.
23. února. Praha. - „Vladimír Laštůvka a Aleš Macháček věznění v souvislosti s Chartou 77” - zpráva o zatčení ve dnech 20., resp. 25. 1.77, výsledcích dom. prohlídky a pozadí případu.
23. února. Sosnová. - Lad. Lis gen. prokurátorovi ČSSR - stížnost na ostouzení a vyvolávání pogromistické nálady proti němu a jeho rodině.
23. února. Brno. - Jiří Müller polit. výboru KS Velké Británie - sdělení o tom, že mu byly při osobní prohlídce zabaveny i 4 výtisky deníku Morning Star.
24. února. (Vlašim.) - Okresní ústav nár. zdraví Vlašim MUDr. Jiřině Zelenkové - rozvázání prac. poměru výpovědí.
24. února. Praha. - Výzkumný a vývoj. ústav dřevařský (ing. J. Otčenášek) ing. Ant. Bělohoubkovi - rozvázání prac. poměru výpovědí.
24. února. Praha. - Lad. Hejdánek, Dopisy příteli, dopis č. 3. (Svoboda myšlení, svědomí a náboženství a čs. zákonodárství.)
25. února. Praha. - Výzk. ústav pro zahr. obchod (J. Salač a doc. dr. Fr. Korbel) Jindře Kadlecové - jednoměsíční výpověď z prac. poměru.
25. února. Praha. - Eva Kantůrková, Můj přítel Ladislav Fuks (fejton).
25. února. Praha. - L. Vaculík, Komu patří po-

- msta? (Fejeton.)
26. února. Praha. - Stížnost skupiny mladých lidí Inspekci ministerstva vnitra ČSSR na nezákonný postup bezp. orgánů v Jablonci dne 18.2.77.
28. února. Praha. - Prof. J. Hájek fed. ministrovi vnitra - žádost o ochranu proti svévolným a protizák. akcím bezp. orgánů.
28. února. Praha. - J. Dienstbier, Charta 77, lidská práva a mezinárodní socialistická perspektiva.
- únor. Praha. - Provolání Marty Kubišové k sedmému výročí umlčení.
- únor. Praha. - Petr Kabeš, Fejeton (místo fujtónu).
- únor. (Praha.) - P. Landovský, Družstvo sebevrahů (namísto fejetonu).
- (únor.) - Jan Bartoň (pseud.), Historie učitelka života.
- (únor. Ostrava.) - Dopis ing. J. Leštinského o persekuci, již je spolu se svou rodinou vystaven jako signatář Ch 77; dohnán k rozhodnutí emigrovat, omlouvá se signatářům Ch 77 za tento krok.
- (únor.) - „Jak se vyráběly rezoluce proti Chartě“ - informace o manipulaci s tzv. veřejnými prohlášeními proti Ch 77.
- (únor.) - „Manifest nezávislých“ - prohlášení ke kampani proti Ch 77, vydané jménem skupiny 68 mladých lidí.
- (únor.) - Dementi zpráv rakouského deníku Volkstimme, odmítající tvrzení, že A. Dubček nesouhlasí s Ch 77.
- (únor.) - Helena Trojanová, Moje papíry! (Fejeton.)
- (únor-března.) - Český překlad rozhovoru časopisu Der Spiegel s Martou Kubišovou.
1. března. Praha. - Prohlášení Vlasty Chramostové na podporu Ch 77 a proti věznění Fr. Pavlíčka a druhů, adresované divadelním přátelům na celém světě.
1. března. Bratislava. - Univerzitní knihovna v Bratislavě prof. dr. Mir. Kusému - okamžité zrušení prac. poměru.
2. března. Praha. - Zd. Mlynář, O udavačství, vy-

- dírání a jiných motivech nadcházejícího ja-
ra (fejton).
2. března. Praha. - Prof. J. Hájek šéfredaktoru časopisu Signál - protest proti pomlouvač-
nému útoku na jeho osobu.
 2. března. Bratislava. - H. Ponická, Diskusní pří-
spěvek pro 3. sjezd Svazu slovenských spi-
sovatelů.
 - (2. března.) - „Co jsem se dověděl z Rudého práva
(od srdce St. Oborskému)” - komentář
k článku „Práskač” (podepsáno -vd-).
 3. března. Praha. - Ústav fyziky atmosféry ČSAV
(dr. V. Vitek) ing. Petru Kabešovi - oka-
mžitě zrušení pracovního poměru.
 3. března. Praha. - Prohlášení prof. J. Patočky o
událostech při návštěvě holandského mi-
nistra zahr. věcí v Praze.
 3. března. Praha. - Lad. Hejdaček, Dopisy příteli,
dopis č. 4. (O socialismu a demokracii.)
 3. března. - J. Moravec, Zpěvačka, nadstrážmistr,
loajální blb a prezident.
 3. března. Praha. - Dopis Petra Uhla levicovým
organizacím a některým osobnostem v za-
hraničí s požadavkem solidarity pro Ch 77
a polit. vězně v Československu.
 4. března. Kladno. - Dr. Aleš Sládek dr. G. Husá-
kovi a Al. Indrovi - stížnost na mnohale-
tou diskriminaci a persekuci s žádostí o po-
volení vystěhovat se z Československa.
 5. března. Praha. - „Kdo je trockista” - komentář
Petra Uhla k veřejným útokům na A. Lon-
dona a Fr. Krieglů.
 5. března. (Ostrava.) - Zpráva L. Kavína „Přijetí
Charty 77 v Ostravě”, adresovaná signatá-
řům a mluvčím Ch 77.
 6. března. Praha. - L. Vaculík, K případu Mlynář
(fejton).
 6. března. - J. Moravec, O zemětřesení (fejton).
 - (6. března. Praha.) - Situační zpráva k hnutí Ch 77
k 6. březnu.
 7. března. Brno. - Vyjádření podniku Povodí Mo-
ravy, že z kádrových důvodů nemůže za-
městnat dr. J. Tesaře jako vrátneho-hlídače.

7. března. Brno. - Dr. J. Tesař předs. vlády dr. L. Štrougalovi o nemožnosti najít zaměstnání s žádostí o povolení uzavřít prac. poměr v zahraničí.
7. března. Praha. - J. Dienstbier, Dopis čs. novinářům.
8. března. Praha. - P. Kohout, Dva listy (fejeton).
8. března. Praha. - J. Patočka, Co můžeme očekávat od Charty 77? (Politický testament prof. J. Patočky o smyslu Ch 77.)
8. března. Praha. - Ch 77 - dok. č. 7 (sociální a hospodářská práva v Československu).
9. března. Praha. - Písemné odpovědi prof. J. Patočky na otázky dopisovatele týdeníku Die Zeit.
9. března. Praha. - Ch 77 - dok. č. 8 (seznam všech dosavadních signatářů Ch 77).
10. března. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy přáteli, dopis č. 5. (Kampaň proti Ch 77, současný stav společnosti, filozofie a morální odpovědnost člověka.)
10. března. Praha. - P. Pithart, Jarní únava (fejeton).
10. března. - „Z kuchyně demonologů, exorcistů a inkvizitorů” - komentář k ostouzecí kampani proti několika nejznámějším signatářům Ch 77.
10. března. Praha. - L. Vaculík, Řetěz štěstí (fejeton).
11. března. Praha. - Národní muzeum (dr. A. Čejchan) obv. soudu pro Prahu 1 - vyjádření k žalobě Zd. Mlynáře na neplatnost okázitého zrušení prac. poměru.
11. března. Praha. - H. Klímová, Vonička pro Ludvu (parafejton).
11. března. Praha. - Fyzikální ústav ČSAV (ing. J. Sedlák) dr. Tomáši Růžičkovi - rozvázání prac. poměru výpovědí.
13. března. Praha. - Dopis V. Havla redakci Práce a dalším redakcím, v němž reaguje na nepravdivé informace, pomluvy a urážky rozšiřované sdělovacími prostředky, napsaný ve vyšetř. vazbě a odeslaný jeho obhájcem

- dr. A. Lukavcem (29.3.77).
15. března. Praha. - Genpor. v zál. V. Sacher prezidentu republiky - ohražení proti pomlouvačné kampani signatářů Ch 77.
(druhá pol. března.) - „Zmatení jazyků” - obsáhlá dokumentace a komentář k pomlouvačné kampani proti signatářům Ch 77.
16. března. - Anonymní kondolence rodině prof. Patočky, v němž autoři vyjadřují dík zemřelému za jeho dílo a čin, jež daly jejich „bezútešnému životu smysl”.
16. března. Praha. - Prof. J. Hájek min. vnitra dr. J. Obzinovi - žádost o vysvětlení podle čl. 29 Ústavy, proč mu bezp. orgány nezák. způsobem zabránily zúčastnit se pohřbu prof. Patočky.
16. března. Praha. - Dr. V. Nepraš min. vnitra dr. J. Obzinovi - stížnost na metody bezp. dohledu vůči své osobě a žádost o vydání cest. dokladů, aby si mohl najít zaměstnání mimo Československo.
17. března. Praha. - Frant. Vaněček ředitelství Rest. a jídelen v Praze 7 - žádost o rozvázání prac. poměru na protest proti přeřazení na jiné pracoviště.
17. března. Praha. - J. Boreš, Němý pohřeb. (Věnováno těm, kterým bylo násilím zabráněno se ho zúčastnit.)
17. března. Praha. - L. Vaculík, Pohřeb mluvčího (fejton).
18. března. Praha. - V. Černý, Za Janem Patočkou.
18. března. Praha. - Stavební závody Praha (dr. P. Beihilf) Zuzaně Dienstbierové - rozvázání prac. poměru výpovědí.
19. března. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, dopis č. 6. (O politice a političnosti, občanské iniciativě a smyslu zápasu o lidská a občanská práva.)
- (20. března. Praha.) - Situační zpráva o hnutí Ch 77 k 20. březnu.
20. března. Praha. - P. Kohout, Pohled z okna (fejton).
21. března. Praha. - Česká st. pojišťovna Praha

- (Fr. Doucek) JUDr. Vlad. Klokočkovi - výpověď z pracovního poměru.
21. března. Praha. - Česká st. pojišťovna Praha (Fr. Doucek) prof. dr. Zd. Jičínskému - výpověď z pracovního poměru.
21. března. Praha. - L. Vaculík, Jaro je tady (fejeton).
24. března. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy přáteli, dopis č. 7. (Životní dílo prof. Patočky a jeho místo v českém filozofickém myšlení.)
24. března. Praha. - Rozvázání prac. poměru výpovědi s RNDr. Martinem Paloušem. (Údaje o organizaci chybí.)
24. března. Praha. - Výpis z rozkazu prezidenta republiky o odnětí hodnosti generálporučíka v z. a práva nosit vyznamenání jiných států Vilému Sacherovi. Připojen životopis V. Sachera.
25. března. Praha. - Doc. dr. Zd. Mlynář obv. soudu pro Prahu 1 - vyjádření k stanovisku Národního muzea k jeho žalobě na neplatnost okamžitého zrušení prac. poměru.
25. března. Praha. - Zuzana Dienstbierová pers. a kádrovému řediteli OŘ Stavební závody Praha dr. P. Beihilfovi - návrh, aby organizace vznesla protest proti tzv. berufsverbotu ve Spolkové republice. (Srv. výpověď Z. Dienstbierové z 18.3.77.)
25. března. Praha. - Petr Uhl min. vnitra dr. J. Obzinovi - stížnost na postup bezp. orgánů při zadržení ve dnech 15.-17.3.77.
26. března. Praha. - „Policejní persekuce vědeckých diskusí“ - zpráva o rozpuštění psychologického semináře v psychiatrické ambulanci OÚNZ Praha 2 (15.3.77) bezp. orgány a o persekuci účastníků.
27. března. Praha. - Dr. J. Čutka Ústřední radě odborů - žádost o právní pomoc ve sporu se zaměstnavatelem.
28. března. Praha. - Kniha, np., Zbyňku Hejdovi, prom. hist. - rozvázání prac. poměru výpovědi a převedení na jinou práci do uplynutí výpovědní lhůty.

- (29. března. Praha.) - Aleš Březina obv. vojenské správě Praha 10 - odmítnutí povolávacího rozkazu.
31. března. Praha. - Stanovisko Generální prokuratury ČSSR o protispolečenském a protíústavním charakteru Prohlášení Ch 77.
31. března. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, dopis č. 8. (O revoluci a revolučností.)
- březen. - „Zpráva o pohřbu” - souhrnná zpráva o pohřbu prof. Patočky a akcích st. bezpečnosti v této souvislosti.
- (březen.) - „Pohřeb” - glosa k průběhu pohřbu prof. Patočky.
- březen. Praha. - Zd. Pinc, Rizika a šance duchovního života. (Úvaha nad životem a dílem prof. Patočky.)
- březen. Praha. - „Jan Patočka” - nekrolog vypracovaný přáteli a žáky zesnulého a signovaný mluvčím Ch 77 prof. J. Hájkem.
- březen. Praha. - L. Dobrovský, Jaký je užitek z Charty 77. (Úvaha.)
- březen. Praha. - J. Hájek, Lidská práva a mírové soužití. (Komentář k mezinárodním souvislostem Ch 77.)
- (březen.) - „Charta 77 a lékaři” - komentář k projevům demoralizace v lékařské profesi.
- (březen.) - Informace o projevu min. vnitra J. Obziny k problematice Ch 77, předneseném na Vysoké pol. škole ÚV KSČ.
6. dubna. Praha. - Vyjádření žalované organizace (Uměleckoprům. muzeum) k žalobě A. Fárové na neplatnost okamžitého zrušení prac. poměru.
7. dubna. Praha. - Ústřední rada odborů dr. J. Čutkovi - odmítnutí právní pomoci.
7. dubna. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, dopis č. 9. (O právu na práci v současném Československu.)
10. dubna. Praha. - Ing. Ant. Bělohoubek Výzkumnému a vývoj. ústavu dřevařskému - vyjádření k výpovědi.
12. dubna. Brno. - Dr. J. Tesař Městské prokuraturě v Brně - stížnost na porušení zákona;

- pracovní persekuce, nemožnost najít jakékoli zaměstnání.
13. dubna. Telecí. - Ing. Tomáš Bísek synodní radě českobratrské církve evangelické - „Co mne vedlo k podpisu Charty 77”.
- (po 13. dubnu.) - Zpráva o vykázání prof. Mir. Kusého z Prahy bezpečnostními orgány.
14. dubna. Praha. - Osobní svědectví Jitky Matzenauerové o jednání s vedením St. knihovny (dr. Velinský a p. Binderová) v Praze (14. a 15.3.77); rozvázání prac. poměru za porušení Zákoníku práce se strany zaměstnavatele.
14. dubna. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy přáteli, dopis č. 10. (Smysl a místo křesťanství v dnešní společnosti.)
16. dubna. Sosnová. - Lad. Lis prezidentu republiky - souhrnně o persekuci signatářů Ch 77.
17. dubna. Rychnov. - Květ. Princová školským orgánům ve Verneřicích a Děčíně - zpráva o zoufalé sociální situaci po výpovědi z místa učitelky.
17. dubna. Gottwaldov. - Ing. Mir. Zikmund gen. prokurátorovi ČSSR - stížnost a žádost o zák. nápravu podle čl. 20 a 29 Ústavy; reakce na pomlouvačný článek týdeníku Signál „Kdo je Jiří Hanzelka”.
17. dubna. (Praha.) - J. Boreš, Jak jsme psali na zed' a vůbec (fejeton).
19. dubna. Praha. - Národní galerie (Jiří Kotalík) akad. malíři Pavlu Blattnému - výpověď z prac. poměru.
19. dubna. Praha. - Národní galerie (Jiří Kotalík) Tomáši Brunclíkovi - výpověď z prac. poměru.
20. dubna. Praha. - „Jsem přesvědčen, že jsem stíhán” - prohlášení Vlad. Škutiny. Příloha - stížnost fed. ministrovi spojů na nedoručení řady doporučených dopisů.
- (20. dubna. Praha.) - Zpráva o létající demonstraci v podchodu Václavského nám. dne 20. 4. 77 proti trestnímu stíhání V. Havla a spol.
21. dubna. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy přáteli,

- dopis č. 11. (O demokracii a Ch 77.)
22. dubna. Praha. - Ch 77 - dok. č. 9 (porušování svobody vyznání, víry a náboženství v Československu).
25. dubna. Praha. - Nekrolog k úmrtí doc. dr. Františka Jiráčka.
- (před 25. dubnem. Praha.) - Zd. Jičínský, Charta 77 a československá zákonnost. (Právní a politický komentář.)
25. dubna. Praha. - Rozsudek obv. soudu pro Prahu 1 (předs. JUDr. Milada Uřídilová), jímž se zamítá žaloba Zd. Mlynáře na neplatnost okamžitého zrušení prac. poměru, a záznam o průběhu soudního líčení.
25. a 29. dubna. Praha. - Ch 77 - dok. č. 10 (první čtyři měsíce Ch 77 a návrhy na okamžitá opatření).
27. dubna. Praha. - Rozsudek obv. soudu pro Prahu 1 (předs. JUDr. Milada Uřídilová), jímž se zamítá žaloba J. Pallase na neplatnost výpovědi z prac. poměru.
- (27. dubna. Praha.) - Zpráva o létající demonstraci č. 2 v hledišti divadla E.F. Buriana na protest proti věznění V. Havla a spol.
27. dubna. Praha. - Kancelářské stroje Praha (Jan Pažout) ing. Richardu Urxovi - rozvázání prac. poměru výpovědí.
28. dubna. Praha. - Správa sociálních služeb NV hl. m. Prahy (dr. Jar. Beneš) PhDr. Zdeňku Pincovi - rozvázání prac. poměru výpovědí.
28. dubna. Praha. - Zpráva Jiřího Boreše o výsledku na KS SNB v Praze 27.4.77 a stížnost obv. prokurátorovi pro Prahu 1 na neoprávněné zajištění. Přiložena stížnost gen. prokurátorovi ČSSR z 1.5.77.
29. dubna. Praha. - Vojenské stavby Praha (Bedř. Půža) dr. Karlu Kostrounovi - rozvázání prac. poměru výpovědí.
30. dubna. Bratislava. - M. Šimečka, Pozitívny fejetón.
- duben. Praha. - V. Černý, Odpověď mým kritikům. (Pánům J. Filipcovi a L. Hrzalovi v Praze.)

- duben. - J. Strach (pseud.), Chvála samizdatu. (Glosa.)
- duben. Praha. - J. Strach (pseud.), Dopis jednomu komunistovi.
- duben-květen. Praha. - Materiál k pracovnímu sporu dr. Zd. Jičínského u obv. soudu pro Prahu 1.
1. května. Ruzyně. - V. Havel, Poslední rozhovor. (K úmrtí J. Patočky.)
4. května. Brno. - Kovošrot, n.p., Janu Šabatovi - rozvázání prac. poměru výpovědí.
- (5. května. Praha.) - Situační zpráva o hnutí Ch 77 k 5. květnu.
5. května. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, list č. 12. (Ústava, generální prokuratura a Ch 77, stát a základní lidská práva.)
5. května. Praha. - P. Kohout, Bitva o pohled z okna (fejeton).
5. května. Brno. - Zpráva o jednání schůze ROH v provoz. 590 n.p. Kovošrot Brno dne 2.5.77. Program: návrh na rozvázání prac. poměru s topičem Janem Šabatou a na vyloučení z ROH.
7. května. Praha. - Dopis skupiny příslušníků česko-bratrské církve evangelické FS ČSSR s rozbohem „postavení církve a věřících“.
9. května. Praha. - Ing. R. Urx prof. J. Hájkovi - informace o rozhodnutí domáhat se neplatnosti výpovědi ze zaměstnání, již považuje za nezákonnou. Příloha: dopisy Al. Indrovi a dr. G. Husákovi.
11. května. Praha. - Čs. rozhlas (dr. J. Smrček) Adv. poradně 10 (obhájci V. Havla) - odmítnutí uveřejnit stanovisko V. Havla k nepravdivým informacím, pomluvám a urážkám.
12. května. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, list č. 13. (K odchodu Zd. Mlynáře do emigrace.)
13. května. (Praha.) - Otká Bednářová, Jak jsem šla navštívit Klementa Lukeše. (Zadržení ve dnech 10.-12.5.77 a zkušenosti z věznice na Pankráci.)

13. května. Praha. - Pavel Blatný Národní galerii v Praze - sdělení, že výpověď považuje za neplatnou.
13. května. Praha. - Pavel Blatný obv. soudu pro Prahu 1 - návrh na vyslovení neplatnosti výpovědi z prac. poměru.
17. května. - J. Moravec, Zákaz pro Martu (fejton).
18. května. Praha. - Rozsudek obv. soudu pro Prahu 1 (předs. JUDr. M. Uřídilová), jímž se zamítá žaloba prof. dr. Zd. Jičínského na neplatnost výpovědi z prac. poměru.
19. května. Děčín. - Rozsudek okresního soudu v Děčíně (předs. JUDr. Stan. Dvořák), jímž se zamítá žaloba ing. Květ. Princové na neplatnost ukončení prac. poměru výpovědí.
19. května. Praha. - Dopis Jul. Tomina V. Havlovi.
21. května. Praha. - Prohlášení V. Havla po propuštění z vyšetřovací vazby.
23. května. Č. Lípa. - Souhlas ONV v Č. Lípě s rozvázním prac. poměru s dr. L. Lisem.
25. května. Praha. - Dr. Zd. Jičínský A. Indrovi o porušování čs. zákonů při pracovních sporech signatářů Ch 77. Příloha: právní rozbor Nad pracovními spory signatářů Charty 77.
26. května. Praha. - Sdělení Ch 77 o rezignaci V. Havla na funkci mluvčího Ch 77, podepsané prof. J. Hájkem.
26. května. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, list č. 14. (K Havlovi vystoupení z funkce mluvčího Ch 77.)
26. května. Ostrava. - Ivan Binar, Pokus o zdůvodnění. (Důvody odchodu do emigrace.)
29. května. - J. Moravec, Dezinformace (fejton).
29. května. - E. Kantůrková, Nedokončený koncert z Vídně (fejton).
30. května. Praha. - Dopis skupiny signatářů Ch 77 signovaný mluvčím Ch 77 prof. J. Hájkem Fed. shromáždění ČSSR. (Souhrnný přehled o pracovní persekuci signatářů Ch 77.)
- (květen.) Rychnov. - Přehledná zpráva manželů J. a Kv. Princových o marném úsilí najít zaměstnání.

květen. Praha. - Vl. Chramostová, „Může se stát, že na pravdě má rovněž někdo zájem...”.

(květen. Praha.) - „Zpráva o zadržení a výsleších lidí kolem Divadla v Nerudovce.”

(konec května-začátek června. Praha.) - Dr. Zd. Jičínský obv. soudu pro Prahu 1 - doplněk k odůvodnění odvolání proti rozsudku z 18.5.77.

květen-červen. Lipník nad Bečvou. - Otevřený dopis ing. T. Hradílka představenstvu JZD v Oseku nad Bečvou.

1. června. Praha. - KÚNZ Středoč. kraje (MUDr. Vlad. Špale) PhDr. Petru Rezkovi - okamžité zrušení prac. poměru.

1. června. Praha. - Národní galerie v Praze (J. Kotalík) P. Blatnému - sdělení, že trvá na výpovědi.

1. června. Praha. - V. Havel obv. prokuratuře pro Prahu 2 - žádost o zahájení trestního stíhání T. Řezáče pro pomluvu. Příloha: dopis Havlova obhájce T. Řezáčovi z 2.5.77.

1. června. Praha. - Jul. Tomin, Informace o zamýšlené hladovce. (Dopis Rudému právu.)

1. června. Praha. - E. Ledererová, Na perutích lásky letěl jsem. (K nedožitým sedmdesátinám Pana Profesora.)

2. června. Praha. - Gen. prokuratura ČSSR Vilému Sacherovi - rozhodnutí prezidenta republiky nepodléhá dozoru prokuratury.

3. června. Praha. - Jul. Tomin Čs. televizi - komentář k pořadům o Ch 77.

6. června. Sázava. - Zpráva P. Kohouta o návštěvě skupiny občanů protestujících proti jeho údajné protisoc. a protistátní činnosti.

7. června. Praha. - Karel Kyncl šéfredaktoru časopisu Ahoj - žádost o tiskovou opravu hrubých pomluv.

9. června. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, list č. 15. (K výsledkům zasedání synodního zastupitelstva českobratrské církve evangelické.)

13. června. Praha. - Ch 77 - dok. č. 11 (situace hn. Ch 77 a seznam dalších 133 signatářů).

13. června. Lukavica. - H. Ponická, Na Slovensku je dobre. (Fejeton o mičinském prameni.)
13. června. Praha. - J. Tomin, Jsem jenom vrátná... (Fejeton.)
- c 14. června. Praha. - Rozsudek vojenského obvodového soudu v Praze (předs. senátu mjr. Zd. Moutelík) nad Alešem Březinou (2 a půl roku odnětí svobody nepodmíněně).
15. června. (Brno.) - J. Müller, Ze života... (Glosa o zkušenostech se socialistickou justicí.)
15. června. Praha. - J. Pallaš L. Chocholouškovi z armádní redakce Čs. televize - protest proti pomlouvačnému pořadu o hudebních skupinách Plastic People a DG 307.
- x 16. června. Praha. - Národní galerie obv. soudu pro Prahu I - vyjádření k žalobě P. Blatného na neplatnost výpovědi s tím, že žaloba není důvodná.
- c 16. června. Praha. - Přelíčení v trestní věci proti A. Březinovi u obv. voj. soudu v Praze.
17. června. Praha. - P. Pithart, Páteční úklid (fejeton).
17. června. (Brno.) - Dr. J. Tesař prezidentu J. Carterovi - prosba o intervenci ve věci J. Ledera.
17. června. Praha. - Tomáš Růžička záv. výboru ROH ve Fyzikálním ústavu ČSAV - žádost motivovaná skutečností, že po propuštění z ústavu nemůže najít zaměstnání.
21. června. Lukavica. - Dopis H. Ponické předsednictvu Svazu slov. spisovatelů o šikanování a znemožňování literární činnosti, je muž je vystavena kvůli svému diskusnímu příspěvku určenému pro 3. sjezd svazu.
- c 23. června. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, list č. 16. (Vztah ke komunismu a komunistům.)
23. června. Hradiště. - E. Kantůrková, O tesklivosti slunovratu (fejeton).
27. Sosnová. - Lad. Lis ministru M. Štanclovi - protest proti pracovní perzekuci.
27. června. Brno. - Prohlášení J. Šimsy na členské

schůzi ROH ve Výzkumném ústavu makromol. chemie k návrhu na zrušení členství v ROH.

28. června. Brno. - Dr. J. Tesař předs. vlády dr. L. Štrougalovi - zpráva o tom, že byl opět odmítnut jako uchazeč o zaměstnání, tentokrát jako hlídač koní.
30. června. Praha. - Ch 77 - dok. č. 12 (diskriminace spisovatelů a jejich tvorby).
30. června. Praha. - Sdělení Ch 77 ve věci občanů propuštěných ze zaměstnání v souvislosti s Ch 77 a ocitnuvších se bez prostředků, podepsané prof. J. Hájkem.
- červen. Bratislava. - Josef Liška (pseud.) - zevrubná informace o případu Hany Ponické.
- (červen. Bratislava.) - M. Kusý, Som diskriminovaný?
- (červenec.) - „Pochod solidarity.“ Zpráva o akci skupiny mladých lidí, kteří pochodem solidarity (2.7.77 na Moravě) vyjádřili souhlas s postojem tří mladých lidí, kteří v r. 1977 z vnitřního přesvědčení odmítli vojenskou službu.
7. července. Šlechtitelská stanice Větrov. - Ing. Pavel Ryba, Zpráva pro Chartu 77. (Devítihodinový výslech signatáře Ch 77 a nezákonný postup pracovníků st. bezpečnosti v Pisku.)
7. července. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy příteli, list č. 17. (Křesťanství, komunismus, socialismus.)
- (10. července. Praha.) - Situační zpráva o Ch 77 k 10.7.1977.
15. července. Bratislava. - M. Kusý, Sugestivní otázky (fejtón).
- 16.-17. července. Praha. - Víkend na Děčínsku. (Dokumentární zpráva o policejní akci u příležitosti loučení s Paulem Wilsonem v bytě manž. Princových v Rychnově 9.7.77.)
20. července. Bratislava. - M. Kusý, Trik s káblom (fejtón).
21. července. Praha. - Jar. Suk, Odpolední čaj. (Popis policejní akce u příležitosti soukro-

ofn: 21.7. - Hejda³⁵⁹ndel, Dopis č. 12. 12. 1977
4.8. c. 19 12. 1977
Dok. (C)

- mé schůzky přátel 16.7.77.)
- červenec. Praha. - Obsáhlá informace o případu Huberta Steina (73 let), polit. vězně 50. let, znovu odsouzeného v r. 1971 na 12 let.
- ① (červenec. Brno.) - Jan Šimsa Městské odborové radě v Brně - stížnost proti vyloučení z ROH.
1. srpna. (Praha.) - I. Klíma, Letní návštěva na Chodsku (fejton).
- ② 3. srpna. Brno. - J. Šimsa, Provazochodci (z dopisu). (Fejton.)
4. srpna. Praha. - Helena Klímová předs. ČNR E. Erbanovi - stížnost podle čl. 29 Ústavy ve věci vězněného J. Lederera.
8. srpna. Praha. - P. Zajíček, S. Karásek a V. Brabenec armádní redakci Čs. televize - návrh textu opravy tel. pořadu „Atentát na kulturu“ (vysíláno 8.6.77) o členech hudebních skupin Plastic People a DG 307.
9. srpna. Lukavica. - H. Ponická výboru Svazu slov. spisovatelů - odvolání proti vyloučení ze Svazu.
- (10. srpna. Praha.) - Situační zpráva o Ch 77 od 10. července do 10. srpna.
10. a 11. srpna. Praha. - L. Vaculík, Letní tramvaj (fejton).
- (srpen. Praha.) - „K případu Jaroslava Hutky“ - výzva na podporu zpěváka, postiženého zákazem vystupovat.
16. srpna. Brno. - J. Trefulka, Závisti (fejton).
16. srpna. Bratislava. - Rozsudek městského soudu v Bratislavě (předs. senátu Jar. Krajčo), kterým se zamítá žaloba prof. M. Kusého na neplatnost okamžitého zrušení prac. poměru.
17. srpna. Praha. - J. Hutka, Mám s ním starosti (fejton).
18. srpna. Praha. - J. Tomin Čs. mírovému výboru a velvyslanectví USA - solidarita s J. Hutkou.
18. srpna. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy přáteli, list č. 20. (O smyslu Ch 77 a dalších směrech její činnosti.)

19. srpna. Praha. - Eliška Skřenková dr. G. Husákovi v záležitosti studia dětí. Příloha - odpověď ÚV KSČ z 12.9.77.
21. srpna. Praha. - Jiří Ruml, Otevřený dopis manželce Leonida Brežněva. (Z příležitosti 9. výročí sovětské invaze.)
23. srpna. Praha. - L. Vaculík, Jonáš a obluda (fejeton).
- (25. srpna. Domažlice.) - Opis zprávy týdeníku Nové Domažlicko o událostech v Kdyni (13. 8. 77), zpracované z podkladů VB v Domažlicích.
26. srpna. Praha. - Pavel Landovský ministru kultury - solidarita s Jar. Hutkou.
26. srpna. Praha. - Marie Soukupová jménem skupiny přátel Obvodnímu nár. výboru v Praze 2 - žádost o povolení manifestace za propuštění J. Prince drženého od 9.7.77 ve vazbě za údajné výtržnictví.
31. srpna. Praha. - Otevřený dopis Aleše Lederera (syna uvězněného J. Lederera) dr. G. Husákovi.
- (srpen) - „In margine (14)“ - glosa napsaná k 21. srpnu 1977, z příležitosti 9. výročí sovětské invaze.
- (srpen-září.) - „K případu Jiřího Lederera“ - dokumentační zpráva o trestním stíhání, odsouzení a věznění J. Lederera v l. 1970-73.
- (srpen-září.) - Josef Liška (pseud.), Tri generácie - rovnaký prístup alebo o čom sa v Bratislave mlčí. (Tzv. normalizační zásahy v slov. výtvarném umění.)
1. září. Praha. - „Případ Zory Kočové“ - informace o pracovní perzekuci a okolnostech znovupřijetí do práce.
5. září. (Praha.) - Zpráva o krvavé srážce mezi policií a mladými lidmi na Domažlicku v průběhu Chodských slavností 13. a 14.8.77 a následných výsledích, zejména proti signatářům Ch 77 (zatčení Viktora Groha).
6. září. Praha. - J. Tomin K. Gottovi - k případu Jar. Hutky.
6. září. Praha. - J. Tomin Ústřednímu výboru SSM

- k případu Jar. Hutky.
9. září. Praha. - Výzk. ústav matem. strojů (ing. J. Vraný) dr. Václavu Bendovi - okamžité zrušení prac. poměru.
11. září. Praha. - Otevřený dopis sedmi signatářů Ch 77 občanům NSR postiženým tzv. zákazem výkonu povolání.
19. září. Praha. - Ing. Rich. Urx obv. soudu pro Prahu 1 - žaloba na neplatnost výpovědi z prac. poměru.
21. září. Praha. - Dopis prof. J. Hájka signatářům Ch 77 spolupodepsané dvěma novými mluvčími M. Kubišovou a dr. L. Hejdánkem: o směrech další činnosti Ch 77.
- (21. září. Praha.) - Žádost 157 občanů (J. Slánská, M. Švermová a druhové) prezidentu republiky za propuštění vězňených osob (J. Lederer, O. Ornest, Vl. Laštůvka, A. Macháček, J. Princ, A. Březina, F. Matula a H. Stein) a zastavení trestního stíhání proti dalším (F. Pavlíček, V. Havel a d.).
29. září. Praha. - Petr Uhl - sdělení Chartě 77 o vyšetřování a domovní prohlídce 27.9.77.
- (září.) - „Honza Princ bude 9. října svoboden (aneb 17 dní basy jako pomsta)” - zpráva a komentář k rozsudku nad J. Princem.
- (září. Praha.) - „Krvavá sobota ve Kdyni” - další zpráva o průběhu vyšetřování v souvislosti s událostmi na Domažlicku 13. a 14.8.77.
- (září. Brno.) - „Na obranu Charty 77” - zpráva o vystoupení Zd. Přikryla na podnikové konferenci ROH n.p. Zetor v Brně-Lišni 25.8.77 a o polemice podnikového časopisu s jeho obhajobou Ch 77.
- (září. Praha.) - H. Klímová, Pravdy každému přejte. (O životních zápasech Jiřího Lederera.)
- (září. Praha.) - „Laureát” - glosa k udělení Fučíkovy ceny za novinářství politicky a lidsky demoralizovanému Stanislavu Oborskému.
- 1/10/77
c
(září. Praha.) - Dopis 56 katolických věřících (Ivan Medek a druhové) kardinálu Fr. Tomáškovy s prosbou o zprostředkování při odezdání dopisu pro prezidenta republiky a

- Fed. shromáždění ve věci náboženské svobody a práv věřících v ČSSR (dopis pro oba adresáty přiložen).
- (září-říjen.) - Dementi prof. M. Kusého uvádějící na pravou míru dezinformace o jeho úmyslu emigrovat a další dvě drobné politické zprávy ze Slovenska.
- (říjen. Praha.) - Mluvčí Ch 77 dr. G. Husákovi - dopis v předvečer zahájení bělehradské schůzky zástupců signatářských zemí helsinských dokumentů.
10. října. Praha. - Dokumentární líčení signatáře Ch 77 dr. V. Bendy o peripetiích vylučování z ROH.
11. října. - „Případ Vladimíra Laštůvky a Aleše Macháčka“ - souhrnná zpráva o průběhu a okolnostech procesu v Ústí n.L. 26.-28.9.77 (oba odsouzení na 3 a půl roku odnětí svobody nepodmínečně).
11. října. Praha. - Druhý otevřený dopis Aleše Lederera dr. G. Husákovi.
- (12. října. Praha.) - Situační zpráva o Ch 77 od 10. srpna do 12. října 1977.
12. října. Praha. - Prohlášení mluvčích Ch 77 k nadcházejícímu procesu s O. Ornestem, J. Ledererem, F. Pavlíčkem a V. Havlem.
- (pol. října. Praha.) - Životopis Jiřího Lederera rozšířený před zahájením procesu 17.-18.10.77.
- (pol. října. Praha.) - Otevřený dopis 37 čs. občanů kom. a soc. stranám Evropy o nové vlně policejní a soudní persekuce v Československu.
17. října. Praha. - Sdělení Ch 77, podepsané třemi mluvčími, o porušení čs. právního řádu, jakož i nedbání zásad a ustanovení čs. trestního řádu v procesu s Vl. Laštůvkou a A. Macháčkem.
18. října. Praha. - Závěrečné slovo V. Havla v procesu 17.-18.10.77.
21. října. Praha. - Jar. Hutka, Proces. (Fejeton.)
22. října. Praha. - Zpráva Přemysla Janýra o výsledku, jemuž byl podroben 20.10.77.
23. října. Praha. - Informace J. Tomina o tom, že

napříště odmítne dobrovolně se dostavit k výslechu a že zahájí 10denní hladovku v případě, bude-li předveden násilím.

24. října, Praha. - Prof. J. Hájek předsedovi vlády ČSSR - konstatování, že rozhodnutí vlády, jímž byl zbaven členství v ČSAV, je nezákonné. (Příloha - dopis Fed. shromáždění z 20.12.76.)
24. října, Praha. - Jiří Dienstbier gen. prokuratuře CSR - stížnost na porušení zákona orgány KS SNB v Praze. Příloha: zpráva o výslechu a nezákonném zadržení 17.-19.10.77. (28. října, Praha.) - Situační zpráva o Ch 77 od 12. do 28. října 1977.
28. října, Praha. - Otevřený dopis P. Uhla gen. prokurátorovi ČSSR o protizákonné praxi zstrašování, vydírání a omezování osobní svobody, kterou široce praktikují bezp. orgány proti signatářům Ch 77. (říjen, Praha.) - Zpráva o průběhu procesu s O. Ornestem, J. Ledererem, F. Pavlíčkem a V. Havlem před senátem městského soudu v Praze (předs. senátů dr. A. Kašpar) 17.-18.10. 77. (říjen-listopad.) - Informace o Biennale 1977 v Benátkách.
1. listopadu, Praha. - Mluvčí Ch 77 Fed. shromáždění - stanovisko k porušení čs. právního řádu při procesu s O. Ornestem, J. Ledererem, F. Pavlíčkem a V. Havlem s žádostí, aby se FS zabývalo nepříznivými důsledky tohoto a podobných procesů.
- ← 2. listopadu, Praha. - Otevřený dopis signatáře Ch 77 Jana Pavelky gen. prokurátorovi s požadavkem propuštění uvězněných přátel a skončení represivních akcí proti Ch 77. C
3. listopadu, Praha. - Otevřený dopis Aleše Ledera gen. tajemníkovi KS F G. Marchaisovi s prosbou, aby přispěl k osvobození jeho otce J. Lederera.
3. listopadu, Praha. - Jan Ruml fed. ministři vnitra - stížnost na postup bezp. orgánů při zadržení 18.10. 77.

4. listopadu. Praha. - J. Tomin, Příliš shnilá karta? Informace o zahájení desetidenní protestní hladovky.
5. listopadu. Praha. - Dopis 17 občanů, signatářů Ch 77, spisovatelů H. Böllovi, vyjadřující solidaritu a úctu ve chvíli, kdy je vystaven difamacím jako domnělý sympatizant s teroristy.
5. listopadu. Praha. - Informace P. Uhla o důvodech zahájení protestní hladovky na 48 hodin.
5. listopadu. Praha. - P. Uhl gen. prokurátorovi ČSSR - další informace o nezákonném postupu příslušníků bezpečnosti při blokadě jeho bytu; prohlášení solidarity s hladovkou J. Tomina a oznámení vlastní hladovky na 48 hodin.

Dodatek k soupisu písemného materiálu

21. července. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy přáteli, list č. 18. (Případ Miroslava Jirounka; právo na vzdělání a názorová svoboda kriticky myslících mladých lidí.)
16. srpna. Praha. - „Svobodu politickým vězňům“ - výzva na obranu trestně stíhaných a uvězněných spoluobčanů, podepsaná 70 čl. občany.
1. září. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy přáteli, list č. 21. (Uplatňování práv a svobod pozitivní prací a drobnými činy v kultuře i v každodenním životě.)
21. září. Praha. - Mluvčí Ch 77 J. Hájek a L. Hejdánek Federálnímu shromáždění ČSSR ve věci vyšetření incidentů v Kdyni při Chodských slavnostech 13. a 14.8.77.
22. září. Praha. - K. Kyncl, Fejeton pro předsedkyni senátu. (Milá paní doktorko Zoro Korvasová...)

23. září. (Praha.) - Jar. Hutka, Chorál.
(září. Praha.) - „In margine (16)” - glosa k 40. výročí úmrtí T.G. Masaryka.
- září. (Praha.) - V. Černý, K výročí smrti T.G. Masaryka.
4. října. (Praha.) - Jar. Hutka, Cestou za Quijotem. (Zdeňkovi Urbánkovi.)
21. října. Sázava. - P. Kohout, Výslech svědka (fejeton).
21. října. Praha. - Informace o sebevraždě a pohřbu signatáře Ch 77 Josefa Kazika, 22 letého dělníka z Chomutova.
28. října. Horažďovice. - Milan Píša (kaplan), Kněz a mladí nebo velmi známá forma boje proti náboženství. (Informace a úvaha signatáře Ch 77.)
31. října. (Praha.) - Otevřený dopis polského Výboru společenské sebeobrany českým a slovenským přátelům, vyjadřující solidaritu s Ch 77. (Text české „samizdatové” informace zpracován podle zprávy zahraničního rozhlasu.)
- konec října. Bratislava. - Agneša Kalinová, Vierka čiže ženský princip. (K tragickému úmrtí Viery Millerové - Husákové.)
- (říjen. Praha.) - „In margine (17) - Sjezd aparátníků” - glosa ke sjezdu Socialistického svazu mládeže.
10. listopadu. Praha. - Otevřený dopis tří mluvčích Charty 77 konferenci o „berufsverbotu” v Oldenburgu.
11. listopadu. - P. Kohout, Zpráva o bitvě o pohled z okna.
14. listopadu. Praha. - Mluvčí Charty 77 (J. Hájek, L. Hejdánek, M. Kubišová) gen. prokurátoru ČSSR dr. J. Feješovi v záležitosti trestně stíhaného herce P. Landovského.
14. listopadu. Praha. - Zd. Tomínová, Informace o průběhu desetidenní protestní hladovky.

16. listopadu. Praha. - Otevřený dopis mluvčích Charty 77, reagující na projevy solidarity z Polska.
20. listopadu. Praha. - Ch 77 - dok. č. 13: státní reglementace, omezování a zákazy v oblasti populární hudby.
23. listopadu. Praha. - Sdělení Ch 77 podepsané třemi mluvčími. Zdůrazňuje legální základnu a demokratické metody činnosti Ch 77 a varuje před vykonstruovanými provokacemi.
- (listopad. Praha.) - Zpráva o kampani proti prof. M. Kusému (spolu s jeho otevřeným dopisem ze 7.11. 77, adresovaným kolektivu pracovníků Ústavu filozofie a sociologie SAV v Bratislavě).
- (listopad. Praha.) - Souhrnná informace o akcích organizovaných v SSSR ke dni 30. října, který vyhlásili sovětští političtí vězňové za Den politických vězňů.

Kate!
21/11

Dodatek k soupisu písemného materiálu (2)

4. srpna. Praha. - L. Hejdánek, Dopisy přáteli; list č. 19. (O povaze a nezadatelnosti lidských práv.)
23. září. Vídeň. - Zd. Mlynář, Podzim ve Vídni. (Fejeton pro Ludvíka Vaculíka.)
- září. Praha. - Souhrnná zpráva o trestním řízení s Janem Princem u okr. soudu v Děčíně 21.9. 77.
- (podzim. Praha.) - Karel Havlíček, Zpráva pro Chartu, varování přátelům a známým, poslední informace pro StB.
1. října. Brno. - Božena Komárková, O dvojím setkání (fejeton). (Petru Pithartovi.)
12. října. Praha. - E. Kantůrková, Dialog z jedné strany velice upřímný (fejeton).
18. října. (Praha.) - „Nedůsledné koniášství“ - glosa P. Uhla k domovní prohlídce 27.9. 77.

7. listopadu. Praha. - I. Klíma, Proces s Hutkou? (Fejeton.)
13. listopadu. (Praha.) - Jiří Ruml, Pozadí jedné přílohy Televizních novin. (K případu Oty Ornesta.)
15. listopadu. (Praha.) - Jiří Ruml, Sto let stará historie. (K televiznímu programu s Otou Ornestem.)
18. listopadu. Černovice. - Ing. Lubomír Polák Čs. televizi v Praze - k vystoupení Oty Ornesta v televizi.
24. listopadu. (Praha.) - Jar. Hutka, Poprava květinčky aneb Kdo řeže květy jakých se dočká plodů. (Fejeton s přílohou.)
26. listopadu. (Praha.) - Jiří Ruml, Obrana přítele. (Poselství zpoza mříží.) (Jiřímu Lederevovi.)
29. listopadu. Praha. - „Vemte si svá vojska!“ - otevřený dopis Jiřího Rumla delegaci SSSR v Bělehradě.
- (listopad. Praha.) - „Nový útok na Hanu Ponickou“ - komentář k článku bratislavské Pravdy 18.11. 77. Připojena informace o výslechu, osobní prohlídce a vyhoštění Zd. Pince z Bratislavy.
1. prosince. Praha-Brno. - Skupina 14 bývalých politických vězňů Nejvyššímu soudu ČSR - stanovisko k nadcházejícímu odvolacímu řízení odsouzených V. Laštůvky a A. Macháčka.
9. prosince. Praha. - Ch 77 - dodatek k dokumentu č. 4 (diskriminace v oblasti práva na vzdělání).
21. prosince. Praha. - Ch 77 - dok. č. 14; seznam 82 nových signatářů Ch 77 s opravami dřívějších seznamů.